

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

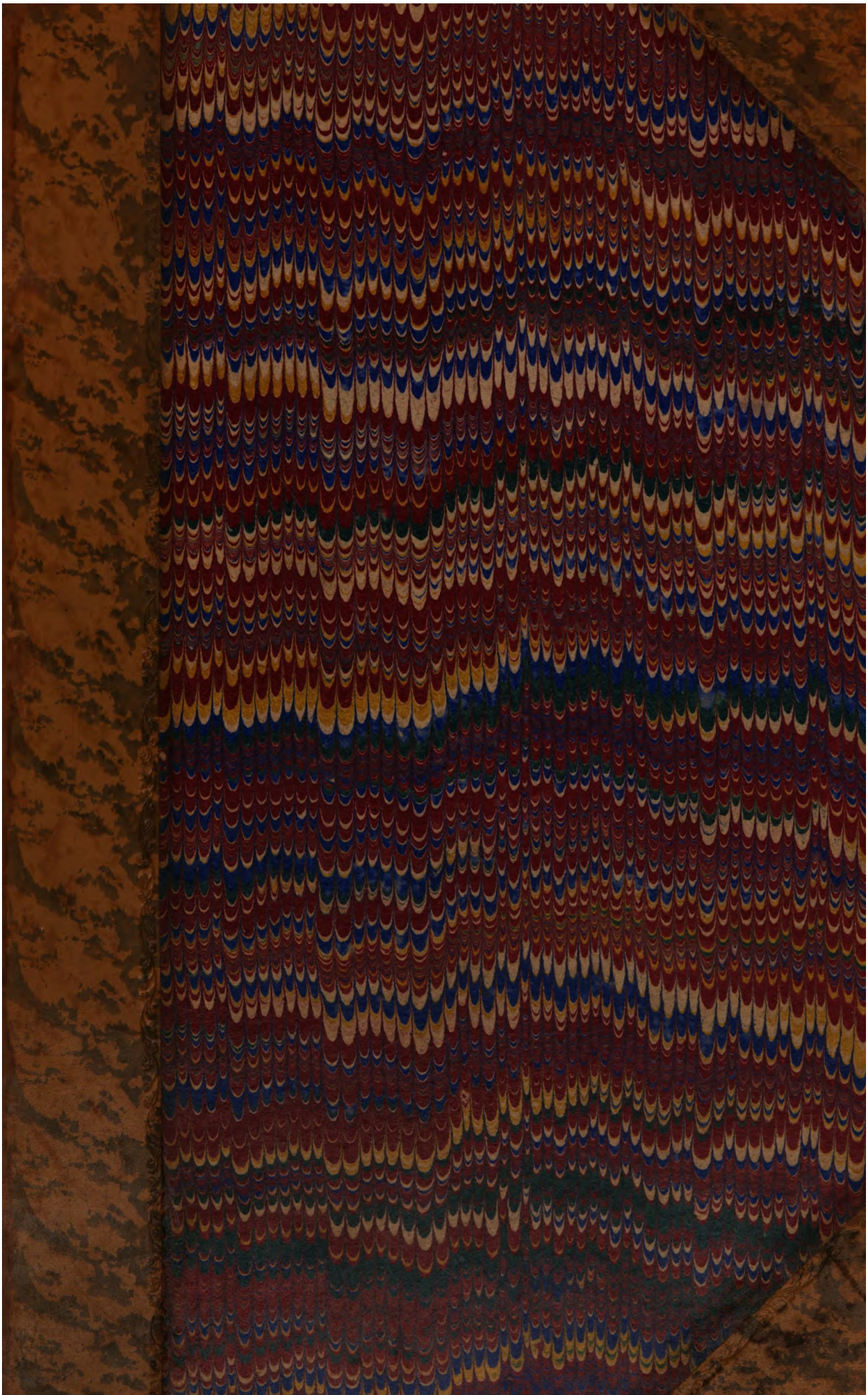
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

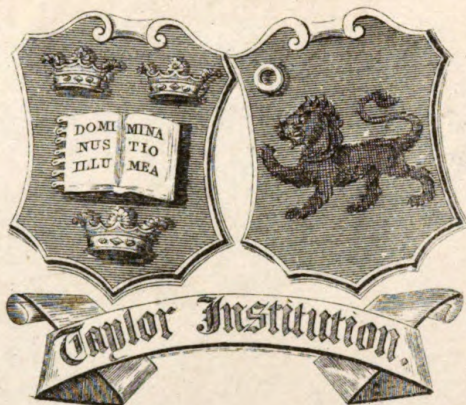
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

✓

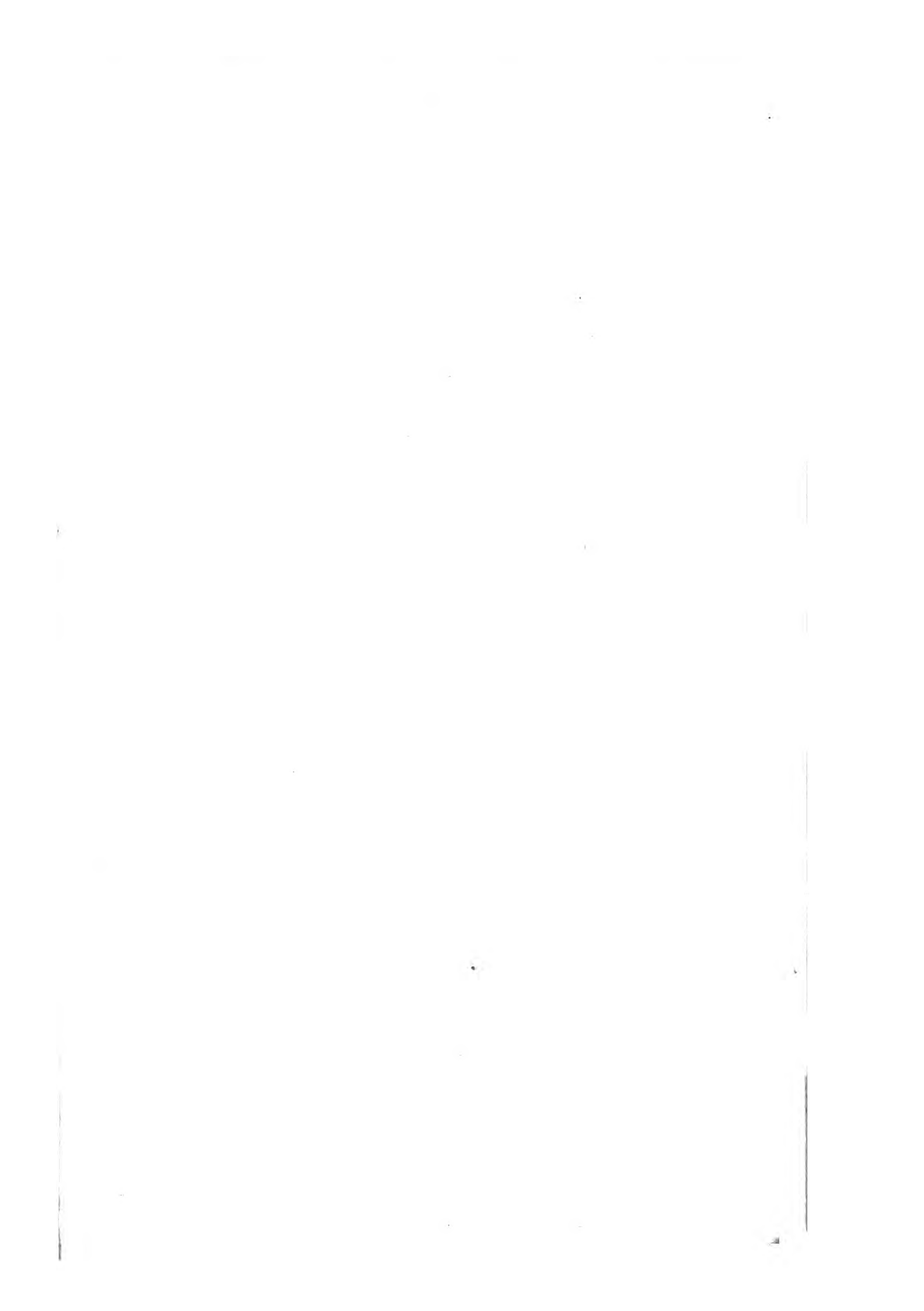
57. g. 8

OS. 10 E. 14

ΒΟΗΘΙΟΥ

βιβλος

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ἣν μετέφρασεν ἀπὸ τῆς Λατίνων εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνῆν

ΜΑΞΙΜΟΣ ΠΛΑΝΟΥΔΗΣ

BOËCE

DE LA
CONSOLATION DE LA PHILOSOPHIE

TRADUCTION GRECQUE

DE

MAXIME PLANUDE

publiée pour la première fois dans son entier

PAR

E -A. BÉTANT

PROFESSEUR AU GYMNASÉ DE GENÈVE

GENÈVE

IMPRIMERIE CAREY FRÈRES, RUE DU VIEUX-COLLÈGE, 3.

—
1871

ANICIUS MANLIUS TORQUATUS SEVERINUS, surnommé BOETHIUS, appartenait à une famille patricienne de Rome, et florissait vers la fin du cinquième siècle de l'ère chrétienne, du temps de Théodoric roi des Ostrogoths. En dehors de sa carrière politique, il est connu comme auteur de divers travaux de philosophie et de littérature, en particulier du traité intitulé *De consolatione Philosophiæ*, ouvrage mélangé de vers et de prose, divisé en cinq livres, et écrit dans un latin remarquable par son élégance et sa pureté.

Ce traité longtemps classique, et fort étudié dans les écoles du moyen-âge, n'a commencé à être mis en oubli qu'à l'époque de la renaissance, où il fut éclipsé par la réapparition des textes anciens. Il a été traduit dans la plupart des langues de l'Europe moderne, même en hébreu.

La version grecque, publiée ici pour la première fois dans son entier, est attribuée à Maxime Planude, moine constantinopolitain, qui vivait dans la première moitié du quatorzième siècle, et qui s'est acquis une certaine renommée par sa collection de l'Anthologie et par sa rédaction des fables d'Esopé.

Il existe plusieurs autres traductions de latin en grec, élaborées par ce moine studieux. Pour ne citer

que celles qui ont été imprimées, nous possédons de lui les *Métamorphoses d'Ovide*, les *Commentaires de César*, les *Distiques de Caton* (en vers). La traduction de Boëce était inédite, hormis la partie métrique, publiée en 1833 d'après un manuscrit de Vienne par M. Weber, professeur à Darmstadt.

Les manuscrits de cet opuscule de Planude ne sont pas rares. Fabricius en mentionne jusqu'à seize, dont huit dans la seule bibliothèque nationale de Paris. Le mien, que je dois à mes relations avec la Grèce, est un petit in-4° de 149 feuillets non paginés, écrit en caractères cursifs du quinzième siècle, sur papier vergé et rayé à l'ongle, d'après la méthode byzantine. Il est très-soigné et en général correct, surtout dans la partie prosaïque.

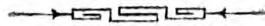
Indépendamment de la traduction proprement dite, ce manuscrit renferme 1° une courte préface roulant sur la biographie de Boëce, et terminée par un pompeux éloge du travail de Planude, preuve que cette préface n'est pas de lui; 2° en marge de chaque morceau de vers, l'indication des mètres dont le traducteur s'est servi, et qui sont fidèlement calqués sur ceux de l'original; ces indications se trouvent déjà dans l'édition de Weber; 3° des notes succinctes, qui semblent avoir été composées par Planude, mais qui, sauf un très-petit nombre, m'ont paru dénuées d'intérêt.

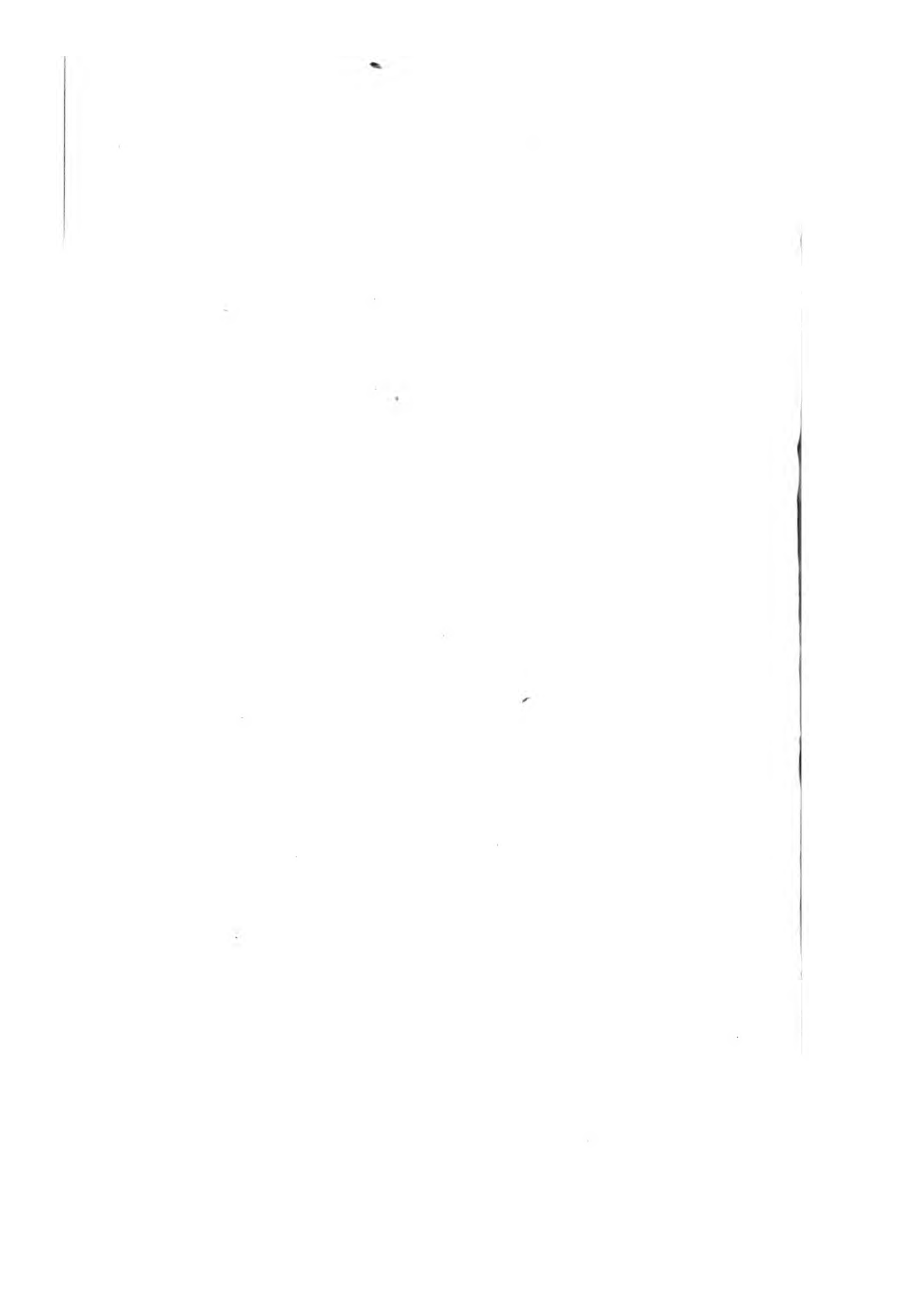
Outre l'édition de Weber, contenant, pour les morceaux en vers, la collation d'un manuscrit de Paris, faite par M. Hase, j'ai pu consulter, pour les mêmes morceaux, la collation d'un autre manuscrit également de Paris, exécutée par M. Boissonnade, et qui m'a été communiquée par M. Egger, membre de l'Institut.

Je n'ai point la prétention de donner une édition critique, pour laquelle les matériaux m'auraient manqué; mais j'ai pensé faire une chose agréable aux amateurs des études byzantines, en leur offrant un document nouveau et d'une incontestable valeur. Ils y trouveront, au milieu de nombreuses traces de décadence, un échantillon montrant à quel point les connaissances classiques s'étaient maintenues en Grèce jusqu'à une époque si voisine de la date néfaste, communément assignée à leur complet évanouissement.

Genève, le 20 Octobre 1870.

E.-A. BÉTANT.

Α. Μ. Σ. ΒΟΗΘΙΟΥ

βιβλος

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

BIBLION A.

Ὁς πάρος ἐσπούδαζον ἐπῶν περὶ ξύνθεσιν ἠδέων,
ἄσμα προῆγμαί νῦν, φεῦ, γοερὸν τι πλέκειν.
Δὴ γὰρ μοι μέλαι μελετώσι τὰ γραπτὰ Μοῦσαι,
ἄψευδῶν ἐλέγων δάκρυσι τεγγομένῳ.
Οὐδὲν γὰρ καὶ τάςδε κατηγωνίσσατο ¹⁾ τάρβος,
ὥστε συνεμπορίην ἡμετέρην προλιπεῖν.
Δόξα δ' ἐμῆς νεότητος εὐπραγέος πάρος οὔσαι,
νῦν παραμυθεῦνται γήραϊ δυσπραγίην.
Ἦλθε κακοῖς γὰρ ἐπειχθὲν ἄελπτον γῆρας, ἐῆ δὲ
ἠλικίῃ με τελεῖν κέκλετο κηδοσύνη.
Καὶ κεφαλῆς πολιαὶ καταχεῦνται πάγχυ πρὸ ὥρας,
καὶ τρομέει σαρκῶν δέρμα κενωθὲν ἅπαν.
Ὅλβιος οἶτος ἐκεῖνος, ὃς οὐκ ἤλθ' εὐτυχέουσι,
κληθεῖς δ' εὐθὺς ἔβη δυστυχέουσι βροτοῖς.
Ἄ, πόσα δυσπραγέοντας ἀποστρέφει οὔασι κωφοῖς,
κλείειν δ' οὐκ ἐθέλει πενθαλέα ²⁾ βλέφαρα.
Εὔτε τύχη γὰρ ἄπιστος ἐδεξιόωτό με τερπνοῖς,
μικροῦ με κρυερὸς πότμος ἀπηφάνισε.
Νῦν δ' ἐπεὶ ἡ δολερὴ θνοφερὴν μεταμείψατο ³⁾ μορφήν,
ἔλκει ἔμοιγε τριβὴν ἢ βιοτὴ ⁴⁾ στυγερήν.
Τίπτε με ὡς εὐδαιμόνα πόλλ' ἐσεμύνατε, γνωστοί;
οὐκ εἶχε σταθερὴν ὅστις ὄλισθε βάσιν.

¹⁾ MSC. κατηγωνίσσατο, corr. de Weber. ²⁾ πανθαλέα. ³⁾ μετημείψατο,
⁴⁾ βιωτὴ.

Ταῦτα δὴ μοι κατ' ἐμαυτὸν ἡσυχῇ διαλογιζομένῳ, τὴν τε συμφορὰν, ἣν ἀποδυρόμενος ἐτύγγανον δάκρυσι, γραφίδι χαράττουτι, ἔδοξεν ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπιστῆναι γυναῖκα σεμνοπρεπῆ τὴν ὄψιν εἰς ὑπερβολὴν, τοῖς τε ὀφθαλμοῖς φλογοειδέσι καὶ τὴν κοινὴν ἀνθρώποις εἰς τὸ ὄραν δύναμιν τῷ τε γοργῷ καὶ ὀξεῖ παριούσι¹⁾, καὶ τῷ χρώματι ὑπερύθρη χρωμένῃ²⁾, ἀκραιφνῆ τὴν ἰσχὺν, εἰ καὶ ταμάλιστα πλήρης αἰῶνος ἦν, ὡς μηδαμῆ μηδαμῶς τῶν εἰς ἡμετέραν ἀφικνουμένων ἡλικίαν εἶναι πιστεύεσθαι· τὴν ἡλικίαν ὥστε καὶ διαγινώσκειν ἀμφίβολον· νῦν μὲν γὰρ εἰς τὸ πεφυκὸς ἀνθρώποις συνῆγεν ἑαυτὴν μέτρον, νῦν δὲ τῷ οὐρανῷ μετεωρίζομένην εἰς ὕψος τὴν κορυφὴν προσερεῖδειν ἐφίκει· ἔστι δ' ὅτε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα αἴρουσα, καὶ αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανὸν διετίτρα, καὶ τῶν ἀτενιζόντων τὰς ὄψεις ἐν τῷ ἀπόρῳ καθίστα. Ἐσθῆτες ἦσαν τῇ φανείσῃ νήματος λεπτοτάτου, ἀκριβεῖα τέχνης πρὸς τὸ ἀδιάλυτον ἐπεξεργασμένοι³⁾, ἄς, ὡς που μικρῷ ὕστερον ἔγνω φραζούσης, αὐτοχειρίᾳ αὐτὴ ἐξεπόνθησε· πλὴν καθ' ὅσον ὁποῖα φιλεῖ γίνεσθαι, καπνώδει τύπους αὐταῖς ἀχλὺς τις ἐκ παλαιότητος ὀλιγορηθείσαις ἐπήνεγκε. Τούτων ἐν μὲν τῷ κατωτάτῳ κρασπέδῳ Π στοιχείου ἐλληνικόν, ἐν δὲ τοῖς ἀνωτάτῳ Θ παρῆν ἀναγινώσκειν ἐνεστιγμένα⁴⁾· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τοῖν στοιχείου ἀμφοῖν, κατ' ἴσον κλίμακι, βαθμοὶ τινες διεφαίνοντο καταγεγραμμένοι, ὡς οὔσης ἀνόδου πρὸς τὸ ὑπερκείμενον ἐκ τοῦ ὑποτεταγμένου. Ἀλλ' ἀλιτηρίων τινῶν τὴν ἐσθῆτα ταύτην χεῖρες περιεῤῥήξαντο, καὶ ἅ ἕκαστοι μόρια οἷοί τ' ἐγένοντο πρὸς βίαν ἀφείλοντο. Ἐπεφέρετό τε μετὰ χεῖρας βιβλία μὲν τῇ δεξιᾷ, τῇ δὲ γε λαιᾷ σκῆπτρον. Ἡ καὶ τὰς ποιητικὰς Μούσας τῷ ἐμῷ προσεστῶσας σκίμποδι ἐπιδοῦσα καὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπαγορευούσας ὀλοφύρσειν ἔπη, μικρὸν ὑποκινήθεισα καὶ πρὸς τῷ βλοσυρῷ⁵⁾ ἐκπυρωθεισα τοὺς ὀφθαλμούς· Τίς, ἔλεγε, ταυτασί τὰς ἀπὸ σκηνῆς ἐταιρίδας παρελθεῖν ἐφῆκεν ὡς τόνδε κακῶς ἔχοντα, αἴπερ⁶⁾ αὐτοῦ τὰς ὀδύνας, οὐχ ὅπως οὐκ ἔστιν αἷς τισι δὴ θεραπείαις ἀκέσονται, ἀλλὰ καὶ κωνεῖοις ἠδέσιν αὐξήσουσι τρέφουσαι; Αὗται γὰρ εἰσιν

¹⁾ Dépassant. MSC. περιούσι. ²⁾ χρωμένη. ³⁾ ἐπεξεργασμένας. ⁴⁾ Note de Planude: τὸ Π στοιχείον δηλοῖ τὸ πρακτικόν, τὸ δὲ Θ τὸ θεωρητικόν. εἰς γὰρ ταῦτα καὶ διαιρεῖται ἡ φιλοσοφία. ⁵⁾ βλοσυρῷ. ⁶⁾ ἄσπερ.

αὶ ταῖς ἀκάρποις τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκάνθαις τὸ πολύφορον τοῦ λόγου
 συμπνίγουσαι λήιον, τὰς τε τῶν ἀνθρώπων διανοίας ἐθίζουσαι
 πρὸς τὰ πάθη μᾶλλον ἢ λύουσαι. Εἰ μὲν γὰρ τῶν ἐκδεδιητημένων
 τινά, τοῦτο δὴ τὸ εἰθισμένον ὑμῖν πανταχῆ, αὶ ὑμέτεραι θωπεῖται
 ὑπέσπων τε καὶ προσεποιούντο, ἐλάχιστα ἂν χαλεπῶς σχοῦσα
 ἀνεκτὸν εἶναι ἐλογισάμην, οὐδὲν γὰρ ἐντεῦθεν ἀνήκεστον τοῖς
 ἡμῶς σπουδάσασιν συμβαῖνον ἐώρων · τοῦτον δὲ τὸν τοῖς Ἐλεα-
 τικοῖς ἅμα καὶ Ἀκαδημαϊκοῖς ἀγῶσιν ἐκ παιδῶν τραφέντα; Ἄλλ'
 ἄπιτε θᾶσσον, Σειρήνες μέχρις ὀλέθρου γλυκεῖαι, καὶ ταῖς ἡμῶς
 αὐτὸν ἐπιμελείας τε ἀξιοῦσόμενον καὶ θεραπευθῆσόμενον ἐάσατε
 Μούσαις. Τούτοις ὁ ἐκείνων χορὸς ἐπιτιμηθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς
 τὸ δάπεδον ἐν ἀθυμίᾳ γενόμενος ἤρεισε, καὶ τὴν αἰσχύνην τῷ
 ἐρυθήματι διομολογησάμενος τῆς θύρας ἀλύων ἐξώρμησεν. Ἐπο-
 δὲ τοῦ τε ὀπτικοῦ (ἐπεὶ ἐβαπτίσθη τοῖς δάκρυσι) σκοτωθέντος, κα-
 οὐκ ὄν διαγνῶναι τίς ἄρα¹⁾ καὶ ἔστιν ἡ γυνή, ἣ τοσόνδε τι περιῆν
 αὐτοκρατοῦς ἐξουσίας, ἐκπλαγεῖ συνηνέχθη γενέσθαι. Καὶ γοῦν
 τὸ πρόσωπον κλίνας εἰς γῆν, ὅ τι δὴ ἂν εἴη τοῦ λοιποῦ²⁾ διαπρα-
 ξομένη³⁾ σιγῇ αὐτόθεν ἐξεδεχόμενη. Ἡ δὲ εἰς τὸ ἐγγυτέρω προσελ-
 θούσα περὶ τὰ ἔσχατα τῆς ἐμῆς εὐνῆς καθιδρύνθη · καὶ μου τὴν
 ὄψιν ἐπισκεψαμένη τοῖς Σρήνοις συγκεχυμένην τῇ τε βαρυθυμίᾳ
 κάτω πρὸς γῆν νεύουσαν, ἔπη τοιάδε, τὴν τῆς ἐμῆς διανοίας δυσ-
 νασχετήσασα σύγχυσιν, ἔρρηξε.

Φεῦ, οἷον βρύχιον νοῦς ποτὶ βένθος
 καθδὺς ἀμβλύνεται, καὶ σφέτερον φῶς
 λείψας, πρὸς σκοτίαν εἴσι βαθεῖαν,
 τοῖς χθονίοις ὁσάκις πνεύμασιν αὔξει
 ἀργαλέη τύρβη πολλὸν ἐν αὐτῷ·
 καὶ γὰρ ὄθ' εἰωθῶς σύνδρομον ἄστροις
 πρόσθ' ¹⁾ ὑπ' ἐλευθερίας τὸν νόον ἴσχειν,
 ἔβλεπεν ἡελίου φῶς ῥοδοειδές,
 ἔβλεπε καὶ ψυχρῆς ὄμμα σελήνης,
 πρὸς δὲ τε πλαγκτοσύνην ἐς πόλον ἄστρον,
 τὴν περιδινεῦνται κυκλάδι ῥυθμῷ,
 ἔσχεν ἄριστα μαθεῖν ψηφορορήσας·
 διζόμενός τε λόγους, πῶς ποτ' ἄηται
 ἠχήμεντες ἄλός κῦμα δονοῦσιν,

¹⁾ MSC. ἄρα. ²⁾ τουλοιποῦ. ³⁾ διαπραξαμένη. ⁴⁾ πρὸς θ'.

πνεῦμα ποῖον κινεῖ στερόρον Ὀλυμπον,
 ἐσπερίος τε πεσών ὕδασιν ἄστηρ,
 πῶς ἄρ' ἐς ἀντολίας ἦλθε φακυνθεῖς·
 τίς δ' ἕαρος κερνῶν εὐπνοον ὦρην,
 ἄνθεσι καὶ ποιαῖς τὴν χθόνα κοσμεῖ·
 ἀνυμένου δ' ἔτεος, τίς μετοπώρῳ
 οἰνοτόκοις σταφυλαῖς ὥπασε βριθεῖν,
 κευθομένους τε λόγους, οὓς λάχε πολλοῦς
 θαιδαλέους τε φύσις, πάνσοφα φαίνων·
 νῦν ὀλέσας νοερόν φῶς κατάκειται,
 σφιγγόμενός τε δέρην γυιοπέδησι,
 πρηνιχθεῖς ¹⁾ τ' ὄψιν ἄχθει δεινῶ,
 γῆν ὀράαν ἀμαθῆ, φεῦ, βίαν ἰσχει.

Ἀλλὰ γὰρ Σεραπείας ἐν τῷ παρόντι, φησί, δεῖ μᾶλλον ἢ περιπαθεῖας. Κάν τούτῳ ὅλοις ὀφθαλμοῖς εἰς ἐμέ ἀτενίσασα· Οὐκ ἐκεῖνος, εἶπεν, εἰ σὺ, ὅς τῷ ἡμετέρῳ τραφεῖς ποτε γάλακτι καὶ τοῖς ἐμοῖς σιτίοις ἠγμένος, εἰς ἀνδρικοῦ φρονήματος ῥώμην ἀνέδραμες; Καί ²⁾ γὰρ τοιάδε σοι ὄπλα παραδεδώκαμεν, ἅ εἰ μὴ πρότερος αὐτὸς κατέθου, ἀηττήτῳ σε ἂν ἰσχυρὴ ἐφύλαττεν. Ἄρά με ἐπιγινώσκεις; Τί σιγᾶς; Αἰδοῖ ἢ ἐκπλήξει τὴν γλῶτταν ἐπέχρη; Ὄφελον μὲν αἰδοῖ, νῦν δέ, ὅσα γε κάμῃ ὀράν, ἐκπληξίς σε πιέζει. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὅπως με σιωπῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐς πᾶν ἀφωνίας ἦκοντα καὶ ἐνεόν ³⁾ κατενόει, ἐπέβαλέ τε τῷ ἐμῷ στήθει ἀτρέμα τὴν δεξιάν, καί· Οὐδοτιοῦν ἐστὶ κινδύνου, φησί· λήθαργον γὰρ πάσχει, τὸ εἰωθὸς ταῖς ἀπάτη παρηγημέναις ψυχαῖς ἀρρώστημα, καὶ ἑαυτοῦ μὲν πρὸς βραχὺ ἐπιλέλησται· ἀναμνησθήσεται δὲ ῥᾶον αὖθις, εἴπερ ἡμᾶς ἦθει καὶ πρόσθεν. Ὡς ἂν δὲ τοῦτ' αὐτῷ εἴη, ἐπὶ μικρὸν τὴν ὄψιν αὐτοῦ τῆ τῶν ἐπικήρων πραγμάτων ἀχλύϊ ἀμαυρωθεῖσαν ἀποκαθάρωμεν. Ταῦτ' εἶπε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μοι τοῖς δάκρυσι διαβρόχους καθεστηκότας ἀπεμόρξατο, τὴν ἐσθῆτα συνεφελκυσάμενη.

Δὴ τότε με κνέφας ἔλλιπεν ⁴⁾ ὄρφνης ἐξελαθείσης,
 ἰς προτέρη δ' ἐπανεδραμεν ὄμμασιν.
 Ὡς δ' ὀπότ' ἀργέστου σκιάοντος τείρεα κραιπνοῦ,
 ὄμβρηραῖς κρύφθη νεφέλαις πόλος
 καὶ φαέθων, οὐπῶ δὲ κιοῦσιν ἐς οὐρανὸν ἄστροις
 ὑψόθεν ἐς χθόνα νύξ κατακίδναται·

¹⁾ MSC. πρηνιχθεῖς. ²⁾ ναί. ³⁾ ἐνεόν. ⁴⁾ ἔλιπεν, corr. de Weber.

τὴν δ' εἰ Θρηϊκίου βορέας πεμφθεὶς ἀπὸ ἄντρου
 τύπτοι, κλεισθέν ἄρ' ἡμᾶρ ἀνοίγνυται,
 ἥλιος δ' αἶγλησι ¹⁾ φανείς μέγας ἑξαπιναιῶς,
 θαυμάσιος πέμπει βλεφάροις σέλας.

Οὕτω τῶν τῆς ἀθυμίας διαλυθέντων νεφῶν, τὸν τε οὐρανὸν εἶδον, καὶ ἐφῶ τὴν τῆς ἐπιμελομένης ὄψιν ἀκριβῶσαι, συνήγαγον ἑμαυτὸν. Ἐπεὶ δὲ τοὺς ὀφθαλμούς τε μετήγαγον καὶ πρὸς αὐτὴν ἤρρισα, ὁρῶ τὴν ἐμὴν τισηνὸν, ἧς ἐξ ἔτι παιδῶν τοῖς ταμείοις ἐφρουρούμην, Φιλοσοφίαν. Καὶ ἵνα τί, ἀναβοήσας εἶπον, εἰς τήνδε τῆς ἐμῆς ὑπερορίας τὴν ἐρημίαν, ὧ πάσῶν μυσταγωγέ τῶν ἀρετῶν, τῶν οὐρανίων ἀντύγων καταπτᾶσα ἐπέστης; ἄρ' ἵνα δὴ καὶ αὐτὴ σὺν ἐμοὶ δίκας ὑπέχοις, συκοφανταίαις τισὶ καταδικασθεῖσα; Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσά φησι· Καὶ πῶς ἂν σε, τρόφιμε, καταλιποῦσα οἰχοίμην, οὐδὲ γε τὸ ἐπιτεθέν σοι φθόνη τῆς ἡμετέρας προσηγορίας ἄχθος, κοινωνήσασά σοι τῶν πόνων, συνδιενέγκοιμι; Οὐδὲ γὰρ θεμιτὸν τῇ φιλοσοφίᾳ χρηστὸν ἄνδρα καὶ ἀνεύθυνον καταλιπεῖν ἔρημον, ὡς δὴ πού τὴν ἐμὴν αὐτῆς καταδίχην αἰσχυνομένη καὶ, ὡσπερὶ τινος καινοῦ προσπεσόντος, καταρρώδουση. Ἄρτι καὶ γὰρ πρότερον οἶμι παρὰ τοῖς ἀκολάστοις τοὺς τρόπους εἰς ἔσχατον ἀφίχθαι κινδύνων φιλοσοφίαν; Οὐχὶ δὲ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ πρὸ τῶν τοῦ ἡμετέρου Πλάτωνος χρόνων βαρῦν πολλάκις ἀγῶνα πρὸς τὴν τῆς ἀμαθίας ἀπόνοιαν διηνέγκαμεν; Τούτου γὰρ ἔτι περιόντος ὁ οἰκεῖος καθηγητῆς Σωκράτης οὐ σὺν δίκῃ τὴν διὰ θανάτου νίκην ἐμοῦ συμπαραστατούσης ἀνείλετο. Οὐ τὸν παραπεμφθέντα ²⁾ κληρὸν ἐφεξῆς ὁ Ἐπικούρειός τε καὶ Στωϊκὸς ὄχλος οἱ τε ἄλλοι ἕκαστοι ἀνά μέρος διαρπάσαι φιλοτιμούμενοι, ἐμοῦ πρὸς ταῦτα διαμαρτυρομένης καὶ ἀντιβαινούσης, τρόπον ἀποσπῶντες λαφύρων, ἦν ἰδίαις ἐξυφηνάμην χερσὶν ἐσθῆτα, παρερρήξαντο, καὶ ῥάκι' ἄττα ἐξ αὐτῆς ἀφελόμενοι, καὶ ὄλην με ὑπεκστῆναι αὐτοῖς ὑποτοπήσαντες, ἀπηλλάγησαν. Ἐν οἷς ἐπειδὴ τῆς ἡμετέρας διαθέσεως ἴχνη καθεωρῶντό τινα, γνησίους ἐμοὶ τυγχάνειν φαντασίαν ἢ ἀμαθία λαβοῦσα, ἔστιν οὗς τῇ τῶν ἀπαιδαγωγῆτων ἀνθρώπων πλάνῃ ἀνέτρεψεν. Ὡστ' οὖν εἰ μήτε τὴν Ἀνα-

¹⁾ MSC. αἶγλησι. ²⁾ transmis par héritage.

ξαγόρου φυγήν, μήτε τὸ Σωκράτους κίνειν, μήτε τὰς Ζήνωνος τιμωρίας, ὅτι δὴ τῶν ἀλλοδαπῶν εἰσιν, ἐπίστη, τοὺς γοῦν Κανίους, τοὺς Σενέκας, τοὺς Σωιρανοὺς, ὧν οὔτε παλαιάτη καὶ αἰόδιμος ἡ μνήμη, μαθεῖν οἷός τ' ἐγένου. Τούτους γὰρ οὐδὲν ἄλλο τοῦ βίου ἀπήγαγεν, ὅτι μὴ τὸ τοῖς ἡμετέροις τρόποις ἐρρύθμισμένους ὄντας ἀνομοιοτάτους τοῖς τῶν μισαρέτων καὶ ἀναγῶγων σπουδάσασιν ὑποπτεύεσθαι. Ἀμέλει καὶ οὐδὲν ἐστὶν ὁ σὺ διὰ θαύματος ἄγεις, εἴπερ ἐν τῇ τοῦ παρόντος βίου σάλῃ καταιγίσιν ἀντιπνεύσαις ἄνω καὶ κάτω στροβυόμεθα, οἷς τοῦτο σκοπὸς μάλιστα τὸ μὴ ταῦτά τοῖς ἄλλοις πρᾶσβεύειν. Ὡς εἰ καὶ τὰ μάλιστα πλείστον ὅσον τὸ στρατεύμα καὶ ἀπερίληπτον ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπεροπτέον ἐστίν, ὅτι ὑπὸ μηδενὶ τάσσεται ἡγεμόνι, προπετιῶς δὲ πλανώμενον καὶ σκεδαννύμενον εὐχερῶς πανταχόσε φέρεται. Ὁ γὰρ στρατοπεδεῖα καθ' ἡμῶν ἔσθ' ὅτε χρησάμενον ἐρῶμενέστερον προσαρᾶξῃ, εὐθύς ἡ μὲν ἡμέτερα ἡγεμονίς τὰς σφετέρας δυνάμεις ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀνακαλεῖ, εἰ δὲ περὶ τὸ διαρπάζειν τὰ ὀλίγου ἢ μηδενὸς ἀξία ἔχουσιν ἡμεῖς δὲ ἄνωθεν διαγελῶμεν αὐτοὺς τὰ πάντων ἀτιμότερα ἰδιουμένους, ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιούμενοι τὴν ἔμπληκτον σφῶν ἐπιδρομὴν, τοιοῦτῃ γε περιπεφραγμένοι τῷ χάρακι, ὃν τὴν ἐξυβρίζουσιν ἀμαθίαν οὐκ ἐξόν ὑπερβαίνειν.

Ὅστις σώφρονι χρώμενος διαίτη
μοῖραν ποσὶν ¹⁾ ὑπήγαγε θρασεῖαν,
ἄμφω μοιριδίας τροπὰς τε λεύσων ²⁾,
ἀστεμφῆ νόον ἔσχε τοι φυλάξαι,
οὔτ' οὖν μιν μανίαι θοαὶ θαλάσσης
ζειούσης βύθιον ῥοαῖς ἐλικταῖς,
οὔτ' αὐ ῥησσομένων φλογὸς κρατήρων
Λίτναιου πυρός αἰθαλώδες ἄσθμα ³⁾,
ἢ πρηστήρ ἀκίχης ἄκρα βάλλειν
εἰωθῶς λοφόεντ' ἐπιθροήσει.
Τίπτ' οὖν οἱ μέλαιοι τῶν τυράννων
ἀλκῆς μαινομένους ἄνευ ἄγανται;
εἰ γὰρ μήτε φοβῆ τι μήτ' αὐ ἔλπη,
ἐκλύσεις θράσος ἀλκιμωτάτιο·
ὅς θ' ὦν θειλὸς ἐρᾷ τε καὶ θέδοικε,
θουλωθεῖς ἄτε μὴ φρονῶν βέβαια,
χ' ὡς ῥίψασπις ἐόν τύπον προλείψας,
σειρήν, ἧ γε θεθεῖς σύροιτο, τεύχει.

1) MSC. ποσίν. 2) λεύσων. 3) ἄσθμα.

Αἰσθάνη τῶν λεγομένων, φησί, καὶ πρὸς τὸν νοῦν ταῦτα διαπορῶ-
 μεύεις, ἢ πρὸς λύραν ὄνος τελεῖς; Τί θρηνεῖς; Ἴνα τί δὲ δάκρυσι
 βρέχη; Ἐξ αὐθιγῆς, μὴ κεῖθε νόη¹⁾; τῇ γὰρ ἐκδεχομένη
 Θεραπείαν παρ' ἰατροῦ εἰκότως ἔχει τὸ τραῦμα ἀνακαλύπτειν.
 Ἐν τούτοις ἐγὼ γεγονῶς ἑμαυτοῦ, καὶ τὰς τοῦ νοῦ συναθροίσας
 δυνάμεις· Ἄρα δὲ, εἶπον, χρέος ἔτι διδασκαλίας; Οὐκ ἀπο-
 χρώντως δὲ καταφανῆς, ἀφ' ἑστίας φασίν, ἢ τῆς κατ' ἡμῶν μαι-
 νομένης τύχης ἀποτομία; Οὗτ' αὐτὴ σε μὴν ἢ τοῦ τόπου²⁾ κατὰ-
 στασις θορυβεῖ; Μῶν ἢ δ' ἐστὶν ἡ βιβλιοθήκη, ἣν ἀσφαλεστάτην
 σαυτῇ καθέδραν ἐν τοῖς ἡμετέροις αὐτὴ ταμείοις ἐξέκρινας; ἐφ' ἧς
 πολλὰ δὴ καθίζουσα σὺν ἐμοὶ θεῖων τε πέρι καὶ ἀνθρωπίνων
 πραγμάτων ὠμίλεις; Τοιαύτη μὲν ἦν μοι σκευή, τοιοῦτον δὲ καὶ
 τὸ πρόσωπον, ἡνίκα σὺν σοὶ τὰ τῆς φύσεως διηρευνώμην ἀπόρρητα;
 ἡνίκα μοι τὰς τῶν ἀστέρων ὁδοὺς δι' ὀργάνων κατέγραφες; ἡνίκα
 τὰ ἡμέτερα ἦθῃ καὶ τὸν συμπάσης τῆς ζωῆς λόγον πρὸς παρά-
 δειγμα τῆς οὐρανίου τάξεως διετύπους; Ταῦτ' ἐπίχειρα κεκομί-
 σμεθά σοι πειθαρχήσαντες. Καίτοι σὺ τήνδε τὴν γνώμην τῇ Ἠλλά-
 τωνος ἐκύρωσας γλώσση³⁾, εὐδαιμονεῖν τὰ δημόσια φάμενον, εἰ
 ταῦτ' ἢ φιλοσοφίας διαχειρίζοιεν ἀσκηταί, ἢ τοὺς αὐτῶν ἐπιτρό-
 πους μελέτην τὸ φιλοσοφεῖν ποιῆσθαι συμβαίνοι. Σὺ τῇ τοῦ αὐτοῦ
 ἀνδρὸς στόματι ταύτην αἰτίαν προὔργιαιτάτην εἶναι παρηγγυήσω,
 ἐφῶ τῶν δημοσίων πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, ἵνα μὴ τοῖς
 ἀνοσιωτάτοις καὶ παλαμναιοτάτοις τῶν πολιτῶν αἰ τῶν πόλεων
 διοικήσεις ἐπιτραπέισαι φθόρον καὶ κῆρα τοῖς χρηστοῖς ἐπενέγκω-
 σι. Ταύτη τοίνυν καὶ αὐτὸς τῇ γνώμῃ στοιχήσας, ὁ παρά σου ἐ-
 σχολακῶς τε καὶ πεφροντικῶς ἐπαιδεύθην, εἰς ἔργον μεταγαγεῖν ἐπὶ
 δημοσίῳ διακονήματι ἔσχον ἐπιθυμίαν. Σὺ γὰρ μοι καὶ ὁ ταῖς τῶν
 σοφῶν σε διανοίαις ἐγκατασπίρας θεὸς συνίστορες, ὡς ἕτερον
 οὐδὲν ἐπὶ τῆς ὑπατείας ἐθέμην διὰ σπουδῆς, ὅτι μὴ τὸ κοινῇ πᾶσι
 συμφέρον. Ἐντεῦθεν γὰρ μοι πρὸς τοὺς μοχθηροὺς βαρεῖαί τε καὶ
 ἀπαραίτητοι συνέστησαν διαφοραί, καὶ ὁ τὸ τῆς συνειδήσεως
 ἐλεύθερον φιλεῖ, τὸ προσκρούειν ἀδεῶς τοῖς δυνατωτέροις ὑπὲρ τοῦ
 τὸ δίκαιον συντηρεῖν. Ποσάκις ἐγὼ Κοιγιάστῃ ταῖς τῶν ἀδυνάτων

1) Hom. II, I, 263. 2) MSC. τοῦτό που. 3) Plat. Rep. V, 18, p. 473 D.

ἐπεμβαίνοντι τύχαις ἀντικαταστάς ἐμποδῶν ¹⁾ ἐγενόμενῃ; ποσάκις Τριγγίλλον, τὸν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς τεταγμένον οικίας, ἀδικίας ἀρξάμενον, ἤδη δὲ καὶ πρὸς αὐτῇ ὄντα τῇ τέλει διεκρουσάμεν; ποσάκις τῶν ταλαιπώρων, οὓς ἀπείροις κακώσεσιν ἢ τῶν βαρβάρων ἀνεπίπληκτος αἰεὶ πλεονεξία κατέτρυχεν, ὑπερήσπισα παρακινδυνεύσας; οὐ γὰρ ἔστιν ὅτε μέ τις πρὸς τὸ ἄδικον ἐκ τοῦ δικαίου παρέτρεψε. Τὰς δὲ συμφορὰς τῶν πολιτευομένων, νῦν μὲν ἰδιωτικαῖς παρεκλογαῖς ²⁾, νῦν δὲ δημοσίοις εἰσπράξεσιν ἀνατρεπομένων, οὐχ ὡς ἐτέρως ἢ ὡς οἱ πάσχοντες ἤλγησα. Ἔτι γε μὴν καὶ τῇ καιρῷ τοῦ δεινοτάτου λιμοῦ, βαρείας ἐπιταχθείσης καὶ ἀφύκτου τῆς τοῦ σίτου ὠνῆς, καὶ τὸ θεῖμα ³⁾ μελλησάσης ἐπιτρίψειν Καμπανίας, εἰς μάχην ἐναντία τῇ τῶν Πραιτωρίων ἐπάρχῃ τοῦ κοινοῦ λυσιτελήσοντος χάριν κατέστην, τοῦ βασιλέως τοῦτο μὴ ἀγνοοῦντος, εἰς φιλονεικίαν ἐλήλυθα, καὶ τέλος, ἵνα μὴ τὸ τῆς ὠνῆς τοῦτου ἀποβαίῃ τὸν τρόπον, ὑπερέσχον τῇ γνώμῃ. Παυλίνον ἄνδρα ὑπατικόν, οὗ τὴν οὐσίαν οἱ βασιλικοὶ κύνες ἤδη μὲν εἰς ἐπιθυμίαν εἶχον, ἤδη δὲ καὶ ἐν ἐλπίσιν ἦσαν λαφύξειν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ χάσματος τῶν φαρύγγων αὐτῶν ἀνέσπασα. Ἴνα μὴ Ἀλβίνος ὑπατικός ἀνὴρ εἰσαγγελθεὶς μὲν, πρὶν δὲ χώραν σχεῖν ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας, καταψηφισθεὶς τὴν ἐσχάτην δῶ ⁴⁾ δίκην, ἐμαυτῷ Κυπριανόν τὸν κατηγοροῦντα ἐξεπολέμωσα. Ἄρ' οὐχ ἄλις περὶ ἐμὲ μεγίστας δοκῶ διαφορὰς ἐνεργῆσαι; Παρὰ γοῦν τοῖς λοιποῖς ἐχεγγυώτερος ὄφειλον εἶναι, ὅς τῇ τοῦ δικαίου φιλίᾳ οὐδὲν ἐμαυτῷ παρὰ τοῖς βασιλικοῖς, ἢ μᾶλλον ἂν ἀσφαλέστερος ἦν, ἐταμιεύσάμεν. Τίσι ⁵⁾ δὲ καὶ διώκουσι κατεγνώσμεθα; Βασιλείῳ τῷ πρόσθεν τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας ἀπώσθεντι, καὶ διὰ ταῦτα εἰς τὴν κατ' ἐμοῦ γραφὴν, ἐπειδὴ περ ἀλλοτρίων χρημάτων ἔνεκεν εἶχεν ἀνάγκην, συνελαθέντι. Ὀπιλίωνα ⁶⁾ δὲ καὶ Γαυδέντιον δι' ἀμυθῆτους τε καὶ παλυειδεῖς σκαιωρίας φυγῆς ζημιωθῆναι τῆς βασιλικῆς ἐπικρίσεως διεγνωκυίας, κάκεινων ὑπεξίστασθαι μὴ βουλομένων, πρὸς δὲ τὰ ἱερά ἔδη καταφυγόντων καὶ ταῦτα προῖσχομένων εἰς ἰκετεῖαν · τούτου τε γνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ δόγ-

¹⁾ MSC. ἐμποδῶν. ²⁾ *exaction, rapine*; ce mot est nouveau. Le v. *παρεκλέγειν* est employé dans ce sens. ³⁾ *province, district*; terme byzantin. ⁴⁾ MSC. δῶ. ⁵⁾ τίσι sans interr. J'ai suivi le texte latin d'Obbarius. ⁶⁾ Ὀπιλίωνα.

ματος ἐξενεχθέντος, εἰ μὴ εἴσω διωρισμένης ἡμέρας Ραβέννης τῆς πόλεως ἐκχωρήσειαν, γράμμασι τὰ μέτωπα στιχθέντας φυγαδεύθηναι. Τί ἂν τις παραβάλῃ τῇ τοιαύτῃ ἀνομίᾳ; Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ, τῶν αὐτῶν κατηγορησάντων, ἢ κατ' ἐμοῦ αἰτία παραδοχῆς ἔτυχε. Τί οὖν; τοῦτον καρπὸν τὰ ἡμέτερα κομιοῦνται ἐπιτηδεύματα; οὕτω τοὺς κατηγοροὺς ἐδικαίωσε τὸ ἐρήμην ἀλῶναί με; οὕτως οὐδὲν τὴν τύχην ἀνέτρεψεν, εἰ καὶ μὴ τὸ ἀνυπαίτιον τοῦ τὴν αἰτίαν λαμβάνοντος, τῶν γοῦν αἰτιωμένων τὸ μηθενὸς ἄξιον; Εἰ μὲν οὖν καὶ ὧν ἐγκλημάτων κατηγοροῦμεθα τὸ κεφάλαιον ζητεῖς, τὴν συγκλήτου λεγόμεθα βούλεσθαι σώζεσθαι· εἰ δὲ καὶ τὸν τρόπον μαθεῖν ἀξιόεις, εἶρξαι τὸν γράμματα φέροντα, ἃ τῆς συγκλήτου ἀσέβειαν τὴν εἰς βασιλέα κατηγορεῖ, αἰτίαν ἀποφερόμεθα. Τί τοίνυν, ὦ διδάσκαλε, κρίνεις; Ἐξαρνοὶ τῆς κατηγορίας ἐσόμεθα, ἵνα δὴ μὴ αἰσχύνῃ σοι προστριψαίμεν; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ὅτι ¹⁾ μὲν γὰρ καὶ ἡβουλήθη καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε τοῦ θέλῃν ἀφέξομαι, τοῦτό μοι ὁμολογηθήσεται· ἐκεῖνο δ' ὡς ἐμποδῶν ²⁾ ἔστιν τῷ τῆς συγκλήτου καταμηνύσοντι, οὐκ ἔτι. Ἡ γὰρ τὸ ἐπιτεθυμηκέναι με τοῦ στίφους ἐκείνου τῆς σωτηρίας ἀθέμιτον ὀνομάσω; Καίτοι τοῦτ' ἐκεῖνοι τῇ σφετέρῃ ψηφίσματι ἀθέμιτον ἀπεφῆναντο· ἀλλ' ἢ μὲν μοχθηρία ἑαυτὴν ἀειδήποτε ψευδομένη, τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ἀμήχανός ἐστιν εἰς ἐτέρας μεταποιεῖν. Ἐγὼ δὲ οὐ μοι δοκῶ, κατὰ τὸ Σωκράτους ἐκείνου δόγμα, θεμιτὸν εἶναι ἢ τὴν ἀλήθειαν συγκαλύψαι ἢ συναινέσαι τῷ ψεύδει. Τοῦτο δὲ, ὅτῳ ἂν εἴη τρόπος, τῇ σῆ τε καὶ τῇ τῶν σοφῶν κρίσει παρήμι· τὰ γε μὴν τούτῳ ἐπακολουθήσαντα καὶ ὡς ἔσχε τάληθές, τοῦ μὴ λαθεῖν τοὺς εισέπειτα δύνασθαι, γραφῇ καὶ μνήμῃ παρέδωκα. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ· περὶ δὲ γε τῶν πεπλασμένων γραμμάτων, οἷς ἠλπικέναι τὴν αὐτονομίαν ἐγκαλοῦμαι Ρωμαίων, τί ποτε προσήκον εἰπεῖν; ὧν εἰς φῶς ἂν αὐτίκα κεχωρήκει τὸ σόφισμα, εἰ παρόντων τῶν ἐλέγχων τῇ μαρτυρίᾳ χρῆσθαι ἐξῆν, ὃ μεγίστης ἐν πᾶσιν ἀμφισβητήμασι δυνάμειος ἔχεται. Καὶ γὰρ ποίαν ἐλευθερίας ἔτι ἐλπίδα οἶόν τε ποιῆσθαι; Εἶθε μὲν οὖν ὄφελον εἶναί τις· ἀπεκρινάμην γὰρ ἂν ταῦτά τῳ Καννίῳ ³⁾, ὃς ὑπὸ Γαίου Καίσαρος τοῦ Γερμανικοῦ παιδός, ὡς ἂν συνειδῶς τὴν κατ' αὐτοῦ συστασάν συνωμοσίαν ⁴⁾

¹⁾ MSC. ὅ, τι. ²⁾ ἐμποδῶν. ³⁾ Καννίῳ. ⁴⁾ συνωμοσίαν.

ἀνακρινόμενος· Εἰ ἐγὼ ἤθειν, ἔφη, σὺ οὐκ ἂν ἤθεις· Ἐπὶ τούτοις οὐχ οὕτω δὴ τι τὰς ἡμετέρας ἀπήμβλυνεν αἰσθήσεις ἢ ἀθυμία, ὥστε θεινὰ ποιῆσθαι τῶν ἐκδεδιητημένων ἔκθεσμα καὶ ἀνοργίαστα κατὰ τῆς ἀρετῆς τολμῶντων, ἀλλ' αἷς προσεδόκησαν σύμφωνον ἐπαγόντων τὸ τέλος, πῶς αἷσι διὰ θαύματος ἔχω; Τὸ μὲν γὰρ τὰ χεῖρω βούλεσθαι τάχ' ἂν εἴη τοῦ ἡμετέρου ἀτελοῦς, τὸ δὲ καὶ δύνασθαι διαπράττεσθαι ὅ τι ἂν τῶν φαύλων ἕκαστος ἐναντία τῆς καλοκάγαθίας διείληφε, καὶ ταῦτα θεοῦ ἐφορῶντος, τέρατι ἔοικεν· Ὅθεν καὶ οὐκ ἄπο δίκης τῶν σῶν τις οἰκείων ἐζήτησεν· Εἰ μὲν θεός ἐστι, φάμενος, πόθεν τὰ κακά; τὰ δὲ ἀγαθὰ πόθεν αὖθις, εἰ μὴ ἔστιν ¹⁾); Ἄλλ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα δέδοται καὶ χῶραν ἔχει τοῖς τοῦ πονηροῦ κόμματος οὔσι, καὶ τῶν τε χρηστῶν ἀνδρῶν καὶ συμπάσης τῆς γερουσίας ζητοῦσι τὸν ὄλεθρον τεθελικέναι, καὶ ἡμᾶς, οὗς προκινδυνεύειν τούτων δὴ τῶν χρηστῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐωράκεσαν, ἀπολέσθαι τε καὶ μακρὰ κλάειν· ἀλλ' οὐχὶ ταῦτό καὶ πρὸς τῶν ἐν τέλει ὠφληκέναι ²⁾ δίκαιοι ἤμεν· Μέμνησαι γὰρ, οἶμαι, ὡς μέλλοντά με λέξειν ἢ δράσειν τι ὡς ἐπίπαν αὐτὴ συμπαροῦσα διΐθυνες· Μέμνησαι ὅτε κατὰ Βερῶννη τὴν πόλιν, τοῦ βασιλέως τῆς πάντων ὁμοῦ καταστροφῆς ἐφιεμένου, κἀντεῦθεν τὸ κατ' Ἀλβίνου ἐπιφερόμενον ἔγκλημα τῆς εἰς αὐτὸν ἀσεβείας πρὸς ἅπαν τὸ τῆς βουλῆς σύστημα, εἴ πως μετενέγκοι πειρωμένου, παραβαλλόμενος αὐτὸς οὐ περιεῖδον πᾶν τὸ ταύτης χρηστὸν κινδυνεύον, ἀλλ' ἐπήμυνα· Σύννοιδας δὲ ἀληθεύοντί μοι τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε σεμνολογουμένη δι' οἰκείον ἔπαινον ἑμαυτοῦ· κολούει γὰρ τρόπον τινὰ τὸ τῆς συνειδήσεως ἀφανές τοῦ περιαιτολογῶντος, ὡσάκις τις τὸ ἔργον ἐπιδεικνύμενος τὸν παρὰ τῆς φήμης μισθὸν δέχεται· Ἄλλ' οὖν τὸ ἡμέτερον ἀνυπεύθυνον ὄρα ³⁾ δῆπου τίς ἐκβασίς διεδέξατο· ἀντί γὰρ ἄθλων ἀληθινῆς ἀρετῆς, ψευδοῦς κακουργίας ὑφιστάμεθα δίκην· καίτοι τίνος ποτὲ σκαιωρήματος ὁμολογία καταφανῆς οὕτω τοὺς δικαστὰς ἔσχεν εἰς αὐστηρίαν συμπνεύσαντας, ὡς μηδένας σφῶν μήτε διανοίας ἀνθρωπίνης παραλογισμῶ, μήτε τῆ καταστάσει τῆς τύχης ἀδήλου πᾶσιν οὔσης θνητοῖς ἐπικλασθῆναι; Εἰ γὰρ βεβουλεύσθαι κατη-

¹⁾ MSC. μὴ ἔστιν. ²⁾ ὄφληκέναι. ³⁾ ὄρας.

γορίαν εἶχομεν τὰ ἱερά ἔδη πυρὶ δεδαπανηκέναι, εἰ τοὺς ἱερεῖς ἀνοσιωτάτῃ κατατεθυκέναι χειρὶ, εἰ πᾶσι τοῖς χρηστοῖς παρεσκευακέναι πανώλεθρίαν, ὅμως παρόντα καὶ ἤτοι ὁμολογήσαντα ἢ ἀλόντα ἢ τῶν δικαστῶν ψῆφος τὴν δίκην ἐπράξατο ἄν. Νῦν δὲ πεντακισίας ἐγγιστα χιλιάσιν ὀργυιῶν διστωῆτες καὶ μηδὲ ἀπολογησάμενοι, θάνατον καὶ πρόγραμμα παρὰ τῆ βουλῆ καταγνάσμεθα. Ὡ μακάριοι, μηδεὶς ἐκείνων ποτὲ τῆς αὐτῆς ἀλήθῃ κατηγορίας. Ταύτης γε μὴν τῆς καταδίκης τὴν ἀξίωσιν καὶ τὸν ὄγκον καὶ αὐτοὶ γε οἱ γραψάμενοι ἔγνωσαν· ἀλλ' ἵνα τοῦτον ἐπιφορᾶ τινὸς μιαρίας ἐπηλυγάσωνται δι' ἀξιώματος ἔρωτα, βωμολοχία με τὴν συνειδήσιν ἐφύευσαντο βεβηλώσαι. Καίτοι σὺ ἐν ἡμῖν ἰδρυμένη τὰς τῶν ἐπικήρων πάντων ὀρέξεις πόρρω τῆς ἐστίας τοῦ ἡμετέρου νοός ἤλαυνες, καὶ πρὸ τῶν σῶν ὀφθαλμῶν τῆ βωμολοχία χώραν εἶναι θέμις οὐκ ἦν· ἐνεστάλαττες γὰρ ταῖς ἡμετέραις ἀκοαῖς τε καὶ διαλογισμοῖς ὀσημέραι τὸ Πυθαγόρειον ἐκεῖνο· ἔπου Θεῶ. Καὶ οὐ σύμφωνον ἄρα ἦν ἐμοὶ τῶν οὐθενὸς ἀξίων πνευμάτων πολυπραγμονεῖν τὴν ἐπικουρίαν, ὃν εἰς τοσαύτην σὺ τὴν περιφάνειαν ἤγαγες, ἐφῶ Θεῶ τελέσαι παρόμοιον. Καὶ χωρὶς δὲ τούτων ὁ καθαρὸς τῆς ἐμῆς οἰκίας θάλαμος, ὁ τῶν σεμνοτάτων ἐταίρων ὄμιλος, ὁ πάσῃ κεκοσμημένος ὀσιότητι κηδεστής καὶ δικαίως αὐτῇ τῆ τῶν καλῶν ἐργασία σεβάσμιος, πάσης ἡμᾶς ὑποψίας τῶν τοιούτων ἀπαλλάττουσιν ἐγκλημάτων. Ἄλλ' ὦ τῆς ἀτοπίας· ἐκείνοις μὲν περὶ σοῦ ἢ τοιαύτη κατηγορία πιστὴ νομισθήσεται, ἡμεῖς δὲ αὐτῷ τούτῳ τῶν ἠκειωμένων τῆ μαγγανία ¹⁾ δόξομεν γεγονέναι, ²⁾ ὅτι τῶν σῶν εἰσηγήσεων κατακορεῖς καὶ τοῖς σοῖς ἤθεσιν ἐμπαιδοτριβηθέντες τυγχάνομεν ὄντες. Οὕτως οὐκ ἀπέχρησέ μοι τὸ μηδὲν ἀπόνασθαι τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, ἀλλ' ἔδει καὶ σὲ μάλιστα τῷ ἐμῷ πταίσματι κακωθῆναι. Καὶ τοῦτο δὲ τοῖς ἐμοῖς κακοῖς κορωνίς ἐπιτίθεται. Ἡ γὰρ τῶν πλείστων ὑπόληψις οὐ τὴν τῶν πραγμάτων ἀκολουθίαν καὶ φύσιν, τὰ δὲ τῆς τύχης ἐπισκοπεῖται συμπτώματα, κάκεινα μόνον εὐβουλίας ἔχουσθαι κρίνει, οἷς ἄν ἢ τῆς τύχης δεξιότης προσμαρτυρῇ. Κάντεῦθεν συμβαίνει πρωτίστην πάντων τὴν ἀμείνω

¹⁾ ou plutôt *μαγγανία*, machination, trame criminelle. Texte: *ad fines maleficiō*. ²⁾ le msc. ajoute *οἷς*, qui trouble le sens.

δόξαν τοὺς κακῶς ¹⁾ πράσσοντας ἐξίστασθαι καὶ ἐγκαταλείπειν. Τίνα γὰρ νῦν ἀνά τὸν δῆμον θρυλλεῖται, τίνες δὲ πολυειθεῖς καὶ ἀξύμβατοι γινῶμαι, ὀκνῶ καὶ μόνον ἀναφέρειν εἰς μνήμην. Τοῦτο δ' ὅμως ἐρῶ, μεγίστην ἀχθῆθόνα τῆς ἐναντίας καθεστηκέναι τύχης, ἥνικα τοῖς ἐν κακῇ γενομένοις ἔγκλημά τι προσεπιγράφεται, καὶ ἄξιοί γε ὧν ὑπομένουσιν οὗτοι δοκοῦσι. Καγὼ μὲν πάντων ἠδέων ἀπελαθεῖς, παντός ἀξιώματος γυμνωθεῖς, τὴν ὑπόληψιν τε κηλιθωθεῖς, ἀντ' εὐποιίας δίκας ὑπέχει. Δοκῶ δὲ βλέπειν ἐν ὀφθαλμοῖς τὰς ἀνοσίους τῶν ἀλιτηρίων οἰκίας ἡδονῆς καὶ χαρᾶς πληρουμένας, ἐξωλέστατον πάντα κεναῖς ἐγκλημάτων ῥαδιουργίαις τοῖς ἀγαθοῖς ἐπικείμενον, τοὺς χρηστοὺς καταπεπτωκότας τε καὶ κειμένους τῷ καταπεπληχθῆναι τοῦ ἡμετέρου κινδύνου τῷ ὑποδείγματι, τῶν ἀκολάστων ἕκαστον πρὸς μὲν τὸ τολμῆσαι τι ἐξάγιστον ἀνεπιπληξία, ²⁾ ὥστε καὶ τὸ πᾶν ἐξεργάσασθαι, ³⁾ καὶ βραβεῖοις ἐπιρῥωννυμένους, τοὺς μηδὲν ὑπαίτιον ἑαυτοῖς συνειδότας, οὐχ ὅτι ἀσφαλείας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ ἀπολογῆσασθαι ἡτυχηκότας παντάπασι. Τοιγαροῦν καὶ ἥδιστα ἂν ἀνακράγοιμι·

Ἦ πυρσοφόρου τέκτον ⁴⁾ Ὀλύμπου,
ὅς θῶκοις μονίμοις ἰδρυμένος
πόλον ὀξεῖη δίνη ⁵⁾ ἐλίσσει,
τηρεῖν τε νόμον τείρεα ⁶⁾ πείθει,
ὥσθ' ὅτε μὲν πλησιφαῆ πασῶν ⁷⁾
ἀντίον ἀκτίνων ἡελίου,
ἄστρα καλύπτειν μείονα μῆνην,
ὅτε δ' αὖθις σκιερῆν γιγνομένην
ἀγχόθι Φοίβου φῶς ἀποβάλλειν·
τόν δ' ⁸⁾ προτέρη νυκτός ἐν ὥρῃ
θύσμαῖς ἔσπερον ἐπιτέλλοντα,
ἠνία τρέψαντ' ἠθάδος ⁹⁾ ἀτραποῦ,
πρόδρομον εἶναι ἑωσφόρον ἡλίου.
Σὺ μὲν ὥρῃ φυλοῦρόου χειματος
εἰς βραχὺ συνάγεις ἤματος ¹⁰⁾ αἴγλην·
σύ δ' ἐπερχομένου θερινοῦ θάλπους,
εὐτροχάλους θράς ἔμπαλιν νύκτας·
σὴ τ' ἰσχὺς δρόμον ἔτεος κερνᾶ,
ὥσθ' ἄ γ' ἀφείλετο πνεῦμα βόρειον,

¹⁾ κακούς. ²⁾ ἀνεπιπληξία. ³⁾ ἐξεργάσασθαι. ⁴⁾ MSC. τέκτων.
⁵⁾ δείνη. ⁶⁾ τήρεα. ⁷⁾ πᾶσαν, inepte; apud Boethium est TOTIS OBVIA.
FLAMMIS. Weber. ⁸⁾ τόνδε. ⁹⁾ εἰθάδος. ¹⁰⁾ ἤματος.

πρηθύν ζέφυρον φύλλα κομίζειν,
 ἃ δ' ¹⁾ αὐτὸ ἀρκτοῦρος σπέρματα δέροχθη ²⁾
 βαθὺ τὸν σείριον αἴθειν λήιον ³⁾
 κούδεν τοῦ πρόσθε ⁴⁾ νόμον λυθῆν
 σφετέρης ἔλλιπε ⁵⁾ τάξιος ἔθμα.
 Πάντ' οὖν ἐπιτάξ, δεσποτα, διέπων,
 μούνα περιορᾷς μερόπων ἔργα
 ἁρμονίησι χαλινοῦν ἀξίαις.
 Τιπτε γάρ ἡ σφαλερῆ τόσσας στρέφει
 μοῖτα τροπᾶς, καὶ τοὺς μὲν ἀθώους
 ὥστε κακοὺς ποιναῖς μέτεισιν;
 οἱ δ' ἐναγεῖς μετέωροι θώκοις
 ἔξονται, καὶ τῶν ὁπίων δὴ
 αὐχένας ἀδικῶς κάρτα πατοῦσιν·
 ἢ τε διαυγῆς ἀρετῆ κρύπτεται
 σκοτίαῖς, ὁ δίκαιος δ' αὐτὴν αἰτίαν
 φεύγει ἄθεσμον·
 κούδεν βλάπτει τοὺςδ' ἐπιουρκίη,
 οὐδὲ θόλος ψεύδει κεχρωσμένος·
 ἀλλ' ὅταν ἢ τῆ σφῶν χρῆσθαι βία,
 οὐς συχνοὶ δήμοι τρομέουσι
 βασιλεῖς μεγάλους ῥίμφα καθεῖλον.
 Ὡς δὴ μελέας ἐπιθ' ἐς γαίης,
 ὅστις ποτὲ τοῖς οὐσιν ἐπιστατεῖς·
 ἔργου γάρ τόσσου μέρος οὐ μικρὸν
 μέροπες συντριβόμεθα τύχης σάλοι·
 γυσσῆεντα δὲ κύματ' ἐπίσχες,
 ἢ τε ⁶⁾ μέγαν πηδαλιουχεῖς πόλιον
 ἁρμονίη, καὶ γῆν στερεώσαις.

Ἐπεὶ δ' οὕτω ταῦτα τῇ ἀδιστάκτῃ τῆς λύπης καθευλάκησα,
 ἐκείνη γαλιωνῶντι τῇ προσώπῃ, μηδ' ὅποισοῦν τοῖς ἐμοῖς θρήνοις
 διατραπέισα· Ἐγὼ μὲν ὡς θάπτον σχετλιάζοντά σε καὶ θακρῶντά.
 φησιν, εἶδον, αὐτίκα μάλα κακοδαιμονοῦντα καὶ ἐξόριστον ἔγνω
 ὄντα· ἐπὶ πόσον δὲ μήκιστος ὁ σκορακισμὸς ⁷⁾ οὗτος ἦν, εἰ μὴ ὁ
 σὸς κατεμήνησε λόγος, οὐκ εἶχον εἰδέναι. Σὺ δ' οὐ φυγὰς ἠλάθης
 οὕτω πορρώτάτῳ τῆς σῆς πατρίδος, ἀλλ' ἐπλανήθης· καὶ εἴ γε
 δῆτα σαυτὸν ἀπεισμένον ἀξίους ὑπειληφθῆναι, σὺ μάλιστα σαυτὸν
 ἐφυγάδευσας· ἐπ' οὐθενὸς γὰρ ἔκειτο ἐξουσία τοῦτ' ἐπὶ σοὶ γενέ-

1) MSC. ἃδ'. 2) δέροχθη. 3) δῆλιον, Web. corr. 4) πρόσθεν. 5) ἔλιπε.
 6) ἢ τε ... ἁρμονίη. Texte: quo caelum regis immensum, firma sta-
 biles fœdere terras. 7) σκορῶρακισμὸς.

σθαι οὐδ' ἄπαξ. Καί γάρ εἰ τῆς πατρίδος ἧς ἔφυς ἀναμιμνήσκη, οὐχ οἷά που τῶν Ἀθηναίων ἡ πόλις τοπάλαι δήμου δόγματι δαικεῖται, ἀλλ' εἰς κοίρανός ἐστιν, εἰς βασιλεύς, ¹⁾ ὅς τῇ πολυπληθείᾳ τῶν πολιτῶν οὐχ ἡττον ἢ τῷ ἐξοστρακισμῷ χαίρει, οὐταῖς ἡνίαις ἄγεσθαι καὶ τοῖς νομίμοις πειθαρχεῖν τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας ἐστί. Μή τι δὲ ἄρα καὶ τὸν ἀρχεγονώτατον τῆς σῆς πόλεως ἀγνοεῖς νόμον, ἢ τοῦτο κατῆστικὸς ἦν μὴ ἐξεῖναι φεύγειν τὸν οἰκίαν ἐν αὐτῇ κρηπίδα καταβαλέσθαι ἐλόμενον; ὁ γὰρ τῷ τείχει καὶ τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῆς περιειλημμένος οὐδὲν θεός μὴ ὑπερορίαν αὐτῆς κατακριθεῖν· ὅς δὲ τοῦ βούλεσθαι ταύτην οἰκεῖν ἀφέξεται, ἐπίσης καὶ τοῦ ἄξιός εἶναι παύσεται. Τοιγαροῦν οὐχ οὕτω με τοῦ τόπου ²⁾ τοῦδε ἡ θεά, ὡς ἡ ὄψις ἡ σὴ ἐκπλήττει. Οὐτε μὴν μᾶλλον τοῦς ἐλέφαντί τε καὶ ψηφίσιν ἡσκημένους τῆς σῆς βιβλιοθήκης τοίχους, ἢ τὴν τῆς σῆς διανοίας ἐστίαν ἀναζητῶ, ἐν ἧ οὐ βίβλους, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ὁ τὰς βίβλους ἐντίμους ποιεῖ, τὰς τῶν ἐμῶν βιβλίων λέγων γνώμας, πρόσθεν καθίδρυσα. Σὺ δὲ τοίνυν περὶ μὲν τῆς σαυτοῦ ἐπὶ τῷ κοινῇ συμφέροντι χρείας ἀληθεῖ μὲν, ἀλλ' ἀντὶ πολλῶν τῶν κατορθωθέντων σοὶ βραχύτατα διεξήλθεις· περὶ δὲ γε τῶν ἐπενεχθέντων σοὶ ἐγκλημάτων ἢ σεμνολογήματος ἢ ψευδολογήματος δῆλα πάσιν ἀνέμνησας· περὶ δὲ τῆς ἀπάτης τε καὶ ῥαδιουργίας τῶν κατηγορῶν ὀρθῶς μὲν εἶπας, ἐπιτομώτατα δὲ τούτων προσαπτέον εἶναι ἡγήσω, τῷ ταῦτα πολλῷ βέλτιόν τε καὶ ἀφθονώτερον ³⁾ τοῖς τοῦ πάντα συνειδότης δήμου στόμασι διαφροεῖσθαι· ἐπετίμησάς τε ὡς ἐνὶ μάλιστα τῇ ἐπιβουλῇ τῆς ἀδίκου συγκλήτου· ἔτι τε περὶ τῆς ἡμετέρας ἡλγησας καταδίκης, καὶ τῆς ἀδικηθείσης σῆς ὑπολήψεως τὴν ζημίαν κα-ωλοφύρω· τούτοις ἐχομένως κατὰ τῆς τύχης ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐξεκαύθης περιπαθείας, καὶ προσονειδίσας μὴ τοῖς ἔργοις τὰς ἀμοιβὰς ἐκ τοῦ ἴσου ζυγοστατεῖν, τελευτῶν τῇ τῆς Μούσης συγχρησάμενος ἰταμότητι ⁴⁾, εὐχὰς ἔσθου τὴν τὸν οὐρανὸν ἐπιτροπεύουσαν εὐνομίαν, καὶ τὴν γῆν διαθύνειν. Ἄλλ' ἐπεὶ μυρίων διαθέσεων περιπέτωκας ὄχλῳ, καὶ σε διαφόρως ὀδύνη, ὀργή, λύπη τε ἀντισπῶσιν, ὡς νῦν καταστάσεως ἔχεις, οὕτω σοὶ προσήκει τὰ δραστηκώτερα τῶν φαρμάκων· ἀλλὰ

1) Hom. H. II, 204. 2) τοῦτό που 3) ἀφθονώτερον. 4) ἰταμότητι.

τοῖς ἠπιωτέροις χρῆσόμεθα, ὡς ἂν τὰ ἐξοιδήσαντά τε καὶ σκιρρώ-
θεντα ταῖς τῶν θορύβων ἐπιρροαῖς πραοτέροις ἐπαφαῖς μαλα-
χθεῖν, πρὸς τὸ θυνηθῆναι καὶ ἀνυστικωτέραν δέξασθαι θεραπείαν.

Ἦμος γ' ἡελίου πυρὶ
ἄστρον καρκίνου αἴθεται,
ὅς μὴ δεχνημένη ¹⁾ σπόρον
πιστεύσει χθονὸς αὐλακι,
ψευθεῖς ἐλπίδος οὐτοσί,
μαῖέσθω βαλάνους δρυός.
Μὴ μὲν πορφύρεον νέμος
ζητήσης ἀγερεῖν ἴα,
εὐτ' αἰνοῖς βορέαις πέδον
φρίσσει κάρτα κυκώμενον·
μηδ' αὐ διζέο χειρεσι
τρυγᾶν βότρυνες, ἣν δέον
τέμνειν ἠρινὰ κλήματα·
ὀπώρη ²⁾ δὲ μάλισθ' ἐόν
Βάκχος σοι κομίσει δόμα·
ῶρας τάξε γὰρ ἔμπεδον
ἔργοις ἐν σφετέροις θεός·
οὐδ' ἄς αὐτὸς ἐχώρισε,
συγγεῖσθαι δεχεται τροπᾶς.
Ὡς ³⁾ πᾶν δ' τροχαλῶ ⁴⁾ ποῖ
λείπει σταθμια τάξιος,
οὐκ ἐσθλὴν λάχεν ἔκβασιον.

Ἄρα δὲ πρῶτον ἀπάντων ἀνέχη διὰ βραχείων ἐρωτημάτων με-
τῆς τοῦ σοῦ νόος ἐφάψασθαι διαθέσεως καὶ ποιήσασθαι πρόπειραν
τοῦ τὸν τρόπον τῆς σῆς θεραπείας συνεῖναι. Ἄλλὰ σὺ, ἦν δ' ἐγώ,
κατὰ σὴν γνώμην ἄττ' ἂν θέλης, ὡς ἀποκριθῆσομένου, πυνθάνου.
Ἡ δέ· Τουτονὶ τὸν κόσμον, εἶπε, πλημμελέσι διοικεῖσθαι καὶ
αὐτομάτοις συμπτώμασιν οἶει, ἢ πιστεύεις ἐνεῖναι τινα οἰκονομίαν
αὐτῶ λόγου; Παντάπασι, ἔφην, οὐδεμιᾶ μηχανῆ τοιαύτης ἐκκρε-
μασθήσομαι δόξης, ὡς ὑπολαμβάνειν ἐξ αὐτομάτου καὶ τυχερᾶς
πλημμελείας τοῖς οὕτω βεβαίοις εἶναι τὴν κίνησιν. Οἶδα δὲ τῷ
οἰκείῳ τεχνουργήματι τὸν δημιουργὸν ἐπιστατοῦντα θεόν, καὶ
οὐκ ἂν ποτέ τις ἡμέρα ἐνσταίη, ἢ με τῆς τοιαύδε τοῦ ἀληθεύς

¹⁾ conj. de Weber. MSC. δεχνημένη. ²⁾ ὀπώρη. Weber ὀπώρη.
³⁾ ὡς. ⁴⁾ τροχῶ. Weber propose τροχαλῶ.

διαλήψεως ἀποστήσαι. Οὕτως ἔχει, φησί· τοῦτο γάρ δὴ καὶ μικρῶ πρόσθεν ἦσας. Αὐτό γε μὴν τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους τῆς θείας ἀπεισχοινησμένους τυγχάνειν προμηθεΐας ἐξετραγώδησας· περὶ τῶν ἄλλων δὲ πάντων, ὅτι μὴ τῆς ἐκ τοῦ κατὰ λόγον τυγχάνοιεν κυβερνήσεως, ἥκιστα τὴν γνώμην ἐταλαντεύου. Παπαί· πάνυ μοι θαύματος ἐπέρχεται, πῶς ἐν οὕτοις ὑγιεινῇ δόξῃ καθιδρυμένος φλαύρως ἔχεις. Φέρ' οὖν βαθυτέρον τὸ νόσημα περιεργασώμεθα ¹⁾. Καὶ δὴ ἐνδεῖν τι καταμανθάνω, ὅ τι δήποτε τοῦτο ἐστίν· ἀλλ' ἄγε ²⁾ δῆτα φράσον μοι, ἐπεὶ ὅτι θεῶ τὸδε τὸ πᾶν πρυτανεύεται οὐχ ἦκεις εἰς ἀμφισβήτησιν, κατανοεῖς καὶ τίσι τῶν συμπάντων χειρισμοῖς διεξάγεται; Οὐ πάνυ τοι προχείρως, ἦν δ' ἐγώ, τὴν διάνοιαν συμβάλλω τῆς σῆς πεύσεως, οὐχ ὅπως δὲ καὶ πρὸς τὸ προβληθὲν ἀπόκρισιν δοῦναι οἶός τε εἰμί. Ἡ δέ· Μὴ γάρ, φησιν, ἐψεύσθην ἐνδεῖν τί σοι ἀφοφνηαμένη, δι' οὗ ὡς διὰ χάρακος ὄχυροῦ μὲν, ἀναπεπταμένου δὲ, εἰς τὴν σὴν διάνοιαν τὸ τῆς συγχύσεως εἰσήλασε νόσημα; Ἄλλὰ φράσον δῆ μοι· μέμνησαι τί δήποτε τῶν ὄντων τὸ τέλος ἐστίν, ἢ ποῖ δῆτα τῆς φύσεως πάσης τὸ σκοπούμενον τείνει; Ἠκηκόειν, εἶπον, ἀλλὰ μοι τὸ τῆς μνήμης ἢ λύπη ἀπήμβλυνεν. Ἄλλὰ μὴν ³⁾, ἦ δ' ἐς οἶσθα πρόσθεν τὰ ὄντα προῆλθε; Γινώσκω, ἔφην, καὶ τὸν θεὸν ὑπολαβῶν εἶπον εἶναι. Ἄρα δὴ τῷ τοῦτο τρόπῳ δυνατόν ἀπαντῆσαι, ὥστε τῆς ἀρχῆς ἐγνωσμένης, τί ἂν εἴη τῶν ὄντων τὸ τέλος σε ἀγνοεῖν; Ὅμως τοῦτο τῶν συγχύσεων ἔθος· αὕτη ἢ ἰσχύς μετακινεῖν μὲν τῆς οἰκείας στάσεως τὸν ἄνθρωπον δύνασθαι, ἀνασπᾶν δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὰς προθέλυμνον ἐκρίζου ἀπόρως ἔχειν. Καὶ μὴν καὶ τὸδε σε ἀποκρίνασθαι βούλομαι· ἄνθρωπον σεαυτὸν ὄντα μέμνησαι; Καὶ πῶς γάρ οὐκ ἂν μιμνησκοίμην, ἐπῆγον. Τί δαί καὶ ὅ τι ποτέ ἐστίν ἄνθρωπος ἰκανὸς εἶ προφέρειν; Τοῦτο δὴ μου πυνθάνη, εἶπον, εἰ ἄρα εἰδέναι ἔχοιμι ἑμαυτὸν λογικὸν ζῶον, ὡς δὲ καὶ θνητὸν ὄντα; Οἶδα, καὶ τοῦτό με εἶναι διισχυρίζομαι. Κάκεινη· Οὐδὲν σεαυτὸν ἕτερον ὄντα ἐπίστη; Οὐδέν. Ἦδη, φησί, γινώσκω ἐτέρα καὶ μεγίστην τοῦ σοῦ νοσήματος τὴν αἰτίαν· τί γάρ αὐτὸς εἶ ἐπαύσω ἐπίστασθαι. Ταύτη τοι καὶ ἀναντιλέκτως

¹⁾ MSC. περιεργασώμεθα. ²⁾ ἄ γε. ³⁾ ἀλλαμην.

ἢ τὸν τῆς νόσου λόγον ἢ ὁδὸν εἰς τὸ τὴν προτέραν ἀνασώσασθαι ὑγιεῖν ἐφεῦρον. "Ὅτι μὲν γὰρ τῇ σεαυτοῦ λήθῃ συνεταράχθης, φυγάδα σεαυτὸν καὶ τῶν οἰκείων ἐστερημένον ἀγαθῶν εἶναι σὺν ὁδύνη διεμνημόνευσας· ὅτι δὲ τίποτέ ἐστι τῶν ὄντων τὸ τέλος ἀγνοεῖς, τοὺς πονηροὺς καὶ ἀθέσμους τῶν ἀνθρώπων δυνατοὺς καὶ εὐδαιμόνας οἶσι· ὅτι δ' αὖ πάλαι τίσιν ἡνίαις ὁ σύμπας διιθύνεται κόσμος τὴν μνήμην ἀπέβαλες, ταύτας δὲ τὰς συμπτωμάτων φορὰς ἐρήμους τοῦ διοικούντος ὥσπερ ἐν σάλῳ τεκμαίρη φέρεσθαι· αἱ μέγιστα δὲ αἰτίαι ¹⁾), οὐχ ὅτι πρὸς νόσον, ἀλλ' ἤδη καὶ θάνατον τυγχάνουσιν οὔσαι. Ἄλλὰ τῇ τῆς ὑγείας δοτῆρι χάρις, ὅτι μήπω σε τῆς φύσεως ἐπίπαν μετέστησεν. Ἐχομεν δὲ μεγίστην τῆς σῆς εὐεξίας ἀρχὴν, τὴν ἀληθινὴν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κυβερνήσεως δόξαν, ὅτι μὴ τύχης ἐμπληξίᾳ ταύτην, τῇ δὲ θείῳ λόγῳ κατήκοον εἶναι φρονεῖς. Μηδὲ τοίνυν ἀγωνία· ἤδη γάρ σοι ἐκ τοῦδε τοῦ σμικροῦ σπινθῆρος τὸ ζωτικὸν ἀναλάμψει θερμόν. Ἄλλ' ἐπεὶ περ οὔπω τῶν ἰσχυροτέρων φαρμάκων καιρὸς, φύσις δὲ τοῦτο ψυχῆς, ὁσάκις ἂν τὰς ἀληθεῖς ἀποδύηται, τὰς ψευθεῖς ἀμπίσχουσιν δόξας, ἐξ ὧν ἡ τῆς συγχύσεως ἀναδοθεῖσα ὁμίχλη τὸν ἀληθέστατον ἐκείνης ὀφθαλμὸν συνθολοῖ, ταύτην ἐπὶ ποσὸν ἠπιωτέρας ²⁾ τε καὶ μετριωτέρας θεραπειαῖς λεπτῦναι πειράσομαι, ὡς ἂν, διασκεδασθέντος τοῦ ζόφου τῶν ἐπαγωγῶν ἐπιθυμιῶν, τὴν λαμπρότητα τοῦ ἀληθινοῦ φωτός σχοίης ἂν ἐπιγνῶναι.

Εἰ νεφέεσαι
κρύπτεται, οὐδὲν
πεμπέμεν ἰσχει
τεῖρεα φέγγος·
εἰ νότος αἰνός
πόντον ὀρίνων
θάλλει μίσγει
τὰ πρὶν ἀγανά ³⁾
ἵκελον οἶδμα
ἠόος αἴγλη, ⁴⁾
αἶψα παλαχθὲν
ἰλύϊ, ὄψει
ἀντικάθεται·

¹⁾ MSC. ἂ μέγιστας δὲ αἰτίας.. (ἀλλ' est omis). Cette phrase et la précédente, mal coupées, mal ponctuées, sont inintelligibles dans le manuscrit. ²⁾ ἠπιωτέρας. ³⁾ ἀγανά. ⁴⁾ αἴγλη.

καὶ δ' ὅπερ εἴσιν
 οὐρασι μακροῖς
 μόρυρον ὕδωρ,
 ὄμμ' ἐπέδησε
 ῥωγάδος αὐτῶ
 λυόμενοι¹⁾.
 Καὶ σὺ δ' εἰ²⁾ αἶρη
 ὄμματι λαμπρῶ
 τὰ τρεκέες ἀθρεῖν,
 ἴθματι δ' εὐθεῖ
 ἀτραπὸν εὐρεῖν,
 ἠθονὰς ὦσον,
 καὶ φόβον ὦσον.
 εἰλπίς ἀπέστω
 θεινά τε λύπης·
 νοῦς ὄνοφερὸς γάρ
 καὶ φιμόληπτος³⁾,
 οὐ τὰδε ἄρχει.

¹⁾ MSC. λυομένης. corr. de Weber. ²⁾ εἰ manque. ³⁾ *vinctus frenis* (baillonné), mot nouveau.

BIBLION B.

Μετά δὲ ταῦτα πρὸς βραχὺ μὲν ἡσύχασεν· ἐπεὶ δὲ με προσέ-
χοντα τὸν νοῦν ἡρέμα καὶ σιωπῇ κατεφώρασεν, οὕτως εἶπεν ἀνα-
λαβοῦσα· Εἰ καθάπαξ ἐγὼ τῆς σῆς νόσου τὴν αἰτίαν ἔγνων καὶ
τὴν διάθεσιν, τῷ τῆς πρόσθεν τύχης ἡμέρω τε καὶ ἐφέσει συν-
τήκη ¹⁾· αὕτη τὴν τῆς σῆς διανοίας κατάστασιν ἐπὶ τοσόνδε, ὡς
αὐτὸς σὺ κατὰ σαυτὸν εἰκάζεις, μεθαρμοσθεῖσά γε ἀνέτρεψεν.
Οἶδα τοῦ τέρατος ἐκείνου τὰ πολύμορφα φύκη, καὶ μέχρι τίνος,
οἷς ἐμπαιζεῖν πειράται, οἰκειότητα προσηνεστάτην ἐνδείκνυται,
ἡνίκα λύπαις ἀνυποίστοις ταράττει οὐς ἐγκαταλείπει παρὰ τὸ δο-
κηθέν. Ἦς εἰ τὴν φύσιν, τοὺς τρόπους, τὴν ποιότητά τε ἀναλογίση,
οὐδὲν ἔτ' ἐσχηκῶς καλὸν ἐν αὐτῇ οὔτ' ἀποβεβληκῶς εἶση· Ἄλλ'
αἶμαι μὴ πάνυ τί με ταλαιπωρήσειν ταῦτά σοι πρὸς μνήμην ἐπα-
νασώσασθαι· καὶ γὰρ εἰώθεις παροῦσάν τε καὶ ὑποσαίνουσαν ἀν-
δρικῶς ἐπεξιέναι τοῖς ῥήμασι, καὶ ταῖς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀδύτων
προφερομέναις γνώμαις ταύτη πολὺς ἐπικεῖσθαι. Πλὴν πάσα πάν-
τως ἀθρόα μεταβολὴ οὐκ ἄνευ τινὸς ὡσανεὶ συγχύσεως συμβαίνει
τῶν λογισμῶν· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον συνεκύρθη καὶ σὲ πρὸς
ὀλίγον μετακινήθη τὸ καθεστῶτος· Ἄλλ' ὄρα δὴ προσενέγ-
κασθαι σε καὶ ἀπογεύσασθαι τινος προσηνοῦς καὶ ἡδέος, ὃ πρὸς
τὰ ἐνδοτέρω χωρῆσαν τοῖς αὐστηροτέροις πόμασιν ὁδὸν ἀν ποιή-

¹⁾ MSC. συντύκη.

σαι ¹⁾. Παρίτω τοιγαροῦν τῆς ῥητορικῆς γλυκύτητος ἢ πειθῶ, ἢ τότε δὴ μόνον ἐπ' εὐθείας οἶδε βαδίζειν, ἢ νίκα τῶν ἡμετέρων διατάξεων οὐκ ἀφίσταται. Σὺν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ τοῦ ἡμετέρου θαλάμου ὑπηρέτις μουσικὴ νῦν μὲν κουφότερα μέλη, νῦν δὲ βαρύτερα ὑπαδέτω. Τί τρῖνον ἐστίν, ὦ ἄνθρωπε, ὃ σε πρὸς ὀλοφυρμὸν καὶ θρήνον ἐνήσει; **Και**νὸν τι πείθομαι σε καὶ οὐκ εἰσισμένον ἰδεῖν. Σὺ τὴν τύχην οἶε περὶ σέ μετηλλάχθαι, σφάλῃ δέ. Οὗτος αἰεδήποτε ταύτης ὁ τρόπος, αὕτη ἡ φύσις ἐτήρησε καὶ περὶ σέ τὴν ἴδιον ²⁾ ἐν τῷ μεταβάλλειν μάλιστα σταθιρότητα ³⁾. Τοιαύτη καὶ ζωπεύουσα καὶ ταῖς ἀβρότησι σαίνουσα τῆς πεπλασμένης εὐδαιμονίας. Κατέλαβες τὰ ἀμφίβολα τῆς τυφλῆς δαίμονος πρόσωπα· ἢ ἔτι ἄλλοις ἑαυτὴν συγκαλύπτουσα, σοὶ παντελῶς ὅλη κεχρημάτικε ⁴⁾ δῆλη. Εἰ ταῦτ' ἐπαινεῖς, συμφέρου καὶ τοῖς ἐκείνης τρόποις, μηδὲ δυσχέραινε· εἰ δὲ τὸ ἄπιστον καταπλήττη καὶ ὀρῶδεις, ἐν ὀλιγωρίᾳ ταύτην ποιῶ, καὶ διωθῶ τὰ ἀλλότρια σοὶ προσπαίζουσαν· ὃ γὰρ νῦν αἰτίον σοὶ τοσαύτης γέγονε δυσθυμίας, αὐτὸ τοῦτο γαλήνης ἂν καὶ ἀταραξίας ἐσχῆκει γενέσθαι. **Καὶ** γὰρ ἐκείνη κατέλιπέ σε, ἐφ' ἣ, ὥστε μὴ καταλιπεῖν, οὐδεὶς οὐδέποτε οἶός τ' ἂν γένοιτο ἑαυτὸν ἀσφαλίσασθαι. Ἄλλὰ σὺ γε πολλοῦ ἀξίαν ἡγῆ τὴν οἰχισομένην εὐδαιμονίαν, καὶ ἀσπαστὴ σοὶ ἐστίν ἡ παροῦσα τύχη, οὔτε μένειν πιστευομένη, κὰν τῷ ἀποχωρεῖν ἄλγος ἐπάξουσα. Ὡστ' εἰ μήτε μηδεμιᾶ μηχανῆ φύσιν ἔσχε κατέχεσθαι, καὶ ταλαιπώρως καθίστησι φεύγουσα, τί ἕτερον πέφυκεν ἢ δραπέτις ὅτι μὴ προοίμιόν τι τῆς μελλούσης ταλαιπωρίας; Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον καταμαθεῖν ἐξαρκέσομεν· ἀλλ' ἢ φρόνησις καὶ τὰς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεις οἶδε στοχάζεσθαι· ἢ γὰρ ἀλλοπρόσαλλος τῆς τύχης μετάπτωσις οὔτε φοβερὰς τὰς αὐτῆς ἀπειλάς, οὔτε τὰς φιλοφροσύνας εὐκταίας εἶναι ποιεῖ. Πρὸς τούτοις εὐψύχως ὑπομένειν χρεῶν ὃ τι περ ἐντὸς τῆς ἄλωι τελεῖται τῆς τύχης, ἅπαξ τῷ ζυγῷ ταύτης τὸν τράχηλον ὑποκλίναντα. Ὡστε εἰ τοῦ μένειν τε καὶ ἀποχωρεῖν νόμους ἐθέλησεις ταύτη τιθέναι, ἢν σὺ σαυτῷ ἐκὼν εἶναι δεσπότην ἐπελέξω, οὐκ ἂν

¹⁾ MSC. ποιῆσαι. ²⁾ rare pour ἴδιαν. ³⁾ MSC. σταθιρότατα. ⁴⁾ sens moderne pour ὑπάρχειν.

ὕβριστῆς καὶ ἄδικος ἔσσοιο, καὶ τῷ μὴ καρτερικὸς εἶναι τὴν μοῖραν ἂν παροξύνειας, ἣν συγγέαι οὐ δυνατὸς ἔσῃ; Εἰ τοῖς ἀνέμοις τῶν ἰστίων παραχωρήσεις, οὐχ ὅπῃ τὸ σὸν τείνει βούλημα, ἀλλ' οἱ ἂν κατασπέρχοι τὸ πνεῦμα κομισθῆσῃ. Εἰ ταῖς αὐλαξὶ πιστεύσῃς τὰ σπέρματα, τοῖς εὐφορίαν τε καὶ ἀφορίαν γεννώσιν ἔτεσι διαιτήσεις. Τῇ τύχῃ ὡς δεσποίνῃ σαυτὸν ἐπιτροπεύεσθαι ἐνεχείρισας· εἰκὸς ἄρα καὶ τοῖς αὐτῆς ἤθεσιν ὑποκύπτειν. Σὺ δὲ τοῦ στρεφομένου τροχοῦ τὴν φορὰν ἀνακόπτειν ἐπιχειρεῖς; καίτοι, ὧ πάντων ἀνθρώπων ἀνοητότατε, εἰ μένειν ἄρξεται, τοῦ εἶναι τύχῃ ἐξ ἄπικτος ἀποστήσεται τρόπου.

Ἦδ' ἀνατρέπουσα χειρὶ κομπηρᾷ τάξι,
 κυκωμένου δίκην τε ¹⁾ μαιμῶσ' Εὐρίπου,
 πρήνιξ' ἀνοικτί ²⁾ κοιράνους φοβερούς πρόσθεν,
 τοῦ κειμένου δ' ὕψωσεν ἢ φέναξ κόρσην·
 ἦδ' οὐκ ἐπιστρέφεται οὐδ' ἀκούει δυστήνων
 θρήνων, ἐπεγγελά ³⁾ δὲ δεινοῖς οἷς θράσεν ⁴⁾·
 ὡς ⁵⁾ ἦδὲ παίζει, τῶς ἐὼν δείκνυσ' ἀλκῆν,
 ὑπέμεγα σφετέρων ⁶⁾ τε φαίνει τέρας, ἦν τις
 μιᾶ φανῆ δειλαῖος ὀλβιός θ' ὦρα.

Βουλοίμην δ' ἂν καὶ ῥήμασιν αὐτῆς τῆς τύχης βραχέ' ἄττα διαλεχθῆναι σοι· σὺ δ' εἰ τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ πρόσχεσ τοῖς ῥηθισομένοις τὸν νοῦν. Τί με, ὧ οὗτος, καθεκάστην μεμφόμενος ψήφῃ καταδίκης ὑπάγεις; τίνα σε ἀδικίαν εἰργασάμεθα; τίνα σε τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀφειλόμεθα; Παρ' ὧ βούλει δικαστῆ τῆς τῶν χρημάτων καὶ ἀξιομάτων ἔνεκεν κτήσεως πρὸς ἐμέ δικαιολογήθητι· κὰν οὐτινοσοῦν τῶν ἀνθρώπων ἴδιόν τι τούτων ἀποδείξεις τυγχάνειν, αὐτίκα μάλα σά γεγονέναι ἄπερ ἀναζητεῖς αὐτόθεν ὁμολογήσω σοι. Ἐγωγε, ὅπως τάχιστα σε τῆς μητρικῆς νηθύος ἢ φύσις προήνεγκε, γυμνὸν καὶ πάντων τῶν ὄντων ἀνειλόμην ἀκτῆμονα, καὶ τῇ ἐμαυτῆς περιουσίᾳ ἔθαλπόν τε καὶ περιείπον, καὶ ὁ νῦν οὐχ ὑπομενετέα σοι· τὰ ἐμά δοκεῖν εἶναι ποιεῖ, οἴκῳ ἐπικλασθεῖσα εὐμενέστερον ἐθρεψάμην, πάντων τε τῶν ὑπὸ τὴν ἐμαυτῆς ἐξουσίαν

¹⁾ τε manque dans le MSC; ajouté d'après Weber. ²⁾ vox ἀνοικτί, sine misericordia, deest lexicis; at legitur apud Zonaram p. 226 et Phavorinum. Weber. ³⁾ MSC. ἐπαγγελᾶ. ⁴⁾ θράσεν. ⁵⁾ ὡς. ⁶⁾ σφετέροις.

πιπτόντων και θαφιλεία και λαμπρότητι περιέβαλον. Νῦν μοι εὐδοκούμενόν ἐστιν ἀναστειλῆναι τὴν δεξιάν· ὀφείλεις χάριν ὡς τοῖς ἀλλοτρίοις χρῆσάμενος, οὐκ ἔχεις χώραν ἀγανακτήσεως ὡς δὴθεν πάντῃ τὰ σαυτοῦ ἀποβεβλήκως. Τί τοίνυν στενάζεις; οὐδεμία σοι πρὸς ἡμῶν ἐπενήνεκται δυναστεία ¹⁾. Τὰ χρήματα, αἱ τιμαὶ και τὰ λοιπὰ τῶν τοιούτων τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας εἰσὶ τὴν δέσποιναν ἐπιγινώσκουσιν αἱ φεράπαινοι, σὺν ἐμοὶ παραγίνονται, ἐμοὶ τε συναπαίρουσιν ἀπιούση. Θαρρόντως ἀποφρηναίμην ἂν, εἰ σὰ ἦν ἄγε ἀποκτησάμενος ἄχθη, κατ' οὐδένα τρόπον ἂν αὐτῶν ἐκπεπτόκεις, ἢ ἐγῶγε μονωτάτη τὸ ἀνήκον ἐμαυτῇ τελεῖν κωλυθήσομαι. Ἐξεστι τῷ οὐρανῷ περιαυγεστάτας παράγειν ἡμέρας, και ταύτας αὖτις ἀμαυροτέρας νυξὶν ἀφανίζειν· ἐξεστι τῷ ἐνιαυτῷ τὸ τῆς γῆς πρόσωπον ὅτε μὲν ἄνθεσίν τε και καρποῖς ὠραίζειν, ὅτε δὲ φύχει και ὄμβρων ἐπικλύσει κηλιδῶν· ἐξὸν τῇ θαλάσῃ νῦν μὲν ἐστορεσμένοις τοῖς ὕδασι τιθασσὴν ὀράσθαι, νῦν δὲ καταιγῆσι και κύμασιν ἐκτραχύνεσθαι· ἡμᾶς δὲ πρὸς στάσιν τὴν τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ἀλλοτριωτάτην ἢ τῶν ἀνθρώπων ἀπληστος τοῦ τὸ πλεόν ἔχειν ἐπιθυμία περιβαλοῦσα δεσμοῖς ἀντιπεριστήσει; Αὕτη ἡ ἡμέτερα δύναμις, ταύτην συνεχῆ τὴν παιδιάν παίζομεν, τροχὸν εὐπεριαγωγῆ κυλίσματι στρέφομεν, τὰ ταπεινά τοῖς ὑψηλοῖς, τὰ ὑψηλά τοῖς ταπεινοῖς ἐναλλάσσειν φιλοῦμεν. Ἐπίβαινε, εἰ δοκεῖ, πλὴν ἐπι τοιαύταις συνθήκαις, ὡς ἡνίκα τὸ σύνθημα τοῦ ἡμετέρου ἀθύρματος ἀπαιτεῖ, μὴ ἀδικίαν τὸ κατελθεῖν οἰηθῆναί σε. Ἡ τοὺς ἐμοὺς ἡγνόεις σὺ τρόπους; Οὐκ ἤθεις τὸν βασιλέα Λυδῶν Κροῖσον, μικρὸν μὲν ἔμπροσθεν φοβερόν ὄντα τῷ Κύρῳ, εἴτ' ἐξαίφνης ἐλεεινὸν πυρᾷ πρὸς τὸ καυθῆναι παραδοθέντα, ὑετῆ δὲ οὐρανόθεν καταρρύνεντι διασωθέντα; Παρήσι σε Παῦλος, ὅς, τοῦ βασιλέως ἐάλωκότος Περσέως ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ τοῦ ἀνδρὸς δυσπραγίᾳ μεστὰ συμπαθείας ἀφήκε δάκρυα; Τί τῶν τραγηδιῶν ὁ Θροῦς ἕτερον ὀλοφύρεται, ὅτι μὴ τὴν τύχην ἀκρίτη ῥύμη τὰς εὐδαίμονας ἀνατρέπουσαν βασιλείας; Οὐ μειράκιον ὢν ἐτι δύο πίθους, τὸν μὲν ἕνα κακῶν, τὸν δ' ἕτερον ἀγαθῶν, ἐν τῷ τοῦ Διὸς οἰκήματι

1) sens moderne pour βία Texte: *nulla tibi a nobis est adlata violentia.*

κείσθαι μεμάθηκας ¹⁾; Τί μοι μέμφη, εἰ ἀφθονώτερον τῆς μερίδος μετέσχες τῶν ἀγαθῶν; Τί δεινόν, εἰ ἀπό σοῦ πᾶσα οὐκ ἀνεχώρησα; Τί φορτικόν, εἰ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἡμέτερον εὐμετάβολον ἐπιεικῆς σοι καθέστηκε πρόφασις τοῦ προσδοκᾶν τὰ βελτίω; Ὅμως μὴ συντήκειν θελε τὸν λογισμὸν, μηδ' ἐντὸς τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων καθιδρυμένος ἀρχῆς ἰδιάζουσι ζῆν νομίμοις ἐφίεσο.

¹ Ἦν, ὅσσην ταχισταίς κιννόμενος πνοαῖς
 πόντος ψάμμον ἐλίσσει,
 ἢ ὅσ' ἀστροφόροις ²⁾ νυξὶ πεφασμένα
 ὑψοῦ τείρεα λάμπει,
 τοσσόνδ' ³⁾ εὐπορίῃ ὄλβον ἐπεγχεῖ
 πλήρη ⁴⁾ χερσὶ κεραίῃ,
 οὐ θνητῶν παρά τοῦτ' ἔθνος οἰζυράν
 θρηνεῖν παύσεται αἴσαν.
 Κῆν εὐχὰς δὲ δέχῃτ' ἀσπασίως θεός,
 πολύχουον χρυσὸν δπάζων,
 καὶ τιμαῖς ἀκορέστους στέφῃ, οὐδέεν
 τὰ κτηθέντα δοκοῦσιν.
 ἀλλ' οὖν ταῦτα λαφύσσουσ' ⁵⁾ ἢ ἀπληστία,
 ἕτερ' αὖ χάσματ' ἀνοίγει.
 Τίς δὲ κημὸς ἄρω τὴν ἐπιδυμίαν
 σπέρχουσάν γε κατέξει,
 εὐτ', εἰ θῶρα τύχης μᾶλλον ἐπιρρέοι,
 ἔρος αὖξει πλέον ὄλβου.
 Οὐκ ἂν πλούσιος εἴη ὃς ἀεὶ στένων
 πτωχόν γ' οἶεται αὐτόν.

Εἰ τούτοις τοίνυν ὑπὲρ ἑαυτῆς ἢ τύχη σοι διαλέζεται, οὐδ' ἂν χανεῖν σχοίης παντάπασιν ὡς ἀπαντῆσαι πρὸς τὰ ταιαῦτα. Εἰ δ' ἄρα ἔστι σοὶ τι ἢ τῆ σαυτοῦ μεμψιμοιρία ἐπαμυνεῖς, ἔξεστιν εἰς μέσον προφέρειν, δώσωμεν τόπον τοῦ λέγειν. Ἐν τούτοις ἐγὼ Περικαλέστατα ⁶⁾ μὲν ταῦτ', ἔφην, καὶ κατηντλημένα ῥητορικῆς τε καὶ μουσικῆς γλυκύτητος μέλιτι· τότε δὲ μόνον, ὅταν εἰς ἀκοὴν ἔρχωνται, τέρπουσιν. Ἀλλὰ τοῖς δυστυχοῦσι βαθυτέρα ἢ τῶν ἀλγεινῶν αἰσθησις γίνεται· τῷ τοι καὶ τοῖς ὡσὶν ἐνηγεῖν αὐτῶν παυσαμένων, αὖθις τὸ ἐγκαθήμενον ἄλγος βαπτίζει μοι τὴν διάνοιαν.

¹⁾ Hom. II. XXIV, 527. ²⁾ MSC. ἀστροφόροις. ³⁾ τόσσον δ'. ⁴⁾ πλήρει.
⁵⁾ φυλάσσουσ'; j'ai suivi la leçon de Weber. Texte: *sed quæsita vorans sævā rapacitas*. ⁶⁾ περικαλέστατα.

Κάκεινθ· Ἀληθῆ λέγεις, φησί· ταῦτα γάρ οὐπω τοῦ σοῦ νοσήματος ἰάματα πέφυκεν, ἀλλὰ τῆς ἔτι πρὸς θεραπείαν ἀντιτύπου ὀδύνης ἐπιμέλειαι τινες καὶ μαλάγματα· ἅ δὲ εἰς βάθος διίχονται, ἐπειδὴν παρείκη καιρὸς, ἐπιθήσω. Τὸ γε νῦν οὖν ἔχον μὴ δυσπραγοῦντα σαυτὸν ὑπολάμβανε· μὴ γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς καταστάσεώς τε τῆς σῆς εὐδαιμονίας παντελῶς ἐξελάθου; Σιωπῶ ὅτι πατρὸς γενόμενον ἔρημον μεγίστων ἀνδρῶν κηδεμονία σε προσελάβετο, εἰς κηδὸς τε τῶν προϋχόντων ¹⁾ τῆς πόλεως αἰρεθείς, ὁ δὴ τιμιώτατον ἀγχιστείας εἶδός ἐστι, πρότερον ποθεινὸς ἢ ἀγχιστα γένους· τούτοις ἤρξω τυγχάνειν. Τίς οὐ μακαριώτατόν σε σὺν τῇ τῶσαύτῃ τῶν κηδεστών λαμπρότητι, τῆς συνείκου τῇ σωφροσύνῃ, τῇ τε ἀστειότητι τῆς τῶν ἀρρένων γονῆς ἀνεκήρυξε; Παρίημι (καὶ γὰρ προσῆκε παραδραμεῖν τὰ κοινά) τὰς ἐπιτραπίσας σοι ἐν νεότητι, καίπερ γέρουσιν ἀπειρημένας, ἀξίας· πρὸς δὲ τὴν κατ' ἰδίαν κορωνίδα ²⁾ τῆς σῆς εὐδαιμονίας ἐλθεῖν ὀριγνώμαι. Ἄρ' εἴ τις τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὠφέλεια ἔχει τινὰ μακαριότητος ὄγκον, δυνατόν τὴν τῆς τοιαύτης περιφανείας μνήμην ὁπωδηποτοῦν τῶν συγκυρούτων κακῶν ἄχθει ἀπολειφθῆναι; Σὺ δ' ἄρα εἶδες ἄμφω τοὺς υἰέας ὑπάτους ὁμοῦ οἵκαδε παραπεμπομένους τῷ τε τῆς συγκλήτου συστήματι καὶ τῇ τοῦ δήμου εὐνοίᾳ· τῶν αὐτῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις ἐπὶ δίφρων καθημένων, σὺ τὰ τοῦ βασιλέως ἐγκύμια ἐρρήτορευσας, καὶ ποριμότητος ἐντεῦθεν καὶ εὐγλωττίας δόξαν ἀπῆλθες ἀπενεγκάμενος· καὶ τῷ θεάτρῳ τούτων δὴ τῶν δυοῖν ὑπάτων κατιστάμενος μέσος, τοῦ περικεχυμένου πλήθους τὴν προσδοκίαν τῇ θαυσιλείᾳ τῶν ἐπὶ τῇ θριάμβῳ λόγων ἐκόρεσας. Δέδωκας οὖν ἀφορμὴν, ἐμοὶ δοκεῖν, λόγων τῇ τύχῃ, ἠνίκα σε ἐφιλοφρονεῖτο καὶ ὡς οἰκείου ἐντρύφημα περιέθαλπε· δῶρον γάρ, ὅπερ οὐδενὶ ποτε προὔτεινε τῶν ἰδίων, ἀνείλου. Βούλει τοίνυν λογισμὸν θέσθαι μετὰ τῆς τύχης; Νῦν σοι πρώτως ὀφθαλμὸν ἐπέβαλε βάσκανον· εἰ δὲ γε τό τε πλήθος καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἡδέων τε καὶ λυπηρῶν εἰς νοῦν ἀναλήψῃ, οὐκ ἂν ἀρνήσασθαι οἶός τε γένοιο μὴ οὐκ εὐδαίμων ὑπάρχειν ἔτι. Ὡστ' οὖν εἰ τούτου γε ἔνεκεν δυσπραγοῦντα σαυτὸν οἶει, ὅτι ἅ σοι τῆνικαῦτα ἡδέα ἐδόκει ᾗχετο, οὐκ ἔστιν οὐδὲν ᾗ

¹⁾ MSC. προυχόντων. ²⁾ κορωνίδα.

σαυτὸν ἡγεῖσθαι κακῶς πράττειν δίκαιος εἶ· καὶ γὰρ ἅττα νῦν ἀνιαρῶν ἔχει δόξαν ἀποχωρήσει. * Ἡ ἄρτι δὴ πρῶτως ἐξαπιναιῶς εἰς ταυτηνὶ δὴ τὴν τοῦ βίου σκηνην ἐξεναγήθη; καὶ τι ¹⁾ τοῖς ἀνθρώποις πράγμασι πάγιον ὑπολαμβάνεις ἐνεῖναι, ὅποτε καὶ αὐτὸν πλειστάκις τὸν ἀνθρώπον ὦρα βραχυτάτη πέφυκε διαλύειν; Εἰ γὰρ καὶ σπανία τοῖς τυχηροῖς ἢ τοῦ μένειν ἐστὶ πίστις, ὅμως ἢ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑστάτη πασῶν ἡμέρα θάνατός τις ὑπάρχει τῆς τύχης, καὶ εἰ μένουσα διετέλεσε ²⁾. Τί τοίνυν ἐν τούτῳ τὸ διάφορον ὑποπτεύεις; οὐκ οὐκ ἢ σὺ θνήσκων αὐτὴν καταλείπεις, ἢ ἐκείνη σε φεύγουσα;

Εἰς πόλον Φοῖβου ῥοδόεντι διφρῶ
αἶγλην ἀρχομένου σκεδανεῖν,
ὠχρινῆ γλαυκούμενα ἀμβλὺν ὦπα
ἄστρ' ἀκτίσι πεδούμενα.
Εἰ ³⁾ νέμος πνοιῆ ζεφύροιο ⁴⁾ γ' εὐπνοῦς
φοίνιξ' ἀνθεσιν ἡρινοῖς,
λυσσάδος πνεύσαντος ἄφαρ νότοιο,
κόσμον ῥίψεν ⁵⁾ ἄκανθ' ὁμοῦ.
Νῦν μὲν οὖν ἄλς εὐθιός ἀιθριάζει,
τηροῦσ' ἄψοφα κύματα·
νῦν δὲ παφλάζοντα σάλον θάλασσαν
στρωφῶν στήσατο καικίας.
* Ἄστατον γοῦν κόσμου εἰ ἔστιν εἶδος,
εἰ τόσσαις φέρεται στροφαῖς,
δὴ τύχη πίστευε βροτῶν ἀκιδνῆ
φεύγουσιν τ' ἀγαθοῖς τύχης·
θέσμιον γὰρ τ' αἶθριον τέθειται
μηδὲν γιγνόμενον μένειν.

Ἐν τούτοις αὐτός· Ἀληθῆ μὲν, ἔφην, διεμνημόνευσας, ὧ τροφῆ πασῶν ἀρετῶν, οὐδ' ἂν ἐξαρνήσασθαι δυναίμην τῆς εὐτυχίας ἐμαυτοῦ τὸν ταχύτατον δρόμον. Ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ὃ με εἰς νοῦν ἀναβαῖνον πιμπρᾶ κατὰ κράτος ⁶⁾· ἐν παντὶ γὰρ τύχης ἐναντιώματι κακοδαιμονέστατον δυστυχίας εἶδος ἐστὶ τὸ γεγονέναι εὐδαιμονα. Ἀλλὰ σὺ, ἢ δ' ὅς, ἦν τῆς ἐσφαλμένης δόξης δίκην ὑπέχεις ἐν τῷ λυπεῖσθαι, ταύτην οὐκ ἂν σὺν δίκῃ τοῖς πράγμασι

¹⁾ MSc. καίτοι. ²⁾ διετέλεσε. ³⁾ εἰς. ⁴⁾ ζεφύρου τόγ'. ⁵⁾ ῥίψαν.
⁶⁾ κατακράτος.

ἐναποτρίβεσθαι δύναιο. Εἰ γάρ σε τὸ κενὸν καὶ ἀνυπόστατον ὄνομα τῆς τυχηρᾶς εὐδαιμονίας ἔροει, ἐφείτῃ σοι τὴν ἀπαρίθμησιν ποιήσασθαι μετ' ἐμοῦ ὧν πλείστων εὐπορεῖς καὶ μεγίστων. Ἀμέλει γοῦν εἰ, ὅπερ ἐν πάσῃ τῇ τῆς σαυτοῦ τύχης περιουσίᾳ τιμιώτατον ἐκέκτησο, σῶον ἔτι σοι θεόθεν καὶ ἀπήμαντον συντηρεῖται· σχροῖς ἂν ἄρα, τῶν βελτιόνων ὑπαρχόντων σοι, περὶ κακοπραγίας αἰτιάσθαι σὺν λόγῳ; Καὶ δὴ σώζεται μὲν σοι τὸ τιμιώτατον ἐκεῖνο τοῦ ἀνθρώπου γένους· καλλώπισμα, ὅπερ οὐκ ἂν μαλακώτερον τι διετέθης τῆς σαυτοῦ ζωῆς ἀνταλλάξασθαι, ὁ κηδεστής Σύμμαχος, ἀνὴρ ἕλος συνέσει ¹⁾ τε καὶ ἀρεταῖς συγκεκρικροτημένος, καὶ τῆς ἰδίας ἀφροντιστῶν τῇ σῇ ἀδικίᾳ ἐπιστενάζει· Περὶ σὺ δὲ καὶ ἡ σύνοικος, μετρία τὸ φρόνημα καὶ τῷ τῆς σωφροσύνης σεμνῷ διαφέρουσα καὶ συνόλωις, ἵνα δὴ τὴν αὐτῆς προῖκα συγκεφαλαιώσω διὰ βραχέων, εὐκυῖα τῷ πατρὶ κατὰ πᾶν· περὶ σὺν, ἔφην, σοὶ τε μόνῃ τὴν τῆδε ζωὴν ἀποστέρουσα τὴν ἑαυτῆς πνοὴν ταμιεύει, καὶ ὧ μόνῃ τὴν σὴν εὐδαιμονίαν ἀκρωτηριάζεσθαι κἂν αὐτὴ συμφήσαιμι, ὑπὸ τοῦ σοῦ πόθου δάκρυσιν καὶ λύπαις συντήκεται. Τί δ' ἂν τοὺς ὑπατικούς υἰέας εἴποιμι, οἷς ἄρτι τὴν παιδικὴν ἐξαλλάττουσιν ἡλικίαν ἐπίσης τοῦ τε πατρῷου καὶ παππῶου χαρακτήρ ὑπολάμπει φρονήματος; Ἐπεὶ τοίνυν τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲν ἀξιοσπουδαστότερον ἢ τῆς ἰδίας φροντίζειν ζωῆς ἐφῶ συνίσταται, ὧ πόσης ἀπολαύεις εὐδαιμονίας, εἰ ἄρα τὰ σαυτοῦ μὴ ἀγνοεῖς ἀγαθὰ ἢ μέχρι δεῦρο τοῦ χρόνου περιεῖσιν, ἄπερ ὑπ' οὐδενὸς ἤκει πρὸς ἀμφισβήτησιν, εἰ μὴ ποθεινότερα καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ἔτι εἶη. Ἀπόμορξον τοίνυν ἤδη τὸ δάκρυσιν· οὐ γὰρ πῶ πάντας ἢ τὴν τύχην συλλήβδην ἀπεστυγῆκει, οὐδέ σοι σφοδρὰ κομιδῇ καταιγὶς ἐνέσκηψεν, ὅποτε κραταιῶς ἐνίσχονται σοι αἱ ἄγκυραι, αἵπερ οὔτε τὴν τοῦ ἐνεστηκότος παραμυθίαν, οὔτε τὰς τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας ἐπιλιπεῖν ἀνεκτὸν ἡγήσονται. Καὶ ἐνίσχαινό γε, ἔφην, ἀντιβολῶ· ἐκείνων γὰρ μενουσῶν, ὅπως ποιοῦν ἔχει τὸ πρᾶγμα, πλευσούμεθα. Ἄλλ' ὁρᾶς ὅσον τοῖς ἡμετέροις ἐσθήμασιν ὑπερῤῥυη καὶ ὤχετο. Ἡ δέ· Προκεκόφασιν ἐπὶ ποσόν γε, εἶπεν, εἰ μήπω πάσῃ τῇ μοίρᾳ σεαυτοῦ δυσκολαίνεις. Ἄλλὰ τὴν σὴν βλακειαν

MSC. συνεύσει.

οὐκ ἔχω φέρειν, ὡς ἐνδεῖν τι τῇ σαυτοῦ εὐδαιμονίᾳ σὺν στυγνότητι καὶ θρήνοις προσανακλαίῃ. Τίς γὰρ τοσοῦτον καθεστηκυίας μετέσχευεν εὐημερίας, ὡς μηδαμῶς ἐκ μέρους τινὸς ἄχθεσθαι τῇ αὐτῆς καταστάσει; Χαλεπὸν γὰρ δὴ τι χρῆμα τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ἐστὶν ἢ διάθεσις, ἢ οὐδέποτε ἐπιδιδοῦσα πρὸς ἐντελέχειαν, ἢ οὐκ ἔστιν ὅτε διαρκοῦσα πρὸς μονιμότητα. Τῷ μὲν γὰρ τινα χρημάτων εὖ ἤκοντι πρὸς αἰσχύνης ἐστὶ τὸ δυσγενοῦς αἵματος κατιέναι· ὁ δὲ τις εἰς ἐπιφανεῖς ἀναφέρων τὸ γένος, τῷ δὲ τῆς οὐσίας συνεσταλμένῳ στενοχωρούμενος, τῶν ἀφανῶν γε εἶναι μᾶλλον αἰρεῖται. Ἄλλος περιβεβλήται μὲν ἀμφοτέρα, πενθεῖ δὲ τὴν μὴ παροῦσαν σωφροσύνην τῇ γυναικί· ἕτερος, εὐτυχηθέντος αὐτῷ τοῦ γάμου, παίδων πατὴρ μὴ γιγνόμενος, ἀλλοτρίοις κληρονόμοις τὸν πλοῦτον τρέφει· ἄλλος ἠδόμενος υἱέος ἢ θυγατρὸς γονῆ, ταῖς ἐκείνων ἐκδιαιτήσσει δακρύων ἐπιστενάζει. Ἐντεῦθεν οὖν δῆλον ὡς οὐδεὶς ῥᾶστα τῇ καταστάσει τῆς ἑαυτοῦ τύχης συμφωνεῖ κατὰ πᾶν· πρόσσετι γὰρ ἐκάστῳ τι, ὅπερ ὁ μὲν ἄπειρος ὦν ἀγνοεῖ· ὁ δὲ πεπειραμένος κατορῥωθεῖ. Πρόσθεσ ὅτι καὶ πᾶς ὅστισοῦν τῶν εὐτυχιστάτων τρυφερωτάτοις χρήται καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις, κἂν εἰ μὴ πρὸς τὸ νεῦμά οἱ πάντα συντρέχοι, ἢ κιστὰ τινος ὦν ἐν ἔθει κακώσεως, βραχυτάτοις καὶ τοῖς τυχοῦσιν εὐθὺς καταβάλλεται· οὕτω διαφερόντως σμικρότατα ὄντα τυγχάνει τὰ τοὺς εὐτυχιστάτους τὴν ἀκρότητα τῆς μακαριότητος ζημιοῦντα. Πόσους δὲ δοκεῖς εἶναι, οἱ καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἄπτεσθαι ἂν ᾔοντο, εἴπερ ἐκ τῶν τῆς σῆς τύχης λειψάνων ἐλαχίστη σφίσι μερίς ἐπεπόριστο; Οὗτός γε μὴν ὁ χῶρος, ὃν ὑπερορίαν ἀποκαλεῖς, τοῖς αὐτὸν παροικοῦσι πατρίς ἐστίν· οὐδὲν γὰρ δεινόν, εἰ μὴ ὁ τοιοῦτον ἡγή, καὶ τοῦ ἐναντίου δὲ πᾶσα τύχη τις τῇ μεγαλοφροσύνῃ τοῦ φέροντος εὐδαιμίῳν ἀποτελεῖται. Τίς γὰρ τοσαύτης μακαριότητος τεύξαιτο ἂν, ὡς τῷ μὴ ὑπομένειν ἑαυτὸν ὑποθεῖς, οὐκ ἂν ἰμείροιτο τὴν οἰκείαν τῆς τύχης ἀμείβειν κατάστασιν; Πόση δὲ καὶ πικρία τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας περικλύζεται ἢ γλυκύτης· ἥτις εἰ καὶ τοῖς ἔχουσιν ἠθεῖα δοκεῖ, ὅμως ἐπειδὴν ἀπιέναι βούληται, φύσιν οὐκ ἔχει κατέχεσθαι. Προὔπτον οὖν ὁπόσον ἢ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μακαριότης τῆς ἰδίας ἀθλιότητος δεῖγμα παρίστησιν, οὔτε τοῖς μεγαλοψυχοῦσι παραμένουσα διὰ βίου, καὶ τοὺς μεμφομένους αὐτὴν οὐκ οὐκ εἰς τὸ

παντελές εὐθυμοτέρους ποιούσα. Τί τοίνυν, ὦ θνητῶν γένος ἀνθρώπων, θύραθεν τὴν ἐντὸς ὑμῶν κειμένην εὐδαιμονίαν μετέρχεσθε; Πλάνη πάντως καὶ ἀγνωσία ὑμᾶς συνταράσσει. Ἐγὼ οὖν σοὶ δεῖξω διὰ βραχέων τὴν κορυφὴν τῆς ἄκρας εὐδαιμονίας. Ἄρ' ἔστι σοὶ τι σαυτοῦ τιμιώτερον; Οὐδὲν ὁμολογουμένως ἔρεῖς. Εἰ τοίνυν σαυτὸν εὖ διαθήσῃ, κτήσῃ ὅπερ οὗτ' οὖν αὐτός ποτε θελήσεις ἀποβαλεῖν, οὗθ' ἢ τύχη σχοίῃ ἀν ἀφελέσθαι. Ὡς ἂν δὲ μάλιστα γνῶς ἐν τοῖσδε τοῖς τυχηροῖς πράγμασιν εὐδαιμονίαν μὴ οἶαν τ' οὖσαν συστήναι, σκοπῶμεν ὡδί. Εἰ ἢ μακαριότης ἄκρον πέφυκεν ἀγαθὸν φύσεως τῆς λόγῳ βιούσης, τὸ δὲ καθ' ὄντιν οὖν τρόπον φύσιν λαχὸν συλασθαι ἄκρον οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν (ὑπερέχει γὰρ ἐκεῖνο τὸ ἥκιστα δυνάμενον ἀφαιρεθῆναι), καθαρῶτατον δὴ ὡς καὶ τὸ τῆς τύχης ἄστατον πρὸς μακαριότητος κατάληψιν ἐφικέσθαι ἀπόρως ἔχει. Πρὸς τούτοις, ὃν ἢ πολύπτωτος ἦδε μετεωρίζει εὐδαιμονία, ἥτοι οἶδεν ἢ ἀγνοεῖ ταύτην οὖσαν εὐμετάβολον. Εἰ μὲν οὖν οὐκ οἶδε, πόθεν ἂν εὐδαιμον εἴη λάχος τὸ τῆ πηρώσει τῆς ἀγνοίας συσκιαζόμενον; εἰ δ' οὐκ ἀγνοεῖ, δεδιέναι καὶ ἀγωνιᾶν πᾶσα ἀνάγκη περὶ τῆ ἐκείνων ἀποβολῆς, ἅπερ ἀποβαλεῖν δυνατὸν εἶναι οὐκ οὐκ ἐν ἀμφιβόλῃ γίγνεται· διὸ καὶ τῷ συνεχεῖ τοῦ θεοῦ εὐδαιμονεῖν οὐδαμῶς συγχωρεῖται. Ἄλλ' εἰ ἀποβαλεῖ, ὀλιγορητέον αὐτῶν εἶναι ἠγήσεται; Ἄλλὰ καὶ ὡς¹⁾ οὐδαμινὸν ἀγαθὸν ἔστιν, ὅπερ ἀποβαλῶν τις καρτερικῶς ἀν ἐνέγκαι. Ἐπεὶ δὲ σὺ ἐκεῖνος, ᾧ πιστὸν τε οἶδα καὶ τῷ νοῦ ἐνιδρυμένον ὃν πλείσταις ὅσαις ταῖς ἀποδείξεισι τὰς ἀνθρώπων ψυχὰς μηδένα τρόπον θνητὰς εἶναι, σάφεστατον δὲ καὶ τὴν ἐκ τύχης εὐδαιμονίαν τῆ τελευτῆ συγκαταστρέφειν τοῦ σώματος, οὐκ εἰκότως ἔχει διστάζειν, εἴπερ αὕτη μακαριότητα ἐπιφέρειν δύναται, μὴ οὐχὶ πᾶν τὸ θνητὸν γένος τῷ θανάτου τέλει καταπίπτειν εἰς ἀθλιότητα. Εἰ δὲ καὶ πολλοὺς ἴσμεν τὴν μακαριότητος κτήσιν οὐχ ὅτι θανάτῳ, ἀλλὰ καὶ πόνοις καὶ βασάνοις ἐζητηκότας, τίνα τρόπον εὐδαιμονίας οἶα τε ἔστι παρούσα ποιεῖν, ἢ γε ἀθλίους παριούσα οὐκ ἀπεργάζεται;

Πᾶς τις θέλων διαρκῆς
πῆξαι θῶμα βεβαίως,

¹⁾ MSC. ὡς.

μίμνειν τ' ἀεὶ συνεστῶς ¹⁾
 ἄστεμφής τ' ἀνέμοισι,
 πόντου τ' ἀπειλέοντος
 ῥοθίων δῆτ' ὀλιγωρεῖν,
 ὄρεος φυλάξαιτ' ²⁾ ἄκρην
 ψάμαθόν τ' εὐστυφέλικτον ³⁾.
 τὴν μὲν γὰρ αἰνὸς εὖρος
 πάσῃ ἰσχυῖ βάλλει,
 ἢ δ' αὖ γε χαυνότητι
 οὐχ ἔξει βάρος οἴσειν.
 Σφαλερὴν τύχην σὺ φεύγων
 μεγάρων ἀβροδιαίτων,
 φράξεν μέλεθρ' ἐρυμνά
 χθασμαλῆ χοιράδι ῥιζοῦν.
 κὰν γὰρ θοὸν ῥοθῆση ⁴⁾
 στρωφῶν πόντον ἀήτης,
 ἀλλ' ἀσφαλῆς σὺ μίμων
 θεμέθλων ὄλβιος ἀλκῆ,
 αἰῶν' ἄριστον ἄξεις,
 ἀλογῶν ἠέρος ὀργῆς.

Ἄλλ' ἐπεὶ τὰς τῶν ἡμετέρων λόγων θεραπείας ἡσύχως ὀρῶ σε φέροντα, χρηστέον εἶναι καὶ μικρὸν αὐστηροτέραις οἴομαι θεῖν. Φέρ' εἰπέ γάρ· εἰ καὶ τὰ δῶρα τῆς τύχης εὐόλισθα ⁵⁾ μὴ ἦν καὶ ἀκαριαῖα, τί δῆποτ' αὐτοῖς πρόσεστιν, ὅπερ ἱκανὸν γένοιτ' ἂν ἢ ὑμέτερόν ποτε γενέσθαι, ἢ πολυπραγμονούμενον καὶ κατανοούμενον οὐκ ἂν εὐτελές εἴη καὶ τοῦ μηθενὸς ἄξιον; Τὸν πλοῦτον ἐρεῖς, ἢ τῇ ὑμέτερα ἢ τῇ ἑαυτοῦ φύσει τιμιώτατον ὄντα, καὶ τούτου μᾶλλον τὸν χρυσόν; Ἄλλὰ τὰ συναθροισθέντα χρήματα; Καὶ μὴ ταῦτα σκορπιζόμενα μᾶλλον ἢ συσσωρευόμενα βέλτιον διαλάμπει· ὅτι καὶ μικρολογία μὲν μισητοῦς αἰεὶ, περιφανεῖς δὲ καθίστησι τὸ φιλόδωρον. Εἰ δὲ καὶ μένειν παρ' ὄντιναοῦν οὐ δύναται τὸ πρὸς ἄλλον μεταφερόμενον, τότε δὴ τυγχάνει τὰ χρήματα τιμιώτατα, ἠνίκα τῇ ἐλευθεριότητι πρὸς ἐτέρους μεταφερόμενα τῆς σῆς δεσποτείας ἀποφοιτῶσι. Καὶ φωνὴ μὲν ἐντελής ἐκ τοῦ ἴσου πολλῶν ἐπλήρωσεν ἀκοάς· τὰ δὲ ὑμέτερα χρήματα εἰ μὴ εἰς λεπτά κατακερματισθεῖν, πρὸς πολλοὺς ἀδυνατεῖ μεταβῆναι· ἄλλως τε εἰ τὰ

¹⁾ Ce vers manque dans le MSC; suppléé d'après Weber. ²⁾ Web. φυλάξαιτ'. ³⁾ MSC. εὐστυφέλικτον. *Sable mouvant*; mot nouveau. Weber. ⁴⁾ ῥοθῆσοι. ⁵⁾ εὐόλιστα.

πανταχοῦ τῶν ἐθνῶν ὄντα χρήματα πρὸς ἓνα τινὰ ξυλλεγεῖν, τοὺς λοιποὺς ἐνδεεῖς ἑαυτῶν καταλείψουσιν ¹⁾· οὗ γενομένου, πτωχοὺς ἀναγκαῖον ἀπολειφθῆναι ὧν ἀπεχώρησαν. Ὡ τοίνυν στενωτάτου πλούτου καὶ πένητος, ὃν οὔτε πολλοῖς ἔξεστιν ἔχειν ἀφρόον, καὶ πρὸς ὅτινα δῆποτε οὐκ ἄνευ τῆς τῶν ἄλλων ἀπορίας ἀφικνουμένου. Ἄλλὰ τῶν λίθων τὸ διαυγές τοὺς ὀφθαλμοὺς θέλγει; Ἄλλ' εἴ τι κράτιστον ἔνεστι τῇ τούτων στιλπνότητι τῶν λιθιδίων, οὐ τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. Ἄ καὶ σφόδρα θαυμάζω τοὺς ἀνθρώπους θαυμάζοντας. Τί ποτε γὰρ ἐστὶ τὸ λειπόμενον μὲν ψυχῆς, πόρρω δὲ κινήσεως καὶ μελῶν συνθέσεως ὃν, ὃ τῇ ἐμψύχῳ τε καὶ λογικῇ φύσει σὺν δίκῃ περικαλλές δόξειεν ἄν; Ταῦτα γὰρ εἰ καὶ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ γεγένηται, καὶ τῇ τούτου διακοσμήσει ἐφέλεκται τινα τοῦ τελευταίου κάλλους ἐκείθεν ἀπηχῆματα, ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ὑμετέρας ὑπεροχῆς κείμενα ἤκιστα τῆς παρ' ὑμῶν ἐκπλήξεώς εἰσιν ἄξια. Ἄλλ' ἡ ὠραιότης ὑμᾶς τῶν ἀγρῶν τέρπει; Καὶ μάλα ἔργου καὶ γὰρ ἐκπρεπεστάτου μερίς ἐστὶν εὐπρεπῆς. Οὕτω δ' ἐνίστε καὶ τῆς θαλάσσης γαληνιώσης τῇ ἐπιφανείᾳ τερπόμεθα· οὕτως οὐρανόν, ἀστέρας, ἥλιον, σελήνην ἀγάμεθα μὲν γοῦν. Τῶν τοιούτων ἀνήκει σοι τί; Μὴ πρὸς τοσοῦτον ἔρχη τόλμη, ὥστε του ²⁾ τούτων ἐναβρύνεσθαι τῇ λαμπρότητι; Ἡ τοῖς ἐαρινοῖς ἄνθεσιν αὐτὸς ἐγκαλλωπιζόμενος φαίνῃ; ἢ σοι τῶν θερείων καρπῶν ἡ εὐετηρία σφριγᾷ; Τί ταῖς κεναῖς τέρψεσι συναρπάξῃ; Τί τῶν θύραθεν ἀγαθῶν ἀντὶ τῶν σῶν περιέχῃ; Οὐδέποτε σὰ ἡ τύχη πῶσει, ἅπερ ἀλλότριά σου τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐποίησε. Καὶ δὴ καὶ τῆς γῆς οἱ καρποὶ τῇ τῶν ζώων ἀνήκουσιν ἀναντιρρήτως τροφῇ. Ἄλλ' εἰ, ὅπερ ἄλις ἔχει τῇ φύσει, τούτῳ τὴν ἐνδειαν ἀναπληροῦν βούλει, οὐδὲν χρέος τῆς ἐκ τῆς τύχης εὐπορίας ἐφίεσθαι. Ὀλίγοις γὰρ καὶ μικροῖς ἡ φύσις ἀρκεῖται· ἢς εἰ τοῖς περιττοῖς ἐθέλεις τὸν κόρον ἐπαύξειν, ἢτοι ἀηδὲς ἐστὶ τὸ εἰσχεόμενον ἢ βλάβης παραίτιον. Ἦδη δὲ που καὶ τοῖς εὐανθέσιν ἐσθήμασι κάλλιστον ὄει κοσμεῖσθαι; ὧν εἴ τι που καλὸν ταῖς ὄψεσι κεχάρισται, ἢ τὴν τῆς ὕλης ὑπόστασιν ἢ τὸ περὶ ταῦτα διαπεφυκὸς τοῦ τεχνί-

¹⁾ Cette phrase et la précédente sont interverties dans le texte latin ; l'ordre de la traduction paraît préférable. ²⁾ MSC. τοῦ.

του θαυμασμοί. Ἄλλ' ὁ μυρίος σε τῶν οἰκετῶν ἐσμὸς εὐδαίμονα
 θήσει; Καὶ οὗτοι δέ, εἰ τοὺς τρόπους διεφθάραι, ἐπικίνδυνόν τε
 ἄχθος τῇ οἰκίᾳ περινοστοῦσι καὶ αὐτῷ δὴ τῷ δεσπότη διαφερόν-
 τως πολέμιον. Ἔστωσαν δ', εἰ δοκεῖ, τῶν καλῶν τε κάγαθῶν
 ὅτῳ¹⁾ δὴ τρόπῳ τοῖς ὑπάρχουσί σοι ἢ ἄλλων εὐδοκίμησις συγκατα-
 λεγήσεται; Ἐκ γὰρ τῶν ῥηθέντων συνάγουσιν, οὐδὲν τούτων, ἃ
 τοῖς σαυτοῦ συναριθμεῖς ἀγαθοῖς, σὸν ἀγαθὸν ὑπάρχειν ἐκ τοῦ
 προφανοῦς ἀποδείκνυται. Οἷς εἰ μηδὲν ἀξιοσπουδάστου πρόσεστιν
 ὠραιότητος, ὅτου δὴ²⁾ χάριν ἢ ἀποπτάντων ἀσχάλλεις ἢ χαίρεις
 μενόντων; Εἰ δὲ καὶ τῇ φύσει καλὰ ταῦτα, τί σοι μέτεστι τῶνδε;
 Καὶ γὰρ καὶ κατ' ἑαυτὰ καὶ τῆς σῆς ἐκτετοπισμένα περιουσίας
 πάντως ἤρεσκεν ἄν. Οὐδὲ γὰρ τούτου γε ἔνεκα τετίμηται ὅτι πρὸς
 τὸν σὸν πλοῦτον ἀφίκετο, ἀλλ' ὅτι τίμιά σοι ὑπέιληπτο ἐν τοῖς σοῖς
 ἐξετάζεσθαι χρήμασι, ταῦτα βουλομένη σοι γέγονε. Τί δὲ καὶ
 τοσούτῳ θορύβῳ τὸ τῆς τύχης θαψιλὲς ἀνιχνεύετε; Οἶμαι φυγα-
 δεῦσαι τῇ εὐπορίᾳ τὴν ἀπορίαν ζητεῖτε. Καίτοι τοῦτό γε ὑμῖν εἰς
 τούναντίον μᾶλλον χωρεῖ· πολλοῦ καὶ γὰρ, ὡς εἰκὸς, χρεῖα τοῦ
 συμμαχικοῦ πρὸς τὸ τῆς πολυτιμότητος ἀποσκευῆς τὴν ποικιλίαν
 συντηρηθῆναι. Κἀκεῖνο δὲ ἀληθείας ἔχεται, πολλῶν προσδεῖσθαι
 τοὺς πολλὰ κεκτημένους· καὶ τοῦ ἐναντίου δὲ βραχυτάτων τοὺς
 τὴν ἑαυτῶν εὐπορίαν τῇ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ, ἀλλ' οὐ τοῖς περιτ-
 τοῖς καὶ τῇ περὶ ταῦτα φαντασίᾳ μετροῦντας. Οὕτως ἄρα οὐδὲν
 ἴδιον ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ τῇ φύσει ἐνιδρυμένον, ὥστε καὶ παρὰ τοῖς
 ἐξωτερικοῖς τε καὶ ἀπεσχοινομένοις ὑμῶν τὰ ὑμῶν αὐτῶν ἀγαθὰ
 θηρᾶσθε. Οὕτως ἢ τάξις ἀνατέτραπται τῶν πραγμάτων, ὥστε τὸ
 θεοειδὲς τῇ τοῦ λόγου ἀξία ζῶον μὴ ἂν ἄλλως διαπρέπειν, ὅτι μὴ
 τῇ κτήσει τῶν μὴ μεμοιραμένων ψυχῆς κειμηλίων. Καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα τοῖς ἑαυτῶν ἀρκοῦνται, ὑμεῖς δὲ οἱ κατὰ τὸ λογικὸν προσει-
 κότες θεῷ ἐκ τῶν ταπεινοτάτων τὸν τῆς ὑπερεχούσης φύσεως μέ-
 τιτε³⁾ κόσμον, καὶ οὐδ' ἐπὶ νοῦν βάλλεσθε ὅσῃν τῷ δημιουργῷ
 ὑμῶν δύσκειαν ἐπιφέρετε· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
 νος τῶν ἐπιγείων πάντων ἐξηρημένον εἶναι ἠθέλησεν, ὑμεῖς δὲ τὴν
 ὑμῶν αὐτῶν ἀξίαν ὑπὸ τοῖς εὐτελεστάτοις καὶ συρφετιώδεσι κατο-

¹⁾ Dans le sens de l'interrogation directe. ²⁾ MSC. δὲ. ³⁾ μετίτε.

ρύττετε. Καί γάρ εἰ πᾶν ὅπερ οὐτινοσοῦν ἐστὶν ἀγαθὸν ἀνάγκη τιμιώτερον ἢ ἐκεῖνο οὐ ἐστὶν ἀγαθὸν εἶναι, ὑμεῖς δὲ τὰ τῶν πραγμάτων ἀτιμότερα ὑμέτερα εἶναι ἀγαθὰ κρίνετε, τοῖς αὐτοῖς δὴπου τῇ ὑμετέρᾳ δόξῃ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑποκείσθαι παρέχετε. Τοῦτο δὲ καὶ οὐκ ἀναξίως συμπίπτει. Τῆς γὰρ ἀνθρωπείου φύσεως αὕτη ἐστὶν ἀποκλήρωσις, ὡς τότε μόνον τῶν λοιπῶν ὑπερανγκίσθαι πραγμάτων, ἐπειδὴν ἑαυτὴν ἐπίσθηται· ὅταν δὲ τοῦ ἑαυτὴν εἰδέναι ἀφίστηται, παραβάλλεσθαι τοῖς ἀλόγοις. Ὁ γὰρ τοῖς ἄλλοις ζώοις τὸ ἀγνοεῖν ἑαυτὰ φύσις ἐστὶ, τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις εἰς κακίαν λογίζεται. Εἰς ὅσον δὲ καὶ ἡ ὑμετέρα πλάνη τηλαυγῶς καταφαίνεται τῶν δυνατῶς ἔχειν οἰομένων τοῖς ἀλλοτρίοις καλλωπίσμασιν ὠραίζεσθαι. Καὶ γὰρ τοῦτο γενέσθαι οὐχ οἶόν τε. Εἰ γὰρ τις τοῖς προσθέτοις τε καὶ περιθέτοις ἀστράπτει, τὰ μὲν προστιθέμενα αὐτὰ καὶ περιτιθέμενα τῶν ἐπαίνων τυγχάνει, τὸ δὲ τούτοις σκεπτόμενον τε καὶ καλυπτόμενον ἐν τῇ ἰδίᾳ οὐδὲν ἥττον χυδαιότητι διαμένει. Ἐγὼ δὲ καὶ ἀπαγορεύω εἶναι τι ἀγαθὸν τὸ τὸν ἔχοντα λυμαινόμενον. Μὴ τι γοῦν ἐν τούτῳ ψευδομένη ἐλέγχουμαι; Ἡκιστα πάντων ἐρεῖς. Ὁ γοῦν πλοῦτος τοῖς κεκτημένοις πλειστάκις βλάβην ἐπήγαγεν, ὀπηνίκα τῶν φαύλων ἕκαστος, κἀντεῦθεν τῶν ἀλλοτρίων ἀνυπέβλητος ἐπιθυμητῆς, ὃ τί ποτέ ἐστὶν ἀπανταχοῦ γῆς καὶ χρυσοῦ καὶ λίθων ἑαυτὸν μόνον ἀξιώτατον ἔχειν ἠγεῖται. Σὺ τοίνυν ὁ τήμερον καὶ δόρυ καὶ ξίφος ἐξῆς ἄμα πολλαῖς ταῖς φροντίσι δεδιώς, εἰ τὴν ὁδὸν τοῦδε τοῦ βίου ἄσκευος ὀδοιπόρος ἐπεχείρησας ἀνύειν, ἐναντίον ἂν τοῦ ληστεύοντος ἦδης. Ὡ τῆς περιφανοῦς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μακαριότητος, ἧς ὁ γενόμενος ἐπιτυχῆς τοῦ μένειν ἀσφαλῆς ἀποπίπτει.

Ὡς ὄλβιος ἦν ὁ πρὶν αἰὼν,
μακροῖς ἀγαπῶν πεδίοισι,
σπατάλαις τ' οὐκ ἔκλυτος ἀργαῖς,
σχεδίην τ' εἰς βουλυτὸν ἠθάς
δαῖτ' ἀκροδρόοισι ποιεῖσθαι.
Βάκχου δόσιν οὐκ ἐδάησαν
κεῖνοι μέλιτι ξυνοφαίνειν,
οὐδ' ἀγλαὰ νήματα Σηρῶν
Τυρίῳ γε χρώματι βάπτειν.
Υγιᾶς κείνοισ πόα λέκτρον,
πύμα δ' αὐ ἐδίθου ῥέον ὕδωρ,

σκιάν τε πίτυς λοφώεσσα.
 Οὐπω πέλαγος κεχάρακτο,
 οὐδ' ἐμπορίας ξυναγεύρων
 ἴδεν ἔμπορος ἦονα καινήν.
 Τότε ναυμαχίη τ' ἐκέκρυπτο,
 μίσει τε δριμεῖ λύθρος οὐπω
 φοίνιξε πέδον βλοσυρωπόν·
 τί ποτ' εἶχε γὰρ ἄχθριος ὀργή
 προτέρη τότε τεύχεα κινεῖν,
 ὅποτε πληγὰς μὲν ἑώρων,
 ἄθλον δ' ὑπὲρ αἵματος οὐθέν;
 Ὀφελόν γ' οἱ νῦν ἐπανήλθον ¹⁾
 καιροὶ πρὸς ἔθνη τὰ παλαιὰ,
 εὐτ' ὀξύτερος πυρὸς Αἴτνης
 φιλοχρηματίης πόθος αὔξει.
 Φεῦ, τίς πέλε πρῶτος, ὃς ἄχθος
 χρυσοῖο καλυπτομένοιο
 κρύπτειν τε λίθους ἐθέλοντας,
 σεπτὸν μάλα πῆμ' ἀνώρυξεν ²⁾).

Τίθαι περὶ τῶν ἀξιωματῶν τε καὶ δυναστειῶν φθέγγομαι, ἅπερ ὑμεῖς οἱ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας καὶ δυναστείας ἀγνώτες καὶ ἀνευνόητοι ³⁾ οὐράνια καὶ θεῖα νομίζετε; ἅπερ εἰ μὲν πρὸς τινα πεσεῖται τῶν ἐξαγίστων, τίς Αἴτη φλόγας ἐρευγομένη, ποῖος κατακλυσμός τοσοῦτον ὄλεθρον ἀπεργάσεται; Ὡς γὰρ καὶ σέ οἶμαι μεμνησθαι, τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν, ἣ δὴ τῶν ἐλευθέρων καὶ αὐτονόμων ἦρχε, διὰ τὴν τῶν ὑπάτων ὑπεροψίαν οἱ ὑμῶν παλαιότεροι ἐπεθύμησαν ἐκποδῶν θέσθαι, οἱ διὰ τὴν αὐτὴν ὕβριν καὶ πρότερον τὸ τῶν βασιλέων ὄνομα τῆς πόλεως ἐξετόξευσαν. Εἰ δέ ποτε, ὃ δὴ καὶ σπάνιον, τοῖς ἀρίστοις προσγένοιτο, ὃ τί ποτε ἕτερον ἐν τούτοις ἢ ἡ εὐδοκίμησις τῶν αὐτοῖς χρωμένων θαυμάζεται; Οὕτω δέ συμβαίνει μὴ ταῖς ἀρεταῖς ἐκ τῶν ἀξιωματῶν, ἐκ δὲ τῶν ἀρετῶν τοῖς ἀξιώμασι τὴν τιμὴν περιγίγνεσθαι. Τίς δὲ καὶ ἔστιν αὕτη ἢ ὑμῶν περιμάχητος καὶ περιφανὴς ἐξουσία; Οὐκ οὖν, ὧ γῆϊνα ζωῶν, κατανοεῖτε τίνων ὑπερφέρειν δοκεῖτε; Εἰ μεταξὺ μυῶν μῦν τινα εἶδες προνόμιόν τι καὶ δυναστείαν ἑαυτῷ μνηστευόμενον πρὸ τῶν ἄλλων, ἔσχες ὅπως ἂν κατάσχῃς τὸν γέλωτα; Τί δ', εἰ τῷ σώ-

1) Weber propose de lire ἐπανελθεῖν; dans le grec de cette époque, ὄφελον signifie simplement *utinam*. 2) MSC. ἀνώρυξεν. 3) ἀνευνόητοι.

ματι ἐπιστήσῃς, ἀσθενέστερον εὐρεῖν ἀνθρώπου δυνήσῃ, ὃν πολλὰκις ζωῦφιων τινῶν ἢ δῆγμα ἢ εἰς τὰ ἔγκατα ἐρπυσάντων ἀπόλλυσιν εἰσοδος; Ποῦ δ' ἂν τις καὶ πρεσβεία τινα κατ' οἴουδηποτοῦν, ὅτι μὴ κατὰ μόνου τοῦ σώματος καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα, λέγω δὲ τῶν τῆς τύχης, σχεῖν δυνηθεῖη; Μὴ γὰρ ἐλευθέρα τι ἐπιτάξεις ψυχῇ; μὴ διάνοιαν τὴν ὀχυρωθεῖσαν λόγῳ καὶ πρὸς ἑαυτὴν συννεύουσαν καὶ ἐπεστραμμένην τῆς ἰδίας μετακινήσεις γαλήνης; Τυράννη γὰρ ὑπειληφότε ποτὲ γενναῖον καὶ ἐλεύθερον ἄνδρα τινὰ βασάνοις συναλαθέντα τοὺς τῆς κατ' αὐτοῦ γεγενημένης συνωμοσίας ¹⁾ μηνύσαι συνίστορας, ὁ δὲ τὴν γλώτταν δακῶν ἔτεμε, καὶ τῇ προσώπῳ τοῦ θεινοῦ τυράννου προσέπτυσεν. Οὕτω τὰς κολάσεις, ἃς ὁ τύραννος ὑλὴν ὑπενόησεν ἀπηνείας, ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἀρετῆς ἀπετέλεσε ²⁾. Τί δὲ καὶ ἔστιν ὅπερ ἕτερόν τις ποιῆσαι δύναται, ὁ μὴ παρ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸς ἔχει; Τὸν Βούσιριν παρελάβομεν τοὺς ξένους εἰωθότα διαχειρίζεσθαι, ὑπὸ δ' Ἑρακλέους ἐπιξενωθέντος αὐτῷ κατεργασθέντα· ὁ Ῥηγοῦλος πλείστους τῶν Ἄφρων ἐν τῇ μάχῃ ληφθέντας δεσμοῖς ὑπηγάγετο, ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ αὐτὸς ταῖς τῶν ἠττημένων ἀλύσει τὰς χεῖρας παρέσχετο. Ἄρ' οὖν εἶναι τινα οἶει τὴν δυναστείαν τοῦ ἀνθρώπου, ὃς οὐχ οἶός τε ἐστὶν ἐκποδῶν γενέσθαι, ὅπερ αὐτὸς δύναται κατ' ἑτέρου, μὴ τὸ αὐτὸ ἕτερόν τινα κατ' αὐτοῦ ἰσχύσαι τελέσαι; Πρὸς τούτοις, εἰ τοῖς ἀξιώμασι δὴ τούτοις καὶ ἐξουσίαις προσῆν τι ἐμφύτου καὶ ἰδίου ἀγαθοῦ, οὐδέποτε ἂν αὐτῶν ἠξιούντο οἱ κάκιστοι· οὐ γὰρ εἴωθεν ἀλλήλοις τάναντία εἰς ἓν ἰέναι, ἧ τε φύσις ἀναίνεται τὴν τῶν ἀντικειμένων συνάφειαν. Οὕτως οὖν οὐκ ἀμφίβολον ὃν καὶ τοὺς πονηροτάτους πολλάκις εἰς ἀξιώματα παρίεναι, ἐκεῖνο καθαρώτατον ἐστὶ μὴ ἀγαθὰ εἶναι τὴν φύσιν τὰ τοῖς ἀκολάστοις συνέρχεσθαι ὑπομένοντα. Ὁ δὲ καὶ περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν εὐεργετημάτων τῆς τύχης δικαιοτάτα ἂν ὑπολαμβάνεσθαι γένοιτο, ἀφθονώτερον πρὸς ὃν ἔτυχε τῶν φαύλων ἐπιρρέόντων. Περὶ ὧν οὐδὲ ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ εἰκότος εἰς διαλογισμὸν δοῦναι δοκεῖ μοι, ὅτι περ οὐκ ἔστιν ὅστις ἐν ἀμφιβόλῳ γίνεται μὴ ἰσχυρὸν εἶναι, ᾧ προσοῦσαν ἰσχὺν σύνοιδε· καὶ γὰρ καὶ τὸν ταχυτῆτι χρω-

¹⁾ MSC. συνωμοσίας. ²⁾ ἀπετέλευσε.

μενον πρόδελον ταχύν εἶναι. Οὕτω μουσική μὲν μουσικοῦς, ἰατρική δ' ἰατροῦς, καὶ ῥητορική ῥητορας ἀποφαίνει. Ἐνεργεῖ γὰρ ἐκάστου τῶν ὄντων ἢ φύσις τὸ ἴδιον, οὐδ' ἀναμίγνυσθαι ταῖς τῶν ἐναντίων ἐνεργείαις φιλεῖ, ἀλλ' αὐτόθεν τὸ ἀντιστατοῦν ἀποκρῦσσεται. Ἀλλὰ μὴν οὔτε τὰ χρήματα τὴν ἀπληστον τῆς πλεονεξίας κατασβέσαι δύναται δίψαν, οὔτ' ἡ ἐξουσία αὐτοκράτορά τινα ἑαυτοῦ ἀποτελεῖ, ὃν αἱ ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίαι καὶ μοχθηραὶ δεσμοῖς ἀρρήκτοις πεπεδημένου συνέχουσι, καὶ τοῖς τὴν γνώμην δὲ διεφθορόσιν ἐπιτραπέντα τὰ ἀξιώματα, οὐχ ὅτι γε ἀξίους ποιεῖ, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀναξίους αὐτοῦς παρίστησι. Πόθεν δὲ ταῦτα συμβαίνει; Φιλεῖτε, τῶν πραγμάτων ἄλλως ἐχόντων, ὑποβολιμαίοις αὐτὰ προσαγορεύειν ὀνόμασι, ῥάδιον ἐλεγχομένοις τοῖς αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀποτελέσμασι. Τοιγαροῦν οὔτ' οὗτος πλοῦτος, οὔτ' ἐκεῖνη ἐξουσία, οὔτ' οὖν ἐκεῖνο ἀξίωμα ὀρθῶς γε καλεῖσθαι δύναται. Καὶ τελευτῶσι τὸ αὐτὸ συμπεραίνειν περὶ πάντων τῶν τῆς τύχης ἐξόν, κατ' ἢν οὐδὲν οὔτ' ὀρεκτὸν οὔτ' ἐμφύτου τι ἀγαθότητος ὃν δεδήλωται, ἥτις οὔτε τοῖς χρηστοῖς ἑαυτὴν ἀεὶ συνθεῖ, καὶ χρηστοῦς αἷς ἂν συνδεσθεῖται οὐκ ἀπεργάζεται οὐδαμῶθεν.

Ἴδμεν ὅσας εἰσεφόρησε κῆρας,
 ἄστου μὲν πρήσας, τὰ δὲ τέλη κτείνας,
 ὅς κάσιν σφάξας ποτέ γ' ὠμοθύμως,
 μητρὸς αὖ ρεύσαντι λύθρῳ διάνθη·
 πτώμα τῆς ἐκψύξαν ὄρων, ὀπωπᾶς
 δακρύοις οὐ ῥάντισεν, ἀλλὰ κρῖνειν
 τῆσδ' ἐτόλμησεν ¹⁾ τὸ μαρανθὲν εἶδος.
 Οὗτος ἔμπης στέμμασιν ἤρχε δῆμων,
 οὐς βλέπει κρύπτων φάος ἐν ῥέεθροις
 Φοῖβος, ἤκων ἀντολῆς ἀπ' ἄκρης,
 οὐς ὀρίζει ψύχει κυκλᾶς ἄρκτος,
 οὐς νότος κραύραις ἀλέαις βιαίος,
 φεψαλῶν ἄμμον πυρόεσσαν, αἶθει.
 Μὴ τι γοῦν ἔσχ' ἢ περίοπτος ἀρχὴ
 λύσσαν ἐξῶσαι σκολιοῦ Νέρωνος;
 Φεῦ τύχης δεινῆς, ὅτε δὴ θαφεινοῖς
 φαρμάκοισι προστίθεται μάχαιρα.

Ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα· Γιγνώσκεις, εἶπον, αὐτὴ τὸν τῶν ἀνθρώπων πίνων πραγμάτων τύπον ἥμιστά γε ἡμῶν κεκυριευκότα· ὕλης δὲ

¹⁾ MSC. ἐτόλμησε.

τῆς ἐπὶ τῷ τὰ κοινὰ διεξάγειν ἐπεθυμήσαμεν, ὡς ἂν μὴ ἀργὸν καὶ ἄπρακτον καταγρηῶσαι τὴν ἀρετὴν. Ἡ δὲ Ἄλλ' οὐκ ἔστι καθότι διενήνοχεν, ἔφη, τὸ τὰς προεχούσας φύσεις, οὐπω δὲ πρὸς ἐντελέχειαν ἀφιγμένας, τῇ τῶν ἀρετῶν τελειότητι πεφυκέναι κηλίσθαι, ἢ δόξης ἐπιθυμία δηλαδὴ ἢ φήμη τε καὶ διαβοήσει τῶν ἐπὶ τοῖς δημοσίοις ἀρίστων ἐνεργημάτων· ἦν δὲ φήμην πόσον οὖσαν ἐξίτηλον καὶ παντὸς ὄγκου κεκνωμένην, οὕτω μοι μάνθανε. Πᾶσαν τὴν τῆς γῆς περιφέρειαν, ὡς ταῖς ἀστρολογικαῖς ἠκριβώσας ἀποδείξεις, πρὸς τὸ τοῦ οὐρανοῦ διάστημα κέντρου περιῖσταται λόγον ἐπέχειν, τοῦτο δὲ ἔστιν, ὡς εἰ πρὸς τὸ τῆς οὐρανοῦ σφαίρας μέγεθος παραβάλλοιτο, μηδὲν τι μεγέθους ἔχειν παντάπασιν κρίνεσθαι. Ταύτης τοιγαροῦν τῆς ¹⁾ οὕτω πολλοστῆς ἐν τῷ κόσμῳ μοίρας ἢ τετάρτη μερὶς ἔγγιστα, ὡς πού τοῦ Πτολεμαίου τοῦτο δοκιμάζοντος ἔγνωσ, τοῖς ἐγνωσμένοις ἡμῖν ζώοις οἰκεῖται. Ταύτης δὲ τῆς τετάρτης πάλιν μερίδος, ἦν ὅσον αἶ τε θάλασσαι καὶ λίμναι καλύπτουσιν, ὅσον τε τῷ πλάτει τῆς ἀνύδρου χώρας ἠρήμωται, κατ' ἐπίνοιαν ὑπεξέλης, μόλις στενωτάτη τοῖς ἀνθρώποις ἐνοικεῖν ἄλλως ἀπολειφθήσεται. Ἐν τούτῳ τοίνυν τῷ ἐλαχίστῳ οἰοῦναι κέντρου κέντρῳ περιειλημμένοι τε καὶ συγκεκλεισμένοι· περὶ διακωδωνιζομένης φήμης καὶ περιβοήτου ὀνόματος πολλὴν τὴν φροντίδα ποιείσθε ²⁾. Τί δ' ἂν εὐρύχωρον σχοίη καὶ μεγαλοπρεπὲς δόξα στενοῖς οὕτω καὶ βραχυτάτοις ὀρίοις ἀπειλημένη; Πρόσθετες ὡς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς συνεσταλμένης οἰκησίμου γῆς χωρίον ἔθνη πολλὰ νέμεται, γλώσση καὶ ἤθεσι καὶ κατὰ πάντα διαίτης λόγον διεκισμένα· πρὸς ἃ, τοῦτο μὲν ταῖς τῶν ὀδῶν δυσχερείαις, τοῦτο δὲ τῷ τῆς διαλέκτου παρηλλαγμένῳ, τῷ τε μὴ συμμεμιχέναι διὰ συναλλαγμάτων, οὐχ ὅπως φήμη τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐδὲ πόλεων ὄλων ἐφικέσθαι δυνατῶς ἔχει. Ἀμέλει καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Μάρκου Τουλλίου, ὡς αὐτὸς ἐν τινι τόπῳ παρασημειούμενος φαίνεται ³⁾, οὐδέπω τὸ Καυκάσιον ὄρος ὑπερέβαλε τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ἢ φήμη· καὶ γὰρ ἦν ἀκμάζουσα τε τὸ τνηκαῦτα ⁴⁾, παρὰ τοῖς Πάρθοις καὶ τοῖς τῆδε λοιποῖς ἔθνεσι φοβερά. Ἄρ' οὖν ὀρᾶς εἰς ὅσον ἐστένωται καὶ συνῆκται ἢ δόξα, ἦν ὑμεῖς ἐκτείνειν τε καὶ

1) MSC. τὴν. 2) ποιείσθαι. 3) Cic. de Rep. VI, 13. 4) τνηκαῦτα.

πλατύνειν πάντα πόνον αἰρεῖσθε; Ἐπεὶ δὲ καὶ ὅποι τοῦ Ῥωμαίων ὀνόματος ἢ φήμη διελθεῖν οὐδ' ὅπως οὖν ἴσχυσεν, ἀνδρὸς Ῥωμαίου δόξα βαδίσει; Ἐπι γε μὴν τῶν διαφόρων ἔθνων τὰ τε ἦδη πρὸς ἀλλήλα διαφωνεῖ καὶ τὰ πάτρια, ὥστε δὴ τὸ παρά τοῖς ἐπαινούμενου, παρά τοῖς τιμωρίας ἄξιον κρίνεσθαι· κἀντεῦθεν ὃν τῆς φήμης τὸ πολυθρύλλητον τέρπει, τούτῳ πρὸς πλείστων δῆμων συστήματα ἀλυσιτελὲς ἐκφέρειν τὸ ὄνομα. Ἔσται τοιγαροῦν περικλειόμενος ἕκαστος τῇ δόξῃ τῇ περι τοὺς οἰκείους μόνους περινοστούση, καὶ ἐντὸς ἔθνους ἑνὸς τερμόνων ἢ περιφανῆς ἐκείνη στενοχωρηθήσεται τῆς φήμης ἀθανασία. Ἀλλὰ καὶ ὡς, πόσους διαπρεπεστάτους ἐν τοῖς ἰδίῳ καιροῖς ἀνδρας ἢ συγγραφῶν ἐνδεῆς ἀπημαύρωσε λήθη, εἴπερ ἴσως καὶ αὐτῶν τι τῶν συγγραφῶν ἐστὶν ἀπόνασθαι, ἃς ἅμα τοῖς ταύτας συνταξαμένοις τὸ μακρὸν καὶ βαθὺ καλύπτει τῆς παλαιότητος σκότος; Ὑμεῖς δὲ καὶ ἀθανασίαν ὑμῖν αὐτοῖς περιποιεῖσθαι δοκεῖτε, τοῖς ἔπειτ' ἐσομένοις χρόνις τὴν φήμην παραδοῦναι διανοοῦμενοι. Ἀλλ' εἰ τὸ τῆς αἰδιότητος ἀπειρον πέλαγος ἐκλογίση, οὐκ οὐκ ἐξεῖς ἠσθῆναι τῇ τοῦ σοῦ ὀνόματος μονιμότητι. Μιάς μὲν γὰρ χρόνου ῥίπης, εἰ πρὸς δέκα χιλιάδας ἐτῶν κρίνοιτο, ἐπεὶ περ ἑκατέρων ὄρισται, τὸ διάστημα, εἰ καὶ ὀλιγίστην, ὅμως ἔχει τινὰ κοινωνίαν. Αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ τῶν τοσούτων ἐτῶν ἀριθμὸς τὸ τε τούτου διαιωνίζον, καὶ εἰ παμπληθὲς εἴη, πρὸς τὴν μὴ πέρας δεχομένην αἰδιότητα οὐδ' ἐγγωρεῖ παραβάλλεσθαι. Τοῖς μὲν γὰρ πεπερασμένοις ἔσται παράθεσις τις πρὸς ἀλλήλα, ἀπειρήν δὲ καὶ πεπερασμένην οὐδεμία ποτ' ἀν γένοιτο. Προφανὲς τοίνυν ὡς οἰαδῆποτε μακροῦ χρόνου φήμη, εἰ πρὸς τὴν ἀνεξάντλητον παρατεθεῖται αἰδιότητα, οὐχ ὅπως ὀλίγη, ἀλλ' ἀναμφισβητήτως οὐδεμία δόξειεν ἄν. Ὑμεῖς δὲ, εἰ μὴ πρὸς τὰς δημοτικὰς αὔρας καὶ τὰς κενὰς περιθρυλλήσεις ὀρθῶς πράττειν ἤκιστα μεμαθήκατε, καὶ παρωσάμενοι τὸ ἐπίσημον τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς ἐξ ἀλλοτρίων ῥηματίων ἀπαιτεῖτε τὰ γέρα, ἀλλ' ἀκουσον ὅπως ἐν τῇ τοιαύτῃ τῆς φιλοτιμίας κουφότητι χαριέντως τις λέγεται παιξαι. Τούτου γὰρ ἐτέρῳ τινὶ τὴν γλῶτταν ἐπαφέντος καὶ τούτου ὑβρεσι πλύναντος, οὐκ οὐκ πρὸς ἀλήθειαν τῇ ἀρετῇ χρώμενον, πρὸς δὲ δοξομανίαν τὴν τοῦ φιλοσόφου κλησιν ὑποδυόμενον, προσθέντος δὲ καὶ ὅτι ἦδη γινώσεται εἰ ἐκεῖνος φιλόσοφος εἴη, εἰ τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἀτιμίαν

αὐτῷ δηλονότι πρῶως καὶ ἡσύχως ἐνέγκοι· ὁ δὲ καρτερίαν ἀνελό-
μενος ἐπ' ὀλίγον, καὶ τῷ δεῖξασθαι τὴν παροιμίαν οἰοεὶ σκιρτήσας·
Νῦν ἤδη, φησί, συνίης εἶναί με φιλόσοφον; Κἀκείνος πῶς οἶει πι-
κρῶς αὐτοῦ καταψάμενος· Συνηκα ἄν, εἶπεν, εἴπερ ἐσίγας. Τί δὲ
ἐστὶν ὁ τοῖς τῶν ἀνδρῶν ἐλλογιμωτέροις (περὶ αὐτῶν γὰρ ὁ λόγος
τῶν ἀρετῆ διωκόντων τὴν δόξαν), τί δὲ ἐστὶν ὅπερ ἐκ τῆς φήμης
μετὰ τὴν τοῦ σώματος τῷ τέλει τοῦ θανάτου διάλυσιν αὐτοῖς δια-
φέρει; Εἰ μὲν γάρ, ἔπερ οἱ ἡμέτεροι λόγοι πιστεύεσθαι ἀποτρέπου-
σιν, ὅλοι θνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔστιν οὐδεμία παντελῶς δόξα,
μὴ ὄντος ἐκείνου παντάπασιν οὐπερ αὕτη λέγεται εἶναι. Εἰ δ' ἡ
ἀγαθὰ συνειδυῖα ἑαυτῆ ψυχῆ, τοῦ χθονίου λυθεῖσα δεσμοῦ, ἀνε-
τος πρὸς οὐρανὸν ἵπταται, οὐκ ἄρα πᾶσαν γήϊνην πραγματείαν ἐν
ὀλιγωρία ποιήσεται, ἥτις ἤδη τῷ οὐρανῷ ἐν-τροφῶσα ὑπερβολὴν
οὐκ ἀπολείπει χαρᾶς τῷ τῶν ἐπιγείων ἀπαλλαγῆναι;

Ὁ δὴ διώκων δόξαν ὡς καλῶν ἄκρον
ταύτην δοκῶν ὅλη φρενί,
παπταινέτω χῶρον μὲν εὐρύν αἰθέρος
στεινήν τε γῆς πάσης θέσειν,
καὶ τοῦνομ' αἰσχυρῆσεται, κἂν ἢ μέγα,
μὴ σχὸν βραχὺ πληροῦν πέδον.
Τίπτ', ὦ θρασεῖς, τράχηλον ἐκ θνητῶν ζυγοῦ
μάτην ἀείρειν σπεύθετε;
κἂν γὰρ διαπτᾶσ' εἰς τὰ μακρὰν πη γένη
φήμη σὸν οὔνομα θροῆ,
φαιδρῶ δὲ λάμπη σὸς δόμος κάλλει, μόρος
δόξαν πτύει¹⁾ μετήρορον·
ρίπτει δ' ὁμῶς²⁾ ταπεινὸν ὑψηλὸν τ' ἄγαν,
ἴσοι τε τᾶνω τοῖς κάτω.
Ποῦ νῦν γὰρ ὅστ᾽ ἀπιστὰ Φαβρικίου μένει;
ποῦ Βροῦτος ἢ στερρόδος Κάτων;
ἰσχνή τις ἔτι φήμη, κενὸν τῶνδ' οὔνομα
τυτθῶ παριστᾶ γράμματι.
Μὴ γὰρ λογίδρια σεμνὰ μαθόντες, ἔξομεν
καὶ τοὺς δαμέντας εἰδέναι;
κεῖντ' οὖν ἄγνωστοι, μηδὲ τῆς φήμης σφέας
κραίνειν ἐχούσης γνωρίμους.
Ὡστ' εἰ δοκεῖτε μακρότερον ἔλκειν βίον
φήμης βροτείας τῷ πτερῶ,
εὐτ' ἕμμε καὶ τοῦδ' ἡμαρ ὄψιμον στερῆ,
ἕτερος μένει γ' ἕμᾶς πότμος.

¹⁾ MSU. πτύη. ²⁾ ὁμῶς. corr. de Weber.

Ἄλλὰ μή ποτέ μοι ἀκήρυκτον ἐναντία τῇ τύχῃ συνάπτειν πόλεμον οἰηθῆς· ἔστι γάρ ὅτε περὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ κατεσχηματισμένη ἐκείνη ἐπαίνων οὐχ ἤκιστα δικαίων ἀν ἀξιοῖτο, κατὰ τοῦτο δηλαδή κατ' ὃ ἀναπετάννυσιν ἑαυτήν, κατ' ὃ πᾶν ἀνακαλύπτει τὸ πρόσωπον, καὶ τοὺς τρόπους παρρῆσιάζεται. Ἴσως μὲν οὖν οὐπω συμβάλλεις ὅ τι φημί· θαυμαστὸν δέ ἐστιν ὅπερ ὀργῶ λέγειν· ταύτη τοι καὶ τὴν διάνοιαν λόγοις ἐξαπλοῦν μόλις μοι πρὸς ἰσχὺς ἐστί. Καὶ γὰρ ἐπὶ μᾶλλον ἠγοῦμαι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐναντίαν ἢ τὴν δεξιάν τύχην ὄφελος εἶναι. Ἡ μὲν γὰρ ὀσημέραι σχήματι εὐπραγίας ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον ἑαυτήν χρωσσῶσα ψεύδεται, ἡ δὲ διαπαντὸς ἀληθῆς ἐστίν, ἄστατον ἑαυτήν γε τῇ μεταβολῇ ἀποδεικνύσα· ἡ μὲν ἀπάτη μετέρχεται, ἡ δὲ νοθεύει· ἡ μὲν τῇ τῶν ἐπιπλάστων ἀγαθῶν ἰδέα ταῖς τῶν χρωμένων ψυχαῖς δεσμὰ περιτίθεισιν, ἡ δὲ τῇ ἐπιγνώσει τῆς εὐλύτου καὶ κατσαργίας εὐδαιμονίας ἀνίησι τῶν δεσμῶν ¹⁾). Ἀμέλει καὶ τὴν μὲν ὀρᾶς ἐκπεφυσμένην, διαρρέουσαν, καὶ ἑαυτῆς οὐδέποτε οὖν ἐπιγνώμονα, τὴν δὲ νήφουσαν, εὐζωνον, καὶ αὐτῇ τῇ τῆς ἐναντιώσεως ἀσκήσει νουεχεστάτην. Καὶ τέλος ἡ μὲν εὐδαιμόνων ἐκ τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ πρὸς ἀνοδίας ὑποσύρει ταῖς κολακείαις, ἡ δὲ κακοπραγοῦσα πολλάκις ἀκινδύνους πρὸς τάληθῃ ²⁾ ἀγαθὰ οἶά τι ἀγκίστρῃ πέφυκεν ἀνασπᾶν. Ἄρα δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ἐλαχίστοις ἐναρίθμιον εἶναι λογίζη, ὅτι σοι τῶν πιστῶν φίλων τὰς γνώμας αὕτη ἢ τραχεῖα, αὕτη ἢ φρικώδης ἀπεγύμνωσε τύχην; Αὕτη γὰρ σε τοὺς τε τὴν φιλίαν ἐπαληθεύοντας ἐταίρους καὶ τοὺς ἐπαμφοτερίζοντας ἀλλήλων διέκρινε· καὶ γὰρ ἀποχωροῦσα τοὺς μὲν ἰδίους ἀπήγαγε, τοὺς δὲ σοὺς ἀπολέλοιπε. Πόσου δ' ἀν ὠνήσω τοῦτο ἐν τῇ ἰδίᾳ μένων ἀκεραιότητι καὶ, ὡς σαυτῷ ἐδόκεις, εὐδαιμονῶν; Νυνὶ δὲ καὶ τὰ ἀπολωλότα ζητεῖς χρήματα, τὸ τιμιώτατον εἶδος τοῦ πλούτου τοὺς φίλους εὐρών.

Ὅτι οὖν κόσμος ἐν ἀσφαλεῖ
 συμφώνους δέχεται τροπὰς,
 καὶ στοιχεῖα μαχοῦμενα
 σπονδῆν ἀέναον ³⁾ φέρει·

¹⁾ MSC. δεσμῶν. ²⁾ τ' ἀληθῆ. ³⁾ ἀένναον.

ὅττ' ἠοῦς φάος ἥλιος
 χρυσοῖς ἄρμασιν ἀμφέπει,
 ὄφρ' ἄς ἤγαγεν ἔσπερος
 μήνη νυξίν ἐπιστατῆ¹⁾.
 ὅττ' οἶδ' ἄμ' Ἀμφιτρίτη θοόν
 εἶργει δὴ παγίοις ὄροις,
 οὐδ' ἴσχει χθόν' ἐς ἄπλετον
 βάλλειν κύματ' ἀπείριτα·
 ταῦθ' οὕτως ἀκόλουθ' ἐνοῖ,
 ἢ²⁾ γῆν, πόντον, Ὀλυμπον αὖ
 ἰθύνει, φιλία μόνη·
 ἦθ' οὖν ἦν χαλάση φιμόν,
 πάντ' ἄλληλα φιλοῦντα νῦν
 ὑσμίνην ἀθρόως ἀρεῖ·
 καὶ δ' αὖ τοῦτο τὸ πᾶν, ὅπερ
 εὐκίνητον ἄγουσι νῦν,
 νεικήσουσι διασπάσαι·
 αὕτη δημοτικὰ στίφη
 συνδεῖ σπενδόμενα σφίσιν·
 αὕτη συζυγίης θέμιν
 σεμνοῖς ἐμπεδόει³⁾ πόθοις·
 αὕτη καὶ γλυκερὸν νόμον
 πιστῆς ἤρμος' ἑταιρίης.
 Ὡ θνητῶν γένος ὄλβιον,
 εἴ γ' ὑμῶν φιλία⁴⁾ νόος,
 ἥπερ καὶ πόλος, ἤγετο.

¹⁾ MSC. ἐπιστατεῖ. ²⁾ ἢ. ³⁾ ἐμπεδοίη. corr. de Weber. ⁴⁾ φιλία.

BIBAIION Γ.

Ἡ μὲν ἤδη τὴν ᾠδὴν συνεπέραναν· ἐγὼ δ' ἔτι γλιχόμενος ἀκροᾶσθαι, καὶ ἐκπεπληγμένος ὀρθοῖς ὡσὶ τὸ τοῦ λόγου δὴ τοῦτο τῆ τοῦ μέλους ἡδύτητι, ἐπεπήγειν. Καί μετ' οὐ πολὺ· Ὡ ἀκροτάτη παραμυθία τῶν ἀπαγορευουσῶν, ἔφην, ψυχῶν, οἷόν με τῷ τε τῶν ἐννοιῶν βάρει τῆ τε τῶν ἀσμάτων τερπνότητι ἀνεκτῆσω· ὥστε καὶ οὐκ ἔτι τούτων ἀκούσας ἐλαττοῦσθαι τῶν προσβολῶν νομίζω τῆς τύχης. Τοιγάρτοι καὶ ἅ φάρμακα μικρῷ πρόσθεν δριμυτέραν ἔχειν διισχυρίσω τὴν δύναμιν, οὐ μόνον οὐ δέδια, ἀλλὰ καὶ λίχνως διακείμενος περὶ τὸ ἀκούειν ἀνά κράτος αἰτῶ. Ἡ δέ· Ἡσιόδημν, εἶπεν, ἡνίκα τοὺς ἡμετέρους λόγους σιγῆ τε καὶ τὸν νοῦν προσέχων ἐδέχου· καὶ ταύτην τοῦ σοῦ νοῦς τὴν κατάστασιν προσεδόκησα, μᾶλλον δὲ (ὅπερ ἀληθέστερον φάναι) αὐτὴ συνετέλεσα. Τοιάδε δ' ὄντως εἰσὶ τὰ λειπόμενα, ὡς πρὸς μὲν γεῦσιν ἐλθόντα θακεῖν, εἴσω δὲ ληφθέντα γλυκᾶναι. Ὅτι δὲ σὺ σαυτὸν λίχνως ἔχειν φῆς περὶ τὸ ἀκούειν, πόσον ὑπ' ἔρωτος ἐκκαυθήσῃ, εἰ ὅποι ¹⁾ σε κομίσει πειρώμεθα γνώσῃ. Ὅποι δέ, ἔφην; Πρὸς τὴν ἀληθινήν, εἶπεν, εὐδαιμονίαν, ἣν καὶ ὁ σὸς δῆτα νοῦς ὀνειροπολεῖ, ἐπισκιάζομενος δὲ τὸ ὄμμα τοῖς τῶν ἐνύλων εἰκόσιν ἤκιστα πρὸς αὐτὴν ὀξύτερησαι δυνατῶς ἔχει. Ἐγὼ δέ· Καὶ δρᾶσον, ἔφην, ὅπως τάχιστα δέομαι, καὶ τίς ἢ ἀληθινὴ εὐδαιμονία δεῖξον ἀνευθοιάστως. Κάκεινη· Δράσω, εἶπεν, ἀσμένως σοῦ γε ἔνεκα· ἀλλὰ σοὶ τὰ γνωριμώτερα πρότερον διαγράφειν ἐπιβαλοῦμαι καὶ λόγοις ὑπο-

¹⁾ MSC. ὅπη.

τυποῦν, ὡς ἂν τούτων ἐγνωσμένων, ἐπειδὴν ἐπὶ Θάτερα τοὺς ὀφθαλμοὺς μετενέγκης, οἷός τε γένοιο τὸ τῆς ἀληθινῆς μακαριότητος κάλλος καταμαθεῖν.

Σπειρέμεν εἴ τις ἐς ¹⁾ ἀγρὸν ἐθέλει,
 ἀγριάδας πρότερόν γ' ἀφελέτω,
 πρὸς δὲ βύτον τε θάμνον τε τεμέτω,
 λήϊον ὡς νέον εὐσταχυ φέροι·
 λαρότερον μέλι γὰρ μάλα δοκεῖ,
 εἰ πικρότης κακυνεῖ στόμα πάρος·
 τείρεα τερπνότερον μετὰ νότον
 ὄμβροφόρον κοπάσαντα σελαγεῖ·
 ἀχλὺν ἑωσφόρος εὖτε κεθάσει,
 ἥλιος ἠδύτερος διφρον ἐλά.
 Ψευδὲς ἰδὼν ἀγαθὸν σύ τε πάρος,
 τὸν ζυγὸν αὐ ²⁾ σέο βάλλ' ἀπὸ δέρης,
 νητρεκίη ³⁾ δὲ μιν εἴθ' ὑπάγαγε.

Τότε δὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' ὀλίγον ἐρείσασα, καὶ οἷον ἐπὶ τὸν Θεσπέσιον τῆς ἰδίας διανοίας ἰδρυθεῖσα θρόνον, οὕτω πως ἤρξατο. Πᾶσα τῶν ἀνθρώπων σπουδὴ, δι' ἣν ποικίλοις ἀγῶσι πάντα κάματον ἀναδέχονται, διαφόροις μὲν βαδιίζει ταῖς ὁδοῖς, πρὸς ἓν δ' ὁμῶς τῆς μακαριότητος τέλος ἐπείγεται καταλύσαι. Τὸ δ' ἀγαθὸν τοῦτ' ἐστίν, οὐ τις ἐπιτυχῶν οὐδενὸς ἐπιθυμεῖν ἐπέκεινα δύναται· ὁ δὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀκρότης ἐστὶ καὶ πάντα ἐν ἑαυτῷ τάχαθ' ἀπεριέχει. Τούτῳ δὲ εἴπερ ἐνδεῖ τι, ἄκρον οὐχ οἷόν τε· ἀπολειφθήσεται τι γὰρ ἔξωθεν, ὅπερ ἐφετὸν ἔσται. Λείπεται ⁴⁾ τοίνυν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν κατάστασιν τῆ συγκροτήσει τῶν ἀγαθῶν πάντων ἀπηρτισμένην ⁵⁾. Ταύτης δ', ὡς ἔφαμεν, διαφόροις ὁδοῖς ἀνθρώποι πάντες ἐπιτυχεῖς γενέσθαι σπουδάζουσιν. Ἔστι γὰρ ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς ἢ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ ἔφεσις ἐμφύτως ἐνεσπαρμένη· ἀπάγει δὲ σφᾶς ἢ πλάνη πρὸς τὰ ψευδῆ δι' ἀνοδιῶν, ὧν ἕτεροι μὲν ἄκρον ἀγαθὸν τὸ μηδενὸς ἐνδειαν ἔχειν οἰόμενοι, πλοῦτῳ περιρρέεισθαι περὶ πολλοῦ τίθενται· ἄλλοι δὲ ἀγαθὸν τὸ τιμῶν ἀξιοῦσθαι κρίνοντες, οὐκ ἀπολείπουσι σπουδὴν οὐδεμίαν τοῦ τιμῆς τυχόντες σεβάσμιοι παρὰ τοῖς ἰδίαις εἶναι πολίταις. Εἰσὶ μὲν οἷ γε

¹⁾ MSC. εἰς. ²⁾ οἱ. ³⁾ νητρεκίη, mot nouveau, sym. de ἀλήθεια.
⁴⁾ Le texte latin porte: *Liquet*, πρόδηλον, προφανές. ⁵⁾ ἀπηρτισμένη.

τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ἐν τῇ ἀκροτάτῃ δυναστείᾳ περιπτώσιν· εἰσὶ δὲ οἱ ἤτοι βασιλεύειν ἐθέλουσιν, ἢ τοῖς βασιλεύουσι παραδυναστεύειν ἐπιτηθεύουσιν. Οἷς μὲν ἄριστον δοκεῖ τὸ περιφανές, οὗτοι ἢ πολέμου ἢ εἰρήνης μεθόδοις ἐπίδοξον ὄνομα πανταχόθεν σπείρειν διὰ σπουδῆς ἄγουσι. Πλείστοι δὲ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ καρπὸν εὐφροσύναις μετροῦσι καὶ τέρψεσιν· οἱ μὲν εὐδαιμονέστατον ¹⁾ οἶονται τὸ ταῖς ἡδοναῖς διαχειῖσθαι. Εἰσὶ δὲ οἱ τὰ τέλη τε τούτων καὶ τὰς αἰτίας πρὸς ἄλληλα μεταβάλλουσιν, ὥσπερ οἱ τὸν πλοῦτον διὰ δυναστείαν ἢ ἡδονὰς μεταδιώκοντες, ἢ οἱ τὴν δυναστείαν τοῦ πλουτεῖν ἔνεκα ἢ τοῦ διαβόητοι παρά πᾶσιν εἶναι θηρώμενοι. Ἐν τούτοις τοίνυν καὶ τοῖς τοιούτοις περιχορεύει τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων τε καὶ εὐχῶν ὁ σκοπός, οἷά που γένους ἐστὶν εὐκλεία, δῆμου εὖνοια, τὰ δοκοῦντά τινα περιφάνειαν προσπορίζειν, γαμετή καὶ τέκνα, τὰ τέρψεως χάριν ζητούμενα. Τῶν φίλων δὲ τὸ μὲν ἱερώτατον γένος μὴ ἐν τῇ τύχῃ, τῇ δὲ ἀρετῇ ἐξεταζέσθω· θάτερον δὲ ἢ δυναστείας αἰτία ²⁾ ἢ τέρψεως προσλαμβάνεται. Ἦδη δὲ νῦν καὶ τὰ τοῦ σώματος ἀγαθὰ οὐκ ἀπεικὸς ἀναφέρειν εἰς τὰ προειρημένα. Ἰσχύς μὲν γὰρ καὶ μέγεθος δοκεῖ παρέχειν ἀνδρείαν, κάλλος καὶ ταχυτῆς ἐπαίνους καὶ εὐφημίαν, ὑγίεια δὲ ἡδονὰς· οἷς πᾶσι μόνην ἐπιθυμεῖσθαι τὴν μακαριότητα προφανές. Ὁ γὰρ τις πρὸ τῶν ἄλλων ζητεῖ, τοῦτ' ἄκρον ἀγαθὸν κρίνει. Ἄλλ' ἀγαθὸν ἄκρον τὴν εὐδαιμονίαν ὠρισάμεθα, ὥστε εὐδαίμονα κρίνει τις τὴν κατάστασιν, ἧς ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἐφίεται. Ἐχέεις τοιγαροῦν κειμένην πρὸ ὀφθαλμῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, τὰ χρήματα, τὰς τιμὰς, τὴν ἐξουσίαν, τὴν δόξαν, τὰς ἡδονὰς, ἃ δὴ μόνον κατανοήσας Ἐπίκουρος καταλλήλως ἑαυτῷ τὴν ἡδονὴν ἄκρον ἀγαθὸν διετάξατο· τὰ γὰρ λοιπὰ πάντα εὐθυμίαν μόνον δοκοῦσι τῇ ψυχῇ ἐπιφέρειν. Ἀλλὰ γὰρ ἐπάνειμι πρὸς τὰ τῶν ἀνθρώπων σπουδάσματα· ὧν ὁ νοῦς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὴν μνήμην ζόφῃ φέρει κεκαλυμμένην, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ ἄκρον ἀναζητῶν ἐστὶν ἀγαθόν· ἀλλ' ὥσπερ τις μεθύων ἀγνοεῖ τὴν ὁδόν, ἥπερ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπιστρέφει. Μὴ γὰρ πλάνην ὑπομένειν δοκοῦ-

1) MSC. εὐδαιμονεστάτους. Texte: *hi felicissimum putant voluptate diffluere.* 2) αἰτία.

σιν, ὅσοι μηδενὸς προσδεῖσθαι μηχανῶνται; Καίτοι οὐδὲν ἕτερον ὀρθῶς ἔξει τὴν μακαριότητα συγκεφαλαιῶσαι, ὅτι μὴ τῶν ἀγαθῶν πάντων κατάστασις ἀφθονος καὶ μηδενὸς χρήζουσα, ὁ τῶν ἀλλοτριῶν ἐστίν, ἀλλ' αὐτὴ ἑαυτῇ κατὰ τὸ παντελὲς αὐταρκούσα. Μηδὲ ¹⁾ κάκεινοι ἀμαρτάνουσιν, ὅσοι τὸ ὄν ἄριστον, τοῦτο δὴ καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀξιώτατον ἡγνῆται; Ἡκιστα πάντων· οὐδὲ γὰρ εὐτελὲς τι ἐστίν οὐδ' εὐκαταφρόνητον, οὗ μὴ ἀτευκτῆσαι πάντων, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀνθρώπων ταλαιπωρεῖ τὸ σκοπούμενον. Ἀλλ' ἡ δυναστεία τοῖς ἀγαθοῖς οὐ συμψηφισθήσεται; Τί μὴ; μὴ γὰρ ἀσθενὲς τι καὶ δυνάμεως ἄμοιρον ὑποληπτέον τὸ πάντων κρατιστεῦον τῶν ὄντων; Ἀλλὰ τὸ περιφανὲς ὀλιγωρητέον; καὶ μὴν οὐκ ἐνὸν διηρητῆσθαι ταῦτα, ὡς μὴ πᾶν τὸ εἰς ὑπεροχὴν ²⁾ ἐλάσαν ἀκρότητος, τοῦτ' αὐτὸ καὶ περιφανέστατον εἶναι δοκεῖν. Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀλγεινὴν καὶ ἀνιαρὰν εἶναι μακαριότητα, οὗτ' οὐν λύπαις καὶ πόνοις ὑποκειμένην, τί δεῖ καὶ λέγειν; ὁπότε καὶ τοῖς ἐλαχίστοις τοῦτό γε ἀπαιτεῖται, ὅπερ εἰς κτῆσιν καὶ χρήσιν ἐλθὼν ἡδονῆς αἴτιον ἔσται. Ταῦτ' εἰσὶν ὧν ἄνθρωποι ἐπιτυχεῖν βούλονται. Παρ' ὃ δὴ καὶ τοῦ πλοῦτου, τῶν ἀξιωματῶν, τῆς βασιλείας, τῆς δόξης καὶ τῶν ἡδονῶν ὀριγνῶνται, ὅτι δὴ διὰ τούτων ἑαυτοῖς αὐτάρκειαν, τιμὴν, δυναστείαν, ἐπαίνους καὶ εὐθυμίαν πιστεύουσι γε προσγίνεσθαι. Ἀγαθὸν τοίνυν ἐστίν, ὅπερ οὕτω διαφόροις ἀγῶσιν ἀνερευνῶσιν οἱ ἄνθρωποι· ἐν ᾧ πόση τίς ἐστίν ἢ τῆς φύσεως ῥώμη προχειρότατα δείκνυται· αἱ ποικίλαι γὰρ καὶ ἀλλήλαις ἐνιστάμεναι γνῶμαι τῷ ποθεῖν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ τέλος ταῦτά πρᾶσβεύουσι.

Τίνα τῶν ὄντων ἠνί' ἐλίσσει
 φύσις ἢ κρατερῆ, πρὸς δὲ νόμοις τίσι
 κόσμον ὅλον πιτυτῶς πολυωρεῖ,
 σφίγγουσά τ' ἀλύτῳ συνέχει δὴ
 δεσμῷ ἕκαστα, δοκεῖ μοι λιγυραῖς
 χορδαῖς ἄδουσαν διατρανοῦν.
 Εἰ καὶ δεσμὰ φέρουσι λέοντες
 λίβρες, χερσίν τε τιταινομένην
 μάρπτουσι βορῆν, τρομέουσιν τε
 παιδευτὴν μάστιγ' ὑφορώμενοι,
 ἢν λύθρῳ βάψειαν ἐὸν στόμα,

¹⁾ MSC. Μὴ δὲ. ²⁾ ὑπεροχῆς.

θυμὸν ἄχειραν ἄφαρ λωφῶντα,
 βρυχηθμοῦ βαρέος μνησθέντες,
 φριξάν τ' ἀχένας ἄμμα λύνουτες,
 πρῶτος δ' αἰμαλέοις ὑπ' ὀδοῦσι
 μῆνιδος ἦντετο λειοντοκόμος.
 Ἡ δ' 1) ὑψικόμοις δένδροισιν ἄθει,
 ὄρνις εἰρχθεῖσα παρ' ἡϊθέων,
 εἰ καὶ οἱ γλυκερὸν μὲν πόμ' ἀεὶ
 θαψιλέας τε τροφὰς φιλοκάλως
 παιζουσα νέων χεῖρ προτίθησι,
 τὰς μὲν συμπατέει σκεδάουσα,
 μοῦνα δ' ἀλύουσ' ἄλσει διφᾶ·
 εἰ ποτε δ' ὄροφον στεῖνδον ἀλύξει,
 εὐφρόσυνος λόχμης σκιάν ἄθρει,
 ἄλσειά τ' εὐκελάθως περιηχεῖ.
 Καὶ δὲ βίη σθεναρῆ περιεχθεῖς
 πτόρθος κόρσην ἔκλινεν εἰς γῆν·
 εἰ δ' ἡ κάμπτουσά μιν ἦσει χεῖρ,
 ὀρθῆ κορυφῆ πόλον αὐτὴν λεύσει 2).
 Πέσεν ἐσπέριον φοῖβος ἐς οἶδμα,
 ἀλλὰ πορείη σιγαλή 3) πάλιν
 δίφρον ἐς ἀντολίην διελίσσει.
 Ζητεῖ γὰρ ἐὼν πᾶν μάλα τάξιν,
 χαῖρον ταῖς εἰς τὸ πρὶν ἐπανόδοις,
 οὐδ' ὁ δοθεῖς τιμὴν ῥυθμὸς ἀεὶ μένει,
 ἦν μὴ τέλος ἢ συζυγὲς ἀρχῆ·
 ὅς γὰρ στάσιμον τὸν δρόμον ἔξει.

Καὶ ὑμεῖς οὖν, ὡς γῆινα ζῶα, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀμυδρᾶ τινὶ
 ἐμφάσει τὴν ὑμῶν αὐτῶν ἔμωσι ἀρχὴν ὀνειρώττετε, καὶ τὰληθῆς
 ἐκεῖνο τῆς μακαριότητος τέλος, καὶ εἰ μηθόλως ὀξυωπούση, ὅποια-
 δήποτε δ' ὅμως διανοία θεᾶσθε, οὗ δὴ χάριν καὶ ὀδηγεῖ μὲν ὑμᾶς
 πρὸς τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἢ φυσικὴ πρόθεσις, ἀπάγει δὲ τούτου πάλιν
 ἢ πολυσχιδῆς πλάνη. Σκόπει καὶ γὰρ, εἰ δι' ὧν ἄνθρωποι ἐπιτυ-
 χεῖν τῆς μακαριότητος οἴονται, τοῦ προκειμένου ἐφικέσθαι τέλους
 ἰκανῶς ἔξουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἦτοι ὁ πλοῦτος ἢ αἰ τιμαὶ τῶν τε ἄλλων
 ἕκαστα τοιοῦτόν τι ἐπιφέρουσιν, οὗ μηδὲν τῶν ἀγαθῶν ἀπεινὰ δο-
 κεῖ, καὶ ἡμεῖς δὴτα συνθησόμεθα γίνεσθαι τινὰς τῆ ἐπιτυχία τού-
 των εὐδαίμονας· εἰ δὲ μὴτ' ὅπερ ἐπαγγέλλονται πρὸς πέρας ἀγα-
 θεῖν δύνανται, καὶ προσέτι πλείστων ἀγαθῶν λείπονται, οὐ σα-

1) MSC. ἦδ.' 2) λεύσει. 3) πορήσει γαλήη; corr. de Weber.

φέστατα ἐν αὐτοῖς ἐπίπλαστον τὸ τῆς μακαριότητος σχῆμα καταλαμβάνεται; Πρῶτον ἀπάντων τοίνυν αὐτοῦ σοῦ ¹⁾ τοῦ μικρῷ πρόσθεν πλοῦτι, κομῶντος πυρῥάνομαι. Ἐν τῷ μεταξύ τῆς πολυτελεστάτης ἐκείνης περιουσίας οὐκ ἔσθ' ὅπου τὴν σὴν διάνοιαν ἐξ οἰουδηποτοῦν ἀδικήματος ἐθορύβησε λύπη; Ὅτως οὐχ οἷός τε εἰμι μεμνησθαι, εἶπον, ἐμαυτοῦ ἐλευθέρᾳ χρησαμένου τῇ διανοίᾳ, ὡς μὴ κατὰ τι διαπαντός ἀθύμως ἔχειν. Ἄρ' οὐχ ὅτι γε ἦτοι ἀπὴν ὅπερ οὐκ ἂν ἠβουλήθης ἀπειναί, ἢ παρῆν ὁ παρεῖναι οὐκ ἦν σοι προαιρουμένῳ; Ἐχει μὲν οὕτως, ἔφην. Τοιγαροῦν ἐκείνου μὲν τὴν παρουσίαν, τούτου δὲ τὴν ἀπουσίαν δι' ἐφέσεως ἦγες; Ὁμολογῶ σοι. Ὁ δ' ὦν ἐν ἐνδείᾳ τινός οὐκ ἔστιν ἐκασταχόθεν αὐτάρκης αὐτός ἑαυτῷ; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Σὺ δὲ τὸ μὴ αὐτάρκης τοῦτο πλήρης χρημάτων ἔφερες, εἶπε; Πῶς δ' οὐχί, ἔφην; Ἄρα γοῦν ὁ πλοῦτος, εἶπεν, ἀδυνατεῖ ἀνεπιθεᾶ καὶ αὐτάρκη τινὰ ἑαυτῷ ἐκτελέσαι· καίτοι τοῦτ' ἦν ὅπερ ἐδόκει γε ἐπαγγέλλεσθαι. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο δὴ μάλιστα λογισμῷ δοῦναι οἰκεῖον οἶμαι, ὡς οὐδὲν οἴκοθεν τε καὶ ἔμφυτον ὁ πλοῦτος ἔχει, ὡς μὴ δύνασθαι ἀφαιρεῖσθαι τῶν κεκτημένων ἀκόντων. Καὶ τοῦτο μὴ οὕτως ἔχειν οὐκ ἀρνήσομαι, εἶπον. Ἄνθ' ὅτου δ' οὐχ ὁμολογήσεις, ἔφη, ὁπότε καθ' ἑκάστην ²⁾ τῶν ἰσχυροτέρων ³⁾ ἕκαστος ἀρπάζει τοῦτον παρὰ γνώμην δὴ τῶν ἐχόντων; Πόθεν γὰρ αἱ ἐν ταῖς ἀγοραῖς δίκαι, εἰ μὴ ὅτι γε τὰ χρήματα, ἅπερ ἦτοι βία ἢ δόλῳ, τῶν ἐχόντων μὴ βουλομένων, ἠρπάγη, ἀπαιτεῖται; Οὕτως ἔχει τάληθές, ἦν δ' ἐγώ. Προσθεῖσεται τοίνυν, ἔφη, συμμαχίας ἐξωθεν, δι' ἧς τὸν ἑαυτοῦ τις ἂν περισώσει πλοῦτον; Μάλιστα πάντων, εἶπον. Οὐκοῦν οὐκ ἂν προσεδεῖτο τῆς τοιαύτης ἐπικουρίας, ἢ δ' ὅς, εἴ γε μὴ τὸν πλοῦτον ἐκέκτητο, ὃν ἀποβαλεῖν ἐπεφύκει. Οὐδὲ τοῦτο πρεπῶδες, ἔφην, δισταγμῷ δοῦναι. Τοιγαροῦν εἰς τοῦναντίον περιετράπη τὸ πρᾶγμα· ἃ γὰρ αὐτάρκεις ἑαυτοῖς τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν ἐδόκει χρήματα, ἐπακτῆς οὐχ ἦττον βοηθείας καθιστῶσιν ἐν χρείᾳ. Τίς δ' ἂν καὶ τρόπος ἐξευρεθῆι, ᾧ τοῦ πλοῦτου τὸ ἐνδές ἀπορῥαπισθῆσεται; Μὴ γὰρ τοὺς πλουτοῦντας πεινῆν οὐκ ἐγχωρεῖ; μὴ διψῆν οὐκ ἐνδέχεται; μὴ τοῦ χειμερινοῦ ψύχους

¹⁾ MSC. σου. ²⁾ καθ' ἑκάστην. ³⁾ ἰσχυρωτέρων.

τά τῶν πολυχρημάτων οὐκ αἰσθάνεται μέλη; Ἀλλά πρόσεστιν, ἔρεϊς, τοῖς εὐποροῦσι χρημάτων τίνι τὴν πείναν κορέσουσι, τίνι τὴν δίψαν σβέσουσι καὶ τὸ ψῦχος ¹⁾ ἀποσοβήσουσιν. Ἀλλά τοῦτον τὸν τρόπον ψυχαγωγείσθαι μὲν τοῖς χρήμασιν ἢ ἔνδεια, ἐξαίρεσθαι δὲ παντάπασιν οἷα τε ²⁾ ἐστὶν οὐδαμῶς. Εἰ γὰρ αὕτη χαινοῦσα μὲν ἀδιάλειπτα, ἀεὶ δὲ τι αἰτούσα, τοῖς χρήμασι πίμπλαται, ὑπολείπεσθαι ἀνάγκη τὴν πίμπλασθαι πεφυκυῖαν. Ἐὼ λέγειν ὡς τῇ μὲν φύσει βραχύτατα, τῇ δὲ πλεονεξία οὐδὲν ἀποχρώντως ἔχει. Ὡστ' οὖν, εἰ ὁ πλοῦτος οὔτε παρασαλεῦσαι τὴν ἔνδειαν δύναμιν ἔχει καὶ αὐτὸς δὲ ἰδίαν ἐμποιεῖ, ἐφ' ὅτῳ δὴ αὐτάρκειαν παρέχειν αὐτὸν ὑμᾶς αὐτοὺς πείθετε;

Εἰ καὶ χρυσὸν ῥέοντα πηγῆς πλούσιος
ἀπλήστως ἀντλεῖ τῇ φιλοχρηματῇ,
πόντου δ' ἔρυθρου μαργάροις δειρὴν στέφει,
γῆν τέμνει δ' ἐσθλὴν βουσίην ἀπειρεσίαις,
οὔτ' ἂν μερίμνας κληρονόμος τοῦδ' ἐκφύγοι,
οὔτε συνέψεται ³⁾ οἱ πλοῦτος ἀποιχομένῳ.

Ἄλλ' αἱ τῶν ἀξιωματῶν λαμπρότητες τίμιον καὶ σεβάσιμον ἀποδιδοῦσιν ἢ προσγίνονται; Ἔστι δὲ τις ταῖς ἐπιτροπείαις ἢ προστασίαις δύναμις, ὡς τὰς μὲν ἀρετὰς ταῖς τῶν χρωμένων ψυχαῖς ἐνσπείρειν, ἀποκορῦεσθαι δὲ τὴν κακίαν; Ἀλλ' οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· οὐ γὰρ ὅσον οὐ φυγάδα τὴν πονηρίαν ἐλαύνειν, ἀλλὰ καὶ περιφανέστεραν οὐχ ἥκιστα ποιεῖν ἔχουσιν εἰδισμένον· οὐ χάριν καὶ δυσχεραίνουσαν καὶ ἀπαξιούμεν πολλάκις αὐτὰς ἐγχειρίζεσθαι τοῖς ἀτοπωτάτοις τὴν γνώμην. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ὁ Κάτουλλος, καίπερ ἐπὶ δίφρου τὸν Νόνιον ⁴⁾ καθεζόμενον, κυρτότητά ⁵⁾ γε ὁμῶς ἀποκαλεῖ. Ὁρᾶς ὅσον τοῖς φαύλοις αἰσχος αἱ ἀξιώσεις προστρίβουσιν; Ἦττον δ' ἂν ἐμφανὲς ἐγεγόνει τὸ τούτων ἀνάξιον, εἰ μὴδὲ τισι τιμαῖς ὅλως ἐνελαμπρύνοντο. Καὶ σὺ δὲ ἄρα μὴ ποτε τὸν νοῦν τοσόνδε τι κεινδυνευκῶς ἢς ὑπολαμβάνειν ἀξίαν τινὰ διεξαγαγεῖν ἅμα τῷ Δεκωράτῳ, ὅποτε ψυχὴν ἐν αὐτῷ αἰσχίστου παρασίτου καὶ συκοφάντου ἐώρας; Οὐδὲ γὰρ οἷοί τε ἐσμέν διὰ τὰς τιμὰς

¹⁾ MSC. ψῦχος. ²⁾ οἷα τε. ³⁾ συνάψεται. Texte: *defunctumque leves non comitantur opes*. ⁴⁾ Νόνιος. ⁵⁾ C'est ainsi que Planude a rendu *struma* de Boèce. Dans Catulle (52, 2) c'est le prénom de Nonius.

ἀξίους αἰδοῦς κρίνειν, οὗς αὐτῶν δὴ τῶν τιμῶν κρίνομεν ἀναξίους. Εἰ γοῦν τινὰ σοφία κεκοσμημένον εἶδες, ἄρα τοῦτον ᾠήθησ' ἦται σεβασμάτος ἢ τῆς σοφίας ἢ γε κεκόσμηται οὐδαμῶς ἄξιον; Ἄπαγε. Ἔστι γὰρ ἐμπεφυκὸς ἀξίωμα τῇ ἀρετῇ, ὅπερ ἐκ τοῦ παραχρῆμα οἷς ἂν συναφθεῖν ἐνίησιν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτό γε αἱ δημῳτιδες ποιεῖν ἀδυνατοῦσι τιμαί, σαφῶς ἀποδέδεικται μηδένα ταύτας ἴδιον ἔχειν ἀξίας κόσμον. Ἐν οἷς κἀκεῖνο συλλογίσασθαι οὐδὲν ἥττον προσήκεν· εἰ γὰρ τις τοσοῦτω μᾶλλον περιοπτέος ἐστίν, ὅσῳ μᾶλλον παρά πλείονων τοιοῦτος καταμανθάνεται, καὶ ἡ ἀξία ἄρα μηδέναις ἀνθρώπων ἰσχύουσα σεβασμίους ἀποτελεῖν, εὐκαταφρονήτους ἀποδείκνυσι μᾶλλον καὶ μοχθηροὺς οὗς πλείοσι θεατρίζει. Καὶ μή ποτ' εἰκότως· ἐπεὶ καὶ οἱ φαῦλοι τοῖς ἴσοις ἀμείβονται τὴν ἀξίαν, τῇ ἑαυτῶν ἀκαθαρσία δηλονότι ταύτην μολύνοντες. Ἴνα δὲ εἰδῆς τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην σεβασμιότητα διὰ τῶν σκιωδῶν δὴ τούτων ἀξιωμάτων ἀδύνατον οὔσαν προσγίνεσθαι, εἴ τις συχναῖς ὑπατείας χρησάμενος πρὸς βάρβαρα τυχόν οὔτω γένη ἐπιδημήσει, σεβασμιον αὐτὸν καὶ παρά τοῖς βαρβάροις ἢ τῆς ὑπατείας τιμὴ ποιήσει; Πάνυ γε, εἰ τοῦτο δῶρον ἐκ φύσεως τοῖς ἀξιωμασιν ἦν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν τῶν ἔθνῶν κατ' οὐδένα τρόπον τῆς ἰδίας ἔληγεν ἐνεργείας· οἷά που καὶ τὸ πῦρ πανταχοῦ τῆς γῆς οὐκ ἀφίσταται τοῦ θερμαίνειν. Ἄλλ' ὅτι τοῦτο αὐτοῖς οὐκ οἰκεία δύναμις, ἢ δὲ παραπαίους τῶν ἀνθρώπων ὑπόληψις χαρίζεται, φροῦδα διὰ ταχέων γίνονται πρὸς τοὺς ταῦτά γε ἀξιώματα μὴ οἰομένους ἐρχόμενα. Καὶ τοῦτο μὲν παρά τοῖς ἀλλοδαποῖς ἔθνεσιν· ἐν ἐκείνοις δὲ παρ' οἷς ταῦτα φύονται, μήτι συμμένουσι διὰ τέλους; Πάλαι μὲν ἦν ἡ στρατηγία ὑπερβάλλουσα ἐξουσία, νυνὶ δὲ κενὸν ὄνομα, καὶ ὁ τῆς συγκλήτου ὄγκος μάταιον ἄχθος. Εἴ τις κατὰ τοὺς ἄνω χρόνους τῆς πρυτανείας πρὸςτᾶται ¹⁾ τοῦ δήμου, μέγας ἐδόκει· νῦν δὲ τί τῆςδε τῆς ἀρχῆς ἀτιμότερον; Καὶ γὰρ, ὡς μικρῶν ἔμπροσθεν ἔφαμεν, τὸ τοῦ οἰκείου μὴ εὐποροῦν κάλλους τῇ τῶν χρωμένων ὑπολήψει νῦν λαμπρότητα δέχεται, νῦν αὐτὴν ἀποβάλλει. Εἰ τῶν σεβασμάτος ἀξίους τὰ ἀξιώματα ποιεῖν οὔμενον ἰσχὺν ἔχει, εἰ αὐτόθεν τῇ μοχθηρίᾳ βεβηλοῦται τῶν φαύλων, εἴ τι τῶν καιρῶν μεταπτώσει τῆς λαμπρότητος παύεται, εἰ ταῖς τῶν ἀλλο-

¹⁾ MSc. πρὸςτᾶται.

εἴθων δόξαις τοῦ μηθενὸς ἀξιοῦται, τί ποτέ ἐστι τὸ περικαλλές,
ὅπερ ἐν ἑαυτοῖς περιμάχητον ἔχει, μὴ ὅτι γε καὶ ἑτέροις τούτου
μεταδιδόναι δύναται;

Εἰ γὰρ καὶ Τυρίοις πότ' ὀστρέοισι
βρενθύετ' ¹⁾ ἠδὲ λίθοις φαεινοῖς,
πλὴν μισούμενος ἐκράτησε πάντων,
φεῦ, ὁ Νέρων ἀκόλαστα βέζων·
συγκλήτῳ δ' ἐβράβευσεν αὐτὸς τιμᾶς,
οἷα κάκιστος ἔων ²⁾, ἀτίμους·
τίς γ' εὐδαιμόνα γοῦν λογίσειτ' ³⁾ ὄγκον,
ὃν κακοδαίμονες ἐκδιδοῦσιν;

Ἄρα δὲ αἱ βασιλεῖαι καὶ τῶν βασιλέων αἱ οἰκειότητες ὑπὲρ τοὺς
ἄλλους ἰσχύειν ἀπεργάσασθαι τινὰ δύναμιν ἔχουσι; Τί μὴ; εἴπερ
ἢ τούτων εὐδαιμονία μέχρι καὶ ἐς τέλος διήρκει. Ἄλλ' ἔστι πλή-
ρης μὲν παραδειγμάτων ὁ παλαιὸς χρόνος, πλήρης δὲ καὶ ἡ κατ'
ἡμᾶς ἡλικία, πόσοι τῶν βασιλέων ταλαιπωρίαν εὐδαιμονίας ἠλλά-
ξαντο. Ὡς περιφανοῦς δυναστείας, τῆς μηδὲ ⁴⁾ πρὸς τὸ περισώζειν
ἑαυτὴν γοῦν ἄλις εὐσθενῶς εὕρισκομένης. Ὡστ' οὖν εἴ γε αὕτη ἡ
τῶν βασιλειῶν ἐξουσία μακαριότητος ἐργάτις ἐστίν, οὐκ ἄρα, ὅθεν
ἐλλείπει, μειοῖ μὲν τὴν εὐδαιμονίαν, ἐπιφέρει δὲ ἀθλιότητα; Ἦν
γὰρ καὶ ἐς πλάτος ἡ ἀνθρωπίνη ἐνταῦθα ⁵⁾ σκηπτουχία, πλείστα
γε ἀνάγκη ὑπολείπεσθαι ἔθνη, ὧν ὅστισιν τῶν βασιλευόντων οὐκ
ἂν αὐταρχήσοι. Ἐξ οἷου δ' ἡ δυναστεία μέρους μακαρίους ποιῶσα
στήσεται, ἐκεῖθεν ἡ ἀδυναμία παραδῶσα ταλαιπώρους καθίστησι·
τούτοις οὖν μείζω τὴν κακοδαίμονίας μοῖραν ἀνάγκη πᾶσα παρῆ-
ναι τοῖς περικειμένοις τὰ διαδήματα. Τύραννος γὰρ τις τοὺς τῆς
ἰδίας τύχης κινδύνους ἠκριβωκῶς, τὸ τῆς βασιλείας περιδεὲς τῷ
φόβῳ τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς ἀπηρτημένου ξίφους παρείκασε. Τίς ἦδε
τοίνυν ἡ δυναστεία, ἢ μήτε τὰ τῶν φροντίδων ἀπωθεῖσθαι δήγ-
ματα, μήτε τὰ τοῦ φόβου κέντρα φυλάττεσθαι δυναμένη; Καίτοι
βούλονται μὲν καὶ αὐτοὶ ζῆν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, ἴσχουσι δὲ οὐδαμῶς·
κατὰ τὴν δυναστείαν κομπάζουσιν. Ἦδη γοῦν ἰσχύοντα καὶ δυνα-

1) MSC. βρενθύεται. 2) ὦν. 3) λογίσειτ'. 4) μὴ δὲ. 5) ἐνταῦθα, qui
ne présente aucun sens. Le texte porte : *quamvis late humana tendantur imperia.*

τὸν κρίνεις, ὃν ὄραξ ὀρεγόμενον οὐπερ οὐχ ἱκανῶς ἔχει τυχεῖν; δυνατὸν κρίνεις, ὃς ἐκατέρωθεν τοῖς δορυφόροις περιστοιχίσται; ὃς οὐς καταπλήττει πλέον αὐτὸς δέδοικεν; ὃς ὡς ἂν δυνατὸς εἶναι δοκῇ, ἐν ταῖς τῶν ὑπηρετῶν τοῦτο χερσὶ κείμενον ἔχει; Τί ποτε δὲ καὶ περὶ τῶν τοῖς βασιλεῦσιν οικείων ἀποφανοῦμαι, ὅπου γε τὴν βασιλείαν αὐτὴν τσοαύτης ἀσθενείας ἔμπλεων ἀποδέδειχα; Καὶ τούτους γὰρ ἢ βασιλικὴ δυναστεία, ἔστι μὲν ὅτε περιοῦσα, ἔστι δ' ὅτε καὶ καταλυομένη, καθαιρεῖ τε καὶ ἀνατρέπει. Τὸν γοῦν Σενέκαν ὁ Νέρων, οικεῖον αὐτῷ καὶ κατῆγητὴν ὄντα, εἰς αἵρεσιν ἠνάγκασε τελευτῆς καταστήναι· τὸν δὲ γε Παππιανὸν, ἐκ μακροῦ τὰ μέγιστα δυνάμενον ἐν τοῖς περὶ τὴν αὐλήν, στρατιωτῶν ὁ Ἄντωνῖνος ἐξέδοτο ξίφεσι. Καίτοι τούτων ἐκάτερος τῆς ἰδίας δυνάμεως ἀφροντιστεῖν ἠθέλησεν· ὧν ὁ Σενέκας τὰ τε ἑαυτοῦ χρήματα παραδοῦναι τῷ Νέρωνι καὶ ἑαυτὸν εἰς διατριβὴν συνεισφέρειν προεθυμήσατο· ἀλλ' ἠνίκα καταπεσομένους σφᾶς αὐτὸς ὁ τῆς ἀξίας ὄγκος κατήπειγεν, οὐδέτερος ὅπερ ἐσπούδασεν ἦνυσε. Τίς τοίνυν ἔστιν αὕτη ἢ δυναστεία, ἣν κατὰφοβοὶ εἰσιν οἱ ταύτης ἐπειλημμένοι; ἦν οὔτε βουλόμενος ἔχειν ἀσφαλείας τυγχάνεις, κάπειδ' ἀν ἀποτίθεσθαι διανοῇ, ἀπορεῖς ἰσχύος φυλάξασθαι τοὺς ἐχθρούς; Βοηθείας μὲν γὰρ χάριν οἱ φίλοι προσλαμβάνονται, οὐς οὐχ ἢ ἀρετῆ, ἀλλ' ἢ τύχη συννεύειν πρὸς ἀλλήλους ἐποίησεν. Ἀλλ' ὃν ἢ εὐδαιμονία φίλον ἀποτελεῖ, τοῦτον ἢ δυσπραγία ἐχθρὸν ἀπεργάσσεται. Τίς δὲ λοιμὸς πρὸς τὸ βλάπτειν ἀνυστικώτερος ἢ ὠκειωμένος ἐχθρός;

Ὁ Φέλων βασιλεὺς μέγας εἶναι
 θυμὸν δαμάσαι¹⁾ ὄριμὸν οὔτος,
 μὴδ' αὖ ἐπιθυμίῃ αἰσχρῇ
 δειρὴν σφετέρην ὑποθεῖη·
 κἂν γὰρ γένος Ἰνδὸν ἔκαθεν
 τὰς σᾶς τρομέωσιν ἐφετμάς,
 Θούλη πυμάτη τέ σοι εἴκη,
 ἔμπης δὲ μερίμνας ἐλάσσαι,
 μελέας λύπας τε διῶξαι
 μὴ ἴσχοις· τὸ δὲ γ' οὐ κράτος ἔσται.

¹⁾ MSC. δαμάσοι; corr. de Weber.

Ἡ δόξα δὲ πόσου μὲν ψεύδους πολλάκις, πόσου δὲ καὶ αἰσχους ἀναπίμπλαται. Ὄφεν δὴ καὶ ὁ τραγικός οὐ παρά τὸ εἰκὸς ἐξεβόησεν· ¹⁾ Ὡ δόξα, δόξα, μυρίοισι ²⁾ δὴ βροτῶν οὐδὲν γεγῶσι βίωτον ³⁾ ὄγκωσας ⁴⁾ μέγαν. Πλείστοι ⁵⁾ καὶ γὰρ πολλάκις ὑπερμέγεθες ὄνομα ταῖς ἐσφαλμέναις τοῦ σύγκλυδος ὄχλου κρίσασιν ἤραυτο· οὐ τί ποτε αἰσχροτέρου εἰς διαλογισμὸν ἔρχεσθαι πέφυκεν; Ὡν γὰρ ἡ εὐφημία καὶ τὸ διαβόητον καταψεύδεται, τούτους ἀνάγκη τοῖς ἰδίαις ἐπαίνοισι ἐρυθριᾶν. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἀξίαν τὰ τῶν ἐπαίνων προΐασι, τίνα προσθήκην ὁμῶς τῆ τοῦ σοφοῦ συνειδήσει ποιήσονται, τοῦ τὸ οἰκεῖον καλὸν μὴ τοῖς δημῶδεσι θρύλλοις, ἀλλὰ τῷ τῆς συνειδήσεως ἀληθεῖ μετροῦντος; Καὶ μὴν εἰ τοῦτ' αὐτὸ τὸ εἰς πολλοὺς ἐκτείνειν τοῦνομα κάλλιστον εἶναι δοκεῖ, ἔπεται τῷ μὴ ἐκτείνεσθαι τὸ ἐπίφογον ὄνομα καλῶς ἔχειν κεκρίσθαι. Ἄλλ' ὡς μικρῷ πρόσθεν διεσαφήσαμεν, πλείστα γε εἶναι ἀνάγκη τὰ πορρώτατω οἰκοῦντα γένη, πρὸς ἅπερ ἐνὸς ἀνθρώπου φήμη ἐφικέσθαι ἀμύχανος γίνεται· ὡς ἐντεῦθεν συγκυρεῖν τὸν παρά σοι εὐδοξεῖν δοκοῦντα ἄδοξον τοῖς πλησιοχώροις ὑπολαμβάνεσθαι. Πρὸς τούτοις ἐγὼ τὴν δημοτικὴν χάριν καὶ εὐνοίαν οὐδὲ μνήμης ἀξίαν ἠγοῦμαι, τὴν μῆτε κρίσει προιοῦσαν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε σταθῆραν διαμένουσαν. Ἡδὴ δὲ καὶ τὸ τῆς εὐγενείας ὄνομα, ὅτι μάταιον καὶ ὅτι εὐόλισθον, τίς ἀγνοεῖ; Καὶ γὰρ καὶ αὕτη, εἰ μὲν πρὸς τὸ περιφανὲς ἀναφέρεται τῶν προγόνων, ἀλλοτρία ἐστὶ· δοκεῖ γὰρ ἡ εὐγένεια ἐγκώμιον εἶναι τι ἐκ τῆς εὐδοκιμήσεως κατιὸν τῶν πατέρων· εἰ δὲ ἡ εὐφημία περιφάνειαν ἐμποιεῖ, ἐκείνους ἐπιφανεῖς ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἀνευφημουμένους. Ὡστ' οὖν ἐπίδοξον καὶ σέ, εἰ μὴ οἰκεῖαν ἔχεις, ἡ ἀλλοτρία περιφάνεια οὐ μόνον ἀπεργάζεται. Εἰ δ' ἄρα ἔστι τι καὶ καλὸν ἐν τῇ εὐγενείᾳ, τοῦτ' οἶμαι μόνον εἶναι τὸ τοῖς εὐπατρίδαις ἀνάγκην ἐπικεῖσθαι δοκεῖν μὴ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ἀποπίπτειν.

Πᾶν μερόπων γένος ἐν γαίῃ
τῆς αὐτῆς ἔφυ ρίζης·
εἰς γὰρ πάντων ἐστὶ πατήρ,
εἰς ὅς πάντα διοικεῖ.

¹⁾ Eurip. *Androm.* 320. ²⁾ MSC. μυρίοις. ³⁾ βίωτον. ⁴⁾ ὄγκωσαν.
⁵⁾ πλείστα. Texte: *Plures enim magnum saepe nomen*, etc.

Κεῖνος Φοῖβῳ δῶκε σέλας,
 μήνη δ' αὐτε κεραίην·
 κείνος καὶ χθονὶ δῶκε βροτοῦς,
 πόρε καὶ τείρε' Ὀλύμπῳ,
 καὶ ψυχὰς συνέδησε ῥέθει
 θεόθεν δῆτα κιούσας·
 τοίνυν ἅπας τις ἐφημερίων
 βλάστημ' εὐγενὲς αὐχεῖ.
 Τίπτ' αὐ φασᾶσθε προγόνοις;
 ἦν γὰρ ῥίζαν ἐς ὑμῶν
 ποιητὴν τ' ἀπίδητε θεόν,
 οὐδείς δυσγενὲς αἷμα,
 εἰ μὴ ὅς αὖξων αἰσχροῦ πάθη
 σφετέρην κάλλιπεν ἀρχήν.

Τί δαί περί τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν λέξω, ὧν τὴν μὲν ἐπιθυμίαν ἀθυμίας γέμειν εἰκός, τὸν δὲ κόρον μεταμελείας; Πόσας ἐκεῖναι νόσους, πόσας ἀνυποίστους ὀδύνας, ὡσανεὶ τινα τῆς μοχθηρίας καρπὸν, τοῖς τῶν καταχρωμένων εἰώθασι σώμασιν ἐπιφέρειν; Ὃν καὶ ἀγνοῶ τὰ κινήματα εἴ τινας εὐφροσύνης μεμοίραται· ἀλγεινάς μὲντοι τὰς ἐκβάσεις εἶναι τῶν ἡδονῶν, πᾶς τις τῶν ἑαυτοῦ ὀρέξεων εἰς ἀνάμνησιν ἤκων συνήσει. Εἰ μὲν γὰρ αὐταὶ μακαρίους κατορθοῦν εἶχον, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐνισταμένην ὄρω, μὴ οὐχὶ καὶ τὰ βοσκήματα μακαριότητος προσηγορίᾳ τιμᾶσθαι, ἃ τῇ περὶ τὸ πληροῦν τὴν κοιλίαν σπουδῇ τὸ πᾶν νέμουσιν. Ἦν μὲν ἂν αὐ καὶ συζύγου καὶ φιλάτων σεμνότατον τὸ τερπνόν· ἀλλὰ πάνυ τῆς φύσεως ὅτι πόρρω τιὰ λέγεται, οὐκ οἶδα δ' ὄν, τῶν τεκόντων τυχεῖν κολαστῶν. Ὃν ἰποιαδὴ τις κατάστασις πόσον ἐστὶ πολυμέριμος, οὐτ' ἄλλοτε οἶα δὴ πεπειραμένον σε τούτων ὄντα, οὔτε νῦν ὑπὲρ αὐτῶν σχετλιάζοντα διδάσκειν ἀναγκαῖον ᾤήθη. Ἐν ᾧ τὴν γνώμην Εὐριπίδου τοῦ ἐμοῦ ἀξίαν ἀποδοχῆς κρίνω, ὅς τὸν τέκνων ἀπείραστον δυστυχοῦντά φησιν εὐτυχεῖν²⁾.

Φύσις ἡδονῆς ἀπάσης
 μετὰ τέρψιος προχύσεις¹⁾
 μέροπας μύωπι νύσσειν,
 ἀπιούσαν αὐ μελίσσης
 τρόπον ἐμμόνοις βολαῖσι
 κραδίην ἄγαν τιτρώσκειν.

¹⁾ MSC. ἀπίδοιτε. ²⁾ Eurip. Androm. 420. ³⁾ MSC. προχύσεις.

Ἀμέλει γοῦν οὐδέν ἐπαμφοτερίζειν χρεῶν, μὴ οὐ ταύτας πρὸς μακαριότητα τὰς ὁδοὺς ἀνοδίας τινὰς εἶναι μᾶλλον, μηδὲ χειραγωγεῖν ἐκεῖσε δύναμιν ἔχειν, ὅποιπερ ὀδηγήσειν ὑφίστανται. Πόσοι γε μὴν τοῖς κακοῖς συμπεφύραται, σημανῶ σοι διὰ βραχέων. Τί γάρ; περὶ χρημάτων συλλογὴν πτοηθῆση; ἀλλὰ τῶν ἐχόντων ἀρπάξεις¹⁾ ταῦτα. Ἄξιωμασι περιφανῆς εἶναι θελήσεις; εἰς γῆν πεσῆ καὶ προσκυνήσεις τῷ ἐγχειρίζοντι, καὶ ὁ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλειν τῇ τιμῇ σπεύδων, τῷ ταύτην αἰτεῖν ταπεινούμενος ἐξευτελισθῆση. Δυναστείας ἐπιθυμεῖς; ταῖς τῶν ὑπὸ χεῖρα συνισχημένος ἐπιβουλαῖς συχνοῖς ὑποκείσῃ κινδύνοις. Δόξαν ζητεῖς; ἀλλὰ διὰ πάντων τῶν δυσχερῶν ἐρχόμενος ἀσφαλείας οὐ τεύξῃ. Τεθρυμμένον καὶ χλιδῶντα βίον πρὸ παντὸς ἄγεις; καὶ τίς οὐκ ἀποσκυβαλίσει τε καὶ ἀποστραφήσεται τὸν εἰκαιστότου τε καὶ εὐκαθαιρέτου πράγματος, λέγω τοῦ σώματος, δοῦλον; Ἴδου δὲ καὶ οἱ προτιμῶντες ἑαυτῶν τὰ τοῦ σώματος ἀγαθὰ πάνυ μὲν οὐδαμινῆ, πάνυ δὲ καὶ εὐπεριτρέπτῳ τῇ κτήσει χρωῶνται. Τί γάρ; τοὺς ἐλέφαντας μὲν μεγέθει, τοὺς δὲ ταύρους ἰσχύϊ διενεγκεῖν ἔχετε; μὴ τοὺς τίγρεις παρελεύσεσθε ταχυτήτι; Ἐπισκέψασθε τὸ τοῦ οὐρανοῦ πλάτος, τὸ στεγανόν, τὴν ὠκύτητα, καὶ παύσασθε ὀψέ γοῦν τὰ μηθενὸς ἄξια θαῦμα ποιούμενοι. Ὅς δὴ οὐρανὸς οὐ τούτοις μᾶλλον παρέχειν ἄξιός ἐκπηξιν, ἢ τῷ αὐτὸν ἠνιοχοῦντι λόγῳ. Μορφῆς δὲ κάλλος, ὡς μὲν εὐμάραντον πέφυκεν, ὡς δὲ ὠκύμορον καὶ τῶν ἑαρινῶν ἀνθέων ἀφιπτάμενον θαῖττον, οὐκ εἰκὸς ἀγνοεῖν. Εἰ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, λυγκείοις²⁾ ὀφθαλμοῖς ἐχρωῶντο οἱ ἄνθρωποι, ὡς τὴν ὄψιν σφῶν καὶ διὰ τῶν ἀντιτυπούντων τοῖς ὄμμασι δι᾿κνεῖσθαι σωμάτων, οὐκ ἄρα, τῆς τῶν σπλάγχχνων οἰκονομίας διοπτρευθείσης, ἐκεῖνο τὸ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκπρεπέστατον Ἀλκιβιάδου σῶμα δυσειδέστατον ὄφθη; Τοιγαροῦν ὦρα³⁾ σε διαφέροντα φαίνεσθαι, ἥκιστα γε ἢ σὴ φύσις, ἀλλ' ἢ τῶν ὀρώντων ὀφθαλμῶν ἀσθένεια δίδωσιν. Ἀλλὰ φθονοίητε καθ' ὅσον ὑμῖν βουλητὸν εἶναι τινὰ σώματος ἀγαθὰ· καὶ ταῦτ' εἰδότες ὡς αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ πρὸς ὑμῶν θαυμαζόμενον τριημέρῳ πυρετῷ διαλύεσθαι φύσεως ἔτυχε. Καὶ ὡς ταῦτα πάντα συγκεφαλαιωσάση φάναι⁴⁾

¹⁾ MSC. ἀρπάξεις. ²⁾ λυγκείοις. ³⁾ ὦρα. ⁴⁾ φάναι.

τά μήτε παρασχεῖν ἰκανῶς ἔχοντα ἄπερ ἐπαγγέλλονται ἀγαθὰ,
μήτε τῇ συγκροτήσει τῶν ἀγαθῶν πάντων εὐρισκόμενα τέλεια,
ταῦτ' οὔτε πρὸς τὴν μακκρίότητα φέρουσιν, ὡσανεὶ τινες λεωφώ-
ροι, οὔτ' οὖν μακαρίους γε καθιστῶσιν.

Αἱ αἱ τίς μελέους πλαζομένους τρίβου
ἄγνοια θνητοὺς ἐκτρέπει ;
Οὐ χρυσόν γε τρυγῶσι χλοερῶν φυτῶν
ἢ μαργάρους ἐξ ἀμπέλου,
οὔδ' ἄρκυς τανύουσι ¹⁾ κατ' ὄρη μακρὰ,
θέλοντες ἰχθῦσι τρυφᾶν,
οὔτ' εἰ δορκάδας ἰχνηλατεῖν θέον,
Τυρρῆνόν ἐκδιφῶσ' ὕδωρ.
Καὶ δ' αὐτῆς ἀλὸς ἐγκρυπτόμενον ῥοαῖς
κευθμῶνα πάντ' ἐγνώρισαν,
τίς μὲν χιονέων μαργαριτῶν γέμει,
τίς δ' αἰμοβάπτου ²⁾ πορφύρας,
καὶ τίς μὲν μαλακὰς ἔλλοπας ἐκτρέφει,
ποῖα δ' ἐχίνους ἡϊῶν.
Ποῦ δ' οὖν οὔ ἐφίενται βρύεται καλόν,
οὔδ' ἐστέγουσιν εἰδέναι,
Οὐλύμπον δ' ὄγ' ὑπερβάν φαενόν κυρεῖ,
ζητοῦσι γῆ κατώρυχες.
Τίπτ' οὖν ἡλιθίοις ἄξιον εὔξομαι ;
Ἐχρῖεν ὄλβον καὶ κλέος·
εὔτ' ἂν ψευδομένων σχῶσ' ἀγαθῶν βάρως,
τῆμος μάθοιεν τὰ τρεκῆ.

Μέχρι μὲν τοῦδε τὴν εἰκόνα τῆς ψευδοῦς εὐδαιμονίας ἄλις γε
ὑπεδείξαμεν, ἣν εἰ περιεσκεμμένως ἐώρακας, ἀρμόδιον ἄνωθεν τὴν
ἀληθινὴν ἐφανίσαι. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁρῶ δαιμονίως, ἔφην, μήτε τῷ
πλούτῳ αὐτάρκειαν, μήτε τῇ βασιλείᾳ ἰσχύν, μὴ σέβας τοῖς ἀξι-
ώμασι, μὴ εὐκλειαν τῇ δόξῃ, μηδὲ τέρψιν ταῖς ἡδοναῖς οἶαν τε οὔ-
σαν συνενεχθῆναι. Ἡ δ' Ἄρα δὲ καὶ τὰς αἰτίας, εἶπε, πόθεν ³⁾ οὔτω
ταῦτ' ἔχει κατείληφας ; Ἐμφασίν τινα δοκῶ μοι, ἔφην, ἀθρεῖν
ὡσπερ εἰ τινα λεπτοτάτην γραμμὴν ἄλλ' ἐκ σοῦ μᾶλλον βουλοίμην
ἂν καθαρώτερον γινῶναι. Καὶ μὴν σαφεστάτου, φησί, λόγου
τυγχάνει· τὸ γὰρ ἀπλοῦν τῇ φύσει καὶ ἀδιαίρετον ὄν, τοῦθ' ἢ τῶν

¹⁾ MSC. τανύουσι. ²⁾ αἰμοβλάπτου. Web. αἰμοβάπτου, vocabulum
novum. ³⁾ πόθεν.

ἀνθρώπων διαιρεῖ πλάνη, καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τελείου πρὸς τὸ ψευδώνυμον μετακομίζει καὶ ἀτελής· ἢ δοκεῖ σοι τὸ μηδενὸς ὄν ἐν ἀνδρεία προσδεῖσθαι δυναστείας; Οὐχ ὅσον εἰδέναι με, εἶπον. Ὅρθως ἔφησθα· καὶ γὰρ ὅ τι πέρ ἐστιν ἀσθενέστερον, ἰσχύος μετέχον ἐν τινι πράγματι, ἐν τούτῳ συμμαχίας ἀνάγκη πάσα προσχρῆζειν θύραθεν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τοιγαροῦν αὐταρκεία τε καὶ δυναστεία μία καὶ ἡ αὐτὴ φύσις ἐστίν. Οὕτω δοκεῖ. Ὅ δὲ τοιοῦτόν ἐστι, πότερα περιοπτεόν κρίνεις, ἢ τὸνναντίον σεβάσματος ἀξιώτατον πάντων τῶν ὄντων; Καὶ πῶς ἂν τούτῳ γε ἀμφισβήτησιν τινα δοίην, εἶπον; Προσθῶμεν οὖν τῇ αὐταρκεία καὶ δυναστεία τιμῆν, ἵνα δὴ ταῦτα τὰ τρία ἐν θεωρῶμεν ὑπάρχειν. Προσθῶμεν, ἔφη, εἴ γε δὴ μέλλοιμεν ὁμολογεῖν τάληθῃ. Τί θαί; πότερον ἀφανές τοῦτό, φησι, καὶ οὐδαμῶθεν νομίζεις γνώριμον, ἢ πάσῃ εὐκλείᾳ περιφανέστατον; Ἐπίστησον γὰρ εἰ τὸ μηδενὸς προσδεόμενον, τὸ δυναστεία ὅτι μάλιστα χρώμενον, τὸ τιμῆς ἀξιώτατον, συγχωρηθήσεται χρεῖαν περιφανείας ἔχον, ἢν ἑαυτῷ παρασχεῖν οὐκ ἂν ἔχοι, κἀντεῦθεν ἔκ τινος μέρους οὐδεμίας ἀξιὸν δοκοῖ ἐπιστροφῆς. Ἄλλ' οὐχ οἷός τε εἰμὶ, ἦν δ' ἐγώ, μὴ τοῦτό γε, ὡσπερ οὖν καὶ ἐστίν, ἐπιδοξότατον εἶναι συνθέσθαι. Ἐπόμενον τοίνυν, εἶπε, καὶ τὴν περιφάνειαν τῶν ἀνωτέρω τριῶν μηδὲν διαφέρειν ὁμολογεῖν. Ἐπόμενον, ἔφη. Ὁ τοίνυν οὐδενὸς ἀλλοτρίου χρήζει, ὁ πάντα τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ δύναται, ὁ σεβάσμιόν τε καὶ εὐδοξότατον πέφυκεν, οὐ κατάλληλον καὶ περιχαρέστατον εἶναι; Ἀλλὰ πόθεν ἂν τῷ τοιοῦτῳ λύπη παρειασφραεῖται τις, οὐδ' ἐννοεῖν, εἶπον, ἱκανῶς ἔχω· παρ' ὃ καὶ εὐθυμίας ἐμπίπλασθαι, εἴ γε τὰ ἀνωτέρω μενοῦσιν, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν. Οὐκοῦν ἐκεῖνο διὰ τῶν αὐτῶν, εἶπεν, ἐπάναγκες συμπερᾶναι, τῆς αὐταρκείας, τῆς δυναστείας, τῆς περιφανείας, τῆς σεβασμιότητος, τῆς εὐθυμίας, διαλλάττοντα μὲν εἶναι τὰ γε ὀνόματα, τὴν οὐσίαν δὲ μηδ' ὅπως οὖν διεννηοχέαι. Ἐπάναγκες, ἔφη. Τοῦτο τοίνυν, ὅπερ ἐν τε καὶ ἀπλοῦν τὴν φύσιν ἐστὶ, κατατέμνει τῶν ἀνθρώπων ἢ μοχθηρία, καὶ γοῦν πράγματος τοῦ μερῶν χηρεύοντος πειρωμένη μέρους ἐπιτυχεῖν, οὔτε τὴν μερίδα τὴν οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὔσαν, οὔτε μὴν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, οὔ ἥκιστα τὸν ἔρωτα τρέφει, καταλαμβάνει. Τρόπον δὲ τίνα, εἶπον; Ὁ μὲν τὸν πλοῦτον διώκων, ἐφ' ᾧ τὴν ἔνδειαν ἐκφευ-

ξεῖσθαι, εἶπε, δυναστείας πέρι καὶ τῶν αὐτῆς οὐδὲν πολυπραγμονεῖ, ταπεινότατός τε εἶναι καὶ ἀφανῆς ἐς τὰ μάλιστα βούλεται· καὶ πολλὰς τῶν κατὰ φύσιν καὶ ταῦτα ἡδονῶν ἑαυτὸν ἀφαιρεῖται, τοῦ μὴ τὸν θησαυρισθέντα πλοῦτον ἀποβαλεῖν. Ἄλλὰ τῷ τρόπῳ τούτῳ οὐδ' αὐταρκείας τυγχάνειν εἰκός, ὅν τὸ δύνασθαι καταλείπει, ὃν λύπη τιτρώσκει, ὃν εὐτέλεια καταφρονεῖσθαι ποιεῖ, ὃν ἀφάνεια συγκαλύπτει. Ὁ δὲ μόνου τοῦ δύνασθαι ὢν ἐν ἐπιθυμίᾳ ἀποσκευάζεται πλοῦτον, ἡδονὰς διαπτύει, τιμὴν καὶ δόξαν δυναστείας ἐστερημένην παρὰ φαῦλον ποιεῖται. Ἄλλ' ὄρας ὡς πολλῶν καὶ οὗτος σπανίζει· συμπίπτει καὶ γὰρ ποτε τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν ἐν σπάνει γιγνόμενον ἄσσης καὶ ἀθημονίας πληροῦσθαι, καὶ τὸ λυποῦν μὴ δυνάμενον ἀπωθεῖσθαι, καὶ οὐ μάλιστα ἦν ἐν ζητήσει, τοῦ δυναστείαν δηλονότι περιβεβλησθαι, ἀποτυγχάνειν. Ἐκ τοῦ ὁμοίου δὲ καὶ περὶ τιμῶν, δόξης καὶ ἡδονῶν ἐνδεχόμενον γε διεξιέναι· ἐπεὶ γὰρ ἕκαστον τούτων ταῦτό ἐστιν ὅπερ καὶ τὰ λοιπὰ, εἴ τις ἐν τι τούτων χωρὶς τῶν ἄλλων ζητεῖ, οὐδ' οὐπὲρ τὴν ἐπιθυμίαν ἀνείληφεν ἐν καταλήψει γενέσθαι δύναται. Τί τοίνυν, εἶπον; Εἴ τις, ἔφη, πάντων ὁμοῦ τούτων ἐπιτυχεῖν ἐπορέγεται, τὸ κεφάλαιον οὗτος τῆς μακαριότητος χρήζει· ἀλλὰ μὴ τοῦθ' εὐρήσει ἐν τοῖς πρὸς ἡμῶν ἀποδεδειγμένοις, ὅπερ ὑπισχνούνται μὴ δυναμένοις συνεισφέρειν; Οὐ γὰρ οὖν, εἶπον. Τοιγαροῦν ἐν τούτοις τοῖς ὡς ἕκαστα τῶν περισπουδάστων παρέχειν ὑπειλημμένοις ἢ μακαριότης οὐδένα πέφυκε τρόπον ἀνιχνευτέα. Σύμφημι, ἔφη· οὐδὲν γὰρ τούτου μᾶλλον ἀληθείας ἐχόμενον οἶόν τε λεχθῆναι. Ἐχεις οὐκοῦν, εἶπε, τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς αἰτίας τῆς πεπλασμένης εὐδαιμονίας· καὶ τρέψον τὸ ἀπὸ τοῦδε ¹⁾ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα πρὸς τοῦναντίον· ἐκεῖ γὰρ τὴν ἀληθινὴν, ἣν ἐπηγγειλάμεθα, αὐτίκα μᾶλα περιὰσθήσεις. Ὄντως, ἔφη, αὕτη καὶ τυφλῷ διάδηλος εἶη, καὶ ταύτην δὲ μικρῷ ἔμπροσθεν ὑπέγραψας, ἡνίκα τὰς τῆς ἐπιπλάστου αἰτίας ἐπεχείρεις διαλευκαίνειν. Καὶ γὰρ, εἰ μὴ τι με ψεύδει ²⁾, αὕτη ἐστὶν ἀληθῆς καὶ τελεία μακαριότης, ἥτις αὐτάρκη, δυνατόν, σεβάσιμον, εὐκλεῶ καὶ εὐθυμον ἀπεργάζεται. Ὡς ἂν δὲ κάμῃ εἰδῆς βαθυτέρον τι ἐπιβαλόντα, ἢ γε τούτων ἐν, ἐπεὶ ταῦτο

¹⁾ MSC. τοαποτοῦδε. ²⁾ ψεύδη.

πέφυκε πάντα, πρὸς ἀλήθειαν παρασχεῖν δύναται, ταύτην εὐδαιμονίαν, τὴν γε ἀληθῶς εὐδαιμονίαν, πάσης ἐκτὸς ἀμφισβητήσεως οἶδα. Ὡς τρόφιμε, καὶ τῆς τοιαύτης ἐπιβολῆς ¹⁾ ἔνεκεν εὐδαιμον, εἶπεν, εἰ καὶ τῶδε προσεπιστήσαιο. Ὅτι δὲ, ἔφην; Εἶναί τι, φησὶν, ἐν τοῖςδε τοῖς ἀνθρώποις καὶ ὀλισθηροῖς πράγμασιν οἶει, τὸ τοιαύτην τινὶ κατάστασιν δωρεῖσθαι δυνάμενον; Οὐ δῆτ' ἔγωγε, ἔφην, οἶμαι, καὶ τοῦτο πρὸς σοῦ δέδεικται, ὡς μηδὲν ἔτι περαιτέρω ζητεῖσθαι. Ταῦτ' οὖν, εἶπεν, ἤτοι ἔμφασιν τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ, ἢ ἀτελεῖ τινὰ δοκοῦσιν ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀρέγειν ²⁾. Συντιθεμαι, εἶπον. Ἐπεὶ τοίνυν εἰς γνῶσιν ἤλθες, ἔφη, τίς μὲν ἢ ἀληθῆς εὐδαιμονία, τίνα δὲ καὶ τὰ περικείμενα προσωπεῖον εὐδαιμονίας, νῦν δὲ μαθεῖν λείπεται πόθεν ἂν τὴν ἀληθινὴν ζητήσαιο. Ἐκ πολλοῦ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, διαφερόντως ἐκδέχομαι. Ἀλλ' ὡς τῷ ἡμετέρῳ, ἦ δ' ὅς, Πλάτωνι ἐν τῷ Τιμαίῳ δοκεῖ ³⁾, καὶ τοῖς βραχυτάτοις χρεῶν τὴν θεῖαν ἐπικαλεῖσθαι βοήθειαν. Τί γοῦν ποιητέον διαγινώσκεις ⁴⁾, ὥστε τὴν ἐστίαν τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ εὐρέσθαι ἀξιωθῆναι; Παρακλητέον, ἦν δ' ἐγώ, τὸν πατέρα πάντων τῶν ὄντων, οὗ γε παραλειφθέντος, οὐδὲν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ θεμέλιον καταβάλλεται. Ἔσται ταῦτα, ἦ δ' ὅς, καὶ παραυτίκα οὕτω μελωδεῖν ἀνεβάλλετο.

Ὡς κόσμοιο κυβερνητῆρ μονίμοισι λόγοισι,
γῆς τε πόλου τε δομητορ, ὅτις ⁵⁾ χρόνον ἐξ αἰῶνος
πέφραδας ἐξιέναι, στάσιμός τ' ὦν πάνθ' ἅμα κινεῖς,
ὅς γ' οὐκ οὐκ ἐξώτεραι ⁶⁾ αἰτίαι ὠτρυνον ἔρδειν
ἔργα βρώδεις ὕλης, ἀλλ' ἢ ἔμφυτος εἰκὼν
τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἄφθονος, ἀενάοιο ⁷⁾ σὺ πάντα
ἐκ παραδείγματος ἰστέης, κάλλιστος μάλα καλὸν
νῶν κόσμον φορέων, καὶ ὁμοίῃ εἰκόνι μορφῶν,
καὶ μιν ἀνώγων ἄρτιον ἄρτια καὶ μέρη ἀύχειν·
σὺ στοιχεῖ' ἀριθμῶν συνθεῖς, ψύχος ὄφρα φλόγεσσι,
ξηρά θ' ὑγροῖς συνίοιεν, ὅπως ⁸⁾ μὴ εἰλικρινὲς πῦρ
ἐκπετάσῃ, χθόνα δ' ἄχθος ἐπιβρίσαν καταδύσῃ·
σὺ τριπλῆς φύσιος μεσάτην κινούσαν ἅπαντα

¹⁾ ἐπιβολῆς. ²⁾ Il manque ici la traduction de ces mots : *Verum autem atque perfectum bonum conferre non possunt*, qui complètent la phrase, et qu'on pourrait rendre ainsi : τὸ ἀληθὲς καὶ τέλειον ἀγαθὸν οὐ δύναται ἐπάγειν.

³⁾ Plat. Tim. p. 27. ⁴⁾ MSC. διαγινώσκεις. ⁵⁾ ὅστις. ⁶⁾ ἐξωτερικὰς αἰτίας, corr. de Weber. ⁷⁾ ἀενάοιο. ⁸⁾ ὄπερ.

ψυχὴν ζευγνύς συμφώνοις μέλεσιν διαλύεις,
 ἧτις ἀποστᾶσ' ἐν θυσί κυκλεύσασά τ' ὀπωπαίς,
 εἰς αὐτὴν αὖ ὑποστρέφει, ἐν δὲ νόον ¹⁾ τε βᾶθειστον
 κυκλοῖ, καὶ στρέφεται ἔκελον οἴκοθεν εἶδος Ὀλύμπω·
 σὺ ψυχᾶς ζωᾶς τε ἐλάττους αἰτίη ἴση
 κραινεις, καὶ ταύτας ἀναείρων ἄρμασι κούφοις
 σπείρεις ἐς χθόνα καὶ πόλον, ἃς νόμῳ εὐμενέοντι
 πρὸς σέ παλινοδρομέειν πολιτευσαμένας πυρὶ τεύχεις.
 Δός, πάτερ, ἡγάθειον ποτὶ θῶκον νοῦν ἀναβῆναι,
 θός πηγὴν ἀγαθοῦ λεύσσειν, θός κύρματι φωτός
 εἰς σέ τιμαλφέσι πάντοτε νοῦ βλεφάροις ἀτενίζειν·
 ῥήξον ἐπιχθονίου πάχεος βᾶρος ἠδὲ τ' ὀμίχλην,
 σῶ τε φάει κατάλαμπε, σὺ γὰρ σέλας αἴθριον ἐσσί
 λῆξις τ' ἡρεμέουσ' ἐσθλῶν, ἵνα σ' ἀθρῶ, τέρμα,
 ἀρχή, ὁδός, προσαγωγέ, ὁδηγέ, ὄρος τε ὁ αὐτός.

Ἐπει τοίνυν ἐώρακας τίς μὲν ἢ τοῦ ἀτελοῦς, τίς δὲ καὶ ἢ τοῦ
 τελείου ἀγαθοῦ εἰκόν, νυνὶ καθυποδεικτέα οἶμαι ὅπου ἂν ἦδε τῆς
 μακαριότητος ἢ τελειότητος εἴη καθυδρομένη. Ἐνθα τοῦτο πρώτιστον
 ἐξερευνητέον εἶναί μοι δοκεῖ, εἰ ἄρα τοῖόνδε τι ἀγαθόν, ὁποῖον διω-
 ρίσω μικρῷ πρόσθεν ἐν τῇ τῶν ὄντων φύσει δυνατόν ὑποστῆναι,
 μήπως ἡμᾶς τῆς τοῦ ὑποτεθέντος πράγματος ἀληθείας ἐξίτηλος
 ἔμφασις διαλογισμῶν ἀπαγάγη. Ἀλλὰ γε τοῦτο μὴ εἶναί τε καὶ
 ὑφίστασθαι, ὡσπερὶ τινα πηγὴν τῶν ἀγαθῶν πάντων, οὐκ ἐνόν ²⁾
 ἀπαρνεῖσθαι· πᾶν γὰρ τὸ ἀτελές εἶναι λεγόμενον τῷ μειονεκτεῖν
 τοῦ τελείου ἀτελές καταφαίνεται. Κάντεῦθεν εἰ ὁποιοῦδήτιμι γέ-
 νει ἀτελές θεωρεῖται τι, ἐν τούτῳ καὶ τελειόν τι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
 χει. Καὶ γὰρ ὑπεξαιρεθείσης τῆς τελειότητος, πόθεν ἂν τὸ ἀτελές
 ὑποσταίη, οὐδ' ἀνατυποῦσθαι κατὰ νοῦν πέφυκεν. Οὐδὲ γὰρ ἐκ
 τῶν ἐπὶ μέρους καὶ ἀτελειώτων ἢ φύσις τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν ἐν-
 εστήσατο, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀκεραίων τε καὶ τετελειωμένων προβαί-
 νουσα εἰς τὰ τελευταῖα καὶ ἄμοιρα τελειότητος καταπίπτει. Ὡστε
 εἰ, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπεδείξαμεν, ἔστι τις ἀγαθοῦ εὐκαθαίρε-
 τος καὶ ἀτελῆς εὐδαιμονία, εἶναι καὶ τινα βεβαίαν καὶ τελείαν οὐκ
 εἰκὸς εἰς δισταγμὸν ἦκειν. Στερρότατα, εἶπον, καὶ ἀληθέστατα
 συμπεέρασται. Ποῦ γοῦν, ἔφη, τὴν οἴκησιν ἦδε ποιεῖται οὕτω
 μοι σκόπει. Τὸν θεὸν τὸν ἀρχηγὸν πάντων τῶν ὄντων ἀγαθὸν εἶναι

¹⁾ MSC νόου ²⁾ οὐ κενόν.

τῶν ἀνθρώπων ἐννοιῶν ἢ διάληψις δοκιμάζει. Ἐπει γὰρ οὐδὲ ἐν ¹⁾ τοῦ Θεοῦ βέλτιον οὐδ' ἐπὶ νοῦν ἀναβῆναι δύναμιν ἔχει, τίς ἀν ἀμφιβάλοι μὴ ἀγαθὸν εἶναι, οὐ μὴδὲν ἐστὶ κρείττον; Οὕτω δὲ ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεὸν ὁ λόγος παρίστησιν, ὡς ἐκνικῆσαι καὶ τὸ τέλειον ἀγαθὸν αὐτῷ προσεῖναι. Εἰ μὴ γὰρ τοιοῦτος εἶη, τῶν ὄντων πάντων ἀρχηγός; εἶναι ἀδυνατήσῃ· ἔσται καὶ γὰρ τι προφερέστερον ἢ αὐτός, ὃ τὸ τέλειον ἀγαθὸν ἐσειται ἐν κτήσῃ, καὶ ὁ πρότερον ἐκείνου καὶ ἀρχαιότερον δόξει· τὰ γὰρ τέλεια τῶν ἡττων ἐντελῶν προγενέστερά γε ὑπάρχειν σαφεστάτη πέφυκε πίστις. Ἀμέλει καὶ ἵνα μὴ εἰς ἄπειρον ὁ λόγος προίσι, ὁμολογητέον τὸν ἄκρον Θεὸν τοῦ ἄκρου καὶ τελείου ἀγαθοῦ πληρέστατον εἶναι. Ἀλλὰ τέλειον ἀγαθὸν τὴν εὐδαιμονίαν ὑπεστησάμεθα· οὐκοῦν τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῷ ἄκρῳ Θεῷ ἀνάγκη πᾶσα ἰδρῦσθαι. Καταλαμβάνω, ἔφην, καὶ πρὸς οὐδὲν τούτων ἀντειπεῖν οἷός τε εἰμί. Ἀλλὰ θέομαί σου, φησὶν, ὅπως ἀν ὁσίως καὶ ἀνεπισφαλῶς ἐκλάβῃ τὸ εἰρημένον, τὸ τὸν ἄκρον Θεὸν τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ εἶναι πληρέστατον. Τίνα τρόπον, ἔφην; Ἴνα μὴ τοῦτον, εἶπε, τὸν πάντων τῶν ὄντων πατέρα, τὸ ἄκρον ἐκεῖνο ἀγαθὸν, οὐ πεπληρωσθαι δείκνυται, ἢτοι ἐξῶθεν εἰσέσθαι, ἢ οὕτως ἔμφυτον ἔχειν ὑποτοπάζοις, καὶ οἰοῖται ἔχοντός τε Θεοῦ καὶ ἐχομένης μακαριότητος διάφορον τὴν οὐσίαν εἰκάζοις. Καὶ γὰρ εἰ ἐξῶθεν ὑποπτεύεις εἰσδεγμένον, προτιμότερον ἀν τὸ διδοῦν ὄν τοῦ λαμβάνοντος ἔχοις τεκμαίρεσθαι. Ἀλλὰ τοῦτον πάντων τῶν ὄντων ἐξοχώτατον πάνυ γε ἀξίως ὁμολογοῦμεν. Ὡστ' οὖν τὴν μὲν φύσιν ἐν, τὴν δὲ προσηγوریαν ὑπάρχειν διάφορον. Περὶ τοίνυν τοῦ τῶν ὄντων ἀρχηγοῦ διαλεγόμενων νομιζέτω πᾶς τὰ διεννηχότα ταῦτα συνάπτεσθαι. Πρὸς τούτοις τὸ διηρημένον τινὸς οὐκ ἔστιν αὐτὸ ἐκεῖνο οὐ διηρησθαι νοεῖται. Διὸ καὶ τὸ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ τῇ ἰδίᾳ φύσει διεστηκός, τοῦτ' ἄκρον ἀγαθὸν οὐδαμῶς πέφυκεν· ὅπερ οὐ θέμις ὑπονοεῖν περὶ τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴδὲν προφερέστερον εἶναι συμβαίνει. Συνόλως γὰρ φάναι ²⁾, οὐδενὸς πράγματος φύσις τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἀμείνων ὑπάρχει· ὅθεν καὶ τὴν πάντων ἀρχὴν αὐτὴν καὶ ἄκρον ἀγαθὸν κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν ἀληθεστάτῳ συμπεραίναμι λόγῳ.

¹⁾ MSC. οὐδεέν. ²⁾ φᾶναι.

Ἀψευδέστατα, ἔφην. Ἄλλ' ἄκρον ἀγαθὸν τὴν μακαριότητα δέδοται, εἶπεν, εἶναι. Σύμφημι, ἔφην. Τοιγαροῦν, ἦ δ' ὅς, τὸν Θεὸν ὑπάρχειν αὐτὴν τὴν μακαριότητα ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν. Οὔτε τοῖς προὔποτεθεῖσιν, ἦν δ' ἐγὼ, τάναντία γινώσκειν ἔχω, κακείνοις τὸ παρὸν προστεθεὶν ἀκόλουθον ὑπάρχον καταμανθάνω. Ὅρα δέ μοι, φησὶν, εἰ καὶ ἐντεῦθεν τοῦτό γε ἰσχυροτέρας ¹⁾ ἀπειδείως τεύξεται, ὡς δύο ἄκρα ἀγαθὰ ὑποστῆναι ἀδύνατον, τὰ γε ἴδια καὶ χωρὶς ἀλλήλων ὄντα. Τῶν γὰρ διαφωνούντων ἀγαθῶν προφανές μὴ εἶναι θάτερον ὅπερ ἐστὶ θάτερον· ὅθεν οὐδέτερον δύναμιν ἔξει τέλειον εἶναι, ὁπότε γε ἑκατέρου ἑκάτερον λείπεται· ἀλλὰ τὸ μὴ ἐντελές ὄν, οὐδ' ἄκρον γαθίστασθαι προδηλότατον· οὐδ' ὅπως οὖν τοίνυν τὰ ἄκρα ἀγαθὰ πεφυκότες δυνατῶς ἔχουσι διηρῆσθαι. Ὡστε καὶ τὴν μακαριότητα καὶ τὸν Θεὸν ἄκρον ἀγαθὸν συνηγάγομεν εἶναι· ἀμέλει καὶ ἡ αὐτὴ ἐστὶν ἄκρα μακαριότης, ἦ γε δὴ καὶ ἄκρα θειότης. Οὐδέν, εἶπον, οὔτ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀληθέστερον, οὔτε τῆς διαλέξεως ἰσχυρότερον ²⁾, οὔτε τοῦ Θεοῦ ἀξιώτερον συμπεραίνεσθαι δύναται. Ἐπὶ τούτοις, εἶπεν, ὡς περ τοῖς γεωμέτραις σύνηθες δεδειγμένων τῶν προβλημάτων ἐπιφέρειν τι ἕτερον, ὅπερ οὗτοι προσαγορεύουσι πόρισμα, οὕτω καὶ γὰρ σοὶ ὡσαν ³⁾ ἐξαιρέτων τι βραβεῖον παρέξω. Ἐπεὶ γὰρ τῆς μακαριότητος ἐπιτυχία οἱ ἄνθρωποι μακάριοι γίνονται, μακαριότης δὲ ἐστὶν αὐτὴ ⁴⁾ ἡ θειότης, ἐκφανέστατον τῆς θειότητος ἐπιτεύξει μακαρίουσ' σφᾶς γίνεσθαι. Ἄλλ' ὡς τῆς δικαιοσύνης ἐπιτυχία δικαιοὶ καὶ τῆς σοφίας σοφοὶ ἀποβαίνουσιν, οὕτως ἀνάλογον τοὺς ἐπιτυχόντας τῆς θειότητος Θεοὺς ἀνάγκη πᾶσα συνήνεκται γίνεσθαι. Πᾶς τοιγαροῦν μακάριος Θεός. Ἀλλὰ τὴν μὲν φύσιν εἷς ἐστὶ Θεός, τῆ δὲ μετέξει καὶ μετουσίᾳ οὐδέν τὸ ἀνδιστάμενον ὡς πλείστους ὑπάρχειν. Ὡς περικαλλές, ἔφην, τοῦτο καὶ τίμιον, εἴτε πόρισμα, εἴτε βραβεῖον ἐξαιρέτων ὀνομάζειν ἐθέλεις. Ἀλλὰ μὴν ⁵⁾ καὶ τοῦδε περικαλλέστατον, εἶπεν, οὐκ ἂν εἴη οὐδέν, ὃ τούτοις συνάπτειν ὑπὸ γε τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου προαγόμεθα. Τί δ' ἐστίν, ἔφην; Τῆς μακαριότητος, εἶπε, πολλὰ περιέχειν φανεράς εὐσης, πότερον ταῦτα πάντα ἐν ὡσανεὶ σῶμα ταύτης συντίθησι τῷ πολυ-

1) MSC. ἰσχυρωτέρας. 2) ἰσχυρότερον. 3) ὡς ἂν. 4) αὕτη. 5) Ἀλλαμὴν.

σχιθεὶ τῶν μερῶν, ἢ πέφυκέ τι τούτων τὸ τῆς μακαριότητος οὐσίαν πληροῦν, πρὸς ὃ τὰ λοιπὰ τὴν ἀναφορὰν ἔχει; Βουλοίμην, ἦν δ' ἐγὼ, τῇ τῶν πραγμάτων αὐτῶν διαμνημονεύσει: ἐναργέστατά σε τουτὶ παραστήσαι. Οὐκ οὖν ἀγαθόν, ἔφη, διαγιγνώσκωμεν τὴν μακαριότητα; Καὶ μάλα γε ἄκρον, εἶπον. Πρόσθεσ και τοῦτο πᾶσιν ὡς ἐξόν, ἔφη· καὶ γὰρ ἡ αὐτὴ ἄκρα ἐστὶν αὐτάρκεια, ἢ αὐτὴ ἄκρα δυναστεία, σεβασμιότης τε καὶ εὐκλεία καὶ ἡδονή, ἢ μακαριότης εἶναι κρίνεται. Τί τοίνυν; Ἴδου πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἢ αὐτάρκεια, ἢ δυναστεία καὶ τὰ λοιπὰ, πότερον οἶά τινα τῆς μακαριότητός ἐστι μέλη, ἢ πρὸς τὰγαθόν ὡσπερὶ τινα κορυφὴν ἀναφέρεται πάντα; Αἰσθάνομαι, εἶπον, ὃ προσέθου περιεργάσασθαι· ὃ τι δ' ἂν κατασκευάσαις, ἀκοῦσαι δι' ἐφέσεως ἄγω. Τούτῳ τῷ λόγῳ, ἦ δ' ἔς, τοῦτόν με τὸν τρόπον διαιτῶσαν ἐπίστω. Εἰ ταυτὶ πάντα τῆς μακαριότητος ὑπάρχει μέλη, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα διαφορίαν ἡσπάζετο· τοιαῦδε γὰρ τὰ μέλη χρῆται τῇ φύσει, ὡς ἐκ διαφορῶν αὐτῶν ἐν σώμα συντίθεσθαι. Ταῦτα δὲ πάντα ταυτὸ γε εἶναι πρὸς ἡμῶν ὑποδέδεικται· ἥμιστα τοίνυν πέφυκε μέλη. Εἰ δ' οὖν ἐξ ἑνὸς ἢ μακαριότης μέλους συμπεπηχθαι δόξει, ὃ γενέσθαι ἀμήχανον. Καὶ τοῦτ', ἔφην, οὐκ ἀμφισβητήσεως ἄξιον, τὸ μέντοι λείπον ἐκδέχομαι. Πρὸς τὰγαθόν, εἶπε, τὰ λοιπὰ τὴν ἀναφορὰν ἔχειν καθίσταται προὔπτον. Ἐντεῦθεν γὰρ ἡ αὐτάρκεια ζητεῖται, ὅτι ἀγαθόν κρίνεται· ἐκ τοῦ τοιούτου ἢ δυναστεία, ὅτι δὴ καὶ αὐτὴ ἀγαθόν εἶναι πιστεύεται· τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ σεβασμιότητος καὶ εὐκλείας καὶ ἡδονῆς ἐξόν συλλογίσασθαι. Πάντων τοιγαροῦν τῶν περιμαχῆτων ἀκρότης καὶ αἰτία τὰγαθόν ἐστι. Τὸ γὰρ μήτε τῷ ὄντι ¹⁾, μήτε νενοθευμένου ἀγαθόν τι ἔχον ἐν ἑαυτῷ, οὐδ' εἰς ἐπιθυμίαν ἦκειν τινὶ κατ' οὐδένα δύναται τρόπον. Καὶ τοῦ ἐναντίου δὲ τὰ μὴ τὴν φύσιν ἀγαθὰ, ὅμως γε μὴν τοιαῦδε δοκοῦντα, ὡς ἐπαληθεύοντα ἀγαθὰ ἐραστάς ἑαυτῶν τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖται. Ὡς ἐντεῦθεν ἄκραν κορυφὴν καὶ αἰτίαν τῶν εἰς ἐπιθυμίαν ἰόντων πάντων τὴν ἀγαθότητα σὺν δίκῃ πιστεύεσθαι. Ὅτου γὰρ χάριν ποθεῖται τ, ἐκεῖνο μάλιστα φιλεῖσθαι δοκεῖ. Ὡσπερ εἰ καὶ ὑγιείας ἕνεκά τις ἰππάσασθαι βούλεται, οὐ τοσόνδε τι τῆς ἐκ τοῦ

1) MSC. τῷόντι.

ἰππεῦσαι κινήσεως ἐρᾶ, ὡς τοῦ τὴν εὐεξίαν ἀναλαβεῖν. Ἐπεὶ γοῦν πάντα τάγαθῶ χάριν ζητεῖται, οὐκ ἐκεῖνα μᾶλλον ἢ αὐτὸ τάγαθὸν πρὸς ἀπάντων ἐπιποθεῖται. Ἄλλ' οὐ ἔνεκεν τῷ τῶν λοιπῶν ἀλίσκονται οἱ ἄνθρωποι ἔρωτι, τὴν μακαριότητα συγκαθήκαμεν εἶναι· καὶ οὕτω γοῦν ἡ μακαριότης μόνη ζητεῖται. Ἐκ δὲ τοῦ τοιούτου κατάρωτατα φαίνεται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς μακαριότητος μίχυν τε καὶ τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν οὐσίαν. Οὐδέν, ἔφην, ὁρῶ ἀνθ' ὅτου τις τοῖς εἰρημένοις ἀσυμφωνεῖν¹⁾ ἔξει. Ἄλλὰ τὸν θεὸν καὶ τὴν ἀληθῆ μακαριότητα ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀπεδείξαμεν. Φημί γάρ. Θαρρόντως τοίνυν ἔξεστι συμπεραίνειν καὶ τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν ἐν αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ μὴ ἐτέρωθι²⁾ καθιερῶσθαι.

Ἐνταῦθ' ³⁾ ἤκετε πάντες αἰχμάλωτοι,
 τοὺς φέναξ δεσμεῖ βδελυραῖσι σειραῖς
 οἰκῶν⁴⁾ ἐν χθονίοις ἔρωσι λογισμοῖς.
 Ἦθ' ἐσεῖθ' ὑμῖν καμάτοιο παῦλα,
 οὗτος νημεμῆς ἄκλυστος ὄρμος,
 τοῦτο δυστήνοισ ἐν ἄσυλον ὄκται.
 Οὐκουν ἂ ψαμάθοις Τάγος⁵⁾ χρυσεῖαις,
 ἢ ἐρυθραῖς Ἐρμος ὀπάξει ὄχθαις,
 ἢ ζώνης μαλερῆς ὄμουρος Ἰνδός,
 ξυμφύρων χλωροὺς πολιοῖς λιθοῖσι,
 λαμπρύνει νοὸς ὄμμα, μᾶλλον οὖν μὲν
 πηρόν ἐγκρύπτει σφετέρῃ σκοτώσει·
 πᾶν γὰρ νοῦν ὀροθῦνον, ὡς ἀρεστόν,
 ἢ σπέος γῆς ἢ τέναγος καλύπτει·
 φῶς δ' ἢ γ' ἰθύεται⁶⁾ σθένει τ' Ὀλυμπος,
 κωλύει ψυχῆς ὄνοφερὸν πέσημα.
 Τοῦτ' εἴ τις γε δυνήσεται δαῆναι,
 φοιβέης ἀκτίνος ὑπερφρονήσει.

Δοκοῦντά μοι ταῦτ', ἔφην· πάντα γὰρ ἐρῶμενεστάτοις λόγοις διασκευασθέντα κατέστηκεν. Ἡ δέ· Καὶ πόσου ἂν, εἶπε, τιμῆση, εἰ τάγαθὸν αὐτὸ ὃ τι ποτέ ἐστι γνωριεῖς; Οὐ σταθμητοῦ, εἶπον, εἴ μοι καὶ τὸν θεόν, ὅστις τάγαθὸν ἐστιν, ἐν ταύτῃ ἐξέσται μαθεῖν. Καὶ τοῦτο, ἢ δ' ὅς, ἀληθεστάτῃ λόγῳ δῆλον ποιήσομαι,

1) mot qui ne se trouve que dans Plotin, p. 6. 2) MSC. ἐτέρωθι.
 3) ἐντεῦθ'. 4) Le texte porte *hebetans*; Planude paraît avoir lu *habitans*. Weber. 5) τέγος. 6) ἰθύετε. Weber ἰθύεται.

μενόντων δὲ μόνου ἄπερ ὀλίγω ἔμπροσθεν συμπεπέρασται ¹⁾). Μενοῦσιν. Οὐκ ἄρά, φησιν, ἀπεδείξαμεν τὰ τοῖς πολλοῖς ἐπιζητούμενα τούτου χάριν ἀληθῆ καὶ τέλεια μὴ ὑπάρχειν ἀγαθὰ, ἐπεὶ περ ἀλλήλων διήρτηται, καὶ θάτερον παρὰ θάτερον ἀδυνατεῖ τὸ πλήρες καὶ ἀπόλυτον ἀγαθὸν ἐπιφέρειν; τότε δὲ τὰληθῆς ἀγαθὸν παραγίνεσθαι, ἐπειδὴν πρὸς ἓν οἰοῖται πρόσωπον καὶ ἐνέργειαν συσπειραθῆ ταῦτα καὶ καθ' ἓν γένηται. Ἴν' ὅπερ ἐστὶν αὐτάρκεια, τοῦτο αὐτὸ καὶ ἡ δυναστεία ἢ καὶ σεβασμιότης καὶ εὐκλεία καὶ χαρὰ ἢν δὲ μὴ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πάντα ἢ, μηδὲν ἔχειν δι' οὐπερ ἐν τοῖς ἀξιοσπουδάστοις ἐξετασθήσεται; Καὶ ἀποδέδεικται, εἶπον, καὶ ἀμφιβάλλειν οὐκ ἔστιν. Οὐκοῦν, ἔφη, τὰ ἐν μὲν τῇ διίστασθαι ἤκιστα πάντων ἀγαθὰ πεφυκότα, ἡνίκα δὲ τοῦ ἓν εἶναι ἄρξονται ἀγαθὰ γιγνόμενα, οὐκ ἄρα ταῦτα, ὥστε ἀγαθὰ εἶναι, τῇ τῆς ἐνάδος ἐπιτυχία συμβαίνει γίνεσθαι; Οὕτως, ἔφη, δοκεῖ. Πᾶν δὲ τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχον τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίᾳ ἀγαθὸν εἶναι συγχωρεῖς, ἢ οὐ; Οὕτως ἔχει. Δεῖ τοίνυν τὸ αὐτὸ ἓν τε εἶναι καὶ ἀγαθὸν κατὰ τὸ ἀνάλογον συγχωρεῖν· ἡ γὰρ αὐτὴ τούτων ἐστὶν οὐσία, ὧν κατὰ φύσιν μὴ διώκισται ἢ ἐνέργεια. Οὐκ ἔστιν ἄρνησις τούτων, εἶπον. Μεμάθηκας γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο, ὡς τῶν πραγμάτων ἕκαστον μέχρις ἐκείνου διαμένει τε καὶ συνίσταται μέχρι καὶ ἓν ἐστὶ, φθείρεται δὲ ὡσαύτως καὶ διαλύεται ὡς θάττον τοῦ ἓν εἶναι παύεται; Πῶς ποτέ, εἶπον; Ὡς ἐν τοῖς ζώοις, φησὶν· ὅτε μὲν γὰρ εἰς ἓν συνιάσῃ τε καὶ συμμένουσι τὸ τε σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ, τὸ τοιοῦτο ζῶον καλεῖται· ἡνίκα δὲ ἡ ἐνότης τῶν τῶν ἐκατέρων χωρισμῶ διαλύεται, καὶ τὸ ζῶον ἀπόλλυσθαι καὶ οὐκέτ' ²⁾ εἶναι παντάπασιν εὐδῆλον. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα, ἔστ' ἂν μία μορφή ³⁾ καὶ τῶν μελῶν μένη συνθήκη, ἀνθρώπου τυχὸν ὄψιν παρέχεται· εἰ δὲ καταμελισθέντα καὶ διακριθέντα τὰ μέλη τοῦ σώματος προσαφαιρήσεται τὴν ἐνότητα, λήγει τοῦ εἶναι ὁ γέγονε. Τὸν δὲ τρόπον τοῦτον ἐπιόντι, καὶ τὰ λοιπὰ φανήσεται ἀναμφισβητήτως ἕκαστον συνεστάναι, ἕως ἐστὶν ἓν· ὅτε δὲ τοῦ ἓν εἶναι στήσεται, φθείρεσθαι. Σκοπούμενη μοι, ἔφη ⁴⁾, ὡς πλεῖστα οὐδὲν ἕτερον ἀναφαίνεται. Ἐν ἐστὶ τοίνυν ἐφ' ὅσον ἐν τῇ κατὰ φύσιν διαγίνεται τι, ἀποσεισάμενον τὴν

1) MSC. συμπεπέρασθαι, μενοῦσιν. 2) οὐκ ἐτ'. 3) μιᾶ μορφή. 4) ἔφη.

τοῦ συνίστασθαι ὄρεξιν ἐπιθυμῆσαι πρὸς ὄλεθρον ἐλθεῖν καὶ φθοράν. Εἰ τὰ ζῶα, ἣν δ' ἐγὼ, κατανοήσαιμι τὰ φύσιν τινὰ τοῦ θελεῖν ἔχοντα καὶ μὴ θελεῖν, οὐδὲν εὐρίσκω ἢ ἄν, μηδενὸς ἔξωθεν βιαζομένου, διώσαιντο μὲν τὴν τοῦ διαμένειν αἴρεσιν, ἐκόντα δὲ πρὸς φθοράν ἐπειχθεῖεν ¹⁾). Παντὶ μὲν γὰρ τῇ ζωῆς μετέχοντι μέλει πρὸ πάντων τοῦ συντηρεῖν μὲν τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν, θάνατον δὲ καὶ ἀπώλειαν ἀποτρέπεσθαι. Τί δὲ περὶ βοτανῶν τε καὶ δένδρων, τί περὶ τῶν πάντη ἀψύχων ἀποφανοῦμαι, παντάπασιν ἀπορῶ. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐστίν, εἶπεν, ὅσα περὶ τούτου πρὸς δισταγμὸν ἤκειν προτρέφεται, ὅποτε καὶ πόας καὶ δένδρα ὄρας εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἐπικαιροτάτοις καὶ προσφυέσι βλαστάνοντα τόποις, ἔνθα γε, ὅσον τὸ ἐπὶ τῇ τούτων εἶναι φύσει, οὐχ ἔξει θάττον ἀφανυθῆναι καὶ ἀπολέσθαι. Ἄλλα μὲν γὰρ κατὰ τὴν ὄρεινήν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν πεδιάδα φύεται, ἄλλα τρέφουσιν αἱ λίμναι, ἄλλα ταῖς πέτραις προσφύεται, ἐτέρων αἱ στεῖραι πλήθουσι ψάμαθοι, ἅπερ εἰ πρὸς ἕτερόν τις μετενεγκεῖν ἐπιβάλοιτο χῶρον, ξηρανθήσεται. Δίδωσι γὰρ ἡ φύσις ἐκάστη τὸ πρόσφορον, πᾶσαν τιθεμένη σπουδὴν, ὡς μὴ ἄν, ἡνίκα γε καὶ ἐφόσον μένειν δύναται, φθοράν ὑπομῆναι. Τί δὲ τοῦτο φῆς, ὡς πάντα, οἷονεῖ τι στόμα κατὰ γῆς καθιέντα, τὴν τροφήν ταῖς ῥίζαις ἐκείθεν ἔλκει, καὶ διὰ τῆς ἐντεριώννης τε καὶ στελέχους καὶ φλοιοῦ διασκιδνησι; Τί δ' ὡς τὸ μαλθακώτατον πᾶν καὶ ὠσάν ²⁾ μυελὸς κατὰ τὸν ἐνδότερον ἐμφωλεύει χῶρον αἰεὶ, περὶ δὲ τοῦτο ξύλου τίς ἐστίν εὐτονία, ἔσχατος δ' ὁ φλοιὸς πρὸς τὰς τοῦ οὐρανοῦ καταιγίδας, ὡσπερ τις φερέπονος προβέβληται πρόμαχος; Ἦδη δὲ καὶ πόση τίς ἐστίν ἡ τῆς φύσεως ἐπιμέλεια, ὥστε πάντα πολυπλασιαζομένου τοῦ σπέρματος πρὸς πλήθος ἐπιθιδόναι. ἂ πάντα οὐχ ὅτι τὰ πρὸς καιρὸν παραμένειν, ἀλλὰ καὶ τῇ διαδοχῇ μέχρι παντὸς διαμένειν, ὡσπερ τινὰς μηχανὰς τῆς φύσεως οὐσας, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Καὶ γοῦν καὶ ἂ δοξάζομεν ἄψυχα, οὐχ ὅπερ τούτων ἐκάστη ἀρμόδιον καὶ οἰκεῖον ζητεῖ κατὰ τὸ ἀνάλογον; Πόθεν γὰρ τὸ μὲν πῦρ ἢ κουφότης ἄνω κομίζει, τὴν δὲ γῆν κάτω τὸ βάρος πιέζει, εἰ μὴ ὅπερ ἐκατέροις οὗτοι τε οἱ τόποι καὶ αἰκινήσεις συμβαίνουσιν, ὅτι καὶ τὸ ὁμόλογόν τι καθεστῶς καὶ ἓν, ἐκεί-

¹⁾ MSG. ἐπειχθεῖεν. ²⁾ ὡς ἄν.

νο διατηρεῖ, οἷά που καὶ τὰ διαφωνοῦντα λυμαίνονται τε καὶ φθειρόνται; Ἴδου δὲ καὶ τὰ φύσιν ἀντίτυπον ὡς λίθοι λαχόντα προσίσχεται τε κραταιῶς τοῖς ἑαυτῶν ἐνισχυριζόμενα μέρεσι, καὶ ἀπομάχεται μὴ ῥαδίαν τὴν ἑαυτῶν διάλυσιν καὶ ῥῆξιν ὑπάρχειν. Τὰ γε μὴν διαφανῆ, ὡς ἀήρ τε καὶ ὕδωρ, εὐπετῶς μὲν εἶκει τοῖς διαιροῦσι, τὴν ταχίστην δὲ πάλιν πρὸς τὰ ὧν διέστη ἀνατρέχει καὶ ἀναχέεται· τὸ μὲντοι πῦρ διαπέφευγε πάσαν διαίρεσιν. Ἀλλ' ἡμεῖς τὸ νῦν ἔχον οὐ περὶ τῶν ἀύθαιρέτων τῆς γνῶσιν ἐχούσης ψυχῆς κινήσεων, τῆς δὲ φυσικῆς διέξιμεν διαθέσεως. Ὡσπερ που τὰ ληφθέντα σίτα μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς διαλογιζόμενοι πέττομεν, κἀν τοῖς ὕπνοις ἀγνοοῦντες πνοὴν ἔλκομεν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐν τοῖς ζώοις ὁ τοῦ μένειν ἔρωσις ἐκ προαιρέσεως ψυχικῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν ἔρχεται. Καὶ γὰρ πολλάκις αἰτίας συναυνοῦσης τινὸς ἐφῶ τὸν βίον ὑπεξέλθει, τὸν θάνατον, ὃν ἡ φύσις πέφοικεν. ἀσπάζεται ἢ προαίρεσις· κακὸν τοῦ ἐναντίου δὲ, ὃ μόνον τὰ τῶν ἀνθρώπων διαρκεῖν παρέχει πρὸς μονιμότητα, τὸ τῆς σποράς δηλαδὴ, ἢ μὲν φύσις ἀειδήποτε ζητεῖ, ἢ δὲ προαίρεσις ἔσθ' ὅπου ἐπέχει. Τοιαροῦν ἢ τοιαύτη τῶν ζώων πρὸς τὸ διαμένειν φιλία οὐκ ἐκ τῆς ψυχικῆς κινήσεως, τῆς δὲ φυσικῆς διαθέσεως πρόεσι. Δέδωκε γὰρ ἢ πρόνοια τοῖς ὑπ' αὐτῆς δημιουργηθεῖσι ταύτην καὶ μεγίστην τοῦ διαμένειν αἰτίαν, τὸ διαμένειν ἐπίσθαι μέχρι καὶ ἐς ὃ φυσικῶς ἴσχουσι τῆς διαμονῆς ἀπολαύειν. Ὡστε καὶ οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἢ θυνήση ταλαντευθῆναί πως τὴν γνώμην, μὴ πάντα τὰ ὄντα τὸ πάγιον ζητεῖν ¹⁾ κατὰ φύσιν τοῦ διαμένειν, ἀποκρούεσθαι δὲ τὴν φθοράν. Ὁμολογῶ, ἔφην, νῦν ἀναμφιβόλως ὄρῃ τὰ δοκοῦντα πρόσθεν ἀμφισβητήσιμα. Ὁ δὲ, εἶπε, συνίστασθαι τε καὶ διαμένειν γλίχεται, τοῦτο ἐν εἶναι ποθεῖ· τούτου γὰρ ὑπεξαιρεθέντος οὐδὲ τὸ εἶναι τι καθάπαξ παραμενεῖ. Τουτί μάλλον παντὸς ἀληθές, ἔφην. Πάντα τοίνυν, εἶπε, τοῦ ἐνὸς ἐφίεται. Καὶ μάλα. Ἀλλὰ τὸ ἐν, τοῦτ' αὐτὸ ἀπεδείξαμεν ὅπερ δὴ καὶ τὸ ἀγαθόν. Σύμφημι. Πάντα τοίνυν ἀγαθὸν ζητεῖ, ὃ δὴ καὶ οὕτως ὑπογράφειν εἰκός, τοῦτο ἀγαθὸν εἶναι, οὐ πάντα ἐφίεται. Οὐδὲν, εἶπον, ἀληθέστερον τούτου εἰς λογισμὸν ἐξόν

1) MSC. ζητεῖ.

ἀναβῆναι. Καί γάρ ἤτοι πρὸς οὐδὲν ἀναφέρεται τὰ πάντα, καὶ τοῦ ἐνὸς ὡσανεὶ κεφαλῆς ἀφεστηκότα τινός, ἔρημα τοῦ κυβερνωῦντος διαρρήσεται, ἢ εἴ τι πέρ ἐστι πρὸς ὃ πάντα συντείνει, τοῦτο ἔσται πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκρότης. Ἡ δέ· Ὡς ὑπερήδομαι, εἶπεν, ὧ τρόφιμε· κατὰ γὰρ μέσον αὐτὸν τὸν τῆς ἀληθείας σκοπὸν τοῖς λογισμοῖς ἔβαλες· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐξεῖράγη καὶ ἀνεκαλύφθη σοι ὃ πρὸ βραχέος ἀγνοεῖν ἔλεγες. Τὸ ποῖον, ἔφη; Τί ἂν εἴη τῶν ὄντων, εἶπε, τὸ τέλος. Ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ἀναντιρρήτως οὔ πάντα ἐφίεται, ὅπερ ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν συνηγάγομεν εἶναι, δεῖ καὶ τὸ πάντων τῶν ὄντων τέλος τὰγαθὸν εἶναι ὁμολογεῖν.

Ὅστις βάθειά τ' ἀτρεκέες διφθ' γνῶμη,
ποθεῖ τε μὴ μακραῖς ἀνοδίαις πλάζεσθαι,
ἔσωτάτω μὲν ὄμματος φῶς δινεῖτω,
ὄρμας δὲ τὰς θύραζε μὴ συγχωρεῖτω,
διδαξάτω τε νοῦν ὃ τι περ ὃ ζητεῖ,
ἐν τοῖς ταμείοις τοῖς ἑαυτοῦ συγκρύπτει,
καὶ φῶς, ὅπερ κάλυψε πρὶν πλάνης ἀχλὺς,
εἰλικρινέστερόν γε καὶ Φοίβου λάμπει·
οὐ γὰρ θίωξε σύμπαν ἐκ νόου φέγγος
τὸ σῶμ', ἐνεγκὸν σύντροφον πάχος λήθη ¹⁾,
ἀλλ' ἐμπύρευμα τ' ἀτρεκέους ἔνδον λείφθη,
ὃ τῷ ῥιπισμῶ τῶν μαθημάτων σκαίρει·
ἢ πῶς ἐρωτηθέντες εὐ δισκίετε,
εἰ μὴ γ' ἔναυσμα καρδίας μυχοῖς ἔζη;
ὥστ' εἰ Πλάτωνος Μοῦσα νημερτῶς ἄδει,
ὃ μανθάνει τις, λαθόμενος ἀναπεμπάζει.

Ἐν τούτοις ὑπολαβόν· Διαφερόντως αὐτὸς, εἶπον, τῷ σοφῷ συντιθεμαι Πλάτωνι· ἤδη γάρ με δις τούτου ἀνέμνησας, τὸ πρότερον ²⁾ μὲν τὴν μνήμην τῷ σωματικῷ πάχει, τὸ μετὰ τοῦτο δὲ τῇ τῆς λύπης ἀχθηδόνι ἀποβαλόντα. Ἡ δέ· Εἰ τοῖς πρόσθεν συγχωρηθεῖσιν, ἔφη, προσέχεις τὸν νοῦν, οὐδ' ἐκεῖνο μακρὰν ἀπέσται μὴ οὐκ εἰς τὴν σὴν ἀνάμνησιν ἀφικέσθαι, ὅπερ ἐν τοῖς πρὸ τοῦ ὁμολόγησας ἀγνοεῖν. Τὸ ποῖον, εἶπον; Τίσιν ἡνίαις ὁ κόσμος, ἔφησε, δικικεῖται. Μέμνημι, ἦν δ' ἐγώ, τὴν ἑμαυτοῦ ἄγνοιαν ὁμολογήσας· τί δ' ἐπὶ τούτοις ἐπάξεις ἤδη μὲν ἀυγάζομαι, βου-

¹⁾ MSC. λήθη. corr. de Weber. ²⁾ τοπρότερον.

λοίμην δ' ἂν ἐκ σοῦ μαθεῖν ἀκριβέστερον. Τὸν κόσμον, εἶπε, τοῦτον μὴ ὑπὸ τῷ Θεῷ διεξάγεσθαι μικρὸν ἔμπροσθεν οὐκ ἦρου δεῖν ἀμφιβάλλειν. Οὐδὲ ταῦν, ἔφην, οἶομαι, οὐδ' εἰς τὸ μετέπειτ' ἀμφήριστον οἰηθήσομαι· τίσι γε μὴν πρὸς τοῦτο λόγοις ἔρχομαι, διὰ βραχέων ἐκθήσομαι. Ὁ κόσμος οὗτος οὐκ ἂν ποτε ἐξ οὕτω διαφόρων τε καὶ ἐναντίων μερῶν εἰς εἶδος ἐν συνετέθειτο, εἰ μὴ εἰς ἦν, ὅς ὄπερ συνεστήσατο καὶ συνέχει. Ἄλλ' οὐδὲ μὴν ἡ τῆς φύσεως τάξις οὕτω βεβαία προὔχῳρει, οὐδὲ τὰς διωρισμένας κινήσεις τόποις, καιροῖς, ἐνεργείαις, διαστήμασι, ποιότησι διηυθέτει, εἰ μὴ εἰς ἦν ὁ τὰςδε τὰς τῶν μεταβολῶν ποικιλίας οἰκονομῶν, αὐτὸς ἀμετάβλητος μένων. Τοῦτο δ' ὅ τι πέρ ἐστι, δι' οὗ τὰ γεγονότα τὴν διαμονὴν ἔχει καὶ διιθύνεται, τῷ συνήθει πᾶσιν ὀνόματι προσαγορεύω Θεόν. Ἡ δέ· Ἐπεὶπερ οὕτω ταῦτα συννοεῖς, εἶπε, μικρὸν ὑπολελείφθαι δοκῶ μοι τὸν πόνον, ὥστε σε τῆς εὐδαιμονίας ἐπιτυχόντα, ὑγιαίνοντα ἐπανήξειν εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἐπισκεπτώμεθα νῦν ἃ προὔθεμεθα. Οὐκ ἀπηριθμησάμεθα τὴν αὐτάρκειαν ἐν τῇ μακαριότητι, τὸν τε Θεὸν αὐτὴν εἶναι δεδωκάμεν τὴν μακαριότητα; Οὐκ ἄλλως ἔχει. Καὶ πρὸς τὸ διέπειν τοῖνυν τὸν κόσμον οὐδεμιᾶς αὐτὸς ἔξωθεν προσδεήσεται συνεργείας· εἰ δὲ μὴ οὐχ ἔξει τὴν αὐτάρκειαν πλήρη. Ταῦθ' οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον. Δι' ἑαυτοῦ τοιγαροῦν μόνου τὰ πάντα διαχειρίζει. Οὐδὲ τοῦτ' ἀρνεῖσθαι δυνατῶς ἔχω. Καὶ μὴν ὁ Θεὸς αὐτὸ τάγαθόν εἶναι δέδεικται. Μέννημαι, εἶπον. Διὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα διατάττεται πάντα· καὶ εἰ δι' ἑαυτοῦ τὸ πᾶν πηθαλιουχεῖ, ἔστι πάντως ὡσανεὶ τις οἶαξ, δι' οὗ τὸ κοσμικὸν κατασκευάσμα στάσιμον συντηρεῖται καὶ ἀδιάφθορον. Ὑπερβαλλόντως ¹⁾ συντίθεμαι, εἶπον· καὶ τοῦτό σε πρὸ μικροῦ λέξειν δι' ἀμυδρᾶς ἐμφάσεως κατεφώρασα. Πείθομαι, εἶπεν· ἤδη γὰρ ὡς ἔχω στοχάζεσθαι σου γρηγορώτερον πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν ὄψιν μετὰ γεις τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλὰ καὶ ὄπερ ἐρῶ οὐδὲν μείον δῆλόν ἐστιν, ὥστ' αὐτὸ συντεκμήρασθαι. Τὸ ποῖον, ἔφην; Ἐπεὶ πάντα, φησί, τῷ τῆς ἀγαθότητος οἶακι κυβερνᾶν ὁ Θεὸς σὺν δίκῃ πιστεύεται, καὶ πάντα ὡς ἐδίδαξα πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπείγεται τῇ φυσικῇ διαθέσει,

¹⁾ MSC. ὑπερβαλόντως.

μητι γε ἀμφιβάλλειν εἰκὸς μὴ ἐθέλοντὴν ταῦτα ἠνιοχεῖσθαι, καὶ πρὸς τὸ τοῦ διατιθέντος ἐπιστρέφεισθαι νεῦμα, ὡσανεὶ σύνδρομα καὶ πειθαρχοῦντα τῷ ἐπιστατοῦντι; Ἀναγκαιῶς, εἶπον, τοῦτ' οὕτως ἔχειν· οὐδ' ἂν εὐδαίμων ἢ τοιαύτη γε ἦν προστασία· ἦν γὰρ ἀνἀφηνιαζόντων ζυγός, οὐ πειθηνίων σωτηρία τε καὶ συντήρησις. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τοιγαροῦν, εἶπεν, ὃ τὴν φύσιν φυλάττου ¹⁾ ἀπεναντίας ἰέναι πειράσεται τῷ θεῷ. Οὐδὲν, ἔφην. Τί δ', εἰ ἐπιχειρήσει, φησί; προκόψει τὸ σύνολον ²⁾ ἐναντία τοῦ τῷ λόγῳ τῆς μακαριότητος ὁμολογηθέντος ἰσχυροτάτου ³⁾; Οὐκ ἀνύσει τὸ σύμπαν ⁴⁾, ἔφην, οὐδὲν. Οὐδὲν τοίνυν ἐστίν, εἶπε, τὸ τῷ ἄκρῳ τουτωῖ ἀγαθῷ ἢ βουλόμενον ἢ θυνάμενον ἀντιστήναι. Οὐδὲν, ὡς οἶμαι. Ἔστι τοιγαροῦν ἄκρον, φησίν, ἀγαθόν, τὸ ἰσχυρὸς τε τὰ πάντα διοικοῦν καὶ ἠπίως ⁵⁾ διατιθέν. Ἐν τούτοις αὐτὸς τὸν λόγον διατεμών· Ὁ πόστης με πληροῖ τῆς ἡδονῆς, εἶπον, οὐ μόνον τὰ ταῖς τῶν λόγων ἀνάγκαις συμπερανθέντα, πολλῶ δὲ πλέον καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα οἷς κέχρησαι. Ὡς καὶ τὴν ἐν ἐμοὶ πρόσθεν οὔσαν πολλὴν ἀποβαλλόμενον νηπιότητα δεινῶς ἐρυθριᾶν. Ἡ δὲ τῶν προτέρων ἐχομένη· Μεμάθηκάς, φησίν, ἐν τοῖς μύθοις τοὺς ἐνοχλοῦντας τῷ οὐρανῷ γίγαντας, ἀλλὰ κακείνους, ἤπερ ἦν ἄξιον, ἢ πραεῖα διέθηκε δύναιμις. Βούλει δὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀλλήλοις συγκρούσωμεν; ἴσως ἐκ τῆς τοιαύτης συναρράξεως διαπρεπῆς τις ἐκπηθήσει τῆς ἀληθείας σπινθήρ. Κατὰ σὴν, εἶπον, γνώμην γενέσθω. Τὸν θεόν, ἔφην, μὴ πάντα δύνασθαι οὐκ ἔστιν ὅστις εἰς δισταγμὸν ἔρχεται. Οὐδεὶς, εἶπον, ἄρτια φρονῶν τῇ ψυχῇ τούτου γε ἔνεκεν ἐνδοιάσει. Ὁ δὲ τὰ πάντα, φησί, θυνάμενος οὐδὲν ἐστίν ὃ μὴ δύναται; Οὐδὲν, εἶπον. Ἄρα τοίνυν ὁ θεὸς ποιεῖν τὸ κακὸν δύναται; Οὐ δῆτα. Τὸ κακὸν τοίνυν, εἶπεν, οὐδὲν ἐστίν, ἐπειδὴ τοῦτο ποιῆσαι οὐ δύναται ὃ μηδὲν ἀδυνατῶν. Παίξεις ἔχουσα, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς ἐμέ, ἀδιέξοδον ἐκπονοῦσα τοῖς λόγοις λαβύρινθον, νῦν μὲν εἰσιοῦσα ὄθεν ἐξελεύσῃ, νῦν δὲ προερχομένη ὄθεν ποιήσῃ τὴν εἴσοδον, θαυμάσιόν τινα τῆς θείας ἀπλότητος συνείρουσα κύκλον. Καὶ γὰρ οὐ πρό πολλοῦ γε,

¹⁾ MSC. φυλάττων. ²⁾ τὸ σύνολον. ³⁾ ἰσχυρωτάτου. ⁴⁾ τὸ σύμπαν. ⁵⁾ ἠπίως.

ἀπ' αὐτῆς τῆς μακαριότητος ἀρχομένη, ταύτην ἄκρον ἀγαθὸν ἔλεγεσ εἶναι, καὶ ἐν τῇ ἄκρῃ ἰδρῦσθαι Θεῷ διίσχυρίζου· αὐτὸν τε τὸν Θεὸν τὸ ἄκρον ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὴν πλήρη μακαριότητα διηγόρευες, ἐξ οὗ μηδένα μακάριον γίνεσθαι, εἰ μὴ καὶ Θεὸς οὐοῦ γένοιτο, οἰοεὶ τι βραβεῖον ἐξαίρετον παρεδίδους. Αὐτοῖς δὲ πάλιν αὐτὸ τὸ τοῦ ἀγαθοῦ εἶδος τοῦ Θεοῦ τε καὶ τῆς μακαριότητος διεξήρχου ὑπόστασιν πεφυκέναι· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐν δια τοῦτο ἐδίδασκει ἀγαθὸν εἶναι ὅτι πρὸς ἀπάσης τῶν ὄντων ζητεῖται τῆς φύσεως· τὸν τε Θεὸν τοῖς τῆς ἀγαθότητος ἀξί τὰ σύμπαντα πηθαλιουχεῖν διελέγου, καὶ πάντα αὐτῷ ἐκοντὴν πειθαρχεῖν, καὶ μηδεμίαν τοῦ κακοῦ ὑπάρχειν οὐσίαν· καὶ ταῦτα μηθενὸς ληφθέντος ἔξωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἠγησαμένων τῶν ἐπομένων τὴν πίστιν ἐλκόντων, ἐμφύτοις τε καὶ οικείαις ἀποδείξεισι διεσάφησας. Ἡ δὲ Οὐδαμῶς παίζομεν, ἔφη· πρᾶγμα δὲ πάντων μέγιστον τῇ τοῦ Θεοῦ θωρεᾶ, ᾧ καὶ πρὶν θέησιν προσηγάγομεν, διηνύσαμεν. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ χαρακτήρ τῆς Θείας οὐσίας, ὡς μήτε πρὸς τὰ ἔξω διαχειῖσθαι, μήτε τι πρὸς ἑαυτὴν ἔξωθεν ὄλωσ εἰσδέχεσθαι. Ἀλλ' ὡς ὁ Παρμενίδης περὶ αὐτῆς φησί· πάντοθεν ἐν κύκλῳ σφαίρας ἐναλίγκιον ὄγκῳ ¹⁾). Ὅστ' οὖν, εἰ καὶ λόγους μὴ θύραθεν προσληφθέντας, ἐντὸς δὲ καθιδρυμένους τῆς τοῦ πράγματος περιοχῆς ἐκινήσαμεν, οὐ θαυμάζειν εἰκόσ· ὡς γὰρ τοῦ Πλάτωνος ἐπικυροῦντος μεμάθηκας, ἀδελφοὺς χρεῶν εἶναι τοὺς λόγους τῶν πραγμάτων ὧνπερ διεξίασιν ²⁾).

Εὐδαίμων ὁ λαβῶν σθένος
 πηγῆν τῶν ἀγαθῶν ἰδεῖν·
 εὐδαίμων ὁ τυχῶν μένους
 λύσαι ³⁾ τὰς χθονίους πέδας.
 Πότμον σύζυγος ἔκπαλαι
 μάντις Θρηῆκιος στένων
 θρηνώδει μεθ' ⁴⁾ βαρβίτῳ
 ἄλση θεῖν ἐβιάσσατο,
 ἴστασθαι θ' ὑδάτων ῥόον·
 ὠμίλησέ τ' ἄπο τρόμου

²⁾ MSC. πάντοθεν ἐν κύκλοισι φέρειν ἐναλίγκιον ὄγκου. La rectification est empruntée à Platon, Soph. p. 244 E. ³⁾ Platon, Tim. p. 29 B. ⁴⁾ MSC, λύσαι. ¹⁾ μύθη. Weber et Par. Texte: *postquam flebilibus modis*.

λείουσι νεβρός ἀγρίοις,
 οὐδ' ὀφθέντα λαγώς τρέσεν ¹⁾
 μαλθαχθέντα μέλει ²⁾ κύνα·
 ἤμος πῦρ μαλερώτερον
 πίμπρα οἱ κραδίην ἔσω,
 οὐδ' ὦδή, ἢ γ' ὑπέταξε πᾶν,
 ὄν μειλιξάτο δεσπότην·
 ἀγνάμπτοις ³⁾ νεμεσῶν θεοῖς,
 Αἶθου δῶμαθ' ὑπείσέθου·
 κάκει ψαλμόν ἐϋμελεῖ
 ἤχη πικτίδος ἀρμόσας,
 πηγῶν εἴ τι περ ἔκκριτον
 Μούσης ἠρύσατο τροφοῦ,
 εἴ τι θρήνος ἐοῖ διδου,
 εἴ τι θρήνον ἔρωσ διπλῶν,
 κλαῖεν Ταίναρα συγκλονῶν,
 τερπνῆ δ' οἴκτον ὑπαί λιτῆ
 ψυχῶν ἤτεε κοιράνους.
 Θάμβησε τρίκρανος κύων,
 θελχθεῖς ἀρμονίῃ νέη·
 αἰ πτοιαῖς δ' ἐλάουσι δῆ
 σκαιοὺς Εὐμενίδες θεαί,
 λυπρὸν ⁴⁾ δάκρυ κατέρρρεον·
 οὐκ ἰξίονεον κάρα
 λαίφηρός τροχός ἔστρεφε,
 καὶ διψῆ δολιχῆ φθίνων
 ἤρνειθ' ὕδατα Τάνταλος·
 γύψ μολπαῖσιν ἐλῶν κόρον,
 οὐχ ἦπαρ Τιτυοῦ ξέεν.
 Ἡττήμεθα, τέλος φάτο
 ψυχῶν ὄρχαμος οἰκτίσας,
 δῶμεν τάνδρῃ συνέμπορον
 ὠνητήν ἄλοχον μέλει·
 στεινούσθω δῶμα δ' ἐντολῆ,
 μὴ ἔστ' ἂν Τάρταρον ἐκδράμοι ⁵⁾,
 ἐξεῖναι βλέφαρον στρέφειν.
 Τίς στέργουσι πόροι νόμον,
 οἷς κρείστων νόμος ἔστ' ἔρωσ;
 Νυκτός, φεῦ, ὀρίων πέλας,
 Ὀρφεὺς Εὐρυδίκην ἐήν
 δέρχθῃ, ὤλεσεν, ἔφθισεν.
 Ὑμᾶς μῦθος ὅδε σκοπεῖ

¹⁾ MSC. τρέσεν. ²⁾ μέλη. ³⁾ ἀγράπτοις. ⁴⁾ λαμπρόν. Weber et Par. Texte: *jam maestae lacrymis madent*. ⁵⁾ Web. ἐκδράμη, qui est plus conforme à la syntaxe; mais ce n'est pas une raison pour changer, lorsque plus bas ἦν est construit avec l'ind.

τοὺς εἰς οὐράνιον σέλας
 νοῦν ζητοῦντας ἀεργάσαι·
 ὅς γὰρ νερτερίῳ σπέει
 ἠττηθεῖς βλέφαρα κλινεῖ,
 ἦν ἐξαίρετον ἔσχε τι,
 Αἶθην εἰσορούων ὀλεῖ.

BIBAIION Δ.

Ταῦτα τῆς Φιλοσοφίας ἐν αἰδῇ ποιησαμένης ἠπίως ¹⁾ τε καὶ ἠδέως, μήτε τῆς τοῦ προσώπου κοσμιότητος, μήτε τοῦ τῶν λόγων ὄγκου παραλυθέντος, ἔγωγε μήπω κατὰ τὸ παντελές τῆς ἐγκαθημένης τῇ ψυχῇ λύπης τὴν μνήμην ἀπαγαγών, ἔτι καὶ ἕτερόν τι λέγειν αὐτῆς ἐν παρασκευαῖς οὔσης, διέτεμον τὴν διάνοιαν, καὶ ὦ, ἔφην, τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς ὀδηγέ, τὰ τῇ σῆ μέχρι τοῦδε γλώσση τῇ βρυούση χάρισιν εἰρημένα, τοῦτο μὲν ἐνθεα τῇ αὐτῶν ²⁾ ἐφάνησαν θεωρία, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς σοῖς λόγοις ἀήτητα· ἄπερ καὶ τῷ τῆς ὑπογυίου ³⁾ συμφορᾶς θορύβῳ τῆς ἐμῆς μνήμης ἐξέπεσον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ παντάπασιν ἀγνοούμενά μοι τὸ πρότερον ⁴⁾ διεξήλθεσ. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μέγιστον τῆς ἐμῆς ἀνίας ἐστὶν αἴτιον, ὅτι περὶ ἀγαθοῦ κυβερνήτου τοῖς οὖσιν ἐπιστατοῦντός, ἤτοι ὅλως εἶναι τὰ κακὰ δύνανται, ἢ ἀτιμώρητα παρίασιν· ὁ μόνον πόσης ἐκπλή-

¹⁾ MSC. ἠπίως. ²⁾ αὐτῶν. ³⁾ ὑπογυίου. Texte: *nuper*. ⁴⁾ τοπρότερον.

ξεως πέφυκεν ἄξιον, πάντως δὴ κατανόει. Καί μὴν ἀλλὰ καὶ ἕτερον τι τούτῃ συνάπτεται· τῆς γὰρ πονηρίας δυναστευούσης τε καὶ ἀνθρώπουσης, ἡ ἀρετὴ οὐχ ὅπως γερῶν ἄτιμος καταλείπεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀνοσιωτάτων ποσὶν ὑποβεβλημένη καταπατεῖται, καὶ ἐν ἀλιτηρίων μοίρα κολάσεις καὶ δίκας ὑπέχει. Ἄ δὴ γίνεσθαι ἐν βασιλείᾳ εἰδότες πάντα, δυναμένου πάντως, τὰ δ' ἀγαθὰ μόνα θέλοντος Θεοῦ, οὐδ' ἰκανῶς ἔχει τις οὔτε θαυμάζειν οὔτε ἐγκαλεῖν. Ἡ δέ· Καὶ ἦν ἄν, εἶπεν, ἀπείρου θαύματος καὶ φρικωδέστατον τόδε τεράτων πάντων, εἶπερ, ὡς σοι δοκεῖ, ἐν εὐδοικίῃ οἰκίᾳ τηλικούδε ὡσπερ οἰκοδεσπότου, τὰ μὲν σαπρὰ τῶν ἀγγείων τιμῆς ἠξιοῦτο, τὰ δὲ τίμια ὡς ἔτυχεν ἐρρίπιετο. Ἄλλ' οὐχ οὕτω ταῦτα· εἰ γὰρ ἂ μικρῷ διωρισάμεθα πρόσθεν ἀναφαίρετα συντηρεῖται, γνωριεῖς ἐν αὐτῇ τῇ τε κράτος ἀναπτομένη τῆς βασιλείας, περὶ ἧς τὸν λόγον ποιούμεθα, ἰσχύοντας μὲν αἰεὶ τοὺς χρηστοὺς, τοὺς δὲ πονηροὺς παρ' οὐδὲν ἀγομένους καὶ τὴν ἰσχὺν ἐκνευρισμένους, καὶ μήτε τὴν κακίαν ποτὲ τιμωρίας ἐκτός, μήτε τὰς ἀρετὰς ἄνευ ἐπάθλων εὐρισκομένας· καὶ τοῖς μὲν σπουδαίοις εὐδαίμονα, τοῖς δὲ βεβηλοῖς τάναντία διηνεκῶς ἀπαντῶντα ¹⁾, καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων μαθήσῃ, ἃ τὴν μεμψιμοιρίαν κατασιγάσαντα συνέξει καὶ κρατυνεῖ σε ἀρρήκτῃ στερρότητι. Ἐπεὶ δὲ τὴν εἰκόνα τῆς ἀψευδοῦς μακαριότητος, ἐμοῦ πάλαι καθυποδεικνύσης, ἐώρακας καὶ συνῆκας ὅπου καθίδρυται, παραδραμοῦσα πάντα ἃ παρελθεῖν ἀναγκαῖον νομίζω, τὴν ὁδὸν σοὶ τὴν εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον ἀναπέμφουσιν ὑποδείξω· πτέρυγας τε τῇ σῇ διανοίᾳ προσφύσω, δι' ὧν πρὸς ὕψος σαυτὸν ἐξαίρειν δυνήσῃ, ὡς ἄν, τῶν θορύβων ἀπελαθέντων, σῶς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ὑγιῆς ταῖς ἐμαῖς ὁδηγίαις, ταῖς ἐμαῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς ἐμοῖς ὀχήμασιν ἐπανέλθῃς.

Εἰσὶ γὰρ ὠκύταται πτέρυγες ἐμοί,
εἰς ὕψος ἤκουσαι πόλου·
ὡς περιψάμενος νόος εὐδρομος
γῆν μὲν στυγῶν διαπτύει,
ἄντυγα δ' ἠερίην ὑπερίπτεται,
νέφη λιπῶν ὀπίστερα ²⁾,

¹⁾ MSC. ἀπατῶντα. ²⁾ ὀπισθεῖ ῥα. Web. ὀπιστέραν. La bonne leçon est fournie par les MSC. de Paris.

καὶ κορυφὴν ζεῖουσαν αὐτὸν αἰθέρος
 ῥύμη θοῆ παρέρχεται,
 μέχρις ἂν ἀστερόεντα κίχη δόμον,
 Φοιβῆ δ' ὑπάρξει σύνδρομος,
 ἢ γεραῶ ψυχρῶ συνοδοιπόρος,
 ἑταῖρος ἀστέρι παμφαεῖ,
 ἢ ὅτι νύξ φαενὴ ποικίλλεται
 ἄστρων ¹⁾ μέγαν κύκλον φθάση,
 ἤχι κορυσσάμενος τερπνῆς θεᾶς
 Ὀλυμπον ὕστατον λίπη,
 καὶ νότων ὑπερήμενος αἰθέρος
 κληροῦχος εἶη φέγγος ²⁾.
 Κεῖθε θεὸς βασιλῆων σκῆπτρ' ἔχει
 κόσμου κατιστάς ἡνία,
 καὶ ταχινὴν ἔλικα στάσιμος μένων,
 πάντων ἄγει σελασφόρος·
 κείσε παλίνδρομος ἦν ἀπίης θεῶν,
 ἦν νῦν ἰχνεύεις λαθόμενος,
 αὐτῆ, ἐρεῖς, μέμνημαι, ἐμὴ πατρίς,
 ἐνταῦθ' ἐμὸν στήσω πόδα·
 ὥστ' εἴ σοι χθονὸς ὄρφνην ἀνδάνει ³⁾,
 ἦν κάλλιπες, κεῖθεν βλέπειν,
 οὓς δῆμοι ⁴⁾ τρομέουσι τυραννικούς,,
 ὡς ἐξορίστους γνωρίσεις.

Ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ὑπολαβὼν· Παπαί, εἶπον, ὡς μέγιστα ἐπαγγέλλῃ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἀμφορίστους τὰς ἐλπίδας ἔχω μὴ καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν δυνηθῆναί σε. Ἀλλ' ἐπεὶ με πρὸς ἀκοὴν ἀνεπτέρωσας, μὴ διάτριβε. Πρῶτον τοίνυν ἀπάντων, ἔφη, τοῖς μὲν χρηστοῖς προσεῖναι δύναμιν, τοὺς δὲ μὴ χρηστοὺς ἡρημῶσθαι πάσης ἰσχύος ἐξέσται σοι μαθεῖν· τούτων δὲ θάτερον ἐκ θατέρου τὴν ἀπόδειξιν ἔχει. Τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἀντικειμένων ὄντων, εἰ μὲν τῷ ἀγαθῷ ἰσχυρῷ εἶναι ὑπάρξει, περιφανὲς ἐν τῷ κακῷ τὸ ἀνίσχυρον, εἰ δὲ τὸ ἀσθενὲς ἀντικρὺς μὴνύεται τοῦ κακοῦ, γνωρίμων τὸ ῥωμαλέον τοῦ ἀγαθοῦ. Ὡς ἂν δὲ μοι τῷ δόγματι πίστις θαψιλεστέρα προσῆ, δι' ἑκατέρας ὁδοῦ πορεύσομαι, νῦν μὲν ἔνθεν, νῦν δὲ ἐνθεν τὰ προκείμενα συνιστάσα. Δύω ἐστὸν δι' οἷν ἢ πᾶσα τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὑφέστηκε προκοπή, βού-

¹⁾ MSG. ἀστέρων. ²⁾ φέγγος. ³⁾ ὄρφνην ἀνδάνει. Corr. de Weber.
⁴⁾ δῆ μοι. Id.

λησις δηλονότι καὶ δύναμις· τούτων ¹⁾ εἰ θάτερον ἄπεστιν, οὐδὲν ἐπιτελές γενέσθαι δύναμιν ἔχει. Ἐκλιπούσης καὶ γὰρ τῆς βουλήσεως, ἐπιχειρεῖ τις τινὶ τὴν ἀρχὴν ²⁾ ἢ γε μὴ βούλεται; καὶ ἢ δύναμις δὲ ἀπῆ, μάτην ἢ θέλησις ἔσται. Ἐντεῦθεν οὖν, εἰ μὲν τινα βλέπεις ἐπιτυχεῖν τινὸς θέλοντα ἥκιστα πεφυκότος καταληφθῆναι, οὐκ ἀμφίβολος ἔξεις γενέσθαι τὴν γνώμην μὴ στερέσθαι ³⁾ τοῦτον ἰσχύος πρὸς τὸ ἐπιτυχεῖν οὐπερ ἠθέλησε. Καταφανές, εἶπον, καὶ οὐδενὶ τρόπῳ δεχόμενον ἄρνησιν. Ὅν δ' ἂν ἴδῃς ἡνυκότα ὅπερ βεβούλευται, ἐν ἀμφιβόλῳ γενήσῃ μὴ δεδυνῆσθαι τοῦτον; Οὐ μένουσιν. Ὅ δὲ ἕκαστος δύναται, ἐν τούτῳ ἰσχυρός ἐστίν, ὁ δὲ μὴ δύναται, ἀσθενής ἐν τούτῳ καταμανθάνεται; Σύμφημι. Μέμνησαι τοίνυν, εἶπε, τοῖς ἀνωτέρω λόγοις συλλελογισμένον πᾶσαν πρόθεσιν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἣν διαφόροις ἀνθρώποι σπουδάσμασι μετίασι, πρὸς τὴν μακαριότητα κατεπέγεσθαι; Μέμνημαι, ἦν δ' ἐγὼ, τούτου γε ἀποδεδειγμένου. Ἀναμιμνήσκῃ δὲ, εἶπε, καὶ τὴν μακαριότητα αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ὄν, καὶ γε τόνδε τὸν τρόπον τῆς μακαριότητος ζητούμενης, πρὸς πάντων ζητούμενόν γε τὸ ἀγαθόν; Οὐκ ἀναμιμνήσκομαι, εἶπον, ὅτι δὴ τοῦτο τῇ μνήμῃ ἐμπεφυκός ⁴⁾ φέρω. Πάντες ταιγαροῦν, ἔφησεν, ἀνθρώποι χρηστοὶ τε ἀπλῶς καὶ πονηροὶ ἀδιαφόρῳ σκοπῇ πρὸς τὰ ἀγαθὰ φθάσαι ⁵⁾ πειρῶνται. Οὕτως, ἔφην, τὰ τῆς ἀκολουθίας ἔχει. Ἀλλὰ προὔπτον τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιτυχίᾳ ἀγαθοὺς γίνεσθαι; Προὔπτον. Ἐπιτυγχάνουσι δὲ οἱ ἀγαθοὶ οὐπερ ἐφίενται; Οὕτω δοκεῖ. Καὶ οἱ πονηροὶ δὲ, εἰ ἐπιτεύξονται οὐπερ ἐπιθυμοῦσιν ἀγαθοῦ, πονηροὶ εἶναι οὐκ ἂν σχοῖεν; Οὕτως ἔχει. Ἐπεὶ τοίνυν τὰ ἀγαθὰ ζητοῦσιν ἐκάτεροι, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιτυγχάνουσιν, οἱ δὲ οὐκ ἂν ποτε, ἔτι τις ⁶⁾ ὁρμήσει πρὸς δισταγμὸν μὴ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς δυνατοὺς εἶναι, τοὺς δὲ πονηροὺς ἀσθενεῖς; Ὅ τούτοις, εἶπον, ἐνδοιάζων οὔτε τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, οὔτε μὴν τῆς τῶν λόγων ἀκολουθίας δυνατὸς συνιέναι. Πάλιν οὖν εἰ δύο τινές εἰσιν, εἶπεν, οἷς τὸ αὐτὸ κατὰ φύσιν ἐστὶ σκοπούμενον, τούτων δ' ἄτερος μὲν τῇ φυσικῇ χρώμενος ἐνεργείᾳ ἐνεργεῖ τοῦτο

¹⁾ MSC. τούτῳ. ²⁾ τῆναρχὴν. ³⁾ στέρεσθαι. ⁴⁾ ἐμπεφυκός.
⁵⁾ φθάσαι. ⁶⁾ τίς.

καὶ τελειοῖ, ἄτερος δὲ μὴδ' ὀπωσοῦν ¹⁾ τῇ τοιαύτῃ φυσικῇ ἐνεργείᾳ διακονεῖσθαι δυνατῶς ἔχων, ἕτερον δὲ τινὰ τρόπον ἢ ὥστε τῇ φύσει πρόσφορόν ἐστι, μὴ περαίνει μὲν τὸν οἰκειὸν σκοπὸν, μιμεῖται δὲ τὸν περαίνοντα, ὁπότερον τούτων ἰσχυρότερον ²⁾ κρίνεις; Εἰ καὶ συμβάλλω πως, ἔφην, ὃ τι βούλει, σαφέστερον ὅμως ἀκούειν ἐπιθυμῶ. Τὴν τοῦ βαδίζεσθαι, εἶπε, κίνησιν μὴ κατὰ φύσιν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις ἀρνήσῃ; Οὐδέποτε, εἶπον. Τοῦτο ³⁾ δὲ τῶν ποδῶν ἐνέργειαν ἀμφιβάλλεις μὴ φυσικὴν εἶναι; Οὐδὲ τοῦτ', ἔφην. Εἰ τοίνυν τις, εἶπεν, ὁδεῦοι ποσὶν ἰέναι δυνάμενος, ἕτερος δὲ τις ὥπερ ἡ φυσικὴ αὐτῆ τῶν ποδῶν μὴ ἔστιν ἐνέργεια [χερσὶν ἐρειδόμενος ⁴⁾] πειρωτὸ πορεύεσθαι, πότερος τούτων εὐλόγως ἰσχυρότερος ὑπολαμβάνεσθαι πέφυκε; Συνύφαινε, εἶπον, καὶ τὰ λοιπά· τὸν γὰρ τῇ φυσικῇ ἐνεργείᾳ χρῆσθαι δυνάμενον τοῦ ταύτην λελωβημένου οὐδεὶς ἐν ἀμφιβολίᾳ καθίσταται μὴ ἰσχυρότερον εἶναι. Ἀλλὰ τὸ ἄκρον ἀγαθόν, ὅπερ ἐπίσης πονηροῖς τε καὶ ἀγαθοῖς πρόκειται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ τῇ φυσικῇ ἐνεργείᾳ ζητοῦσι τῶν ἀρετῶν, οἱ πονηροὶ δὲ ταῖς παντοδαπαῖς ἐπιθυμίαις, αἱ μὴ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἐνέργειαι πρὸς τὴν τάγαθου ἐπίτευξιν, αὐτοῦ τούτου φιλονεικοῦσιν ἐπιτυχεῖν. Ἡ σὺ ταῦθ' ἑτεροίως ὑπολαμβάνεις; Οὐ δὴτ', ἔφην· καὶ γὰρ τὸ τούτοις ἐπόμενον κατάφορον γίγνεται· ἐκ γὰρ τῶν ὁμολογημένων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἰσχυροὺς, τοὺς δὲ πονηροὺς ἀσθενεῖς ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. Ὁρθῶς, εἶπεν, ἐφοδεύεις ταῦτα· καὶ τοῦτο δὲ, ὡς πού τοις ἰατροῖς ἐκδέχεσθαι σύνηδες, σημεῖόν ἐστι διανισταμένης ἤδη καὶ ἀνακτωμένης ἑαυτὴν φύσεως. Ἐπεὶ δὲ σε πρὸς τὸ συνιέναι προθυμότερον καθορῶ, πυκνὰς σοὶ τὰς ἐννοίας ἐπιστοιβάσω. Ὅρα γοῦν πόσον τι τῶν ἐκδεδιητημένων ἀνθρώπων τὸ ἐκλελυμένον καὶ ἀσθενές καταφαίνεται, ὅτε μὴδὲ πρὸς τοῦτο ἐξικέσθαι δύνανται, πρὸς ὅπερ ἢ ἐκ φύσεως σφᾶς πρόθεσις καὶ χειραγωγεῖ καὶ μονοῦ συνωθεῖ. Τί δ' ἂν ἐγένετο, εἰ τοῦ οὕτω μεγάλου τῆς προσηγουμένης φύσεως βοηθήματος καὶ μικροῦ δεῖν ἀηττήτου γυμνοὶ καθειστήκεσαν; Σκόπει δὲ πάλιν αὖθις

¹⁾ MSC. μὴδ' ὀπωσοῦν. ²⁾ ἰσχυρότερον, id. dans les lignes suivantes.
³⁾ τούτῳ. ⁴⁾ Ces deux mots manquent dans le MSC. Texte: *manibus nitens*.

πόση τοὺς μοχθηροὺς ἀνθρώπους ἀδυναμία συνέχει· οὐ γὰρ ἐλαφρά τινα καὶ παιγνιώδη τὰ ἄθλα ζητοῦσιν, ὧν μήτ' ἐφικέσθαι μήτ' ἐπιτυχεῖν ἔχουσιν, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων ἀκρότητα τε καὶ κορυφὴν ἐξαδυνατοῦσί τε καὶ ἐκλείπουσι, καὶ οὐδέ πέρας τούτῃ ἐπιτιθέασιν οἱ ταλαίπωροι, ᾧ μόνῃ προστετήκασιν καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ἐν ᾧ δὴ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἡ δύναμις διαδέκνυται. Ὡς γὰρ τὸν ποσὶ βαδίζοντα πρὸς οὐ καταλαβεῖν ἔσχε τόπον, οὗ μηδεμία περαιτέρω ὁδὸς ὑπέστρωται, πρὸς πορείαν ἰσχυρότατον¹⁾ διαγωνίσκεις, οὕτω τὸν τὸ τέλος τῶν ἐφετῶν, οὗ μηδὲν ἔστιν ἐπέκεινα, κατεληφτότα δυνατώτατον εἶναι κρίναις. Ἐξ οὗ τὸ τούτῃ παρακείμενον πάντως συνάγεται, τὸ πάσης ἰσχύος τοὺς φαύλους ἐκπεπτωκότας πιστεύεσθαι. Ἴνα τί γὰρ καὶ καταλειποῦτες τὴν ἀρετὴν τὴν κακίαν μεταδιώκουσιν; Ὑπὸ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπειρίας; Καὶ τί τῆς τυφλῆς ἀγνοίας ἔστιν ἀδρανέστερον; Ἀλλ' ἔγνωσαν μὲν τὰ ζητητέα, ἡ δ' ἐπιθυμία περιήγουσά τε καὶ ἄγχουσα σφᾶς κατὰ κρημοῦ φέρει; Καὶ μὴν καὶ οὕτω γε τῇ ἀκρασίᾳ θηλυδρίαί τε καὶ κατεαγότες εἰσὶ τὴν ψυχὴν οἱ τοῖς πάθεσιν ἀντιστρατεύεσθαι μὴ δυνάμενοι. Ἀλλὰ καὶ εἰδότες καὶ βουλόμενοι λειποτακτοῦσι μὲν τὰγαθόν, μετατάττονται δὲ πρὸς τὰ πάθη; Ἀλλὰ καὶ ὡς, οὐ τοῦ δυνατοὶ μόνον εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὀλως εἶναι ἀποστατοῦσιν. Οἱ γὰρ τὸ κοινὸν πάντων τῶν ὄντων καταλείποντες τέλος ὁμοιοτρόπως καὶ τοῦ εἶναι ἀφίστανται. Καὶ ὁ δὲ εἰπεῖν βούλομαι παράδοξον ἴσως δόξειεν ἂν, τὸ τοὺς μοχθηροὺς, οἱ τὸν πλείω ἐν ἀνθρώποις ἐπέχουσιν ἀριθμὸν, τούτους μὴ εἶναι λέγειν· ἀλλ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Τοὺς γὰρ πονηροὺς, πονηροὺς μὲν εἶναι οὐκ ἔξαρκος γίνομαι, εἶναι δὲ αὐτοὺς ἀπλῶς καὶ ἀπολύτως ἀρνοῦμαι. Ὡς γὰρ τὸν νεκρὸν ἄνθρωπον τεθνηκότα εἶρεῖς, ἀπλῶς δὲ καὶ μονοειδῶς ἄνθρωπον προσαγορευῆσαι οὐχ ἔξεις, οὕτω καὶ τοὺς μοχθηροὺς, κακοὺς μὲν εἶναι κἂν ὁμολογήσαιμι, εἶναι δὲ ἀπολύτως οὐκ ἂν εἴποιμι. Ἔστι μὲν γὰρ ἀπλῶς τὸ τὴν ἰδίαν τάξιν ἀκαινοτόμητον ἔχον καὶ τὴν φύσιν συντηροῦν, τὸ δ' αὐτῆς ἐξιστάμενον καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει τεθησαυρισμένον ἀποβάλλει. Ἀλλ' ἐρεῖς ὡς ἴσχουσιν οἱ κακοί; οὐδ' αὐτὴ τοῦτο γε

¹⁾ MSC. ἰσχυρώτατον.

ἀπαρνήσομαι· ἀλλ' αὕτη ¹⁾ τούτων ἡ ἰσχὺς οὐκ ἀπὸ δυνάμεως ἦκει, ἀλλ' ἐξ ἀδυναμίας ἔχει τὴν πρόοδον. Δύνανται γὰρ τὰ κακὰ, ἅπερ ἦκιστα ἠδύναντο, εἰ ἐν τῇ τῶν καλῶν ἐνεργείᾳ μένειν ἰσχυρον. Ὅσθ' ἡ τοιαύτη δύναμις καθαρῶτατα σφᾶς μηδὲν δύνασθαι παριστάνει. Εἰ γὰρ, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν συνελογισάμεθα, τὸ κακὸν οὐδὲν ἐστὶ, τοὺς ἄρα φαύλους μόνα τὰ κακὰ δυναμένους ἐκφανέστατον μηδὲν δύνασθαι. Ἐκφανέστατον, ἔφην. Ὡς ἂν δὲ καὶ πρὸς αἴσθησιν ἔλθῃς, τί ποτε ἡ τοιαύτη τῶν πονηρῶν δύναται δύναμις, οὐδὲν τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ μικρῇ πρόσθεν ἰσχυρότερον ²⁾ εἶναι διωρισάμεθα. Οὕτως ἔχει. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν τὸ κακὸν, εἶπεν, ἀδυνατεῖ. Παντάπασι δῆλον. Ἔστι τοίνυν, εἶπέ, τις ³⁾ ὁ πάντα δύνασθαι τοὺς ἀνθρώπους οἰόμενος; Εἰ μὴ ⁴⁾ μαίνεται τις, οὐδεὶς. Ἀλλ' οἱ αὐτοὶ δύνανται τὰ κακὰ; Μὴ ὄφειλον, εἶπον, δύνασθαι. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ μόνα τάγαθὰ δυνάμενος δύναται πάντα, οὐ δύνανται δὲ πάντα καὶ οἱ δυνάμενοι τὰ κακὰ, τοὺς ἄρα τὰ κακὰ δυναμένους ἦττον δύνασθαι πρόδηλον. Κάντεῦθεν συμβαίνει πᾶσαν τε δύναμιν τὴν ἐν τοῖς ἐφετοῖς ἐξεταζομένην καὶ τὰ ἐφετὰ πάντα πρὸς τάγαθὸν ἀναφέρεσθαι, ὡσανεὶ πρὸς κορυφὴν τινα τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἀποθεδειχότας ἡμᾶς εἶναι. Ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τὴν πονηρίαν τολμᾶν τινα πρὸς τάγαθὸν ἀναφέρεσθαι οὐκ ἂν δύναιτο· ἐφετὴ τοίνυν οὐκ ἐστὶ. Πᾶσα δὲ δύναμις ἐφετὴ· λείπεται ⁵⁾ ἄρα τὴν τῶν κακῶν δύναμιν μὴ ἂν ποτε ἰσχυρὴ εἶναι. Ἐξ ὧν πάντων διάδηλος μὲν ἡ τῶν ἀγαθῶν δύναμις, ἡ δὲ τῶν κακῶν οὐ μόνον ἀμφίβολος ἀσθένεια γίνεσθαι. Ὄφθαλμοφανές τε τὴν τοῦ Πλάτωνος γνώμην ἔχουσθαι ἀληθείας, μόνους τοὺς σοφοὺς λέγοντος δύνασθαι ποιεῖν οὐπὲρ ⁶⁾ ἐφίενται, τοὺς δὲ μοχθηροὺς διαπονεῖσθαι μὲν ὅπερ αὐτοῖς εἰς ἐπιθυμίαν ἔρχεται, περατῶσαι μέντοι οὐ ⁷⁾ ἐπιθυμοῦσιν ἀπόρως ἔχειν. Πράττουσι γὰρ ὡς ἕκαστα δι' ὧν ἠθονται, τάγαθου τουτουῖ οὐ ὀριγνῶνται οἰόμενοι ἐπιτεύξεσθαι, ἐπιτυγχάνουσι δὲ ἦκιστα· οὐ γὰρ τὰ καθάρματα πρὸς τὴν μακαριότητα εἰκὸς παραγίγνεσθαι.

¹⁾ MSC. αὕτη. Texte: *sed haec eorum potentia.* ²⁾ ἰσχυρότερον.
³⁾ τις. ⁴⁾ μὲν. ⁵⁾ Texte: *liquet.* ⁶⁾ ὅπερ. ⁷⁾ ὄ.

Οὓς καθημένους θρόνοισι
 βασιλεῖς δέρκη ἀπόπτοις,
 ταῖς ἀλουργίαισιν ¹⁾ φαεινοῦς,
 ὄπλοις τ' εὐπεριφράκτους ²⁾,
 ἀγροῖως ἀπειλέοντας,
 λύσση τ' οἰστροφορήτους,
 ἦν τις ἐξέλη κάλυμμα
 κάλλους τῶνδε ματαίου,
 ὄψεται τούτους φέροντας
 σειρὰς ἐνθον ἀφύκτους·
 ἐνθεν αἰσχρὰ μέντ' ὄρεξις
 ψυχὴν τῶνδε μολύνει,
 ἐνθεν αἰκίζει νόον δὲ
 θυμὸς κύματ' ἀείρων,
 ἢ πάλιν λύπης κάκωσις,
 εἴτ' οὖν ἐλπίδος ἄχθος·
 τοιγάρ ³⁾ ἦν ἐν τι πρόσωπον
 τόσσους ἔσχε τυράννοισι,
 οὐχ ὃ βούλεται μέτεσι,
 τούτοις πάσχω ἀνάγκην.

Ὅραξ ἐν ὅσῳ μὲν ἰλυσπᾶται ⁴⁾ τὰ πάθη βορβόρη, ὅσῳ δ' ἡ
 ἀστείότης ἀστράπτει φωτί; Τοῦτο δὲ καὶ μονονουχί φωνὴν ἀφή-
 σιν, ὡς τοῖς μὲν χρηστοῖς οὐδ' ἀκαρὲς αἱ ἀμοιβαὶ ἐπιλείπουσι, τοῖς
 δὲ πονηροῖς αἱ κολάσεις οὐδ' ἄπαξ. Ἐκεῖνο γὰρ οὗ ἕνεκεν τῶν γι-
 γνομένων ἕκαστον γίγνεται, τοῦ γιγνομένου πράγματος βραβεῖον
 εἶναι οὐκ ἄπο λόγου ὑποληφθήσεται· ὡς καὶ τοῦ τρέχειν ἐν τῷ
 σταδίῳ ἄθλον ὁ στέφανος κεῖται, δι' ὃν τρέχεται. Ἀλλὰ γε τὴν
 μακαριότητά γε εἶναι αὐτὸ τάγαθὸν ἀπεδείξαμεν, δι' ὃ πάντα
 γίγνεται· Ἔστι τοίνυν ταῖς ἀνθρωπίναις ἐνεργείαις αὐτὸ τάγαθὸν
 οἰονεῖ τε γέρας κοινὸν προκείμενον. Τοῦτο δὲ τῶν χρηστῶν οὐ δυ-
 νατὸν διασπᾶσθαι. Οὐ γὰρ ἔτι χρηστὸς σὺν δίκῃ ἐπικληθήσε-
 ται, ὃν τάγαθὸν ἐπιλέλοιπε· τοὺς σπουδαίους ἄρα τὰ οἰκεία [οὐκ ⁵⁾
 ἀπολείπουσιν ἔπαθλα. Εἰ γὰρ καὶ ἐφ' ὅσον μέγιστον φωνῶεν ⁶⁾ οἱ
 πονηροὶ καὶ τραχύνοντο, ἀλλ' ὁ τοῦ σοφοῦ στέφανος οὗτ' ἀπορῥεῖ
 οὗτ' ἀφαναίνεται ⁷⁾. Οὐδὲ γὰρ τὰς ἀρετὴν πλουτούσας ψυχὰς

1) MSC. ἀλουργίαι. 2) Mot nouveau; texte: *septos* 3) τοὶ γὰρ.

4) Plus usité sous la forme *εἰλυσπᾶται*, texte: *quanto in caeno volantur*.

5) La négation manque. 6) φωνῶεν. 7) ἀφανένεται.

τὸν οἰκεῖον κόσμον ἀφαιρεῖται πρὸς βίαν ἢ τῶν ἄλλων φαυλότης. Εἰ μὲν γὰρ ἔξωθεν τούτου ληφθέντος ἠγάλλετο, ἠδύνατο τοῦτ' ἂν ἦτοι ἕτερός τις ἢ αὐτὸς γοῦν ὁ προσαγχοχῶς ἀφελέσθαι· ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἢ οἰκεία συνεισφέρει καλοκάγαθία, τότε τοῦ οἰκειοῦ γέρωσ στερῆσεται, ὅτε καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι παύσεται. Πρὸς τούτοις εἰ μηδὲν ἐστὶν ἄλλο, ὃ μὴ διὰ ταῦτα ζητητέον ἐστὶν ὅτι δὴ καλὸν εἶναι πιστεύεται, τίς τὸν αὐτοῦ τοῦ καλοῦ κληροῦχον ἀμέτοχον βραβεῖου κρινεῖ; Βραβεῖου δὲ τίνας λέγω; Τοῦ πάντων καλλίστου τε καὶ μεγίστου. Μὲμνησο καὶ γὰρ τοῦ ἐξαιρετοῦ ἀριστείου ἐκείνου, ὃ σοι μικρὸν ἔμπροσθεν ἐν θωρεᾷ καὶ χάριτι δέδωκα, καὶ τοῦτόν μοι συλλογίζου τὸν τρόπον. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἢ μακαριότης ἐστὶ, τοὺς ἀγαθοὺς πάντας, ἐκ τούτου γε ὅτι δὴ ἀγαθοὶ εἰσι, μακαρίους γίνεσθαι πρόδηλον. Ἄλλ' οἱ μακάριοι καὶ θεοὶ ἔλαχον εἶναι· ἐστὶν ἄρα τὸ τῶν ἀγαθῶν ἔπαθλον, ὅπερ οὐκ ἐστὶν ἥτις ἂν ἐπιτρέψειεν ἡμέρα, οὐθενὸς κολούσειε δυναστεία, οὐθενὸς ἀμαυρώσειε ¹⁾ μοχθηρία, τὸ θεοὺς γενέσθαι. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, καὶ περὶ τῆς ἀδιαστάτου τιμωρίας τῶν φαύλων ὁ φρονεῖν ἐπιστάμενος οὐκ ἂν ἐνδοιάσειε. Τοῦ γὰρ καλοῦ καὶ κακοῦ ἐτι τε τιμωρίας καὶ γέρωσ ἀντιμετώπων ἀλλήλοις ἀντικαθεζομένων, ἅπερ ἐν τῷ ἐπάθλῳ τοῦ ἀγαθοῦ ὁρῶμεν συμβαίνοντα, ταῦτα κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ τῆ τοῦ κακοῦ ἀνταποκριθήσεται τιμωρία. Ὡς ἄρα τοῖς χρηστοῖς ἢ χρηστότης αὐτῆ βραβεῖόν ἐστὶν, οὕτω καὶ τοῖς μοχθηροῖς ἢ μοχθηρία αὐτῆ κόλασις πέφυκεν. Ἢδὴ δὲ που τις καὶ βασάνοις κατατεινόμενος μὴ κακῇ πιέζεσθαι οὐκ ἀμφήριστός ἐστι τὴν γνώμην. Εἰ τοίνυν αὐτοὶ κατανοεῖν αὐτοὺς βούλονται, δύνανται βασάνων ἔξω καθεστάναι ²⁾ δοκεῖν ἑαυτοῖς οἱ τῷ κολοφῶνι τῶν κακῶν ἀπάντων (φημί τῆ κακία) οὐχ ὅπως στρεβλούμενοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα φθορὰν ὑπομένοντες. Ὅρα μοι δὲ κακὴ τῆς ἐναντίας τῶν ἀγαθῶν μοίρας ποία κακῶν εἴσπραξις τοῖς ἀδοκίμοις ἀεὶ ³⁾ σύνεστι. Πᾶν γὰρ τὸ ὄν ἐν, αὐτὸ τε τὸ ἐν ἀγαθὸν εἶναι μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδιδάχθης· τούτῳ δ' ἔπεται πᾶν τὸ ὄν ἀγαθὸν εἶναι δοκεῖν. Τούτῳ ἄρα τῷ τρόπῳ, ὧτινι τὰγαθὸν ἐπιλείπει, τοῦτο καὶ τοῦ εἶναι ἀφί-

¹⁾ MSC. ἀμαυρώσει.

²⁾ καθεστάναι.

³⁾ ἀεὶ.

σταται· τοῦτο δ' ἐστὶ τοὺς κακοὺς παύεσθαι εἶναι ὅπερ ἐγένοντο· ἀλλὰ γεγονέναι ἀνθρώπους ἔτι αὐτὸς ὁ τοῦ ἀνθρωπείου σώματος λοιπὸς παραδείκνυσι τύπος· ὥστ' οὖν ἀποκλίναντες εἰς κακίαν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπεβάλλοντο ¹⁾ φύσιν. Εἰ δὲ καὶ πλέον ἢ κατὰ ἀνθρώπου ἢ ἀρετὴ μόνη τὸν ἀνθρώπου ποιεῖν δύναται, ἀνάγκη καὶ οὗς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπεσφενδόνισε καταστάσεως ἢ κακία, εἰς ἔλαττον συγκλείεσθαι τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, Συμβαίνει τοιγαροῦν, ὃν μεταμορφωμένον ὄρας τῇ μοχθηρίᾳ, μὴ δύνασθαι σε ἀνθρώπου ὑπολαμβάνειν αὐτόν. Τῇ πλειονεξίᾳ γὰρ κέχρηται καὶ τῶν ἀλλοτρῶν χρημάτων βίαιός ἐστιν ἄρπαξ; λύκῳ προσεικότα φήσας. Ἰταμὸς καὶ ἀκάθεκτος καὶ τὴν γλῶτταν ἐξασκῶν πρὸς λογομαχίας; κυνὶ παρεικάσας. Λοχῶν καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὑφαρπάζειν τι ταῖς ἀπάταις χαίρων; ἀλώπεξιν ἐξισούσθω. Τὸν θυμὸν ἀκρατῆς καὶ φρυάττων; λέοντος φέρειν πιστευέσθω γνώμην. Δειλὸς καὶ ψοφοδεὴς καὶ τρέμων τὰ μὴ φοβητέα; ἕμοιος ἐλάφοις ἐχέσθω. Νωθὴς καὶ ἀσύνετος; ὄνου διαγωγῇ χρῆται. Κοῦφος καὶ ἄστατος τὰς ἐργασίας μεταλαμβάνει; οὐδὲν τῶν πετεινῶν διενήνοχε. Ταῖς ἐναγέσι καὶ μυσεραῖς ²⁾ ἐπιθυμίαις ἐγκαλινδεῖται; σὺς ῥυπαρᾶς ὀρέξει συνέχεται. Οὕτως ὅς γε τὴν ἀρετὴν καταλιπὼν, καὶ τὸ ἀνθρώπος εἶναι κατέλιπε· πρὸς τὴν θεῖαν ἀδυνατῶν διαβῆναι κατάστασιν, μεταμειβεται εἰς θηρίον.

Νῆα Νηρικίου ³⁾ ταγοῦ,
 πρόσθ' ἀλωμένην ⁴⁾ ἀλί,
 νῆσον εὖρος ἐφώρμισεν,
 ἥπερ ἐζομένη θεά,
 ἡλίου γεγαυῖα παῖς,
 θεινὰ φάρμακα τοῖς ξένοις
 ὠδαῖς φοιβάσι ⁵⁾ κερνάει·
 ὧν ἐς ἀλλοφανῆ τύπον
 ἐξαμειβομένων τέχνη,
 τὸν μὲν ἔκρυψε κάπριος,
 τὸν δὲ Μαρμαρικός λέων,
 φρικτὸς ὄξύς ὀδόντεσιν·
 ὅς μὲν ἔντροφος ὧν λύκοις
 κλαῦσαι ὠρύεται θέλων·

¹⁾ MSC. ἀπεβάλλοντο. ²⁾ Déformation de μυσαρός. ³⁾ Weber conj. Νηριτίου. ⁴⁾ ἀλωμένην. ⁵⁾ φοιβάσι.

ὅς δὲ τίγρις ἄτ' Ἰνδική
 ἐν δόμοις κίεν ἤρεμος ¹⁾
 κἂν δὲ τοσσατίοις κακοῖς
 Ἀρκᾶς εὐπτερος ὄρχαμον
 ἐγκυκλούμενον οἰκτίσας,
 σῶσε ξεινοδόκου βλάβης·
 ἀλλ' ὅμως βδελυρώτατον
 ναυτίλοι ὄεπας ἔσπασαν·
 σὺς δ' ἐόντες ἀπὸ θρυῶν
 φηγὸν ἀμφενέμοντο δῆ,
 κούδ' ἐν ἄρτιον ἦν σφίσι,
 φθέγμα σῶμά τ' ὀλωλόσι.
 νοῦς δ' ἐλείπετο τοῖς μόνος,
 τίπτε χρῆμα πάθειν γούων.
 Ὡ χερῶν ἐλαφρῶν πάνυ
 σπερμάτων τ' ἀθρανεστάτων,
 ἅ τρέπουσι μὲν ἄψαα,
 νοῦν δὲ γ' οὐ δύναται ²⁾ τρέπειν.
 ἀλλ' ἔσω βρότεον μένος
 ὡς ἐς ἀκρόπολιν μένει.
 Ταῦτα τὰ θρόνα δὲ βροτοῖς
 πλείονα προσφέρει βλάβην,
 ὡς ἔσω διῖκνούμενα,
 μὴ κακοῦντά τε τὸν χροῶ,
 σβεννύοντα δὲ τὸν νόον.

Ἐγὼ δ' ἐν τούτοις· Ὁμολογῶ, ἔφην, οὐδ' ἔξω τοῦ εἰκότος τοὺς ἐμπαθεῖς ὄρω, εἰ καὶ ταμάλιστα τοῦ ἀνθρωπέου σώματος περισώζουσιν εἶδος, ὅμως εἰς θηρία τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν μεταπλάττεσθαι λεγομένους· ἀλλ' ἠυχόμεν μὴδαμῶς σφίσι· ἐξεῖναι πρὸς τὸ ἀνήμερον καὶ ἐξάγιστον τῆ πανωλεθρία τῶν ἀγαθῶν τὴν διανοίαν ἀποθηριῶσθαι. Οὐδ' ἐξεστίν, εἶπεν, ὡς κατὰ χώραν δηλωθήσεται τὴν οἰκείαν· τέως δ' οὖν εἰ τοῦτ' αὐτὸ τὸ ἐξεῖναι σφίσι ἀφαιρεθείη, ἐκ τοῦ πλείονος ἢ τῶν φαύλων ἀνθρώπων τιμωρία κολοβωθήσεται. Καὶ γὰρ, ὅπερ ἴσως δὴ καὶ ἀπιστόν τινι δόξει, κακοδαμονεστέρους ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς κακοὺς, εἰ τοῖς κατ' ἔφρσιν διδοῖεν τέλος, ἢ εἰ μὴ ταῦτα διαπράττεσθαι ἴσχυον. Εἰ γὰρ ἄθλιον τὸ ἐλέσθαι τὰ ἄτοπα, ἀθλιώτερον τὸ καὶ θυνηθῆναι, οὐ χωρὶς παρεῖτο ἂν ἡ δύναμις τῆς ἀθλίας αἰρέσεως. Τὸν δὲ τρέ-

¹⁾ ἔρημος. ²⁾ Les MSC. dépouillés ont tous le singulier.

πον τοῦτον ἐκάστῳ προσούσης τῆς ἰδίας ἀθλιότητος, τριπλῆ κακοδαιμονία πᾶσά γε ἀνάγκη πιέζεσθαι, οὐς ὄρας τὸ κακὸν βουλομένους, δυναμένους καὶ εἰς πέρας προάγοντας. Συμβάλλω, ἔφην· ἀλλ' ὥστε τῆς τοιαύτης βαρυδαιμονίας ὅσον τάχος σφᾶς στερηθῆναι, τῆς ἐπὶ τὰ ἀνήκεστα δηλονότι τολμᾶν δυνάμεως γυμνωθέντας, ὑπερβαλλόντως ἐν εὐχῇ τίθεμαι. Στερηθήσονται, εἶπε, καὶ θάττον ἴσως ἢ σὺ θέλεις, ἢ αὐτοὶ ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνουσι στερηθήσεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τι οὕτω μακρὸν ἐν τῇ τοσόνδε βραχείᾳ τοῦ βίου βαλβίδι, ἔπερ ἢ ἀθάνατος ἐς τὰ μάλιστα ψυχῇ ὥστε ἀναμεῖναι μήκιστον ἂν ὑπολάβοι. Καὶ γὰρ αἱ μεγάλοι τούτων ἐλπίδες καὶ τὰ μετέωρα τῶν τῆς μοχθηρίας οἰκοδομῶν ἐξαπιναιῶ τέλει καὶ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν πολλάκις ἐκ βάρῃων αὐτῶν ἀνασπάται· ὁ δὲ καὶ τὴν κακοδαιμονίαν αὐτοῖς ἴστησιν. Εἰ γὰρ πονηρία κακοδαίμονας ἀπεργάζεται, κακοδαιμονέστεροι κατὰ πᾶσάν εἰσιν ἀνάγκην οἱ ἐπὶ μήκιστον τῇ πονηρίᾳ τελούμενοι· τούτους δὲ καὶ κακοδαιμονεστάτους ἀπεφηνάμην ἂν, εἰ μὴ τὴν αὐτῶν πονηρίαν θάνατος γοῦν τὸ τελευταῖον ἀφηρεῖτο καὶ περιέκοπτεν. Εἰ γὰρ περὶ τοῦ τῆς πονηρίας κακοπραγῆματος ἀληθῆ πρόσθεν συνεπεράναμεν, ἀτελεύτητος ἐκ τοῦ προφανοῦς ἡ κακοπραγία, ἣν διαιωνίζουσιν εἶναι συμβέβηκεν. Ἐγὼ δέ· Θαυμασία μὲν, ἔφην, ἡ ἐπαγωγή καὶ χαλεπῶς ὁμολογίας τυχεῖν δυναμένη· ἀλλὰ τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογηθεῖσι περισσὸν δὴ τι ταύτην συνεργησάντων σκοπῶ. Ὄρθως, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις· ἀλλ' ἢ δυσχερές δοκεῖ τοῖς συμπεπερασμένοις συνθέσθαι ταῦτόν ἐστι, πότρεα ψευδῆς τι προβάν ἀποδείξει, ἢ τὴν ἐπαγωγὴν τῶν προτάσεων μὴ ἐφικομένην ἀναγκαίως συμπεράσματος παραστήσει. Εἰ δ' οὖν, συγκεχωρημένων τῶν προσηγησαμένων, οὐδὲν ἔξει κατ' ὅ τι τὴν ἐπαγωγὴν αἰτιάσεται· καὶ γὰρ καὶ ὁ λέξουσα ἔρχομαι, οὐδὲν μείον θαύματος ἐχόμενον δόξειεν ἂν, ἀλλ' ἐκ τῶν ληφθέντων κατ' ὀρθὸν λόγον ἀναγκαίως εἰρήσεται. Τί δέ, ἔφην; Εὐδαιμονεστέρους, εἶπε, δίκας πραττομένους εἶναι τοὺς πονηροὺς, ἢ εἰ μηδεμία τούτους ἤγχεν ἐκ δικαιοσύνης εὐθύνη. Καὶ οὐ τοῦτο λέγω νῦν ὅπερ ἂν ἐπὶ νοῦν καὶ οὐτινοσοῦν ἀναβαίη, τοὺς κακοτρόπους ταῖς τιμωρίαις παιδεύεσθαι καὶ τῷ φόβῳ τῶν βασάνων εὐθύνεσθαι, ὡς καὶ ἄλλοις παράδειγμα γίγνεσθαι φεύγειν ἀμεταστρεπτι τὰ κατηγορίαν

ἀποφερόμενα· ἕτερον δὲ τινα τρόπον κακοδαιμονεστέρους τοὺς πονηροὺς ἀτιμωρήτους μένοντας ἀποφαίνομαι, εἰ καὶ μηδεὶς διορθώσεως λόγος ἢ παραδείγματος ἐλπίς ὑποπεύοιτο. Καὶ τίς ἔσται παρὰ τούτους, ἐφάμην; Ἡ δέ· Οὐ τοὺς μὲν ἀγαθούς, εἶπεν, εὐδαιμόνας, τοὺς δὲ κακοὺς δυσδαιμόνας ὑπάρχειν συγκατεθέμεθα; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην. Οὐκοῦν, εἶπεν, εἰ τῇ δυσπραγίᾳ τινὸς ἀγαθόν τι προστεθείη, οὐκ εὐδαιμονέστερος ἔσται ἢ ὁ ἀκράτῃ καὶ μονοειδεῖ τῇ δυσπραγίᾳ ἐκτὸς ὀμιλίας ἀγαθοῦ τινὸς χρώμενος; Καὶ πάνυ μοι, ἔφην, δοκεῖ. Εἰ δὲ τῷ δυσπραγοῦντι ἐκείνῃ, εἶπε, τῷ πάντων ἐσπανισμένῳ ¹⁾ τῶν ἀγαθῶν, πλὴν τῶν ἐφ' οἷς τὸ δυσπραγεῖν ἐκληρώσατο, καὶ ἕτερόν τι κακὸν προσγένοιτο, οὐ πολλῷ κακοδαιμονέστερος κριθήσεται τοῦ τὴν δυσπραγίαν κουφισμένου τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίᾳ; Πῶς δ' οὐκ ἂν, ἔφην; Ἐχουσι τοίνυν οἱ πονηροὶ δίκας ὑπέχοντες καὶ ἀγαθόν τι προσπεπλεγμένον, τὰς δίκας αὐτὰς δηλονότι τὰς τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης ἀγαθὰς οὐσας· τοῖς δ' αὐτοῖς κολάσεως ἀπολυομένοις ἀπάσης πρόσεστί τι κακὸν πέρα τῶν προσγεγονότων, ἢ ἀτιμωρησία, ἣν τῷ λόγῳ τῆς ἀδικίας κακὴν ὠμολόγησας. Ἐξαρνος τούτου γενέσθαι οὐκ ἔχω. Μακρῷ τοίνυν κακοδαιμονεστέρους τοὺς πονηροὺς ὑπάρχειν εἰκὸς τοὺς τῇ ἀδικίᾳ δεδομένους ἀτιμωρησίᾳ ἢ τοὺς δικαίᾳ ὑποβαλλομένους εὐθύνη. Ἀλλὰ διδόναι μὲν δίκην τοὺς μοχθηροὺς δίκαιον, ἀνεπιτιμήτους δὲ διαδιδράσκειν ἐκ τοῦ προφανοῦς ἄδικον. Καὶ τίς τοῦτ' ἀρνήσεται; Μὴ τι δὲ κάκεινό, φησί, τις ἀρνήσεται, μὴ πᾶν τὸ δίκαιον ὄν ἀγαθόν εἶναι, καὶ τοῦ ἐναντίου κακὸν ὄν τὸ ἄδικον; Ἐγὼ δέ· Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφην, ἐπόμενα τοῖς μικρὸν ἔμπροσθεν συλλελογισμένοις εἰσί· δέομαι δέ σου, οὐδόλως κολάσεις τινὰς τῶν ψυχῶν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἀπαλλαγὴν καταλείπεις; Καὶ πάνυ μὲν οὖν μεγάλας, ἔφη, ὧν τὰς μὲν τὴν τιμωρητικὴν αὐστηρίαν, τὰς δὲ τὴν καθαρτικὴν ἐπιείκειαν οἶμαι μεταχειρίζεσθαι. Ἀλλ' οὐ τὸ νῦν ²⁾ περὶ αὐτῶν ἐξεκκλησιάσαμεν ³⁾, τοῦτο δὲ πάλαι δι' ἔργου πεποιήμεθα, ὡς ἂν ἢ γε ἀναξιωτάτη σοι τῶν πονηρῶν δύναμις ἐδόκει, ταύτην γνῶς μηδὲν οὐσαν· οὗς τε διολισθαίνειν ἀνεπιπλήκτους ἐνεκάλεις, ἴδης μηδέποτε τῶν τῆς

¹⁾ MSC. ἐσπανιαμένῳ.

²⁾ τονῦν.

³⁾ ἐξεκκλησιάσαμεν.

μάτων, οὕτω καὶ ἡ κακία ὡσανεὶ τι τῶν ψυχῶν πέφυκε νόσημα. Τῶν δὲ τὸ σῶμα νοσοῦντων ἤκιστα μίσους, ἀλλ' οἴκτου παρὰ πάντα ὑφ' ὑμῶν ἀξιουμένων, πολλῶ μᾶλλον οὐ καταφέρεσθαι τούτων, ἀλλ' ἐλεεῖν μᾶλλον προσήκεν, ὧν τὴν διάνοιαν ἢ πάτης ἀρρώστιας χαλεπωτέρα φαυλότης ἐκτρέχει.

Τί χροὴ πράγματα τόσσ' ἔχειν πρὸς οὐθέν,
 χειρὶ τε τῇ σφετέρῃ πότμον ὀρινέμεναι;
 Εἰ ζητεῖτε μόρον, πάρ' οὗτος ἄσπον
 αὐτόμολος, ἵππους ὠκέας οὐκ ἐπέχων.
 Φεῦ, οὐς ἄρκτος, ὄφεις, τίγρις, λέων, σὺς
 ἔχθους¹⁾, ἀλλήλοισι ἀντιφέροντ' ἐν ὄπλοισι.
 Ἄρ' ὅτ' ἀντίθετα²⁾ τρέφουσιν ἤθη,
 κινουσι στρατιάς καὶ πολέμους ἀδίκους,
 ἀλλήλων τ' ἐθέλουσι δουρὶ θνήσκειν;
 ἀλλ' ὠμοφροσύνης οὐ σκεθρὸς ἐσθ' ὁ λόγος.
 Βούλει πρόσφορος ἔμμεναι σὺ πᾶσι;
 τοὺς ἀγαθοὺς ἀγάπα, τοὺς δὲ κακοὺς ἐλέει.

Ὅρῶ, ἔφην, ποία τις ἤτοι εὐδαιμονία ἢ κακοδαιμονία αὐτῇ τῇ τῶν χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν ἐμπέφυκε διαθήσει. Ἀλλ' αὐτῇ ταύτῃ τῇ δημώτιδι τύχῃ ἀγαθόν τι καὶ κακὸν ὑποτοπάζω προσεῖναι. Καὶ γὰρ οὐδεὶς ποτε τῶν ἐλλογίμων φυγᾶς, πένης καὶ ἀφανῆς ὑπάρχειν ἂν εὖξαιτο μᾶλλον, ἢ τῇ περιουσίᾳ λαμπρὸς, τὴν τιμὴν σεβάσμιος, τὴν δυναστείαν ἰσχυρὸς, καὶ τῇ ἑαυτοῦ πόλει μένων ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν. Τότε καὶ γὰρ περιφανέστερόν τε καὶ ἀξιολογώτερον ἢ ἐνέργεια τῆς σοφίας διαπνεῖται, ἡνίκα πρὸς τοὺς ἀνήκοντας δήμους ἢ τῶν τὰ κοινὰ ἐπιτετραμμένων εὐδαιμονία τρόπον τινὰ διαδίδεται, ἡνίκα δεσμοτήριον ὅτι μάλιστα καὶ νόμοι καὶ τὰ κοινὰ τῶν νομίμων, ἔτι γε μὴν βάσανοι καὶ στρεβλώσεις τοῖς³⁾ ἀνοσιουργοῦσι, δι' οὓς καὶ κατεστάθησαν, μᾶλλον ἢ τοῖς πολίταις ὀφείλονται. Ἀντὶ τοῦ τοίνυν τὴν ἐναντίαν τάξιν αὐτῶν λαμβανόντων, αἱ μὲν τοῖς κακουργήμασι προσήκουσαι ταλαιπωρίαὶ τοὺς ἀγαθοὺς, τὰ δὲ τῶν ἀρετῶν ἄλλα οἱ πονηροὶ καθαρπάξουσιν, ὑπερ-

1) MSC. ἔχθους. 2) ἂν τίθεται, leçon évidemment fautive. Weber et les MSC. de Paris, collationnés par Hase et par Boissonnade, lisent ἀντίθετα.
 3) ταῖς.

βαλλόντως ἐκπλήττομαι· τίς ποτε δ' ἂν ὁ τῆς ἀδίκου τῆσδε συγ-
χύσεως λόγος δόξειε πρὸς σοῦ μαθεῖν ὀριγνῶμαι. Ἦττον καὶ γὰρ
ἂν ἐποιούμην ἐν θαύματι, εἴ γε συμφύρεσθαι πάντα τυχηροῖς συμ-
πτώμασιν ἐπειθόμην. Ἀλλὰ τὴν ἐμὴν ταύτην ἔκπληξιν ὁ πάντα
διευθύνων ἐκλυσάσθω θεός, ὃς πολλάκις τοῖς μὲν ἀγαθοῖς θυ-
μήρη, τοῖς δὲ πονηροῖς παρέχων ἐπίπονα, καὶ τοῦ ἐναντίου τοῖς
μὲν χρηστοῖς ἀντίτυπα, τοῖς δὲ φαύλοις τὰ εὐκταϊότατα συγχωρεῖ.
Εἰ μὴ γὰρ εἰς κατάληψιν τῆς τούτων αἰτίας ἤξομεν, οὐδὲν ἐστι
καθότι τῶν τῆς τύχης δόξουσι διαφέρειν συμπτώσεων. Οὐκ ἔ-
στιν οὐδὲν παράδοξον, εἶπεν, εἴ τι πλημμυλές τε δοκεῖ καὶ συγχύ-
σεως ἔμπλεων, ἀγνοουμένου τοῦ λόγου τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως. Σὺ
δ' οὖν, εἰ καὶ μὴ τὴν αἰτίαν τῆς τοσῆσδε διατάξεως ἐπίστη, ὅμως
ἐπειδήπερ ἀγαθὸς τὸν κόσμον ἡγεμῶν διοικεῖ, ὀρθῶς τὰ πάντα
γίνεσθαι μὴ ἀμφίβαλλε.

Εἴ τις ἄρκτούρου μὴ μάθῃ ἄστρα
κυκλοῦντος αἰὲν ἄξονος ἄγχι,
πῶς ποτ' ὀκναλέως εἴσι βρώτης,
ὄν τε σχολῇ φῶς νόμασι βάπτει,
καίπερ ἀντέλλων ὅττι ¹⁾ τάχιστα,
θαμβήσεται πᾶς εἰρμόν Ολύμπου·
τῆς γε μὴν μῆνης πλησιφαύσης ²⁾
ἰσχνούντ' ³⁾ ἂν' ὄρφνην ἄστρα φαεινά·
ἦν δὲ γ' ἔκλειψιν τῆμος ὑποστῆ,
ἐξαῦτις ἄστροις φῶς ὀρέγουσα,
θαττον οἱ λαοὶ θαμβεῖ πολλῶ
θεῖνουςι πυκνῶς ἄγγεα χαλκᾶ.
Θρασκίου δ' οὐδεὶς θαύμασε πνοιήν,
πῶς ἠόνας δὴ κύμασι βάλλει,
πῶς δ' ἀτειρήεις ⁴⁾ χιόνος ὄγκος
Φοίβου φλογεῖα ⁵⁾ λύεται αἴγλη·
αἰτίας γὰρ τῶνδ' εὐπετέες ἄθρεῖν,
κείνων δ' ἄδηλοι συνθροέουσι
πάνθ ⁶⁾ ὃ γε σπανίως ἢ φύσις ἔρδει ⁷⁾,
ἐκπλήττον αἴφνης ἄνδρας ἀγνώτας·
ἦν νέφος λυθῆ τῆς αἰδρείης,
λήξει παρενθὺς θαμβος ὀραῖσθαι.

¹⁾ MSC. ὅτι. ²⁾ Mot nouveau. πλησιφαύσης se trouve dans le même sens.
³⁾ ἰσχνούντ'. ⁴⁾ Forme nouvelle pour ἀτειρήεις. ⁵⁾ Weber φλογεῖα.
La forme φλόγειος pour φλόγεος est nouvelle. ⁶⁾ πάνθ δ'. ⁷⁾ ἔρδει.

Οὕτως ἐστὶν ἔχον, ἐφάμην· ἐπεὶ δὲ πρὸς τῆς σῆς ἐστὶ χάριτος τὸ τὰς αἰτίας τῶν ἀποκρύφων ἀνακαλύπτειν καὶ τοὺς συνεσκιασμένους λόγους εἰς φῶς προάγειν, ἐντεῦθεν ἀντιβολῶ τὴν ἐπίλυσιν τῶν λόγων καὶ σαφήνειαν ποιῆσθαι ¹⁾· τὸ γὰρ τῆδε τεράστιον διαφερόντως με συγχεῖ καὶ ταράττει. Ἡ δὲ, ἄκροις χεῖλεσι διαμειδιάσασα· Εἰς πρᾶγμά με, εἶπε, καλεῖς πάντων κατὰ τὴν ζήτησιν μέγιστον, οὐπὲρ ἀγαπητὸν εἰ καὶ ὅποσονοῦν ἀρυσαίμεθα. Τσιάνδε γὰρ τὴν πραγματείαν προτείνεις, ὥστε μιᾶς ἐν αὐτῇ ἀπορίας ἀναιρουμένης, ἀμυθῆτους ἐτέρας ὡς ὕδρας κεφαλᾶς ἀναφύεσθαι, καὶ πᾶσαν μηχανὴν ἐν ἀπόροις γίγνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτὰς τῷ ζωτικῷ τῆς διανοίας πυρὶ εἴργοι καὶ ἀναστέλλοι. Ἐν ταύτῃ καὶ γὰρ περὶ τοῦ τῆς προνοίας ἀπλοῦ, περὶ τάξεως εἰμαρμένης, περὶ συμπτωμάτων ἐκ ταυτομάτου ²⁾, περὶ γνώσεως καὶ προορισμοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ τῆς προαιρέσεως ἐλευθέρου ζητεῖσθαι εἴωθεν· ὧν πόσον τὸ χαλεπὸν ³⁾ καὶ δυσέφικτον καὶ αὐτὸς ἐφιστάνεις. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ τάδε μαθεῖν σε μερίδα τινὰ τῆς σῆς Θεραπείας οὔσαν ἐπίσταμαι, εἰ καὶ ταμάλιστα τῷ καιρῷ συγκλειόμεθα καὶ εἰς κομιδῇ στενὸν ἀπολαμβανόμεθα, ὅμως πειρασόμεθά τι διευκρινῆσαι. Σέ δὲ, εἰ καὶ τῷ τερπνῷ μάλιστα τῶν μουσικῶν ἀσμάτων ἠδύνη, δεήσει ταύτην ὑπερθέσθαι πρὸς μικρὸν τὴν ἐπιθυμίαν, ἐν ᾧ τοὺς συνεχεῖς ἀλλήλοις καὶ σύρρους ὑφαίνω λόγους. Εὖ λέγεις, ἦν δ' ἐγώ. Τότε δὴ, ὡς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἐνστησαμένη, ᾧδὲ πη διετίθει τὸν λόγον· Πᾶσα τῶν ὄντων γέनेσις καὶ πᾶσα τῶν ξενίζουσῶν φύσεων πρόοδος καὶ ὅ τι δῆποτε τρόπον τινὰ κίνησιν ἴσχει, τὰ τε τῆς αἰτίας καὶ τάξεως καὶ ὅσα γε θεωρεῖται περὶ τὸ σφέτερον εἶδος, ἐκ τοῦ σταθροῦ καὶ μονίμου τῆς Θείας διανοίας κληρωσάμενον ἔχει. Αὕτη δὲ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἰδίας ἀπλότητος ἰδρυμένη, παντοδαπὸν τοῖς οὔσιν ἐφῶ διοικοῖντο τρόπον ἐπέστησεν· ὅς, ἠνίκα μὲν ἐν αὐτῷ τῷ τῆς Θείας διανοίας εἰλικρινεῖ κατανοεῖται, πρόνοια προσηγόρευται· ἠνίκα δὲ πρὸς ταῦτα ἅδη κινεῖ τε καὶ διαχωρίζει τὴν ἀναφορὰν ἔχει, εἰμαρμένη πρὸς τῶν παλαιτέρων ὠνόμασται· ἅδη καὶ διάφορα ὄντα ῥᾶστα καταφανήσεται, εἴ τις τὴν ἐκατέρου δύναμιν ἐπιστήσας εἰς λογισμὸν δόη.

¹⁾ MSC. ποιεῖται. ²⁾ ταυτομάτου. ³⁾ χαλεπτόν.

Καὶ γὰρ πρόνοια μὲν ἐστὶν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Θεὸς λόγος ἐν τῷ κορυφαίῳ πάντων ἡγεμόνι ἐνιδρυμένος καὶ πάντα διατιθεῖς, εἰμαρμένη δὲ ἢ τοῖς ἐν κινήσει οὖσιν ἐναρμοζομένη διακόσμησις, δι' ἧς ἢ πρόνοια ταῖς ἰδίαις διασκευαῖς ἕκαστα τῶν ὄντων συνάπτει. Ἢ μὲν γὰρ πρόνοια ἅπαντα ἐκ τοῦ ἴσου, κὰν εἰ διενηνόχασι, κὰν εἰ πρὸς ἀπειρίαν ἐξίασι, περιέχει· ἢ δ' εἰμαρμένη τὰ καθ' ἕκαστα συγκαθίστησι, κινήσιν αὐτοῖς καὶ τόπον καὶ σχῆμα καὶ χρόνον νέμουσα, ὡς τὴν μὲν τῆς χρονικῆς διατάξεως ἐξάπλωσιν ἐν τῇ τῆς Θείας γνώσεως προλήψει εἰς ταῦτόν συνιοῦσαν πρόνοιαν εἶναι, ταύτην δὲ τὴν εἰς ταύτην ἔνωσιν αὖθις διανεμηθεῖσάν τε καὶ ἀνεληχθεῖσαν καὶ ἐξάπλωθεῖσαν τῷ χρόνῳ, εἰμαρμένην γε προσειρησθαι. Ταῦτα δὲ εἰ καὶ ταμάλιστα διαλλάττει, θάτερον ὅμως θατέρου ἤρηται. Ἢ γὰρ τῆς εἰμαρμένης διάταξις ἐκ τοῦ τῆς προνοίας ἀπλοῦ πρόεσι. Καὶ γὰρ ὡς ὁ τεχνίτης, τοῦ κατασκευασθησομένου τὸ εἶδος ἔργου κατὰ νοῦν διαλαμβάνων, ἀνελίττει καθ' ἑαυτὸν τὴν τοῦ ἔργου περάτωσιν, καὶ ὅπερ ἀπλῶς τε καὶ κατὰ τὸ ἐνεστηκὸς διεσκέψατο, διὰ χρονικῆς ἀκολουθίας ἐκφαίνει, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Θεὸς τῇ προνοίᾳ μὲν μονοειδῶς καὶ ἀδιαστάτως τὰ ποιητέα διασκευάζει, τῇ δ' εἰμαρμένη αὐτὰ ταῦτα ἄ γε διέθετο ποικιλοτρόπως καὶ χρονικῶς ἐνεργεῖ. Εἴτ' οὖν ὑπηρετοῦμένοις τισὶ τῇ προνοίᾳ Θεοῖς πνεύμασι τὰ καθ' εἰμαρμένην τελεῖται, εἴτε ψυχῇ, εἴτε συμπάσης διακονουμένης τῆς φύσεως, εἴτε ταῖς οὐρανίαις τῶν ἀστέρων κινήσεσιν, εἴτε ἀγγελικῇ δυνάμει, εἴτε δαιμόνων διαφόρῳ ἐπιμελείᾳ, εἴτε τούτων ἐνίοις, εἴτε πάσιν ἐξῆς ἢ τῆς εἰμαρμένης διεξαγωγῇ καθυφαίνεται, ἐκεῖνο ἐκ τοῦ βεβαίου καταφανές, ἀκίνητον καὶ ἀπλὴν τῶν γιγνομένων πραγμάτων μορφήν εἶναι τὴν πρόνοιαν, τὴν εἰμαρμένην δὲ τῶν ἄπερ ἢ Θεία ἀπλότης ποιητέα διέταξε κινουμένην ἀπαρτίαν ¹⁾ καὶ πλοκὴν καὶ τάξιν ἐν χρόνῳ. Ὡς ἐντεῦθεν πάντα μὲν τὰ ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην τελούντα καὶ τῇ προνοίᾳ ὑποκεισθαι, ἧ καὶ αὐτὴ δῆτα ἢ εἰμαρμένη προσήκει, τινὰ ²⁾ δὲ τὰ ὑπὸ τῇ προνοίᾳ ταττόμενα ἀπηλλάχθαι τῶν τῆς εἰμαρμένης διαταγμάτων. Ταῦτα δ' εἰσὶν ὅσα τῇ πρώτῃ Θεϊότητι προσπελάζοντα παγίως καὶ ἀμετακινήτως ὑπερβαίνει τὴν διάθεσιν, ἢ ἢ κινήσεις

¹⁾ MSC. ἀμαρτίαν. Texte: *mobilem nexum*.

²⁾ τινὰ.

ἐπιφέρει τῆς εἰμαρμένης. Κύκλων καὶ γὰρ περὶ τὸν αὐτὸν ἑαυτοὺς πόλον στρεφόντων, ὁ μὲν ἐνδότερος πρὸς μὲν τὴν ἀπλότητα πρὸς-εἰσι μᾶλλον τοῦ μέσου· τῶν δὲ λοιπῶν, οἷς ἐκτὸς κεῖσθαι συμβέβηκεν, οἳ τις πόλος ¹⁾ περὶ ὃν οὗτοι στρέφονται γίνεται· ὡς δ' ὁ τελευταῖος καὶ ἐπὶ πᾶσι μείζονι περιηγόμενος τῇ περιφερείᾳ, ὅση τοῦ μέσου καὶ ἀδιαιρέτου κέντρου ἀνακεχώρηκε, τοσοῦτη καὶ ἐπιμηκεστέροις ἐκτείνεται διαστήμασιν· εἰ δέ τι τῶ μέσῳ συναπτεται καὶ ἐνοῦται, καὶ αὐτὸ πρὸς τὴν ἀπλότητα συναύνηται τοῦ διαχεῖσθαι τε καὶ σκεδάννυσθαι λαμβάνει ἀνακωχὴν. Τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ πορρότερον ²⁾ τῆς πρώτης ἐκείνης διανοίας ἀπικισμένον μείζοσι τῆς εἰμαρμένης εἴρμοις πλέκεται, τοσοῦτον δὲ ἕκαστον τῆς εἰμαρμένης ἀφεῖται ὅσον ἐγγυτέρω τῇ κορυφῇ τῶν ὄντων προσομιλεῖ. Ὡστε εἰ καὶ τῷ στασίμῳ καὶ βεβηκότι τῆς ἀνωτάτῳ διανοίας προσκολληθεῖν, ἀφηρημένον ἤδη τὴν κίνησιν ὑπεραναβήσεται καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εἰμαρμένης. Ταύτη τοι καὶ ὡς ἔστι πρὸς μὲν νοῦν ὁ προφερόμενος λόγος, πρὸς δὲ τὸ ὄν τὸ γιγνόμενον, πρὸς τὸν αἰῶνα χρόνος, πρὸς μέσον τὸ κέντρον κύκλος, οὕτω καὶ ἡ κινουμένη τῆς εἰμαρμένης τάξις πρὸς τὴν σταθερὰν τῆς προνοίας ἀπλότητα. Αὕτη ἡ τάξις οὐρανὸν καὶ ἀστέρας κινεῖ, τὰ στοιχεῖα πρὸς ἄλληλα διαλλάττει ³⁾ καὶ ἀμοιβαίᾳ μεταστοιχειώσκει μεταποιεῖ, ἡ αὐτὴ τὰ γιγνόμενα καὶ φθειρόμενα πάντα ἀπαραλλάκτῳ προόδῳ σπερμάτων καὶ γονῆς ἀναζωπυρεῖ. Αὕτη τὰ τε τῶν ἀνθρώπων ἔργα καὶ τύχας ἀδιαλύτων αἰτιῶν πλοκῇ χαλινοῖ· ταύτης καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἀκινήτου προνοίας προοιούσης ἀρχήθην, καὶ τὰς αἰτίας ἀκινήτους ἐπάναγκες εἶναι. Ὡδε γὰρ ἄριστα τὰ ὄντα διοικηθήσεται, εἰ μένουσα ἐν τῇ θεῖᾳ διανοίᾳ ἡ ἀπλότης ἀναπόδραστον αἰτιῶν τάξιν προάγοι· ἡ δὲ τάξις αὕτη τὰ τὴν μεταβολὴν ἀγχίστροφον κεκτημένα τῶν ὄντων καὶ ἀκρατῶς ἑαυτῶν ἔστιν ὅτε ῥεύσαντα ἂν τῷ ἑαυτῆς ἀμεταβλήτῳ εἴργῳ καὶ ἀναστέλλοι. Ἐνθένδε γοῦν, εἰ καὶ ὑμῖν τήνδε τὴν τάξιν οὐδεμιᾶ μηχανῇ εὐποροῦσιν ἰσχύος καταμαθεῖν ἄνω καὶ κάτω φέρεσθαι πάντα καὶ συγχύσεως ἀναπεπλησθαι δοκεῖ, ἀλλ' οὐδὲν μείον ἢ φύσις αὐτῆς πρὸς τάγαθὸν παρὰ τοῦτο ἀπευθύνουσα πάντα διεξάγει. Οὐδὲν

¹⁾ MSC. πῶλος.

²⁾ πορρότερον.

³⁾ διαλάττει.

γάρ ὁ κακοῦ ἔνεκεν οὐδ' ἀπ' αὐτῶν ἀν τῶν μοχθηρῶν γένοιτο, οὐς, ὡς θαψιλῶς ἀποδέδεικται, τάγαθὸν ζητοῦντας παραπαίουσα πλάνη διαστρέφει, ὡς μὴ ἡ τάξις αὕτη τῆς ἄκρας τοῦ ἀγαθοῦ κορυφῆς προιοῦσα τῆς ἰδίας ἐκκλίνῃ ἀρχῆς. **Καὶ ποῖα δὲ ποτε, φήσεις, οἷα τε ἀτοπωτέρα σύγχυσις εἶναι, ἢ τὸ τοῖς ἀγαθοῖς ὅτε μὲν τὰ ζηλωτά, ὅτε δὲ θάτερα, καὶ τοῖς πονηροῖς αὖθις νῦν μὲν τὰ εὐκταιότατα, νῦν δὲ τὰ ἀποτρόπαια συναντᾶν; Μὴ τι γοῦν ταῦτα ὑγιεῖ διανοίᾳ ψηφίζονται ἄνθρωποι, ὡς οὐς ἀν εὐδοκίμους κρίνειαν ἢ ἀδοκίμους, καὶ τοιοῦτους οἷους ὑπειλήφασιν εἶναι πᾶσαν ἐπικεῖσθαι ἀνάγκην; Καὶ μὴν ἐν αὐτῷ τούτῳ ζυγομαχοῦσι τῶν ἀνθρώπων αἱ κρίσεις, καὶ οὐς ἕτεροι βραβείων, ἄλλοι τιμωρίας ἀξιούς νομίζουσιν. Ἄλλ' ἔστω, δεδόσθω δύνασθαι τινα τοὺς ἀγαθοὺς διαγινώσκειν καὶ πονηροὺς· ἄρ' οὖν ὁ τοιοῦτος διοπτρεύειν ἔξει καὶ τὴν τῶν ψυχῶν, ὡς ἐν τοῖς σώμασιν εἶωθε λέγεσθαι, κρᾶσιν; Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλως διὰ θαύματός ἐστι καὶ τῷ ἀγνοοῦντι, τί θῆποτε τῶν εὖ ἐχόντων σωμάτων, οἷς μὲν τὰ γλυκέα συντείνει, οἷς δὲ τὰ πικρά· ὅτου δὲ χάριν τῶν νοσοῦντων αὖθις εἰσὶ μὲν οἱ τοῖς ἠπιωτέροις ¹⁾, εἰσὶ δὲ οἱ τοῖς δραστηκωτέροις τῶν φαρμάκων ὠφελείας τυγχάνουσιν. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν ὁ ἰατρός, ὁ τῆς τε ὑγείας καὶ ἀρρώστιας τὸν τρόπον διαγινώσκων καὶ τὴν διάθεσιν, ἥκιστα ποιεῖται ἐν θαύματι. Τί δὲ τῶν ψυχῶν ὑγεία δοκεῖ ἕτερον εἶναι ἢ ἀρετὴ; τί δὲ νόσος ἕτερον ἢ κακία; τίς δὲ ἄλλος ἢ τῶν ἀγαθῶν φύλαξ ἢ τῶν κακῶν ἐλατήρ, ἢ ὁ τῶν ψυχῶν οἰκονόμος καὶ θεραπευτὴς θεός, ὃς ἐκ περιωπῆς τῆς προνοίας ἐπισκεψάμενος τὸ ἐκάστω τε συνοῖσον ἔγνω, καὶ ὃ συνοῖσειν ἐδοκίμασεν ἐνεχείρησεν; Κάντεῦθεν δὴ συμβαίνει τὸ περιβόητον θαῦμα τῆς ἐξ εἰμαρμένης τάξεως πρὸς τοῦ εἰδότης οἰκονομούμενον, παρὰ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐκπληξιν οὐ μετρίαν παρέχειν. **Καὶ γὰρ, ἵνα βραχέ' ἄττα καὶ ὅσα γε λόγος ἀνθρώπινος ἰκανός ἐστι, περὶ θεοῦ βᾶθους καὶ ἀκαταληψίας στενολεσχῆσω τε καὶ συγκεφαλαιώσω περὶ τούτου, ὃν σὺ δικαιοτάτον καὶ τοῦ ὀρθοῦ φυλακτικώτατον οἶει, τῇ τὰ πάντα ἐπισταμένη προνοίᾳ τούναντίον δοκεῖ. Καὶ τὴν μὲν περιγενομένην αἰτίαν τοῖς θεοῖς, τὴν δὲ ἠττηθεῖσαν τῷ Κάτωνι εὐδοκουμένην****

1) MSc. ἠπιωτέροις.

γεγονέναι, ὁ οἰκείος ἡμῖν Λουκανὸς ὑπηγόρευσε¹⁾. Ἐνταῦθα τοίνυν ὁ τι ἂν παρὰ προσδοκίαν βλέπῃς γινόμενον, τοῦτο τοῖς μὲν πράγμασιν ἀπαρέγκλιτός ἐστι τάξις, τῇ δ' ὑπολήψει τῇ σῆ ἀστάθμητος σύγχυσις. Ἄλλ' ὑποκείσθω τις τῶν οὕτω σπουδαίων, ὡς τὴν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην περὶ αὐτοῦ κρίσιν ἐκ τοῦ Ἰσοῦ συναῖδειν· ἀλλ' ἔστιν ὁ τοιοῦτος τὰς ψυχικὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις· κἂν εἰ προσπέσοι τι τῶν ἐναντίων αὐτῇ, στήσεται ἴσως τοῦ τιμᾶν ἀρετῆν, δι' ἧς οὐκ ἔσχευεν εἰς τέλος τὴν ἰδίαν συντηρῆσαι εὐδαιμονίαν. Φεῖσεται τοιγαροῦν αὐτοῦ ἡ προνοητικωτάτη πάντων διατάξις, ὃν χεῖρω ποιεῖν τὸ τῆς τύχης ἐναντιώμα πέφυκε, μὴ ποτε ᾧ μὴ τοῦτο²⁾ λυσιτελεῖ τοῖς ἐπιπόνους ἀποκναισθεῖν. Ἐστὶν ἕτερος πάσης μὲν τῆς ἀρετῆς ἐλάσας εἰς ἔσχατον, ὁσίοις τε καὶ προσεγγίζων θεῶ· τοῦτον περιπεσεῖν προσάντει τινὶ ἀθέμιτον ἢ πρόνοια κρίνει, κἀπὶ τοσοῦτον ὡς μηδ' ὑπὸ σωματικῶν ἔαν νόσων θορυβηθῆναι. Ὡς γάρ τις καὶ ἐμοῦ³⁾ ὑψηλότερος ἔφη· Ἀνδρὸς ἰηροῦ σῶμα δυνάμεις οἰκονομοῦσιν, ἐπέρχεται πολλάκις τοῖς ἀγαθοῖς τὴν μεγίστην ἐπιτρέπεσθαι τῶν πραγμάτων ἡγεμονίαν, ὡς ὑπερμαζῶσαν ἀναχαιτίζειν τὴν πονηρίαν. Ἐτέροις κεκραμένα τινὰ κατὰ τὴν τῶν ψυχῶν ποιότητα διανέμει· ἄλλους ἀηδοῦς συγχωρεῖ πειραθῆναι, ὡς ἂν μὴ εἰς τὴν μακρὰν ἐξυβρίσαιεν εὐμένειαν· ἄλλους χαλεπῶς ἐνοχλεῖσθαι, τοῦ τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς τῇ φερεπόνῳ τε καὶ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἐθισμῷ κρατυνηθῆναι. Ἐτεροι πλεῖν ἢ δίκαιον δεδίασιν ὁ δυνατοὶ εἰσιν ἐνεγκεῖν. Ἐτεροι μᾶλλον ἢ δεῖ καταυθαδίζονται, τοῦ ἥκιστα φορητοῦ σφίσις ὑπάρχοντος· τοὺς μὲν εἰς δοκιμασίαν αὐτῶν ἀλγεινοῖς ὑποβάλλει, τινὲς δὲ σεβάσμιον ὄνομα κατὰ τὸν βίον ἐπιδόξου θανάτου τιμῆς ἐωνήσαντο. Εἰσὶν οἱ, τιμωρίαις ἀκαταμάχητοι μείναντες, ὑπόδειγμα τοῖς λοιποῖς προτεθεῖκασιν ἀήττητον κακοῖς τὴν ἀρετὴν εἶναι. Ταῦτα δὲ ὡς οὐκ ὀρθῶς καὶ οἰκονομικῶς καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τούτων οἷς προσεῖναι δοκοῦσι γίνονται, οὐδ' ὅποιαν οὖν ἀμφισβήτησιν εἰκὸς ἔπεσθαι. Καὶ γὰρ κἀκεῖνο τὸ τοὺς πονηροὺς νῦν μὲν ἐπαχθῶν, νῦν δὲ προσφιλῶν ἀπολαύειν, τῶν αὐτῶν αἰτίων ἐξήπται. Καὶ τῶν μὲν

¹⁾ Lucain, Phars. I, 126. ²⁾ MSC. τούτω. ³⁾ Note de Planude : τοῦ Βοηθοῦ δηλαδῆ, οὐ τῆς Φιλοσοφίας. La citation est incertaine.

ἐπαχθῶν εἵνεκα οὐδεὶς, ὡς γε ἑμαυτὸν πείθω, θαῦμα ποιεῖται· πάντες γὰρ κακοῖς ὑπόχρεως σφᾶς ὑπειλήφασιν, ὧν αἱ κολάσεις τοῦτο μὲν τοὺς ἄλλους τῶν πονηριῶν ἀνακόπτουσι, τοῦτο δὲ καὶ αὐτοὺς οἷς ἐπιφέρονται διορθοῦνται· τὰ δὲ ἡδέα μεγάλην ὑπαγορεύει τοῖς ἀγαθοῖς τὴν ἀπόδειξιν, τίνα ποτὲ περὶ τῆς τοιαύτηςδε χρεῶν εὐδαιμονίας γνώμην ποιῆσαι, ἣν ὑπηρετουμένην τὰ πολλὰ τοῖς πονηροῖς βλέπουσιν. Ἐν ᾧ κακείνο οἰκονομῆσαι πιστεύω, ὡς ἔστιν ἴσως φύσις τινὸς ἄτοπος καὶ εὐόλιστος, ὡς πρὸς πονηρίαν αὐτὸν μάλιστα δύνασθαι παρασθῆγασθαι τῇ τῶν οἴκοι ἐνδείᾳ· τοῦ δὴ τοιούτου τὴν νόσον ἢ πρόνοια φαρμάκῃ χρημάτων χορηγουμένων ἰᾶται. Ἄλλος οὐκ εὐαγῆ τοῖς πάθεσιν αἰσθανόμενος τὴν συνείδησιν, καὶ ἑαυτὸν τῇ σφετέρᾳ τύχῃ παρατιθεῖς, ἴσως μετέωρος γίνεται καὶ περίφοβος, μὴ ποτε ὧν δι' ἡθονῆς ἐστὶν ἢ χρήσις αὐτῷ ἀποθύμιος ἢ ἀποβολὴ γένοιτο. Μεταρρύθμισαι τοίνυν οὗτος τὰ ἥθη· τῷ γὰρ ἐγκαθήμενον τῇ ψυχῇ φόβον ἔχειν τὴν παροῦσαν ἀποκτήσασθαι τύχην τὴν κακίαν ἀρνεῖται. Ἐτέρους εἰς ὀφειλομένην καταρράττει τάλαιπωρίαν ἢ γε ἀναξίως αὐτοῖς ἐπενεχθεῖσα εὐημερία. Εἰσὶν οἷς ἐπετράπη τοῦ κολάζειν ἢ ἐξουσία, ὅπως τοῖς μὲν σπουδαίοις γυμνασίου, τοῖς δὲ φαύλοις τιμωριῶν αἴτιοι γίνωντο. Καὶ γὰρ, ὡς περ οὐκ ἔστιν οὐδεμία τοῖς χρηστοῖς καὶ πονηροῖς ἐκχειρία, κατὰ ταῦτά δὴ καὶ οἱ πονηροὶ σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους τίθεσθαι τῷ πονηροῖ εἶναι ἀπείργονται. Τί δὲ οὐ μέλλουσιν, ὅποτε καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἀσυμβάτως πρὸς ἑαυτὸν ἔχει, τὴν συνείδησιν τῶν παθῶν διασπαρττόντων, πράττουσὶ τε πολλάκις ἂ μετὰ τὸ τελεσιουργῆσαι εὐ καλὸν εἶναι γεγονέναι κατὰ νοῦν κρίνουσιν; Ἐξ οὗ πολλάκις ἢ ὑπερανθρωπισμένη πρόνοια καὶ ἐπίσημόν τι προήνεγκε τέρας, ὅτι τοὺς πονηροὺς οἱ πονηροὶ χρηστοὺς ἀπεργάζονται. Καὶ γὰρ ἄδικά τινες ὑπομένειν παρὰ τῶν ἀθέσμων τε καὶ βιαίων ἑαυτοῖς δόξαντες, καὶ μίσει τῷ πρὸς τὰ βλαβερά διαθερμανθέντες, πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπανέδραμον κτῆσιν, πᾶσαν καταβαλλόμενοι σπουδὴν ἀνόμοιοι τοῖς μισουμένοις γενέσθαι. Μόνη γὰρ ἐστὶν ἡ θεία δύναμις, ἣ καὶ τὰ κακὰ ἀγαθὰ γίγνεται· οἷς ὅτε χρῆται, ἀγαθοῦ τινὸς πάντως ἔκβασιν διανύει. Τάξις γὰρ τις ἕκαστα τῶν ὄντων περιλαμβάνει, ὡς εἴ τι τάξεως ἀπεστάτησεν ἢ ἀποδεδειγμένος ὁ λόγος ἐστί, τοῦτο, εἰ καὶ πρὸς ἕτεραν, ὅμως

[πρός] τάξιν μεθίσταται ¹⁾, τοῦ μὴ ἐξεῖναι μηδὲν ἐν τῇ τῆς προνοίας ἡγεμονίᾳ τῇ ἀταξίᾳ. Ἀργαλέον δέ με ταῦτα θεὸν ὡς πάντ' ἀγορεύειν ²⁾. Οὐδὲ γὰρ ἐνὸν ἀνθρώπῳ πάσας τὰς τῆς θείας ἐνεργείας μεθόδους ἢ διανοία περιλαβεῖν ἢ λόγῳ φράσαντα ἐρμηνεύσαι. Τοῦτι δὲ μόνον θεωρήσασιν ἄλλῃς ἂν ἔχοι, ὡς ὁ τῶν φύσεων ἔσται εἰσὶ παραγωγεὺς θεός, αὐτὸς πρὸς τὰγαθὸν ἰθύνων πάντα διαχειρίζει· καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ προαχθέντα ἐν τῇ ἰδίᾳ ὁμοιότητι συντηρεῖν ἔργον τιθέμενος ἐκτενές, κακὸν ἅπαν ἐκ τῶν ὀρίων τῶν αὐτοῦ δημοσίων πραγμάτων ἐξαίρει τῇ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς εἰμαρμένης τάξει. Τὸ δ' ἐντεῦθεν, πολλῆς περιουσίας ἐν τῇ γῆ τῶν κακῶν εἶναι πιστευομένης, εἰ πρὸς διοικοῦσαν τὴν πρόνοιαν ἀποβλέπειν ἐξεῖη, οὐδεὶς οὐδὲν οὐδαμοῦ κακὸν τι αἰσθησεται. Ἄλλ' ὀρώ σε πάλαι τῷ βάρει τῆς ζητήσεως πιεζόμενον ῥιθῆς τινὰ τέρψιν ἐκδέχασθαι· δέδεξο τοιγαροῦν τόδε τὸ πόμα, ᾧ σαυτὸν ἀναλαβῶν ἐπὶ τὰ περαιτέρω συντείναις.

Ἦν ἐθέλης νόμον ὑψιβρεμέτου
 εὐ μάλα καθαραῖς φρεσὶ παπταίνειν,
 βλέψον ἐς ἄκρην κορυφὴν οὐρανοῦ·
 κείθι γὰρ ἐσθλὴ δὴ φιλότῃτι
 ὠγυγίην σέβει ἄστρα γαλήνην·
 οὐτ' ἠέλιος γὰρ μυλερωῖ πυρὶ
 ψυχρὸν μῆνης κύκλον ἀνείργει,
 οὔτ' ἢ γ' ἐν ἄκρῃ κορυφῇ κόσμου
 ἄρκτος ἐλίσσει λαιψηρόν δρόμον,
 οὔποτε δύσιος λουσαμένη ῥῶν,
 ὀρώσῃ δύσεις ἄστρων ἐτέρων,
 φλόγας ὠκεανῶ σβέσσαι ³⁾ ὀρεχθεῖ·
 ἴσαις δὲ χρόνων αἰὲν ἀμοιβαῖς
 ἀγγέλλει κνέφας ἔννουχον ἔσπερος,
 ἦ ὦ τε φέρει διὰν ἐῶς·
 ὡς ἀενάους ⁴⁾ ἀτραποὺς συνέχει
 ἐπαμοιβαῖος ἔρωσ, ὡς χάρμη
 ἄστρων χώρης ἐναπόκισται.
 Ἦθ' ὁμοφροσύνη κίρνησιν ἴσοις
 στοιχεῖα μέτροις, ὡς μαχόμενα δὴ
 ἄλληλα φιλῇ καὶ ξερὰ διεροῖς
 σπένδωνται καὶ ψυχροῖς πῦρ φλέγον,

¹⁾ MSC. μεθίστασθαι. Pour le sens j'ai ajouté πρὸς, comme Obbarius *in* dans le texte latin. ²⁾ Hom. II. XII, 176. ³⁾ σβέσσαι. ⁴⁾ ἀενάους.

πῦρ τε μετῆρορον ἀναείρηται,
 βριθουσα δὲ χθῶν νέρθεν ὑφιζάνη.
 Τῆδε μὲν αἰτίη εὐκραεὺς ἀμφ' ἕαρ
 λειριόεν τ' ¹⁾ ἔτος εὐοδμα πνέει,
 καὶ φλογερὸν θέρως ἀυαίνει στάχυν,
 νοστει τ' αὖ εὐκαρπος ὀπώρη,
 χειμά τ' ²⁾ ἀγάρροος ὑετός κλύζει.
 Σύμβασις ἦδε προάγει καὶ τρέφει
 σύμπαν ἔμπνοον ἀμφὶ τὸ πᾶν τύδε·
 αὖθις δὲ κρύπτει καὶ μαυροὶ τάδε,
 πυμάτη κηρὶ βύουσα φανέντα.
 Ἐνθεν θακίει κτίστης ὕψιος ³⁾
 πάντων ἠνία νωμῶν στροφάδην ⁴⁾,
 βασιλεὺς, κύριος, ἀρχή, πηγῆ,
 νόμος ἦδὲ σοφὸς θέμιδος κριτής,
 ὅς ἂ κινῶν ἀφήσι φέρεσθαι,
 ἴστησ' ἀνθέλκων, ἐπέχων πλάνην·
 εἰ μὴ γὰρ σχέθε τῶνδ' ἰθὺν δρόμον,
 αὖθι μετὰτροπον εἰς ἕλικ' ἀγχων,
 ἂ σταθερῆ νῦν τάξις συνέχει,
 ἀρχῆς μουνωθέντ' ἀπόλοιτο ἄν.
 Οὗτος ξυνὸς πᾶσιν ἔρωσ πέλει,
 ζητοῦσι κρατεῖσθ' ὀρίοις ἀγαθοῦ·
 οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἴσχουσι μένειν,
 εἰ μὴ ὑποτρόπῳ αὖθις ἔρωτι
 ἐπανήκοιεν δῆτα πρὸς αἰτίην,
 ἢ πόρε τὸ εἶναι ⁵⁾.

Ἦδη τοίνυν ὀραῖς ὅ τι ποτὲ τούτοις πᾶσιν οἷς εἵπομεν ἔπεται;
 Τί ποτε, εἶπον; Πᾶσαν, ἧ δ' ἔς, τύχην ἀγαθὴν ἐς τὸ ἀπαξ κα-
 θεστηκέναι. Τί δὲ τὸ ἐντεῦθεν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔσται; Πρόσχευς τὸν
 νοῦν, εἶπεν. Ἐπεὶ πᾶσα τύχη, εἴτε κατ' ἡδονὴν οὔσα εἴτε καὶ
 τραχυτέρα, τὸ μὲν τι πρὸς ἔπαθλον ἢ γυμνασίαν τῶν ἀγαθῶν,
 τὸ δὲ τι πρὸς τιμωρίαν ἢ διόρθωσιν τῶν πονηρῶν ἐπιφέρεται, πᾶσα
 ἀγαθὴ, ἣν ἤτοι δικαίαν ἢ ἀφελίμου συμβέβηκεν εἶναι. Ἀληθῆς.
 ἔφην, ὁ λόγος ὡς ἐνὶ μάλιστα, καὶ πρὸς ἣν μικρῶ πρόσθεν ἐδίδα-
 ξας πρόνοιάν τε καὶ εἰμαρμένην κατανοήσασαιμι, ἀρρήκτοις ὀχυρώ-
 μασι τῆςδε τῆς γνώμης ἠσφάλισται. Ἀλλὰ καὶ ταύτην, εἰ δοκεῖ.

¹⁾ MSC. λειριόεντ'. ²⁾ χειμάτ'. ³⁾ Forme nouvelle pour ὑψηλός.
 Weber propose ὑπτίος. ⁴⁾ Mot nouveau, qui paraît provenir de l'homérique
 ἐπιστροφάδην. ⁵⁾ Ce dernier vers manque dans l'édition de Weber.

τὴν γνώμην συνάμα ¹⁾ ταῖς ἄλλαις, ἃς ὑπερφυῶς ὡς οὐκ ἂν τις ᾤήθη μικρῶ πρόσθεν κατέταξας, ἀπηριθμησάμεθα. Τί δ' ἐστίν, εἶπεν; Ὅτι τοῦτ', ἔφην, ἡ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων διάληψις προπετῶς αἴεται καὶ συνεχέστατα τὴν τινῶν τύχην πονηρὰν εἶναι.

Βούλει τοιγαροῦν, ἢ δ' ὅς, τοῖς τῶν πολλῶν λόγοις συγκαθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, τοῦ μὴ σφόδρα δοκεῖν δῆπου τῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἐθῶν ἀνακεχωρηκέναι; Ὡς δοκεῖ, ἦν δ' ἐγὼ, ποιεῖ. Οὐκ ἄρα τοίνυν ἀγαθὸν ὅπερ ὠφελεῖ κρίνεις; Πάνυ γε. Ἡ δ' ²⁾ ἤτοι γυμνάζουσα ἢ διορθουμένη τύχη λυσιτελεῖ; Φημί γάρ. Ἀγαθὴ τοίνυν; Τί δ' οὖ; Ἄλλ' αὕτη ἐκείνων ἐστὶ τῶν ἢ τῇ ἀρετῇ ἀνακειμένων καὶ τοῖς δυσχερέσι ἀνθισταμένων, ἢ τῶν ἀπὸ κακίας ἐπιστρεφόντων καὶ τὴν ἀρετῆς ὁδὸν ἐκ μεταβολῆς ὀδεύοντων.

Ἀπαρνεῖσθαι, εἶπον, οὐκ ἔνι. Τί δ' ἡ κατ' ἠδονὴν, ἥπερ εἰς γέρας τοῖς ἀγαθοῖς δίδεται, μῶν ταύτην ὁ πολὺς λωῶς κακὴν ἀποφαίνονται; Οὐκ ἐστὶν ὅτε, ἀρίστην δ', ὅπερ ἐστὶ, γνώμην εἰσάγουσιν εἶναι. Τί δὲ θατέραν, ἢ γε πρὸς τῇ τραχυτέρα πεφυκέναι, καὶ δικαία τιμωρία τοῖς πονηροῖς ἐμποδῶν ἴσταται, μὴ τι που ἀγαθὴν ὁ πολὺς ὄχλος δοξάζει; Πάνυ μὲν οὖν πάντων, ἦν δ' ἐγὼ, τῶν ὅσα πρὸς ἔννοιαν ἀναβῆναι δύναται ἀθλιωτάτην ψηφίζεται. Ἄθρει τοιγαροῦν, ἢ δ' ὅς, μὴ τῇ τῶν πολλῶν ὑπολήψει ἐκ ποδὸς ἀκολουθήσαντες, ὅτι μάλιστα παρὰ δόξαν τι συμπεράνωμεν. Τί ποτέ ἐστίν, ἦν δ' ἐγὼ; Ἐκ γάρ τῶν συγκεχωρημένων, ἢ δ' ὅς, καὶ δεδομένων ἀπαντᾷ τὸ τὴν μὲν τύχην τῶν ἢ ἐν κτήσει ἢ ἐπιδόσει ἢ εἰσποίησει τῆς ἀρετῆς ὄντων πᾶσαν, εἴ τις ποτέ ἐστίν, ἀγαθὴν εἶναι, τοῖς δὲ διαρκεῖ μοχθηρίᾳ συζῶσι πᾶσαν κακίστην ὑπάρχειν. Ἀληθές, ἦν δ' ἐγὼ, τουτοῦ, εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος ὁμολογήσαι τολμήσει. Ἀμέλει, φησὶν, ἥκιστα χρὴ τὸν σοφὸν ἄνδρα βαρέως ἔχειν, ὅσάκις πρὸς τὸν τῆς τύχης ἀγῶνα προσάγεται. Οἶά που καὶ τὸν ἀνδρείας ἀντικεισόμενον οὐκ εἰκὸς δυσχεραίνειν, ὅσάκις πολέμικὸς ἐπηχέσειε φόρυβος· ἐκατέροις γάρ ὕλη τῷ μὲν τοῦ προβιβάσαι τὴν δόξαν, τῷ δὲ τοῦ τὴν σοφίαν χαρακτηρίσαι αὐτὸ τὸ τῆς δυσκολίας τῶν πραγμάτων καθίσταται. Ἐκ τούτου γάρ καὶ ἀρετὴ λέγεται, ὡς ἑαυτὴν αἴρουσα καὶ ὑψοῦσα καὶ ταῖς οἰκείαις

1) MSC. σὺν ἅμα. 2) ἡδ'.

χρωμένη δυνάμεσι τοῦ μὴ πλεονεκτηθῆναι τοῖς ἐναντίοις. Οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς οἱ πρὸς ἀρετῆς ἐπίδοσιν ὠρμημένοι, διαρρέοντες εἶναι τῇ τρυφῇ καὶ παρεῖσθαι ταῖς ἡδοναῖς ἐληλύθατε· μάχην ἐκτόπως δριμεῖαν κατὰ πάσης ἀναδέξασθε τύχης, ὡς ἂν μῆτε ἡ ἐπώδυνος ὑμᾶς κατακάμπτη, μῆθ' ἡ εὐθυμοτέρα διεφθαρμένους ἐργάζηται· εὐτονώτατα τοῦ μέσου ἀντιλαμβάνεσθε. Ὅτι περ ἢ ἐπὶ τάδε τῆς μεσότητος ὑποστέλλεται ἡ ἐπέκεινα πρόεισιν, ὀλιγωρίαν εὐδαιμονίας, οὐ γέρας ἔχει τῶν πόνων. Ἐν τῇ ὑμετέρα καὶ γὰρ χειρὶ κείται, ὅποιαν ὑμῖν αὐταῖς βούλεσθε τὴν τύχην μεταρρύθμιζεν. Ὅτι καὶ πᾶσα τύχη τραχυτέρα δοκοῦσα, εἰ μὴ ἦτοι γυμνάξει ἢ διορθοῦται, κολάζει.

Φύλοπιν δις πέντ' ἐτέεσσ' ἀνύσας,
 ἀρχὸς Ἀτρείδης Φρυγίην καθεῖλεν ¹⁾,
 ξυγγόνῳ κοίτην δ' ἀνέσωσεν αὔσις.
 Οὗτος ἦμος λαίφεα ναυσὶ δοῦναι
 ᾤρτο, πνοᾶς ἰλάσσατο δῆτα λύθρῳ,
 οὐδὲ γεννήτωρ ἔτ' ἔην, δέρην δὲ
 λυπρὸς ἀρητῆρ σφαγίασσε κούρης.
 Κλαῦσε βρασιθέωντων ἐτάρων Ὀδυσσεύς,
 τοὺς μυχὸν πέτρης ἀγέλαστος οἰκῶν
 κρύψεν ἀπλήστῳ Πολύφημος ἦτρω·
 ἀλλὰ πηρώσας βλοσυρωπὸν ᾤπα,
 πολὺδακρυν χάρματι λύσε θρήνον.
 Ἡρακλέην σκληροὶ κλείσαν ἀγῶνες,
 ὅς γε Κενταύρων δάμασε φρόνημα,
 εἶλε θηρὸς σμερδαλέου ²⁾ λεοντήν,
 εὐστόχοις ὄρνιθας ἔπεφν' οἴστοις,
 μῆλα φρουρῆς ἤρπασεν ἐκ δράκοντος,
 χεῖρα χρυσῶ λαιοτέρην βαρυνθεῖς,
 Κέρβερον δ' εἶλε τριπλόκοισι σειραῖς·
 ἄδεται καὶ διφρελάτην προσειναί
 βρῶμα δασπλήσι ³⁾ σφετέρησιν ἵπποις·
 φαρμάκου καυθέντος ἀπώλεθ' ὕδρα·
 ταυρέην βλαφθεῖς Ἀχελῷος ⁴⁾ ὄψιν,
 ὣσεν ἐν γρώνησι πρόσωπον αἰδοῖ·
 οὐδισ' Ἀνταῖον Λιβυκαῖς ἐν ἄμμοις·
 Κάκος ⁵⁾ Εὐάνδροιο χόλον κόρυσσεν·
 ὄν δ' Ὀλυμπος μακρὸς ἔμελλε θλίψεν ⁶⁾

¹⁾ MSC. καθεῖλες. ²⁾ σμερδαλέου. ³⁾ δασπλήσι. ⁴⁾ Ἀχελῷος.
⁵⁾ Κακός. ⁶⁾ θλίψιν. Corr. de Weber.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ.

ἦμον, ἀφρῶ κάπρος ἐκηλίδωσεν
τέρμα μόχθων οὐρανὸν ἀκλονήτοις
ᾠχμασε νώτοισι, γέρας δὲ λοῖσθον
ὑστάτου μόχθου τετύχηκ' Ολύμπου.
Σπεύδετ' ἀνδρείοι, ἧ παράδειγμα ταυτί
σφῶ ὀδηγεῖ· τίπτε διδοῦτε νῶτα
αἰὲν ὄκνω; γῆς ὁ καταφρονήσας
ἔμμορεν ἄστρων.

BIBLION E.

Οὕτως εἶπε, καὶ τὴν τοῦ λόγου ῥύμην πρὸς ἕτερον ἄττα μετέστρεφεν, ἐφῶ περιεργάτασθαι καὶ σαφηνεῖαν αὐτοῖς παρασχεῖν. Ἐγὼ δέ· Ἀληθείης μὲν, ἔφην, ἡ διδασκαλία καὶ τῆς σῆς ἐκ τοῦ παντελοῦς ἀξιωτάτη μεγαλειότητος· ἀλλ' ὁ σὺ καὶ πάνυ πρὸ βραχέος περὶ τοῦ τῆς προνοίας θεωρήματος ἔφρασθα πολλοῖς καὶ ἄλλοις συμπεπλέχθαι, ἐρευνῶ τε καὶ ἀνιχνεύω. Ἐρωτῶ γοῦν· Ἄρ' ἔστι τι αὐτόματον, καὶ τί τοῦτο ὑπολαμβάνεις; Κάκεινη· Τῆς ἐπαγγελίας ἐπείγομαί, φησι, τὸ χρέος ἀφοσιώσασθαι καὶ τὴν ὁδὸν ἀνοῖξαι, δι' ἧς ἀναχθήσῃ πρὸς τὴν πατρίδα. Ταῦτα δέ εἰ καὶ ταμάλιστα ὠφελείας γέμει πρὸς γνῶσιν ἤκοντα, ὅμως τοῦ δρόμου τῆς ἡμῶν προθέσεως ἐκτέτραπται. Εὐλαβεῖσθαι σὺν χρῆ, μὴ ποτε ταῖς ἀνοδίαις ἀπειρηκῶς πρὸς τὸ τὴν εὐθείαν διελάσαι ὁδὸν οὐκ ἂν δυνήσῃς διαρκέσαι. Καὶ μὴν οὐκ ἔχρην, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ σύνολον εὐλαβεῖσθαι· καὶ γὰρ ἐν ἀναπαύσεως ἔσται μοι μέρος ταῦτα μαθεῖν, οἷς μάλιστα χαίρω. Ἄμα δέ καὶ παντός, ὅπερ ἡ διεξοδος τῆς ἡμετέρας ¹⁾ δίδωσι διαλέξεως ἀδιστάκτῃ δισκευασμένου τῇ πίστει, οὐκ ἐνδοιάζεται μοι περὶ τῶν ἐπομένων οὐδέν.

¹⁾ MSC. ὑμετέρας.

Ἡ δέ· Διατριβήν, εἶπεν, ἐπάξω σοι· καὶ ἅμα τοιαῦτα ἐπήντηλει. Εἰ μὲν ὀρίζεται τις, φησί, τὸ αὐτόματον σύμπτωμα πλημμελοῦς κινήσεως εἶναι καὶ μηδεμιᾶς συνδρομῆς αἰτιῶν προενεχθέν, οὐδὲν τὸ παράπαν ἔγωγε ταυτόματον εἶναι διίσχυρίζομαι, οὐδὲν τε ὑποκείμενον πράγμα σημαίνουσιν, κενὴν δὲ ἐξ ἄπαντος τρόπου διαγιγνώσκω φωνήν. Ποῖός τις γάρ ποτε, τοῦ Θεοῦ συνελαύνοντος πάντα πρὸς τάξιν, τόπος εἶναι λοιπὸς τῇ ἀταξίᾳ δυνήσεται; Τὸ γὰρ μηδὲν ἐκ μηδενὸς συνεστάναι ¹⁾ ἀληθείης γε ἐστὶν ἀπόφασις, ἢ περ οὐδεὶς οὐδέποτε τῶν παλαιτέρων ἀντεμαρτύρησεν· εἰ καὶ μὴ περὶ προκαταρκτικῆς ἐνεργείας ἐκείνοι τοῦτο, περὶ δὲ ὕλης ἔφασαν ὑποκειμένης, ὃ καὶ περὶ πάσης ὑποθέσεως λόγων θεμελίον τινα, ὡς εἰπεῖν, κατεβάλλοντο. Εἰ μὲν δὲ ²⁾ ἐκ μηδαμῆ μηδαμοῦ ὑπαρχουσῶν αἰτιῶν γίνεται τι, ἐκ μηδενὸς τὸ αὐτόματον δόξει προενηνέχθαι· εἰ δὲ τοῦτο ἀμήχανον ὑποστῆναι, οὐδὲ τὸ αὐτόματον τοιούτοτροπον πεφυκέναι οἶόν τε ἐστίν, ὁποῖον ὀλίγον ἔμπροσθεν διωρισάμεθα. Τί τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔσται; Οὐδὲν τῷ ὄντι ἐστίν, ὅπερ ἦτοι αὐτόματον ἢ τυχηρὸν ἐκ τοῦ κατὰ λόγον ἔχει προσαγορεύεσθαι; ἢ ἔστι τι τοὺς πολλοὺς λαμβάνον ³⁾ ἴσως, ἢ ⁴⁾ ταυτὶ τὰ ὀνόματα ἐφαρμόσει; Ἀριστοτέλης ὁ ἐμὸς, ἦ δ' ὅς, ἐν τοῖς Φυσικοῖς ⁵⁾ τοῦτο καὶ ἀληθείας ἔγγιστα καὶ συντετμημένῳ διωρίσαστο λόγῳ. Τίνα τρόπον, ἔφην; Ὅσακις, εἶπεν, ἐνεργεῖται τι οὐτινοςοῦν ἔνεκα πράγματος, ἕτερον δὲ τι ἀπὸ τινῶν αἰτιῶν παρὰ τὸ προκείμενον περιπίπτει, αὐτόματον ὀνομάζεται. Ὡς εἴ τις χάριν τοῦ τὸν ἀγρὸν ἐξεργάσασθαι τὴν γῆν σκάπτων κατορωρυγμένῳ χρυσίου θεσαυρῷ περιτύχοι· τοῦτο τοιγαροῦν ἐκ τύχης μὲν συμβεβηκέναι πιστεύεται, ἀλλ' οὐκ ἐκ μηδενὸς ἐστίν, ἔχει καὶ γὰρ οἰκείας αἰτίας, ὧν ἢ ἀπροόρατος καὶ ἀπροσδόκητος συνδρομὴ τὸ αὐτόματον ἐνηργηκέναι δοκεῖ. Εἰ μὴ γὰρ ὁ τοῦ ἀγροῦ ἐπιμελούμενος τὴν γῆν ὤρυττεν, εἰ μὴ ἐν τῷδε τοῦ τόπου τὸν αὐτοῦ ⁶⁾ θεσαυρὸν ὁ παρακαταθέμενος κατέχωσε, τὸ χρυσίον οὐκ ἀνεύρέθη. Αὗται τοίνυν εἰσὶ τῆς τυχηρᾶς περιπετείας ⁷⁾ αἰτίαι, ὅτε τι ἐκ συναντήσεως καὶ συνελεύσεως αἰτιῶν, οὐκ ἐκ τῆς τοῦ ποιούντος προ-

1) MSC. συνεστάναι. 2) δέη. 3) λαμβάνων. 4) ὁ. 5) Arist. Phys. II, 4. 6) αὐτοῦ. 7) περιπετείας.

θέσεως πρόεισιν. Οὔτε γὰρ ἢ ὁ τὸ χρυσίον κατορύξας ἢ ὁ φιλοκαλῶν τὸν ἀγρὸν ὥστε τὸν Ξησαυρὸν εὐρεῖσθαι ἐσκέψατο· ἀλλ', ὡς ἔφην, οὐ ἐκείνος κατέχωσε, τοῦτον διορύξαι συνέδραμε. Λείπεται τοιγαροῦν ὀρίσασθαι τὸ αὐτόματον ἀπροσδόκητον ἐκ συντρεχουσῶν αἰτιῶν ἐν τοῖς δι' ἕτερον γινομένοις σύμπτωμα. Συνέρχεται δὲ καὶ συρρεῖν τὰς αἰτίας ἢ τάξεις ἐκείνη ποιεῖ ἢ ἐξ ἀφύκτου ἀρμονίας προσερχομένη, ἥτις ἐκ τῆς πηγῆς τῆς προνοίας κατιοῦσα τὰ πάντα τοῖς οικείοις αὐτῶν τόποις τε καὶ χρόνοις οικονομεῖ.

Ἐν σκοπέλοισιν Ἀχαιμενιδῶν ¹⁾, ὅθι τοξότα φεύγων
ἐξόπιθεν βάλλει στέρνου ἐφespoμένου ²⁾,
Τίγρις ἰδ' Εὐφράτης τε μιῆς πηγῆς προϊόντες
σχιζέτον ἀλλήλων μέρμερον αἴψα ῥέον.
Ἄλλ' εἰ καὶ συμβάλλετον αὐτοπροχῶς συννοούντες,
συρρεῖσι δ' ἅ φέρει τῶν ῥύσις ἀμφοτέρων.
Καὶ νέες εἰς ἕν ἴασι, πεσόντα τε δένδρεα ῥεῖθροις,
πολλὰ δ' ὕδωρ ἀναμιξ ὡς ἔτυχεν φορέει.
Ἐμπης ὅσσα διαμφὶς ἔτ' ὄντεσι τοῖσδε τελεῖται,
ἤρτηται πηγῆς ἢ ³⁾ ῥόθια προχέει.
Οὕτως ἢ λεπάθνοις ἀνέτοις δοκέει παραπαιεῖν,
φιμοῦται τύχη, τάξει νεισομένη ⁴⁾.

Συνίημι, ἔφην, καὶ τοῦτο οὕτως ὡς σὺ φῆς ἔχειν συντίθεμαι. Ἄλλ' ἐν τῇδε τῇ τῶν αἰτιῶν τάξει, αἶ γε ἀλλήλων ἔχονται, πότερον ἐστὶ τις αὐτονομία τῆς ἡμῶν προαιρέσεως, ἢ καὶ ταύτας δὴ τὰς τῶν ἀνθρωπίνων κινήσεις λογισμῶν ἐ τῆς εἰμαρμένης δεσμός χαλινοῖ; Ἔστιν, ἢ δ' ὅς· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη τις λογικὴ φύσις, ἢ μὴ μετὸν τοῦ τῆς προαιρέσεως ἐλευθέρου. Τὸ γὰρ ἐκ φύσεως λόγῳ χρῆσθαι δυνάμενον εὐπορεῖ κριτηρίου, ὡς ἂν ἕκαστα διακρίνοι· δι' ἑαυτοῦ τοίνυν τὰ τε φευκτέα καὶ τὰ εὐκταῖα διαγινώσκει. Ὅ δὲ τις εὐκταῖον κρίνει, τούτου δὴ καὶ εἰς ἔφρασιν ἦκει καὶ ζήτησιν· φεύγει δὲ προτροπάθην ὁ φευκτέον ὑποτοπάζει. Ἀμέλει καὶ οἷς ἐστὶ λόγος, τούτοις εὐθὺς καὶ τοῦ θέλειν τε καὶ μὴ θέλειν

¹⁾ MSC. Αὐχαιμενιδῶν.

²⁾ ἐφεπομένου Corr. de Weber.

³⁾ ἢ.

⁴⁾ Passage évidemment altéré; que Weber corrige ainsi: φιμοῦ τεῦχε τύχη, τάξει ἀνασσομένη.

ἐλευθερία. Ταύτην μέντοι οὐ προσεῖναι πᾶσιν ἐξῆς ἐπίσης ἰσχυρίζομαι. Ταῖς μὲν γὰρ ὑπερτάταις καὶ θείαις οὐσίαις καὶ ὀξὺ τὸ κριτήριον καὶ ἀδιάφορος ἢ προαίρεσις καὶ ἀνυστική τῶν ὀρεκτῶν ἐξ ἐτοίμου πάρεστι δύναμις. Τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς ἐλευθερίας μὲν πλείονος μετέχειν πᾶσα ἀνάγκη, ἑαυτὰς ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ τῆς θείας γνώσεως συντηρούσας· ἦττον δὲ πρὸς τὰ σώματα κατολισθαινούσας, καὶ ἔτι μείον τοῖς γήϊοις μέλεσι δεσμουμένας· ἔσχατον δὲ πάντων ἀνδραποδισμόν ὑπομένειν, ὅτε δὴ τοῖς πάθεσι σφᾶς αὐτὰς ἐκδοῦσαι τοῦ οἰκείου τῷ λόγῳ κτήματος ἀποπίπτουσιν. Ἐπειδὴν γὰρ τάχιστα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τοῦ ἀκροτάτου τῆς ἀληθείας φωτὸς πρὸς τὰ χαμερπέστερά τε καὶ ζοφωδέστερα κλίνουσιν, αὐτίκα μάλα τῇ τῆς ἀγνοίας ὀμίχλῃ καλύπτονται, καὶ συνθολοῦνται βλαβερωτάταις ἐπιθυμίαις, αἷς προσιοῦσαι τε καὶ τὰ αὐτὰ ταύταις φρονοῦσαι, ἣν ἑαυταῖς δουλείαν ἐπήγαγον κραταιότεραν ἐργάζονται, καὶ εἰσὶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῇ οἰκείᾳ ἐλευθερίᾳ αἰχμάλωτοι. Τίνα δ' ὅμως εἰσὶν ἃ ὁ ἐξ αἰῶνος πάντα προῖδὼν τῆς προνοίας ὀφθαλμὸς βλέπει, καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστου τὰ προωρισμένα διαχειρίζει;

Πάντ' ἐφορᾶν καὶ πάντ' ἐπακούειν
καθαρῶ λαμπρὸν φέγγει Φοῖβον
ὁ γλυκὺς ἐς λόγον ἦσεν Ὀμηρος,
καίπερ μῆτ' οὖν ἔγκατα γαίης,
μήτε Σαλάσσης βένθος ἔχοντα
ἄκτίσιν ἑαῖς αὐ διαπείρειν.
Ἄλλ' οὐχ οὕτω παντὸς ὁ τέκτων·
τῷδε γὰρ ὑψόθε πάντ' ἐφορῶντι
οὐδὲν γῆς πάχος ἀντικάθεται,
οὐδ' ἐπιπροσθεῖ τὸ σκότος ὄρφνης,
τὰ δ' εἶντ', ἐσσόμενα, πρό τ' εἶντα
λεύσσει ἐπιβολῇ πάντα μὴ νόου·
ὅν, ὅτι πάντα οἱ ἔπλετο δῆλα,
ἐτύμως ἔξεις δῆλιον ¹⁾ αὐδᾶν.

¹⁾ MSC. ἥλιον. Note de Planude: Κατὰ τὴν Λατίνων διάλεκτον, σὼ λ μὲν λέγεται ὁ ἥλιος, σὼ λ ο υ ς δὲ ὁ μόνος. Εἶχε γοῦν ἐν τῷ λατινικῷ τὸν λόγον οὕτως· Ὄν ἐπιβλέπει τὰ πάντα σῶλους, ἦτοι μόνος, ἐτύμως ἔξεις σῶλεμ, ἦτοι ἥλιον, λέγειν. Ἄλλ' ἐπεὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ οὐ παρηχοῦσι κατὰ τὴν προφορὰν τὸ ἥλιος καὶ μόνος, τὸ δῆλον τῷ ἡλίῳ προσηρημόσαμεν, ἐκ τοῦ τὰ πάντα αὐτῷ δῆλα εἶναι, δ ἡ λ ι ο ς καὶ ἥλιος αὐτὸν φάμενοι, ὅτι καὶ δοκεῖ κατὰ τοὺς Ἑλληνας ὁ Ἀπόλλων ἐν Δῆλῳ γεννηθεὶς δῆλιος λέγεσθαι.

Καγὼ πρὸς ταῦτα· Χαλεπωτέρα, ἔφην, ἰδοὺ πάλιν ἀμφιβολία συγχέομαι. Καὶ τίς ποτ' ἐστίν, ἢ δ' ὅς, αὕτη; ἤδη γὰρ καὶ συμβάλλω τί σε συγχέει. Πάμπλου, ἦν δ' ἐγὼ, ἀντιστατεῖν τε καὶ διαμάχεσθαι δοκεῖ τὸ προειδέναι τὸν Θεὸν πάντα τῷ εἶναι τι ἐφ' ἡμῖν. Εἰ γὰρ πάντα προεπίσταται ὁ Θεός, ψευσθῆναι δὲ τῆς προγνώσεως οὐδένα τρόπον οἶός τε ἐστὶ, γενέσθαι ἀνάγκη ὅπερ ἡ πρόνοια προέγνωκε γενησόμενον. Ἀμέλει δ', εἰ ἀπ' αἰῶνος οὐ μόνως τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἀλλὰ καὶ τὰ θελήματα δῆτα προέγνω καὶ τὰς βουλάς, οὐδεμία τῆς προαιρέσεως ἔσται ἐλευθερία· οὐδὲ γὰρ ἢ ἄλλο τι ἔργον ἢ ἠτίσῃν συστήναι δυνήσεται θελήσεις, ὅτι μὴ ἦν ἢ ψευσθῆναι μὴ ἔχουσα φύσιν θεία πρόνοια προεσκέφατο. Εἰ μὲν γὰρ ἑτεροίως ἢ ὡς προεγνωσθῆ μετακλίνεσθαι δύναται, οὐκ ἔτι βεβαία τοῦ μέλλοντος ἢ πρόγνωσις ἔσται, ὑπόληψις δὲ μᾶλλον ἄδηλος, ὁ περὶ Θεοῦ δοξάζειν ἀθέμιτον κρίνω. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνον δοκιμάζω τὸν λόγον, ᾧ τινὶ ἄντωνται τὸν παρόντα τῆς ἀπορίας δεσμὸν ἱκανοὶ διαλύειν εἶναι. Φασὶ γὰρ οὐ παρὰ τοῦτο τι γενήσεσθαι, διότι τοῦτο ἢ πρόνοια γενησόμενον προεώρακεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου μᾶλλον διότι γενήσεται τι, τοῦτο τὴν θεῖαν πρόνοιαν λαθεῖν οὐχ οἶόν τ' ἐγένετο· καὶ τὸν τρόπον τόνδε τὸ ἀναγκαῖον δὴ τοῦτο πρὸς τὴν ἐναντίαν μοῖραν φασὶ μεθίστασθαι. Οὐδὲ γὰρ ἀνάγκη τὰ προγνωσκόμενα συγκυρῆσαι, ἀλλ' ἀνάγκη τὰ γενησόμενα προεγνωσθαι ¹⁾· ὥσπερ εἰ περὶ τοῦτου ἐζητεῖτο ὀπότερον τούτων θατέρου αἴτιον, πότερον ἢ πρόγνωσις τῆς τῶν γενησομένων ἀνάγκης, ἢ ἢ τῶν ἐσομένων ἀνάγκη τῆς προγνώσεως. Ἀλλ' οὐδὲ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο ἀποδείξει πειρώμεθα, ὀπότερως ποτὲ ἢ τάξις ἔχει τῶν αἰτιῶν ἀναγκαῖαν εἶναι τὴν ἐκβασιν τῶν προεγνωσμένων, ἀλλ' εἰ ἢ πρόγνωσις τοῖς γενησομένοις πράγμασι τὴν τοῦ γενήσεσθαι ἀνάγκην οὐ δοκεῖ ἐπιφέρειν. Καὶ γὰρ εἰ κάθηται τις, τὴν τοῦ καθῆσθαι αὐτὸν δόξαν ἀναγκαῖον ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τοῦ ἀντιστρόφου πάλιν εἰ περὶ τινος ἀληθῆς εἶη δόξα ὡς καθημένου, καθῆσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον. Ἐν ἑκατέρῳ τοιγαροῦν ἀνάγκη πρόσεστιν, ἐν μὲν τῷ τοῦ καθῆσθαι, ἐν δὲ τῷ τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο τις κάθηται ὅτι περ ἀληθῆς ἐ-

¹⁾ MSC. προέγνωσται.

στιν ἢ δόξα, ἀλλ' αὕτη μᾶλλον ἀληθείης ἐστὶν ὅτι τινὰ καθῆσθαι διέλαβεν. Οὕτω τοῦ τῆς ἀληθείας αἰτίου ἐκ θατέρου προϊόντος μέρους, ἔνεστιν ὅμως ἐν ἑκατέροις ἀνάγκη κοινή. Τὰ αὐτὰ τοίνυν καὶ προνοίας πέρι καὶ μελλόντων πραγμάτων παρίσταται διαλέγεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ εἰ διὰ τοῦτο διότι γενήσονται προγινώσκονται, οὐ διότι προγινώσκονται γίνονται, οὐδὲν μείον ὅμως ὑπὸ θεοῦ ἢ τὰ γενησόμενα προγινώσκεισθαι, ἢ τὰ προγινωσκόμενα συμβαίνειν πᾶσα ἀνάγκη ἐστίν· ὁ πρὸς τὸ τὴν ἐλευθερίαν τῆς προαιρέσεως ἀνελεῖν καὶ μόνον ἰκανῶς ἔχει. Ἦδη δὲ πηλίκον ἐστὶν ἐν τούτῳ τὸ ἀνακόλουθον, ὥστε τῆς αἰδίου προγνώσεως τὴν τῶν ἐν χρόνῳ γένεσιν αἰτίαν εἶναι διῆσχυρίζεσθαι; Τί δὲ ἕτερόν ἐστὶν ὄεσθαι τούτου γε ἔνεκα τὰ μέλλοντα τὸν θεὸν προειδέναι ὅτι γενήσονται, ἢ τὰ πολλῶν κατόπιν συμβεβηκότα δοξάζειν αἰτίαν εἶναι τῆς ἀκροτάτης ἐκείνης προνοίας; Πρὸς τούτοις, ὡσπερ ὁ τι ἂν ὄν¹⁾ γινώσκω, τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἀνάγκη ἐστὶν εἶναι, οὕτω καὶ ὅτε τι γενησόμενον οἶδα, τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἀνάγκη γενήσεσθαι. Ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὴν ἔκβασιν τοῦ προεγνωσμένου μὴ οἶαν τ' εἶναι παραβαθῆναι. Ἐπὶ πᾶσιν εἴ τι τις ἕτερον τρόπον ἢ ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰκάζει, τοῦτό γε οὐχ οἶον οὐκ ἔστι γνῶσις, ἀλλὰ ἐσφαλμένη ὑπόνοια τοῦ τῆς γνώσεως ἀληθοῦς ὡς πορρότάτῳ²⁾ διηρημένη. Ἀμέλει καὶ εἴ τι ποτέ οὕτω μέλλον ἐστίν, ὡς μὴ ὁμολογουμένην καὶ ἀναγκαίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ ἔκβασιν, τοῦτο γενησόμενον προειδέναι τίς ἔξει; Ὡς γὰρ ἢ γνῶσις αὐτὴ ἀμιγῆς ἐστὶ τῷ ψεύδει, οὕτω τὸ ὑπὸ ταύτης καταλαμβανόμενον ἄλλως ἔχειν ἢ ὡς κατελήφθη ἀπόρως ἔχει. Καὶ γὰρ αὕτη ἐστὶν αἰτία ἀνθ' ὅτου ποτέ τοῦ σφάλλεσθαι ἢ γνῶσις χηρεύει, ὅτι περ οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔχειν ἀνάγκη καθά δὴ καὶ ἢ γνῶσις αὐτὸ ἔχειν καταλαμβάνει. Τί τοίνυν; ποίῳ τρόπῳ ταυτὶ δὴ τὰ ἀμφηρίστως μέλλοντα θεὸς προγινώσκει; Εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἅπαντος γενήσεσθαι τρόπου λογίζεται τὰ γενέσθαι καὶ μὴ δυνάμενα, σφάλλεται· ὅπερ οὐ μόνον διανοεῖσθαι ἀθέμιτον, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον καὶ γλώττη προφέρειν. Εἰ δ' ὡς εἰσιν, οὕτω ταῦτα καὶ γενησόμενα οἶδεν, ὡς ἐπίσης ἤτοι γενήσεσθαι ταῦτα ἢ μὴ γενήσεσθαι πεφυκότα εἰδέναι, τίς ποτέ ἐστὶν ἢ πρόγνωσις αὕτη ἢ μη-

1) MSC. ὄν. 2) πορρότάτῳ.

δὲν βέβαιον, μηδὲν καταλαμβάνουσα στάσιμον; ἢ τίνι διαφέρει τουτί τῆς πολὺν ὀφλισκανούσης ἐκείνης γέλωτα τοῦ Τειρεσίου χρησμολογίας, ὅ τι ἂν εἴπω, φαμένου, ἤτοι ἔσται ἢ οὐ¹⁾; Κατὰ τί δὲ ἡ θεία πρόνοια τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερβαλεῖται ὑπόληψιν, εἰ ὡς ἄνθρωποι ἀμφίβολα κρίνοι τὰ ὧν ἡ ἔκβασις ἄδηλος; Ὅστ' οὖν εἰ παρὰ τῇ βεβαιοτάτῃ ἐκείνῃ πάντων τῶν ὄντων πηγῇ οὐδὲν ἄδηλον οἶόν τ' εἶναι, κεκύρωται ἡ τούτων ἔκβασις, ἃ γε ἀναμφιβόλως ἐκείνη μέλλοντα προεσκέφατο. Ἐνθεν τοι καὶ οὐδεμία πρόσσεσι ταῖς ἀνθρώπων βουλαῖς τε καὶ ἐνεργείαις αὐτονομία, ἃς ἡ θεία γνῶσις ἢ πόρρω τοῦ σφάλ्लεσθαι καὶ πλανᾶσθαι πάντα προβλέπουσα πρὸς μίαν ἔκβασιν συνθεῖ τε καὶ περισφίγγει. Τούτου δὲ ἄπαξ παραληφθέντος, καθαρῶτατον δὴ πηλίκη τις ἡ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀναίρεσις ἔπεται. Μάτην καὶ γὰρ τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς γέρα καὶ τιμωρίαι πρόκεινται, ὧν οὐδεμία ψυχῆς ἐλευθέρα καὶ κατὰ λόγον ἀυθαίρετος ἠξίωται κινήσις. Καὶ πάντων ἀδικώτατον δόξειεν ἂν ὁ τὰ νῦν δικαιοτάτον κρίνεται, ἤτοι δίκας ὑπέχειν τοὺς πονηροὺς ἢ τοὺς ἀγαθοὺς ἄθλοισι τιμᾶσθαι, οὓς πρὸς ἐκάτερον οὐχ ἐκούσιον θέλημα παραπέμπει, ἀλλ' ἡ τοῦ μέλλοντος συνωθεῖ ἐπεσφραγισμένη ἀνάγκη. Καὶ οὗθ' αἱ κακίαι οὗθ' αἱ ἀρεταὶ τι ἔσονται, πάσης δὲ μᾶλλον ἀμοιβῆς πεφυρμένη καὶ ἄκριτος φανήσεται σύγχυσις. Καὶ οὗ οὐδὲν ἀνοσιώτερον εἰς διαλογισμόν ἐλθεῖν πέφυκεν, ἐπεὶ περ ἐκ τῆς προνοίας ἢ πᾶσα τῶν ὄντων τάξις παράγεται, καὶ οὐδὲν ἐπέξουσίας²⁾ ἐστὶ ταῖς ἀνθρωπίναις βουλαῖς, συμβήσεται καὶ ταῖς ἡμῶν κακίαις πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀγαθῶν πάντων τὴν ἀναφορὰν ἔχειν. Τοιγαροῦν οὔτε ἐλπίδος οὔτ' εὐχῆς ἔσται τις λόγος. Τί γὰρ ἔτ' ἂν ἐλπίσειέ τις ἢ εὐξαιτο, ἔνθα τὰ εὐκταῖα πάντα ἀπαραίτητος τάξις ἀρμόζει; Ἀνααιρεθήσεται τοίνυν τὸ μοναδικὸν ἐκεῖνο μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων συνάλλαγμα, τοῦ ἐλπίζειν δηλονότι καὶ εὐχεσθαι. Τῷ ὄντι γὰρ τιμήματος ταπεινώσεώς τε καὶ ὑποπτώσεως ὀφειλομένης τὴν ἀνεύκαστον ὠνούμεθα τῆς θείας χάριτος ἀμοιβήν· ὅς μόνος ἐστὶ τρόπος δι' οὗ τῷ θεῷ συλλαλεῖν δοκοῦσιν ἄνθρωποι θύνασθαι, καὶ τῷ ἀπροσίτῳ ἐκείνῳ

¹⁾ Hor. Sat. II, 5, 59. ²⁾ Mot nouveau, à moins de lire ἐπ' ἐξουσίας, comme dans Eusèbe, Laud. Const. p. 544 B.

φωτί, και πριν ἢ τούτου τυχεῖν, αὐτῶ τῆς ἰκετείας λόγῳ συναπτεσθαι· ἂ δὴ εἰ, τῆς τῶν μελλόντων ἀνάγκης παραδοχῆς ἀξιωθείσης, οὐδεμίαν ἔχειν πιστευθήσεται δύναμιν, τί ποτε ἔσται δι' οὗ τῶ ἄκρῳ τῶν ὄντων ἀρχηγῶ ἔξομεν συνηνωσθαι και συνηρμόσθαι; Ἐκ δὴ τούτου ἀνάγκη ἔσται τὸ ἀνθρώπινον φύλον, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἦδες, διαζευχθῆν τε και μονωθῆν τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἀπολέσθαι.

Τίς 1) τῶν ὄντων σπονδὰς διχόνους
αἰτίη ἔτμαγε; τίς τόσση θεός
νητρεκέσιν δυσὶν ἔστησε μάχην,
ὡσθ' ἂ διακριδὸν εἰσι καθ' αὐτὰ
μηδ' ὅσον ἐθέλειν ταῦτα συνελθεῖν;
ἢ τὰ μὲν ἀτρεκῆ οὐ στασιάζει,
παγίως δ' ἦνωτ' αἰὲν ἑαυτοῖς,
ψυχὴ δ' εἰς τυφλὰ καταδῦσα ῥέθη,
μαυρωθέντος δ' ὄμματος, ἀπορεῖ
λεπτὰς ἐόντων συμπλοκάς ἀθρεῖν;
ἀλλὰ τόσῳ πῶς πίμπρεται οἴστρω
κευθόμενον μάλα τάληθές ἰδεῖν;
πότερ' οἶδεν ὅπερ νοέειν γλίχεται;
ἀλλὰ τίς ἔσσυται ὅπερ οἶδε μαθεῖν;
ἀλλ' οὐκ οἶδε· τί δ' ὅ μὴ οἶδε ποθεῖ;
τίς ἀπάντων ποτὲ τᾶγνωστα φιλεῖ;
ἢ τίς δύναται τοῖς ἀκολουθεῖν;
ἢ ποῖ τεύξεται; ἢ τίς ἀγνοέων
εὐρηκῶς ταῦθ' ἔξει γινῶναι;
ἢ ὅτε μὲν νόος οἶος ἔμιμνεν,
ἦθδε τὰ θ' ὅλα και τὰπὶ μέρους,
νῦν δ' ἔθ' ἁμίχλη κρυφθεῖσα χροός
οὐ συλλήβδην αὐτῆς λάθετο,
καθόλου δ' ἴσχουσ' ὤλεσε τὰ μέρη;
Ὅστις τοίνυν ζητεῖ τᾶτρεκές,
οὐδετέρης πέλει ἔξιος· οὔτε γάρ
οἶδεν ἀπλῶς, οὔτ' ἀγνοεῖ πάντα,
μνωόμενος δ' ὅπερ κατέχει, καθόλου
ἀναπεμπάζει τάπερ εἶδεν 2) ἄνω,
προσθεῖναι θ' οἷς μέμνηται τάπερ
ὤλεσε λίπτει.

Κακείνη· Παλαιὰ μὲν, εἶπεν, αὐτὴ περὶ προνοίας ἢ ζήτησις,

1) MSC. ajoute τὰς. 2) οἶδεν. Texte: alte visa retractans.

καὶ Μάρκῳ Τουλλίῳ, ἡνίκα τὰς περὶ μαντικῆς διαιρέσεις ἐποιεῖτο, μεγαλείως πολυπραγμονηθεῖσα, καὶ σοὶ δὲ αὐτῇ ἐκ πάνυ πολλοῦ καὶ περιττότατα ἄνω καὶ κάτω περιεργασθεῖσα, ὑπ' οὐδ' ὁποτέρου δὲ ὑμῶν μέχρι καὶ ἐς δεῦρο ἄλλῃ ἐς ἀκρίβειαν καὶ ἐχυρῶς διασαφηθεῖσα. Τὸ δ' αἰτιὸν ἐστὶ τῆς τριαξθε σκοτώσεως ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ῥημάτων κινήσει, ἀδυνατούσα πρὸς τὴν ἀπλότητα τῆς θείας προγνώσεως ἐφικέσθαι, ἥ-τις εἰ κατανοηθῆναι σχοίη, οὐδεμία πνυτάπασιν ἀμφιβολία περιλειφθήσεται ¹⁾). Ὅ δὴ καὶ ὅσον ἐμφανίσαι καὶ διαλευκᾶναι πειράσομαι, εἰ πρότερον ἐκεῖνα οἷς συγγείσθαι φῆς διαλύσομαι. Πυνθάνομαι γὰρ ὅτου δὴ χάριν τὸν τῶν ἐπιλυομένων τὴν τοιαύτην ἀπορίαν λόγον ἤττον τι ἀνύειν ὑπολαμβάνεις. Ὅς ἐπεὶ τὴν πρόγνωσιν οὐκ εἶναι τοῖς μέλλουσιν αἰτίαν ἀνάγκης δοξάζει, οὐκ ἔστιν ὅπως ἐμποδῶν αὐτὴν καθεστᾶναι ²⁾ τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς γνώμης οἶεται. Μὴ γὰρ ἐτέρωθεν σὺ τὴν ἀπόδειξιν τῆς τῶν μελλόντων ἀνάγκης ἐφέλκῃ, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ταῦτα μὴ ἔλθεῖν εἰς ἔκβασιν, διότι προέγνωσται; Εἰ τοίνυν ἢ πρόγνωσις οὐδεμίαν τοῖς μέλλουσιν ἐπιτίθησι τὴν ἀνάγκην, ἢ καὶ σὺ μικρῷ πρόσθεν συνεμαρτύρησας, τί ποτέ ἐστιν ὑφ' οὐπερ αἱ αὐθαίρετοι τῶν πραγμάτων ἔξοδοι πρὸς ἄτρεπτον συναλαθήσονται ἔκβασιν; Καὶ γὰρ ὑποθέσεως χάριν, ὡς ἂν τί ποτε ἔπεται συννοήσης, θῶμεν μηδεμίαν πρόγνωσιν εἶναι. Μὴ τοίνυν ὅσον τὸ ἐπὶ τούτῳ τὰ ἐκ προαιρέσεως ἐρχόμενα πρὸς ἀνάγκην τινὰ συνωθεῖται; Οὐχ ὅσα καμὲ εἰδέναί. Θῶμεν αὖθις πρόγνωσιν μὲν εἶναι, μηδεμίαν δὲ τοῖς πράγμασι ἀνάγκην ἐπάγεσθαι· μενεῖ τοίνυν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἢ τῆς προαιρέσεως αὐτεξουσιότης ἀφειμένη καὶ ἀκολόβωτος. Ἀλλ' ἢ πρόγνωσις, ἐρεῖς, εἰ καὶ ταμάλιστα μὴ τῆς τῶν μελλόντων ἐκβάσεως εἶναι δοκεῖ ἀνάγκη, σύμβολον ὅμως ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης αὐτὰ γενήσεσθαι. Τούτῳ γοῦν τῷ τρόπῳ, καὶ εἰ πρόγνωσις μὴ ἐτύγχανεν οὔσα, ἀναγκαίως τὰς τῶν μελλόντων ἐξόδους εἶναι συνέβαινεν ἄν. Πᾶν γὰρ σημεῖον τὸ σημεινόμενον δείκνυσιν ὅτι ποτέ ἐστιν, οὐ μὴν ἐνεργεῖ καὶ τοῦθ' ὅπερ τεκμηριοῖ. Ἀμέλει πρότερον ἀποδεικτέον ἐξ ἀνάγκης τι ³⁾ συμβαίνειν, ἵνα δὴ καὶ ἡ πρό-

¹⁾ MSC. περιλήφθησεται. Texte: nihil prorsus relinquetur ambigui.

²⁾ καθεστᾶναι. ³⁾ τί.

γνωσις σημείον εἶναι τῆς ἀνάγκης ταύτης δοκοίη. Εἰ δὲ μὴ, εἴπερ αὕτη μηδὲν ἐστίν, οὐδ' ἐκείνη τοῦ μὴ ὄντος πράγματος σημείον εἶναι δυναθήσεται. Ἦδη δὲ καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐδραίοις λόγοις ὑποστηρίχθαι θέον, καὶ οὐκ ἐκ σημείων οὐδ' ἐκ θηρευομένων ἔξωθεν τεκμηρίων, ἀλλ' ἐκ προσφυῶν καὶ ἀναγκαίων αἰτιῶν συνεστάναι ¹⁾). Ἀλλὰ τί τὸ ἐντεῦθεν; δυνατὸν μὴ προβῆναι ἅ γενησόμενα προγιγνώσκονται; καίτοι τοῦτο οὐδὲν διενήνοχεν ἢ εἰ καὶ ἡμεῖς, ἄσσα γε ἡ πρόνοια προέγνωκε γενησόμενα, μὴ σχεῖν πιστεύοιμεν ἐκβασιν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνο μᾶλλον δοξάζοιμεν ὡς, εἰ καὶ γίγνοιτο, μηδεμίαν ὁμῶς ὥστε γενέσθαι τῇ ἑαυτῶν φύσει ἐσχηκέναι ἀνάγκην· ὁ ῥᾶστα ἂν ἐκ τούτου ἐξέσται σοι συντεκμηρήσθαι. Πλείστα καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν ὀρῶμεν γιγνόμενα, οἷά που καὶ ἄπερ ἐν τοῖς ἄρμασι πρὸς τὸ διιθύνειν τε καὶ περικάμπτειν αὐτὰ ποιοῦντες οἱ ἡνίοχοι φαίνονται, καὶ ἕτερα τὸν τρόπον τοῦτον γινόμενα. Μὴ γοῦν ὁτιοῦν ἐκείνων οὕτω γίγνεσθαι ἀνάγκη ἐκβιάζεται τις; Οὐκ ἔστι· μάτην γὰρ ἂν ἦν ἡ τῆς τέχνης ἐπαγγελία, εἴπερ ἀναγκαίαν εἶχε πάντα τὴν κίνησιν. Ἄ τοίνυν ἐν τῇ γίγνεσθαι ἀφείτῃ τῆς τοῦ γίνεσθαι ἀνάγκης, ταυτὶ καὶ πρὶν γενέσθαι ἐκτὸς πάσης ἀνάγκης γενησόμενα ἦν. Ἀμέλει γοῦν εἰσὶ τινα γενησόμενα, ὧν ἡ ἐκβασίς πάσης ἀνάγκης ἐστὶν ἀπολελυμένη. Καὶ γὰρ οὐδ' ἐκείνο οἶμαι τινα τῶν ἀπάντων λέξειν, ὡς ἂν νυνὶ γίνεται πρὶν καὶ γενέσθαι γενησόμενα μὴ ὑπάρχειν. Ταῦτα τοίνυν καὶ προεγνωσμένα ἐλευθέραν ἔχει τὴν ἔξοδον. Ὡς γὰρ ἡ γνώσις τῶν ἐνισταμένων πραγμάτων οὐδ' ὁποῖαν ἀνάγκην ἐπάγει τοῖς γιγνομένοις, οὕτως οὐδὲ ἡ πρόγνωσις τῶν μελλόντων τοῖς γενησομένοις. Ἀλλὰ φῆς ὡς αὐτὸ τοῦτο ἀμφισβητεῖται, εἰ ἄρα ²⁾ τῶν τὴν ἐκβασιν ἀναγκαίαν ἐχόντων δύναιτό τις πρόγνωσις εἶναι· διαφωνεῖν γὰρ ταῦτα δοκεῖ, οἷε τε, εἰ προγιγνώσκονται, καὶ ἀνάγκην εὐθὺς ἔπεσθαι. Ἦν δὲ τὸ τῆς ἀνάγκης ἀπῆ, ἥκιστα προγιγνώσκεσθαι, μηδὲν τε τὴν γνώσιν καταλαμβάνειν ἔχειν ὅτι μὴ βέβαιον. Ὡστε καὶ εἰ ὧν ἀθλοὶ αἱ ἐκβάσεις εἰσὶ, ταῦτα ὡς ὁμολογούμενα προγιγνώσκεται, ὑπολήψεως τοῦτ' ἐστὶν ἀθλίαν εἶναι, οὐκ ἀλήθειαν γνώσεως. Τὸ γὰρ ἑτεροίως ἢ ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰκάζειν ἀσύμφωνον εἶναι πρὸς

¹⁾ MSC. συνεστάναι. ²⁾ ἄρα.

τὸ τῆς γνώσεως αὐτοτελὲς οἶσι. Ταυτησί δὲ τῆς πλάνης τὸ αἷτιον, ὅτι πάντα ἅ τις γινώσκει ἐκ τῆς αὐτῶν τῶν γινωσκομένων δυνάμει αὐτὸ τοῦτο καὶ φύσεως γινώσκειν αἶεται· τὸ δὲ πᾶν τοῦναντίον ἐστὶ. Πᾶν γὰρ τὸ γινωσκόμενον οὐ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, κατὰ δὲ τὴν τῶν γινωσκόντων μᾶλλον εὐπορίαν καταλαμβάνεται. Καὶ γοῦν, ἵνα δὴ τοῦτο βραχεῖ τινὶ παραδείγματι καταφανὲς γένηται, τὴν αὐτὴν τοῦ σώματος περιφέρειαν ἐτέρως μὲν ἢ ὄψις, ἐτέρως δὲ ἢ ἀφή διακρίνει. Ἐκείνη μὲν γὰρ ἀποθεῖν τὸ ἔλον ὁμοῦ συνημμένον ταῖς ἐκπεμπομέναις ἀκτίσι περιλαβρεῖ, αὕτη δὲ πὲρὶξ ἐφαρμοζομένη τῷ σώματι καὶ συνημμένη καὶ περὶ αὐτὸ κινουμένη τοῦ κυκλοτεροῦς αὐτοῦ καὶ περιφεροῦς κατὰ μέρος ἀντιλαμβάνεται. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον ἄλλως μὲν ἢ αἴσθησις, ἄλλως δ' ἢ φαντασία, ἐτέρως ὁ λόγος καὶ ἐτέρως ὁ νοῦς θεωρεῖ. Ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις τὸ σχῆμα τὸ ἐν τῇ ὑποκειμένη ὕλῃ συνεστηκὸς, ἢ φαντασία δὲ μόνον ἄτερ ὕλης κρίνει τὸ σχῆμα, ὁ δὲ λόγος καὶ τοῦτο ὑπερανέβη, τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ τὸ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὄν καθολικῇ κατανοήσει σκοπεῖται. Τοῦ γε μὴν νοῦ ὑψηλότερόν ἐστι τὸ ὄμμα· ὑπερβάς γὰρ οὗτος καὶ τὴν καθόλου περίσθον αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀπλήν μορφήν καθαρᾶ διανοίας ὀξύτητι βλέπει. Ἐν ᾧ κάκεινο μάλιστα κατανοεῖν χρή. Ἡ μὲν ἀνωτέρα τῆς τῶν ὄντων ἀντιλήψεως δύναμις περιλαμβάνει τὴν ὑποδεεστέραν, ἢ δ' ὑποδεεστέρα πρὸς ὑψηλοτέραν ἀναπηθῆσαι ἀπόρως ἔχει. Οὔτε γὰρ ἢ αἴσθησις ἐκτὸς τῆς ὕλης τι δύναται ἢ τὰ καθόλου τῶν εἰδῶν ἢ φαντασία σκοπεῖ, οὔτ' ὁ λόγος τοῦ ἀπλοῦ ἐφικνεῖται τύπου ¹⁾· ἀλλ' ὁ νοῦς ἄνωθεν, ὡς εἰπεῖν, ἐποπτεύων τὸν τύπον ὄν διαλαμβάνει καὶ τὰ ὑφ' αὐτὸν διακρίνει πάντα· πλὴν τούτῳ τῷ τρόπῳ ᾧ καὶ τοῦ τύπου αὐτὸς ὄς οὐδενὶ ἐτέρῳ γνωσθῆναι πέφυκεν ἀντιλαμβάνεται. Καὶ γὰρ καὶ τὸ καθόλου τοῦ λόγου καὶ τὸ τῆς φαντασίας σχῆμα καὶ τὸ ἐν ὕλῃ ἀναίσθητον οἶδεν, οὔτε λόγῳ συγχρώμενος οὔτε φαντασία οὔτε αἰσθήσει, ἀλλὰ μιᾶ προβολῇ τῆς διανοίας μορφωτικῶς, ἵν' οὕτως εἴπω, τὰ πάντα ὀξυδερκεῖ. Ὅ τε μὴν λόγος ἐπισκεπτόμενός τι τῶν καθόλου, οὔτε τῇ φαντασίᾳ οὔτε ταῖς αἰσθήσεσι συγχρώμενος, τῶν φανταστῶν ἀντιλαμβάνεται καὶ αἰσθητῶν. Οὔ-

¹⁾ MSC. τόπον.

τος γάρ ἐστιν ὁ τὸ καθόλου τῆς ἰδίας διαλήψεως οὕτω διορισάμενος· ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον δίπουν λογικόν. Ὅς εἰ καὶ καθόλου γνώσις ἐστίν, ὅμως καὶ φανταστὸν καὶ αἰσθητὸν οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὸ πρᾶγμα τυγχάνον, ὅπερ ἐκεῖνος οὔτε φαντασίᾳ οὔτε αἰσθήσει, ἀλλὰ λογικῇ διαλήψει τὸ πρᾶγμα κατανοεῖ. Καὶ ἡ φαντασία δὲ, εἰ καὶ ταμάλιστα ἐξ αἰσθήσεων τῷ ὄρᾳν τε καὶ διατυποῦν τὰ σχήματα τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ὅμως καὶ τῆς αἰσθήσεως ἀπούσης ἕκαστα τῶν αἰσθητῶν ἔπεισιν οὐκ αἰσθητικῶ, ἀλλὰ φανταστικῶ λόγῳ κρίνουσα. Ὅρᾳς τοιγαροῦν ὡς πάντα τὰ γινώσκοντα τῇ ἰδίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ τῶν γνωσσομένων εὐπορίᾳ χρῶνται; Καὶ τοῦτο οὐκ ἀπεικότως· πάσης γάρ κρίσεως, ἐνεργείας ὑπαρχούσης τοῦ κρίνοντος, ἀνάγκη πᾶσα τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν πάντα τινὰ οὐκ ἐκ τῆς ἀλλοτριᾶς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας δυνάμεως εἰς πέρας ἄγειν.

Ἦνεγκεν πάλαι ἡ στοᾶ
 δεινούς ἐν σοφίᾳ βροτούς,
 οἳ δὴ φαντασίην τε καὶ
 αἴσθησιν θύραθ' εἰς νόον
 ᾤοντ' ἐκτυπέσθ' ¹⁾ ὁμοῦ,
 ὡς που καὶ τροχαλὴ γραφίς
 εἴθισται σελίσιν ²⁾ βιβλοῦ,
 ἀγράφτοις ἔτ' εἴντεσι,
 μορφοῦν εὐγλυφα γράμματα.
 Ἄλλ' εἰ μὴδὲν ἐνεργεῖ
 νοῦς θάλλων σφετέρῳ σθένει,
 πάσχειν δ' αὐτὸν μόνον ἔλαχε,
 γραμμῶν σώματος ὧν δοχεύς,
 καὶ κωφούς κατόπτρου τρόπον
 ὄντων ἀντανακλᾶ τύπους,
 πῶς θάλλουσ' ἐπὶ τὸν νόον
 γνώσις πάντ' ἐπιθέρκεται;
 τίς ῥώμη καθέκασθ' ὄρᾳ;
 τίς γνωσθέντα διίστάνει,
 χωρισθέντα τε συλλέγει,
 διπλὴν τ' ἐσσυμένη τρίβον,
 νῦν εἰς ὕβρος ἄγει κάρα,
 νῦν δ' αὐτὸν ἐστὶ χαμαιπετής,
 νῦν αὐτῇ δὲ κυκλυμένη
 ψεύδους νητρεκίῃ κρατεῖ;
 Ἢ δ' ἰσχυροτέρη ³⁾ πέλει

¹⁾ MSG. ἐκτυπέσθ'. Corr de Weber. ²⁾ σελίσι. ³⁾ ἰσχυρωτέρη.

καὶ δραστήριος αἰτία
 τῆς ὕλης τρόπον ἔντυπα
 γραμμῶν δεχνομένη πάθη·
 ἠγείται δ' ἐρεθίζον οὖν
 ἔμπης τὰς δυνάμεις νοός
 ζῶντ' ἐν σώματι τὸ πάθος,
 εὐτ' ἢ φῶς βλέφαρον βαλεῖ,
 ἢ δὴ ὤτα καταιχμάσει·
 τῆμος γὰρ νόος ἀνδρῶν ¹⁾,
 ἄς ἐντὸς ἰκέλας ²⁾ ἔχει
 κινήσεις ἰδέας καλῶν,
 τοῖς ἔξωθεν ἄγει τύποις,
 οὓς ταῖς κευθομέναις μυχοῖς
 μορφαῖς μίγνυσι συλλαβῶν.

Ὡστ' οὖν εἰ ἐν τοῖς αἰσθανομένοις σώμασιν, εἰ καὶ ταμάλιστα
 πλήττουσι τὰ τῶν αἰσθήσεων ὄργανα αἰ ἐπιφερόμεναι ποιότητες
 ἔξωθεν, προηγείται γε τοῦ νοός ἐν ἑαυτῷ τὸ ζώπυρον ἔχοντος τὸ
 τοῦ σώματος πάθος· ὃ γε πρὸς ἑαυτὸ τὴν τῆς διανοίας ἐνέργειαν
 προκαλεῖται, καὶ διανίστησιν ἔσωθεν τοὺς ἐν τοσοῦτῳ ἡσυχάζοντας
 τύπους· εἰ ἐν τοῖς αἰσθανομένοις, ὡς ἔφη, σώμασιν ὁ νοῦς οὐ πά-
 θει τινὶ χαράττεται, ἀλλ' ἐξ οικείας δυνάμεως τὸ ὑποκείμενον τῷ
 σώματι κρίνει πάθος, πόσῳ μᾶλλον τὰ πάσης σωματικῆς σχέσεως
 ἀφειμένα πρὸς τὸ διακρίνειν ἡκιστα τοῖς ἔξωθεν ἐπαγομένοις ἔπον-
 ται, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἑαυτῶν διανοίας διεξοδεύουσι; Καὶ
 τοῦτον τὸν λόγον διάφοροι γνώσεις πολλαῖς καὶ διαλλαττούσαις
 ἐπέπεσον φύσει. Μόνη μὲν γὰρ ἡ αἰσθησις πάσας τὰς λοιπὰς
 περιηρημένη γνώσεις ὑπὸ τοῖς ἀκινήτοις ἐμψύχοις ἐγένετο, ὁποῖοί
 ποτε οἱ θαλάσσιοι κόγχαι εἰσὶ καὶ ὅσα ἄλλα ταῖς χοιράσι προς-
 πεφυκότα τρέφεται· ἢ δὲ φαντασία τοῖς κινουμένοις ἀλόγοις
 ζώοις, οἷς ἤδη προσεῖναι τις δοκεῖ καὶ ἀποστροφῆς καὶ ὀρέξεως
 ἔφρασις· ὁ δὲ λόγος μόνου τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους ἐστίν,
 ὡς καὶ ὁ νοῦς μόνου τοῦ θείου. Ἐνθεν δὴ συμβαίνει τήνδε τὴν
 γνώσιν προέχειν τῶν ἄλλων, ἢ τῇ ἑαυτῆς φύσει οὐχ ἔτι τὸ οἰ-
 κεῖον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων γνώσεων ὑποκείμενα πάντα γι-
 νώσκει. Τί τοιγαροῦν ἔσται, εἰ πρὸς τὸ λογικὸν ἢ τε αἰσθησις

¹⁾ Part. de ἀναθρώσκω. Paris. id. MSC. ἀνδρῶν. Texte : *tum mentis vi-
 gor excitus.* ²⁾ ἰκέλας.

καὶ ἡ φαντασία μάχην ἄραιντο, μηδὲν ἐκεῖνο τὸ καθόλου λέγουσαι εἶναι, ὅπερ ἑαυτὸν ὁ λόγος σκοπεῖν οἶεται; ὁ γὰρ αἰσθητὸν ἐστὶ καὶ φανταστὸν, τοῦτο γενικὸν εἶναι οὐχ οἶόν τ' εἶναι ἢ τοίνυν τὸ τοῦ λόγου κριτήριον ἀληθές εἶναι, καὶ μηδὲν εἶναι τι αἰσθητὸν, ἢ ἐπεὶπερ οἶδε πλεῖστα τῇ αἰσθήσει καὶ φαντασίᾳ τὰ ὑποκείμενα, κενὴν εἶναι τὴν τοῦ λόγου διάληψιν, ὅς τὸ αἰσθητὸν τε καὶ ἄτομον ὡς τι τῶν καθόλου κατανοεῖ. Πρὸς δὴ ταῦτα εἰ ἀνταποκρινεῖται ὁ λόγος ἑαυτὸν μὲν καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ φανταστὸν τῷ καθόλου λόγῳ συνορᾶν, ἐκείνας ¹⁾ δὲ πρὸς τὴν τοῦ καθόλου γνώσιν ἀδυνατεῖν ἀνανεῦσαι, ὅτι περ ἢ γνώσεις αὐτῶν ἀμηχάνως ἔχει τὰ τοῦ σώματος ὑπερκύψαι σχήματα· περὶ δὲ τῆς τῶν ὄντων γνώσεως τῷ ἰσχυροτέρῳ ²⁾ μᾶλλον καὶ ἐντελεστερῷ κριτηρίῳ πιστεύειν χρεῶν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡμεῖς διαμάχῃ, οἷς ἢ τε τοῦ λογιζέσθαι καὶ φαντάζεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι δυνάμεις πρόσεστιν, οὐ πάντως τὴν τοῦ λόγου προτιμήσομεν δικαιολογίαν; Τὸ δὲ οὐδὲν ἀπέσκιε τῆς νῦν ὑποθέσεως, ὅτι περ ὁ ἀνθρώπινος λόγος οὐκ οἶεται τὴν θεῖαν νόησιν τὰ μέλλοντα, εἰ μὴ ὡς αὐτὸς γινώσκει, ἐπισκοπεῖσθαι. Καὶ γὰρ οὕτω δημηγορεῖς, εἴ τινα βεβαίας καὶ ἀναγκαίας ἔχειν τὰς ἐκβάσεις οὐ δοκεῖ, ταῦτά γε ὠρισμένως γενησόμενα προγινώσκεσθαι οὐκ εὐπόρως ἔχειν. Τούτων τοίνυν οὐδ' ὅποια τίς ἐστὶ πρόγνωσις, ἣν εἰ καὶ προσεῖναι τούτοις πιστεύσομεν, οὐδὲν ἔσται ὁ μὴ ἐξ ἀνάγκης προέρχοιτο. Εἰ τοίνυν, ὡς μετουσία ἡμῖν ἐστὶ λόγου, οὕτω καὶ τῆς θεῖας διανοίας τὸ κριτήριον ἐπλουτήσαμεν, ὥσπερ τὴν φαντασίαν καὶ αἴσθησιν ὑπεῖκειν τῷ λόγῳ δεῖν εἶναι κεκρίκαμεν, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τῇ θεῖα νοήσει ἑαυτὸν τὸν ἀνθρώπινον ὑποτάττειν λόγον δικαιοτάτον ἂν ἔγνωμεν. Ἀμέλει καὶ πρὸς τὴν τῆς θεῖας νοήσεως περιωπὴν, εἰ δυνατόν, ἀναδράμωμεν· ἐκεῖ γὰρ ὁ λόγος θεάσεται ὅπερ ἐν ἑαυτῷ σκοπεῖσθαι ἄπορος πανταχόθεν καθίσταται. Τοῦτο δ' ἐστὶ τίνα τρόπον ἂν καὶ τὰ κεκυρωμένας τὰς ἐκβάσεις μὴ ἴσχοντα, βεβαία ὅμως αὐτὰ ὁρώη ³⁾ καὶ διωρισμένα ἢ πρόγνωσις· καὶ μηδαμῶς ὑπόληψις εἶη τοῦτο, ἀκροτάτης δὲ μᾶλλον γνώσεως, μηδέσιν ὁρίοις ἐναπολαμβανομένη ἀπλότης.

1) MSC. ἐκεῖναι.

2) ἰσχυρωτέρῳ.

3) ὁρώη.

Δαιδαλέοις μορφώμασι κνώδαλα πλείστα γῆν νέμονται,
 ὧν τὰ μὲν ἑκταδίοις ἐνὶ σώμασι γαῖαν ἐσθίουσι,
 στήθεσι κιννυμένοισι δεινεκῆ αὐλακα γράφοντα·
 ἡέρα δὲ πτερύγων ἐπιθείνεται ἄλλα κουφότητι,
 νηχόμεν' ἀτρυγέτοιο δι' αἰθέρος οἶμον ἀστίβητον·
 ἄλλα δ' ἔχνος στήριξεν ¹⁾ ἐπὶ χθονὶ καὶ τε βηματίζει,
 ἢ χλοεροῖς πεδίοισιν ἀλώμενα ἢ λόχμαις δασεῖαις·
 ἀλλ' εἰ τὴν μόρφωσιν ἀσύμβατον ἔσχε ταῦτα πάντα,
 προπρητὴ τὴν ὄψιν ὅμως λάχε νόσφι νοῦ βιβάντα·
 φύλα βροτῶν μόνα κούφισεν ὑψόσε πρόνας καρῆνων,
 κοῦφα δ' ἐπ' ὄρθῳ βαίνει σώματι γῆς ὑπερφρονοῦντα.
 Σχῆμα τούτ', εἰ μὴ τοῖς χθονίοις πρόχνη βουκολῆ, διδάσκει
 τὸν γ' αἶροντά σε πρὸς πόλον ὄμματα καὶ μέτωπα γυμνά,
 καὶ νόα αἶρε μετῆρον, ὄφρ' ὄδε μὴ κάτω βαρυνθεῖς,
 σώματος ὑψιλόφου χθαμαλῶτερος ὢν, ἔραξε νεύοι.

Ἐπεὶ τοιγαροῦν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἀποδέδεικται, πᾶν τὸ γινωσκόμενον οὐκ ἔστι ἐκ τῆς ἰδίας, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ καταλαμβάνοντος αὐτὸ γινώσκειται φύσεως, ἐπισκεψώμεθα τανῦν ἐφ' ὅσον θεῖμις τίς ποτ' ἂν εἴη ἢ τῆς θείας οὐσίας κατάστασις, τοῦ καὶ τὴν αὐτῆς γνῶσιν ἣτις ποτέ ἐστι μαθεῖν δυναθῆναι. Τὸν θεὸν αἰώνιον εἶναι πάντων τῶν λόγῳ διαγιγνομένων κοινόν ἐστι ψήφισμα. Τί ποτε τοίνυν ἐστὶν αἰὼν, εἴτ' οὖν ²⁾ ὡς λόγῳ εἰπεῖν αἰωνιότης, σκοπήσωμεν· αὕτη γὰρ ἡμῖν καθαρῶτατα τὴν θεῖαν φύσιν ὁμοῦ καὶ γνῶσιν μηνύσει. Αἰωνιότης τοίνυν ἐστὶν ἀπεριόριστος ζωῆς ὅλη ἐν ταύτῳ καὶ ἐντελής κτήσις, ὅπερ ἐκδηλότερον ἐκ τῆς συνεξετάσεως τῶν ἐν χρόνῳ βιοῦν, τοῦτο ἐνεσθηκὸς ὄν, ἐκ τῶν παρωχημένων ἐπὶ τὰ μέλλοντα πρόεισι· καὶ οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἐν χρόνῳ κατειλεγμένον, ὅπερ ὅλον τὸ τῆς ἰδίας ζωῆς διάστημα ξυνάμα δυνήσεται περιλαβεῖν. Καὶ γὰρ τοῦ μὲν αὔριον οὐκ ἐπελάβετό πω ³⁾, τὸ δὲ χθές ἀπώλεσεν ἤδη, κἂν τῇ σήμερον δὲ ζωῇ οὐκ ἐπὶ πλέον βιώσητε ἢ ὅσον τῇ εὐκινήτῳ καὶ παριούσῃ στιγμῇ. Ὁ τοίνυν τὴν τοῦ χρόνου πάσχον ἐστὶν ἀκολουθίαν, εἰ καὶ ταμάλιστα τὸ τοιοῦτο καθὰ δὴ περὶ τοῦ κόσμου ἐγνωμάτευσεν Ἀριστοτέλης, οὔτ' ἤρξατο τοῦ εἶναι ποτε οὔτε παύσεται, καὶ ἢ τούτου ζωῆ τῷ ἀπείρῳ τοῦ χρόνου συμπαρακτείνεται, ὅμως οὕτω τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε καὶ αἰώνιον σὺν δίκῃ πιστεύεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ὅλον ὑφὲν τὸ τοῦ βίου διάστη-

1) MSC. ἐστήριξεν. 2) εἴτουν. 3) τόπω.

μα, και ἀπείρου γε ὄντος, περιλαμβάνει και ἐγκολπίζεται· ἀλλὰ τὰ μὲν μέλλοντα οὐπω, τὰ παρεληλυθότα δὲ ἤδη οὐκ ἔχει. Ὁ δὲ τὸ ἀπεριόριστον ἄθροισμα τῆς ζωῆς ὅλον ἀθρόον περιλαμβάνει και κέκτηται, ὡς μήτε τι τοῦ μέλλοντος ἄπεστι μήτε τοῦ παρωχηκότος ἀπερρέυσει, τοῦτ' αἰώνιον εὐλόγως εἶναι παρίσταται. Ἀνάγκη τε πᾶσα τοῦτο ἀσφαλῶς ἐνεστηκός ἐαυτῷ ἀειδήποτε παρεστάναι¹⁾ και τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐν κινήσει χρόνου ἐνεστηκυῖαν ἔχειν. Ὁθεν και οὐκ ὀρθῶς τινὲς ἀκούοντες δόξαντα τῷ Πλάτῳ τόνδε τὸν κόσμον μήτε ἀρχὴν ἐσχηκέναι χρόνου μήτε μὴν τέλος ἔξειν, ἐντεῦθεν τῷ δημιουργῷ τὸν δημιουργηθέντα κόσμον συναίδιον εἶναι ὑπέλαβον. Ἔτερον γὰρ ἐστὶ τὸ διὰ βιωτῆς²⁾ ἀπείρου διήκειν, ὃ τῷ κόσμῳ Πλάτων ἀπένειμε, και ἕτερον τὸ τὴν ἀπειρον ζωὴν ὅλην ἐπὶ τὸ αὐτὸ περιειληφέναι ἐνεστηκυῖαν, ὃ τῆς θείας διανοίας ἴδιον εἶναι σαφεστάτη πίστις ἐστὶ. Καὶ οὐδὲ τῶν ποιημάτων δὲ ὁ θεὸς πρεσβύτερος δοκεῖν πρόπον ἐστὶ χρόνου ποσότητι, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀπλῆς μάλλον φύσεως ιδιότητι. Τὴν γὰρ τῆς ἀμετακινήτου ζωῆς ἐνεστηκυῖαν ταύτη κατάστασιν ἢ ἀπειρος τῶν ἐν χρόνῳ μιμεῖται κινήσεις³⁾. Διὸ δὴ και μὴ δυναμένη ταύτην ἀναμάξασθαι και κατὰ τὸ παντελὲς ἰσωθῆναι, ἐξ ἀκινήσιας εἰς κίνησιν ἀποπέπτωκε, καὶ τῆς τοῦ ἐνεστῶτος ἀπλότητος εἰς ἀπειρον προκέκοφε μέλλοντός τε και παρωχημένου ποσότητα· καπειδὴ ὅλον ἀπὸ μιᾶς τὸ τῆς ἰδίας ζωῆς ἄθροισμα κέκτησθαι ἀπορον αὐτῇ συμβαίνει, αὐτῷ τούτῳ τῷ τρόπῳ τινὰ μηδέποτε τοῦ εἶναι λήγειν, ὅπερ ἀνύσαι και πρὸς ἀλήθειαν ἀγαγεῖν οὐκ ἐφικνεῖται, ἀμωσγέπως μιμῆσθαι δοκεῖ, συνδέουσα ἐαυτὴν πρὸς ὅποιονδήποτε ἐνεστηκός. Τὸ βραχὺ δὴ τοῦτο και πτηνὸν και ἀκαριαῖον, ὅπερ ἐπειδὴ τοῦ μέλλοντος ἐνεστῶτος ἐκείνου εἰκόνα τινὰ φέρει, οἷς ἂν προσγένηται, χαρίζεται τὸ δοκεῖν εἶναι. Ἐπεὶ δὲ και διαμένειν ἐν ἀμηχάνῳ γέγονεν, ἀπέραντον ὁδὸν προσελάβετο χρόνου· ταῦτ' ἄρα και περιέστη εἰς τὸ συνεχῆ κινούμενον τὴν ζωὴν ἔχειν, ἧς τὴν σωρείαν διαμένον περιλαβεῖν ἀπόρως ἔσχεν. Ἀμέλει και εἰ ἄξια και ἀνάλογα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα τιθέναι βουλοίμεθα, τῷ Πλάτῳ κατ' ἴχνος ἐπόμενοι, τὸν θεὸν μὲν αἰώνιον, τὸν δὲ κόσμον αἰδίου εἶναι λέγωμεν. Ἐπεὶ τοί-

¹⁾ MSC. βιωτῆς. ²⁾ παρεστάναι. ³⁾ κινήσιν.

νυν πᾶν κριτήριον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν καταλαμβάνει τὰ αὐτῶ
 ὑποκείμενα, τῷ δὲ Θεῷ ἀειδήποτε αἰώνιος καὶ ἐνεστηκυῖά ἐστίν ἡ
 κατάστασις, καὶ ἡ γνῶσις ἄρα αὐτοῦ πᾶσαν χρόνου κίνησιν ὑπερ-
 βαίνουσα ἐν τῇ ἀπλότητι μένει τοῦ ἑαυτῆς ἐνεστῶτος, τὰ δὲ ἄπει-
 ρα τοῦ παρωχημένου τε καὶ μέλλοντος διαστήματα συλλαμβάνου-
 σα πάντα ὡς ἤδη γιγνόμενα ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀπλῇ γε εἰδήσει κα-
 τανοεῖ. Τοιγάρτοι εἰ τὴν πρόγνωσιν σταθμῆσασθαι βούλει ἢ πάν-
 τα ἐπίσταται, οὐ πρόγνωσιν ὠσανεὶ τοῦ μέλλοντος, ἀλλὰ γνῶσιν ¹⁾
 οὐκ ἔστιν ὅτε λήγοντος ἐνεστῶτος ὀρθότερον οἰηθήσῃ. Ὅθεν καὶ
 πρόνοια μᾶλλον εἰς ἀκοὴν ἔρχεται, οὐχ ὅτι πρὶν γενέσθαι τὰ
 γενησόμενα οἶδεν, ἀλλ' ὅτι τῶν χαμερπῶν ἐκτὸς καθιδρυμένη
 πραγμάτων (καὶ τοῦτο γὰρ ἡ πρὸ πρόθεσις νοεῖν δίδωσιν) ὡς
 ἐξ ὕψους τῆς τῶν ὄντων περιωπῆς πάντα ἐπισκοπεῖται. Τί ποτε οὖν
 ἀπαιτεῖς ἀναγκαῖα γίνεσθαι τὰ τῷ Θεῷ φωτὶ περιαστραπτόμενα,
 ὅπου γε οὐδ' ἄνθρωποι ἀναγκαῖα ποιοῦσιν εἶναι ἃ βλέπουσι; Μὴ
 γὰρ ἄπερ ἐνεστηκότα βλέπεις, ἀνάγκην τούτοις ἢ σὴ ὄψις ἐπάγει
 τινά; Ἄπαγε. Εἰ γοῦν ἐστὶν ἀξία τις τοῦ τε Θεοῦ καὶ ἀνθρω-
 πίνου ἐνεστῶτος παράθεσις, ὡς ὑμεῖς ἐν τῷδε τῷ ἐνεστῶτι χρο-
 νικῷ τινὰ βλέπετε, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τῷ ἑαυτοῦ αἰωνίῳ πάντα γε ἐ-
 ξῆς ἐφορᾷ. Οὐ εἴνεκεν ἡ Θεῖα πρόγνωσις ἤθε τὴν τῶν πραγμάτων
 φύσιν καὶ ιδιότητα οὐδ' ὅσον μεταρρύθμιζει, καὶ τοιάδε παρ' ἑ-
 αυτῆ ταῦτα κατὰ τὸ ἐνεστηκὸς οἶδεν, οἷα ἐν καιρῷ ποτὲ μέλλοντα
 προελεύσεται. Καὶ μὴν οὐδὲ τὰς τῶν πραγμάτων συγχεῖ κρίσεις ²⁾,
 μιᾶ δὲ γε τῆς ἰδίας διανοίας ἐπισκοπῇ τὰ τε ἀναγκαῖα καὶ τὰ μὴ
 ἀναγκαῖα μέλλοντα διαγιγνώσκει. Οἷά που καὶ ὑμεῖς ὀρῶντες κα-
 τα τὸ αὐτὸ ἄνθρωπον ἐπὶ γῆς βαδίζοντα καὶ τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα
 ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰ καὶ ταμάλιστα ἐκάτερον ὁμοῦ βλέπετε, ὅμως
 ἀμφοτέροις διαιτᾶτε, καὶ τὸ μὲν ἐκούσιον, τὸ δ' ἀναγκαῖον κρίνετε·
 οὕτω τὸ Θεῖον ὄμμα ἐφορῶν πάντα τὴν τῶν πραγμάτων ποιότητα
 ἠκιστα συνταράττει, τῶν παρ' ἑαυτῶ μὲν ἐνεστηκόντων, παρά δὲ
 τῷ τοῦ χρόνου εἰρμῷ μελλόντων. Ἐξ οὗ δὴ συμβέβηκε μὴ ἄν πο-
 τε ὑπόληψιν εἶναι τουτί, τῇ δ' ἀληθείᾳ μᾶλλον ἐπερείδουσιν ἑαυ-
 τὴν γνῶσιν, ὁπότε οἶδέ τις συστησόμενον ὁ πρὸς τὸ συστήναι πά-

¹⁾ MSC. γνῶσις. ²⁾ κρίσις.

σης ἀνάγκης ἀφειμένον οὐκ ἀγνοεῖ. Εἰ δὲ σὺ πάλιν λέγεις ὡς ὅπερ ὁ Θεὸς ὄρᾳ γενησόμενον, τοῦτο μὴ γενέσθαι ἀμήχανον, ὁ δὲ ἀμήχανόν ἐστι μὴ γενέσθαι, τοῦτο καὶ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, καὶ με πρὸς τὸ τῆς ἀνάγκης ὄνομα συνελαύνεις, ἐρῶ πρᾶγμα ἀληθείας μὲν ἀρρήκτου ἐχόμενον, ἀλλὰ μόλις τις, ὅς γε μὴ θεωρὸς τοῦ Θείου, προσήσεται. Ἀποκρινοῦμαι καὶ γὰρ τὸ μέλλον τοῦτο, ἡνίκα μὲν πρὸς τὴν Θεῖαν ἀναφέρεται γνῶσιν, ἀναγκαῖον, ἡνίκα δὲ ἐν τῇ ἑαυτοῦ φύσει νοεῖται, ἐλεύθερον πάντῃ θεωρεῖσθαι καὶ ἀπολλυμένον. Δύο καὶ γὰρ εἰσιν ἀνάγκαι, μία μὲν ἀπλῶς, ὡς ἀνάγκη πάντας ἀνθρώπους εἶναι θνητούς, θάτερα δὲ τῆς αἰρέσεως, ὡς εἴ τινα οἶδας βαδίζοντα, ἀνάγκη βαδίζειν αὐτόν. Ὅ γὰρ τις ἔγνω, τοῦτ' ἄλλως ἢ ὡς ἔγνω οὐχ οἶόν τε· ἀλλ' ἢ αἵρεσις ἦδε οὐδ' ὀπωσοῦν τὴν ἀπλήν ἐκείνην ἑαυτῇ συνεπάγεται. Ταύτην γὰρ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἰδίᾳ ποιεῖ φύσις, ἀλλ' ἢ ἐπαγωγή τῆς αἰρέσεως. Οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη βαδίζειν βιάζεται τὸν αὐθαιρέτως βαδίζοντα, εἰ καὶ ὅτε βαδίζει, βαδίζειν αὐτόν ἐστιν ἀνάγκη. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, ὅπερ ἡ πρόνοια ἐνεσθηκὸς βλέπει, τοῦτο καὶ ἀνάγκη εἶναι, εἰ καὶ ταμάλιστα μηδεμίαν ἀνάγκην φύσεως ἔχει. Καὶ γε ὁ Θεὸς τὰ μέλλοντα, τὰ καὶ ἐκ προαιρέσεως ἐλευθερίας προϊόντα, ἐνεστώτα κατανοεῖ. Ταυτὶ τοίνυν, πρὸς μὲν τὴν Θεῖαν ἐφορείαν ἀναφερόμενα, ἀναγκαῖα γίγνεται τῇ καταστάσει τῆς Θείας νοήσεως· καθ' αὐτὰ δὲ θεωρούμενα, τοῦ ἀνέτου καὶ ἐλευθέρου τῆς ἑαυτῶν φύσεως οὐκ ἀφίσταται. Γίγνεται τοιγαροῦν ἀναμφιβόλως πάντα ὅσα μέλλοντα Θεὸς προγιγνώσκει· ἀλλ' ἔστιν ἂν τούτων ἐξ ἀδεσπότητος γνώμης πρόεισιν, ἅπερ εἰ καὶ ταμάλιστα γίγνοιτο, ὅμως ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν ἰδίαν οὐκ ἀποβάλλει φύσιν, δι' ἧς καὶ πρὶν ἢ²⁾ γενέσθαι, οἷά τ' ἦν μὴ γίνεσθαι. Τί τοίνυν διενήνοχε μὴ εἶναι ταυτὰ γε ἀναγκαῖα, εἴ γε διὰ τὴν τῆς Θείας γνώσεως καταστασιν πᾶσι τρόποις ἀνάγκης ἵνδαλμα ἐπακολουθεῖ; Τουτὶ δήποθεν, ὅτι περ ὡς τὰ μικρῶ πρόσθεν εἰρημένα, ἥλιος ἀνιῶν καὶ πορευόμενος ἄνθρωπος ἐν τῷ γίνεσθαι ἀδυνάτως ἔχει μὴ γίνεσθαι· τούτων δὲ θάτερον μὲν καὶ πρότερον πρὶν ἢ γενέσθαι ἀναγκαῖον ἦν ἀπαντῆσαι, θάτερον δὲ οὐδαμῶς. Οὕτω καὶ ἅπερ ἐνεστώτα

¹⁾ MSG. πρηνή, id. ci-dessous.

Θεός ἔχει, ἀναμφηρίστως γενήσεται· ἀλλὰ τούτων τὸ μὲν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης κάτεισι, τὸ δ' ἐκ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐνεργούντων. Οὐκ ἄρα τσιγαροῦν παρὰ τὸ εἶκος εἶπομεν ταῦτα, εἰ μὲν πρὸς τὴν Θεῖαν ἀνεφέροντο γνῶσιν, ἀναγκαῖα καθεστάναι ¹⁾, εἰ δὲ καθ' αὐτὰ σκοποῖντο, τῶν τῆς ἀνάγκης ἀνεῖσθαι δεσμῶν· ὡς οἶα καὶ πᾶν τὸ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποκείμενον, εἰ μὲν πρὸς τὸν λόγον τὴν ἀναφορὰν ἔχει, καθόλου ἐστίν, εἰ δὲ πρὸς αὐτὰς σκοποῖται, μερικόν. Ἀλλ' εἴπερ ἐν τῇ ἐμαυτοῦ, φήσεις, ἐξουσία κείται τὸ μεταρμύζειν τὴν πρόθεσιν, κατὰ κενοῦ βαίνειν ποιήσω τὴν πρόνοιαν, ἐπειδὴν ἴσως ἄπερ ἐκείνη προέγνω ²⁾ μετασκευάσω. Ἀποκρινοῦμαι γοῦν καὶ πρὸς τούτοις· τὴν μὲν πρόθεσιν σαυτοῦ μετατρέπειν σε δύνασθαι, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ τοῦτο δύνασθαι καὶ εἰ ποιήσεις καὶ ὅποι καταστρέψεις, ἐνεστηκὸς ἢ τῆς προνοίας ἀλήθεια θεωρεῖ, μὴ δύνασθαι σε τὴν Θεῖαν πρόγνωσιν διακρούσασθαι. ὥσπερ που καὶ τοῦ παρόντος ὀφθαλμοῦ τὴν ὄρασιν ἐκφυγεῖν οὐ δυνήσῃ, εἰ καὶ ταμάλιστα πρὸς παντοδαπὰς ἐνεργείας σαυτὸν τῇ τοῦ Θελήματος αὐτονομίᾳ μετακυλίσεις. Τί τοίνυν ἐρεῖς; Ἄρ' ἐκ τῆς ἐμῆς οἰκονομίας ἢ Θεῖα μεταπεσεῖται πρόνοια, ὥστε ἐμοῦ νῦν μὲν τότε, νῦν δ' ἐκεῖνο αἰρουμένου, κάκεινην τὰς γνώσεις μεταλαμβάνειν δοκεῖν; Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Προφθάνει γὰρ τὸ μέλλον ἅπαν ὁ Θεῖος ὀφθαλμὸς, καὶ πρὸς τὸ ἐνεστηκὸς τῆς ἑαυτοῦ γνώσεως ἐπιστρέφει τε καὶ ἀνακαλεῖ· καὶ οὐδὲ μεταλαμβάνει, ὡς εἰκάξεις αὐτὸς, ὅτε μὲν τουτοῖ, ὅτε δὲ ἐκεινοῖ ἐν τῇ τοῦ προγινώσκειν μοίρα, ἀλλὰ κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ³⁾ τὰς σὰς μένων μεταβολὰς αὐτὸς προλαμβάνει τε καὶ περιλαμβάνει. Τὴν δὲ πρόγνωσιν ταύτην, δι' ἧς πάντα ἐνεστῶτα καταλαμβάνει καὶ ἐφορᾷ, οὐκ ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῶν μελλόντων πραγμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐμφύτου ἀπλότητος ὁ Θεός ἐκκληρώσατο. Ἐξ οὗ κάκεινο δὴ λύεται, ὁ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀνάξιον ἔθου, εἰ τῇ τοῦ Θεοῦ γνώσει αἰτίαν τὰ ἐν ἡμῖν μέλλοντα διδόναι λέγοντο. Αὕτη γὰρ ἢ τῆς γνώσεως δύναμις τῇ κατὰ τὸ ἐνεστηκὸς εἰδήσει πάντα περιλαμβάνουσα πᾶσιν ὄρον αὐτῇ κατέστησε, καὶ οὐκ ὀφείλει τοῖς μεταγενεστέροις οὐθέν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐντελὲς τοῖς ἀνθρώποις τὸ αὐτεξούσιον λείπεται,

¹⁾ MSC. καθεστάναι.

²⁾ προέγνω.

³⁾ ἐπιβολὴν.

καὶ οὐδ' οἱ νόμοι παρὰ τὸ προσῆκον ταῖς ἀπηλλαγμέναις πάσης ἀνάγκης βουλήσεσιν ἅθλα τε προτιθέασι καὶ κολάσεις· μένει τε πάντων ἔφορος καὶ προγνώστης ὁ Θεός, καὶ τὸ τῆς ἐφορείας αὐτοῦ ¹⁾ αἰώνιον ἐνεσθηκός αἰεὶ συντρέχει τῇ μελλούσῃ τῶν ἡμετέρων ἔργων ποιότητι, γέρα μὲν τοῖς ἀγαθοῖς, τιμωρίας δὲ τοῖς πονηροῖς διανέμον. Καὶ οὐδὲ μάτην ἐν τῷ Θεῷ κεῖται τὰ τῶν ἐλπίδων τε καὶ εὐχῶν, αἱ δὴ ἐπειδὴν ὀρθῶς γίνωνται, ἄπρακτοι εἶναι οὐχ οἶαί τε εἰσίν. Ἀποστράφητε τοιγαροῦν τὴν κακίαν, τιμήσατε τὰς ἀρετάς, πρὸς ἀληθεῖς ἐλπίδας τὸν νοῦν ἀνατείνετε, ἐν ταπεινώσει δεήσεις ἀναπέμπετε πρὸς τὸν ὕψιστον. Μεγάλη τις ὑμῖν, εἰ μὴ ἀποπροσποιεῖσθαι βούλεσθε, τῆς καλοκάγαθίας ἀνάγκη ἐπίκειται, ὅποτε πρὸ ὀφθαλμῶν ἀναστρέφεσθε κριτοῦ τὰ πάντα ἐπισκοποῦντος.

¹⁾ MSC. αὐτόν.

Π Ι Ν Α Κ

	Σελίδες
Πρόλογος	v
ΒΙΒΛΙΟΝ Α	1
ΒΙΒΛΙΟΝ Β	19
ΒΙΒΛΙΟΝ Γ	41
ΒΙΒΛΙΟΝ Δ	71
ΒΙΒΛΙΟΝ Ε	99

